magazin istoric

ANUL XVII Nr. 1 (190) IANUARIE 1983

cinstire

Secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii, cel dintîi președinte al României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împlinește în această lună, ianuarie 1983, 65 ani de viață, din care peste 50 i-a închinat activității revoluționare, luptei pentru binele oamenilor, al țării și al poporului român. Ridicat din rîndurile acestui popor și întruchipînd într-o fericită sinteză înaltele sale virtuți spirituale și morale, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a înscris numele — prin opera, prin ideile și acțiunile ce-i poartă pecetea — în galeria marilor bărbați născuți pe pămînturile românești, a acelor mari ctitori de țară, în rîndul acelor nume pe care poporul le va rosti întotdeauna cu adîncă cinstire. Iată de ce ziua de naștere a conducătorului partidului și țării este o zi scumpă tuturor inimilor românești, o zi de bucurie și sărbătoare a tuturor românilor, un moment în care se înmănunchează gîndurile și sentimentele tuturor fiilor patriei — români, maghiari, germani și de alte naționalități — într-o unică și vibrantă mărturie a dragostei și stimei, exprimînd unitatea deplină a poporului în jurul partidului, al secretarului său general, unitate căreia Conferința Națională i-a dat o nouă și strălucită expresie.

Prodigioasă personalitate a lumii contemporane, președintele Nicolae Ceaușescu s-a impus și se impune ca strălucit interpret al valorilor fundamentale ale istoriei, uriașa activitate teoretică și practică pe care o desfășoară spre binele țării încorporînd și contribuții de excepțională valoare în domeniul dezvoltării științelor istorice românești. Orientările și îndrumările sale, care au deschis atîtea căi luminoase în domeniul istoriei, au constituit și constituie pentru întreaga istoriografie — și deci și pentru revista noastră, apărută ca urmare a suflului nou generat de cel de-al IX-lea Congres al partidului — un permanent izvor de învățăminte, un tezaur în care găsim mereu și mereu idei de mare forță novatoare.

Pe aceste temeiuri am alcătuit și acest număr al *Magazinului istoric*, pe care-l consacrăm marii aniversări de la 26 ianuarie 1983, cu sentimente de adîncă bucurie și mîndrie pentru opera ctitorului României socialiste, împreună cu cele mai fierbinți urări de sănătate, viață lungă și fericire, de forță creatoare, spre binele țării și al întregului popor, spre gloria istoriei românești. *LA MULȚI ANI!*

magazin istoric

CEAUȘESCU ȘI

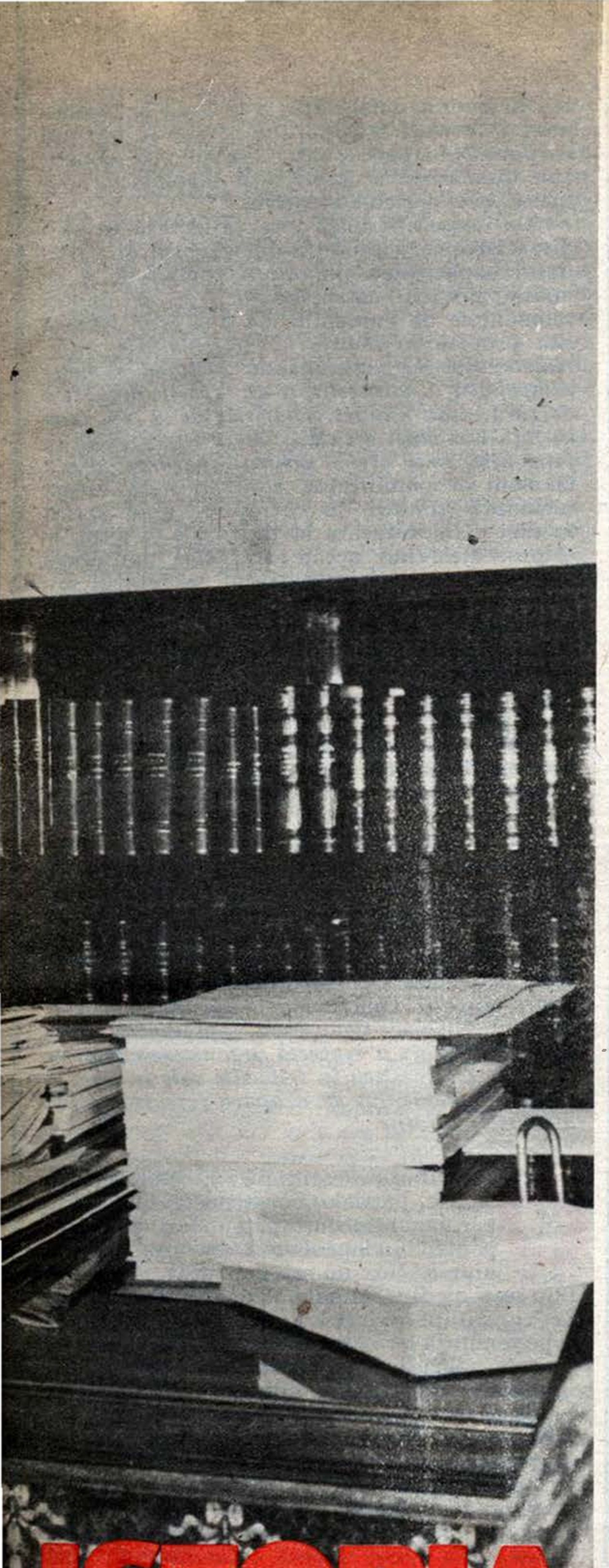

Ceaușescu și istoria. O relație cu profunde implicații în destinele poporului și statului român. Un adevăr ilustrat prin măreața operă de edificare a României socialiste de astăzi, înfăptuită prin programul mobilizator al P.C.R. la scara întregii națiuni, inițiat, trasat și condus de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Făuritor el însuși de istorie, prezent de mai bine de cinci decenii în toate marile momente ale luptei comuniștilor, în toate etapele care au marcat drumul poporului român pe calea marilor transformări revoluționare ale societății, secretarul general al partidului, președintele Republicii, Nicolae Ceaușescu a conferit istoriei românești, prin gîndirea sa teoretică profundă, prin activitatea sa militantă, partinică, pusă în slujba înaltelor idealuri ale poporului, strălucirea, valoarea și importanța pe care trecutul românilor nu le-a avut niciodată pînă acum.

Cunoscător neîntrecut al istoriei neamului său, printr-o complexă operă de cercetare, interpretare și valorificare, președintele Nicolae Ceaușescu a adus istoria poporului român pe tărîmul adevărului științific, al adevărului istoric de nezdruncinat; el a fixat locul și rolul pe care locuitorii acestor străvechi pămînturi carpato-danubiano-pontice îl ocupă în marea istorie a umanității.

Operă profundă, expresie a unei strălucite gîndiri teoretice și practice, generată de cunoașterea adîncă a metodologiei dialectice, căreia i-a adus importante contribuții izvorîte din specificul realităților românești, concepția istorică a președintelui Nicolae Ceaușescu este fundamentată pe o fierbinte dragoste pentru popor, pe înalta cinstire pe care secretarul general al partidului o acordă tuturor celor care, de la strămoșii cei mai îndepărtați și pînă la cetățenii României socialiste de azi, au luptat, au năzuit și și-au închinat viața patriei și poporului român, fericirii și bunăstării sale.

Importanța istoriei — „cartea de căpătîi a unei națiii", cum o definea marele gînditor și revoluționar Nicolae Bălcescu — a fost remarcată încă din secolul trecut. Dar încadrarea exactă și riguroasă a istoriei în ansamblul disciplinelor formative ale omului nou, repunerea istoriei reale a poporului român în drepturile ei legitime sînt legate organic de lupta și activitatea creatoare a partidului comunist. Încă de la Congresul IX al partidului — moment care a imprimat un suflu proaspăt și dinamic întregii noastre vieți sociale, politice și culturale — a apărut evident că, la inițiativa și prin exemplul bărbatului ales, în iulie 1965, în fruntea partidului, s-a declanșat un amplu proces de revitalizare a gîndirii teoretice și a practicii revoluționare. De la tribuna Congresului IX, tovarășul Nicolae Ceaușescu a chemat atunci la abordarea frontală, îndrăzneață, constructivă a tuturor problemelor și domeniilor vieții social-politice și spirituale, vibrantă pledoarie pentru a restitui materialismului dialectic și istoric funcțiile și virtuțile sale creatoare ca teorie activă, revoluționară, deschisă vieții, noului.

pentru un climat de înaltă exigență și rigoare științifică.

În viziunea novatoare, revoluționară a secretarului general al partidului, istoria unui popor nu este o înșiruire simplă de fapte petrecute pe firul vremilor, oricît de complexe ar fi ele. În lumina adevărurilor fundamentale ale evoluției vieții și societăților umane pe pămînt, printr-o analiză profundă, științifică a factorilor de progres, tovarășul Nicolae Ceaușescu a reliefat concluzia că „*istoria omenirii, deci și istoria poporului român, este istoria dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor sociale, istoria luptelor de clasă, a luptelor împotriva asupririi și dominației străine, pentru eliberare națională și dezvoltare de sine-stătătoare, istoria înfruntării continue între vechi și nou. În același timp, istoria omenirii este jalonată de relațiile dintre diferite popoare și state, de formarea și apoi dispariția unor imperii, de lupta popoarelor pentru apărarea ființei proprii, a ființei lor naționale*". Într-o atare fundamentare teoretică, istoria este așadar o știință revoluționară, cu un rol important în educația maselor, în formarea omului nou, cu o conștiință înaintată, constructor al societății socialiste și comuniste.

Această viziune novatoare asupra trecutului patriei și poporului a deschis noi orizonturi cercetării istorice din țara noastră, a redimensionat întregi epoci istorice. O expresie elocventă, veritabilă sinteză științifică a acestei cunoașteri profunde a istoriei multimilenare a poporului român, a realizărilor și luptelor sale eroice duse de-a lungul vremurilor pînă în zilele noastre și în perspectivă o constituie *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, adoptat de Congresul XI al P.C.R., program în a cărui inițiere și elaborare un rol hotărîtor l-a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Gîndirea cutezătoare a secretarului general al partidului, analizele sale profunde asupra trecutului nostru, ne-au călăuzit să ne căutăm istoria la noi acasă. Avem, astăzi, măsura clară și reprezentativă a vechimii acestei istorii, care își are începutul cu mii de ani în urmă, în istoria strămoșilor noștri îndepărtați. De atunci și pînă astăzi, preciza în spirit științific președintele Republicii noastre, istoria românească aparține unuia și aceluiași popor, care a trăit în unul și același spațiu geografic, unuia din popoarele vestite ale lumii antice și a cărui civilizație s-a aflat în raporturi de influențare reciprocă cu civilizațiile acelor vremuri.

Opera secretarului general al partidului reliefează faptul că statornicia noastră pe acest pămînt, dîrzenia cu care moșii și strămoșii noștri și-au apărat glia, valorile materiale și culturale făurite de ei, tradițiile și obiceiurile au avut o puternică forță de propulsare istorică, lucrînd ca uriași factori de progres.

Pornind de la aceste mari adevăruri, se subliniază că stabilirea exactă a locului nostru în istoria umanității, a originii și permanenței de viață a poporului român în bazinul carpato-dunăreano-pontic trebuie să constituie fundamentul activității ideologice, teoretice și politico-educative.

Cu deosebită forță este reflectată în gîndirea istorică a secretarului general al partidului capacitatea poporului român de a se opune hotărît cotropitorilor, de a depăși momentele de cumpănă, de a-și croi drumul său propriu în istorie: „*Vicisitudinile, suferințele, nu au îngenuncheat poporul român; dimpotrivă, l-au oțelit, i-au sporit dragostea de țară, i-au întărit hotărîrea de a nu ceda în fața nici unei greutăți, de a nu pregeta în fața nici unei jertfe pentru apărarea gliei*". Oameni ai pămîntului, românii n-au nutrit niciodată gînduri de cotropire, n-au rîvnit în nici o împrejurare la teritoriile și avuțiile altora. Relevînd aceste trăsături definitorii ale poporului nostru, partidul, secretarul său general subliniază cu tărie aspirația arzătoare a românilor de a trăi în libertate, lupta lor necurmată pentru dobîndirea independenței. Este un adevăr de necontestat faptul că de-a lungul întregii lor existențe țările române și-au păstrat — în pofida vitregiei vremurilor — autonomia statală. Într-o vreme în care întreaga Peninsulă Balcanică și o mare parte a Ungariei fuseseră transformate în provincii ale Imperiului otoman, țările române, îmbinînd eroica rezistență armată cu iscusința diplomatică, au reușit să-și păstreze o largă autonomie, să-și conserve instituțiile de stat, datinele, credințele și obiceiurile. O ilustrare a acestei realități o constituie vechile tratate cunoscute mai tîrziu sub numele de *capitulații*, încheiate cu Imperiul otoman, tratate care, potrivit concluziilor exprimate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, „*prevedeau obligația Porții de a respecta organizarea țării și de a nu se amesteca în treburile sale interne și chiar angajamentul de a apăra țara împotriva atacurilor străine...*"

O contribuție esențială la înțelegerea istoriei patriei o constituie evidențierea permanentei întrepătrunderi a luptei pentru independență cu cea pentru unirea într-un singur stat. Încă în plin ev mediu, Mihai Viteazul, bazîndu-se pe conștiința unității de neam a românilor și pe tendința lor naturală de a-și reface vechea unitate politică, a promovat ideea constituirii unui stat feudal român unitar și a argumentat, practic, înaintea Europei posibilitatea înfăptuirii lui. Prin unirea realizată în vremea sa, Mihai a înscris țările române în procesul european din sec. XV și XVI de constituire a statelor feudale centralizate. Unirea înfăptuită de popor sub sceptrul lui Mihai își vădea, sub acest aspect, dimensiunile sale europene, dovedind că țările române de la Carpați și Dunăre trăiau, participau efectiv la toate procesele istorice specifice vremii.

Aspirația necontenită a românilor spre unitate națională și-a găsit consacrarea în înfăptuirea, prin lupta maselor populare de pe ambele versante ale Carpaților, la 1 decembrie 1918, a statului național român unitar. „*A*

pune sub semnul întrebării «justeţea» sau «oportunitatea» constituirii unor state naţionale — arată secretarul general al partidului, în analiza consacrată acestui important moment — *înseamnă în esenţă a face apologia dominaţiei şi asupririi, a nega rolul revoluţionar, progresist al luptei de eliberare a popoarelor*". Unirea consfinţită la Alba Iulia în 1918 nu a fost rezultatul unei conjuncturi externe ori al unor înţelegeri intervenite prin aranjamente diplomatice, ci o consecinţă firească a unui îndelungat proces, pentru împlinirea căruia poporul român a dus o luptă multiseculară.

Gîndirea istorică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu evidenţiază cu pregnanţă rolul fundamental al maselor populare în fiecare moment important al istoriei ţării noastre. De opera secretarului general al partidului se leagă situarea exactă, în contextul istoriei patriei, a ţărănimii — clasă al cărei aport în apărarea şi dezvoltarea patriei a fost multă vreme neglijat sau ignorat.

Odată cu apariţia pe arena istoriei a clasei muncitoare, luptele revoluţionare, inclusiv ale ţărănimii, pentru libertate, independenţă şi progres, au luat forme mai puternice, mai organizate, „*ceea ce* — arată secretarul general al partidului — *a făcut să crească rolul şi forţa acestor două clase în întreaga viaţă politică şi socială a ţării, în dezvoltarea şi transformarea României*".

Istoria mişcării muncitoreşti, a partidului politic al muncitorilor, forţele care au revoluţionat societatea românească, este — aşa cum se desprinde cu claritate din opera preşedintelui Republicii — nemijlocit legată de dezvoltarea şi lupta generală a poporului român, de stadiul dezvoltării economice, politice, ştiinţifice şi culturale a ţării, de progresul forţelor de producţie, constituind, aşadar, o parte intrinsecă a istoriei naţionale. „*Apariţia şi afirmarea mişcării noastre revoluţionare, muncitoreşti, îşi are originea în viaţa şi lupta clasei muncitoare, născîndu-se în strînsă legătură cu dezvoltarea forţelor de producţie, a clasei muncitoare din România*". Istoria clasei muncitoare, a mişcării socialiste, a întregului partid, nu poate fi înţeleasă corect decît în contextul vieţii economice şi sociale a ţării, ca parte integrantă a istoriei generale a poporului, în strînsă legătură cu activitatea celorlalte forţe revoluţionare.

Document de o covîrşitoare importanţă teoretică, metodologică şi practică. Expunerea secretarului general al partidului la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982, încorporată în programul înfăţişat partidului şi poporului de recenta Conferinţă Naţională, ilustrează concepţia sa clarvăzătoare privitoare la unitatea dialectică dintre trecut, prezent şi viitor, la datoria istoriei de a contribui la formarea unor puternice sentimente de ataşament pentru patria socialistă, pentru pămîntul strămoşesc, subliniind că mîndria naţională, patriotismul socialist sînt şi trebuie înţelese în strînsă legătură cu dezvoltarea spiritului de prietenie cu alte popoare. Patriotismul socialist este, aşadar, în viziunea partidului nostru, a secretarului său general, un factor de întărire a unităţii naţiunii noastre socialiste, a colaborării şi solidarităţii internaţionale între toate popoarele lumii.

Istoria patriei, după cum a subliniat cu o excepţională vigoare conducătorul partidului şi statului, este una singură, a naţiunii şi ea trebuie să oglindească întreaga dezvoltare a poporului român. Criticînd concepţiile străine, conform cărora partidul clasei muncitoare şi-ar avea istoria sa proprie, paralelă cu a poporului din sînul căruia face parte, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a redat istoriei partidului comunist întreaga sa măreţie, ca parte integrantă a glorioasei istorii româneşti. Poporul român, sub conducerea Partidului Comunist Român, făurit în 1921 din vlăstarul primului partid politic al clasei muncitoare întemeiat acum nouă decenii, a înscris pagini memorabile în cartea de aur a istoriei sale prin luptele purtate în perioada interbelică împotriva fascismului şi revizionismului, pentru salvgardarea independenţei şi integrităţii ţării, pentru dreptate şi o viaţă mai bună. Sub conducerea partidului comunist, poporul român a înfăptuit, la 23 August 1944, revoluţia de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă care a deschis orizonturile unei noi epoci în istoria României. În focul acestor lupte s-a călit revoluţionarul comunist Nicolae Ceauşescu, patriot înflăcărat, cel care de 18 ani conduce cu măiestrie excepţională destinele patriei şi partidului. Este pentru partidul nostru o mîndrie că a crescut în rîndurile sale cadre de nădejde, devotate cauzei şi intereselor poporului român, între care, încă din anii intrării sale acum mai bine de cinci decenii în mişcarea revoluţionară. Nicolae Ceauşescu s-a remarcat ca o personalitate, ca un militant revoluţionar, înflăcărat patriot, dîrz şi cutezător luptător pentru binele şi fericirea patriei, pentru prietenie şi solidaritate cu lupta celorlalte popoare, pentru adevăr şi dreptate.

Într-o interpretare originală, cu forţa unei gîndiri de geniu, omul care se află în fruntea naţiunii priveşte şi judecă istoria românească de pe poziţiile intereselor generale ale întregului popor. O istorie corespunzătoare unei societăţi socialiste multilateral dezvoltate în înaintare spre comunism, în care se regăsesc egali şi înfrăţiţi toţi locuitorii acestor meleaguri, români, maghiari, germani şi de alte naţionalităţi, care trăiesc şi muncesc pe pămîntul românesc. Punînd în centrul istoriei pe înşişi făuritorii ei, poporul se regăseşte cu mîndrie şi demnitate în fiecare pagină a trecutului scrisă sau rostită de secretarul general al partidului.

Un loc important în această concepţie istorică îl ocupă situarea poporului român la locul cuvenit în istoria universală, sublinierea legăturilor sale cu popoarele şi ţările învecinate. Evidenţiind contribuţia românilor, ca puternic factor de cultură şi progres în sud-estul Europei, ca apărători ai libertăţii şi neatîrnării, apare clară necesitatea cunoaşterii istoriei popoarelor din această zonă, pornindu-se de la ceea ce au

ele comun, de la ceea ce unește și nu dezbină, de la lupta lor comună pentru independență, pentru o viață mai bună, împotriva asupririi de orice fel. Scrierea și cercetarea istoriei universale, subliniază de asemenea secretarul general al partidului, trebuie să aibă în vedere marile schimbări, noul raport de forțe pe plan mondial. În acest cadru, solidaritatea tuturor forțelor revoluționare, progresiste, democratice, antiimperialiste în lupta pentru înfăptuirea aspirațiilor fundamentale de pace și progres ale omenirii constituie o forță istorică de prim rang a prezentului. Concepția istorică a președintelui Nicolae Ceaușescu evidențiază rolul deosebit ce revine maselor, popoarelor, în determinarea opririi cursei înarmărilor, a asigurării unei politici noi, democratice, a respectului independenței naționale, a unei politici de pace și colaborare internațională. Viitorul, arată secretarul general al partidului, aparține unei lumi mai drepte și mai bune, egalității sociale și naționale, respectului dreptului fiecărui popor la dezvoltare liberă, independentă.

Este nevoie să fie puse îndeosebi în evidență lupta popoarelor pentru lichidarea colonialismului și a neocolonialismului, dezvoltarea a zeci și zeci de state independente, creșterea luptei națiunilor pentru consolidarea independenței și a unei vieți neamenințate de amestecul din afară. Afirmarea acestor puncte de vedere este cu atît mai necesară, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, *„cu cît pe plan mondial, din partea unor cercuri, apar tendințe de a nesocoti și de a minimaliza importanța luptelor de eliberare națională și, după care, formarea națiunilor nu ar mai reprezenta o importanță prea mare în actualele condiții: sînt, de fapt, concepții promovate și în trecut de imperialism și care servesc tocmai planurile de dominație și asuprire ale marilor țări imperialiste"*.

Evenimentul atît de bogat în orientările necesare istoriei noastre pe care l-a constituit Conferința Națională a partidului din 16-18 decembrie 1982 se integrează organic operei de împlinire a hotărîrilor celui de-al XII-lea Congres din noiembrie 1979. Prin documentele și hotărîrile adoptate în acest sens, Conferința Națională a dat o nouă perspectivă — în împrejurările specifice actualei etape în care se găsește țara noastră și ținînd seamă de momentul deosebit de complex al istoriei universale — luptei și muncii poporului nostru pentru înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

Conferința Națională — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în încheierea lucrărilor forumului democratic al comuniștilor — *a adoptat în unanimitate documentele cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politico-educativă a partidului, care devin astfel parte componentă a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism. Aceste documente programatice se bazează pe schimbările profunde petrecute în societatea românească și în viața internațio-*

Devenite o practică permanentă în activitatea secretarului general al partidului, președintelui Republicii, vizitele de lucru în județele țării prilejuiesc ample dezbateri și analize în problemele îndeplinirii marilor obiective stabilite de congrese și conferințele naționale ale partidului și, în același timp, emoționante și entuziaste întîlniri cu oamenii muncii

nală și dau o viziune și perspectivă nouă, revoluționară activității partidului și poporului nostru în noua etapă de dezvoltare.

Valoarea exemplară a Raportului înfățișat Conferinței Naționale de secretarul general al partidului adaugă un nou și important capitol operei sale de analiză și sinteză de mare profunzime în descifrarea soluțiilor pe care le reclamă istoria la zi a societății românești contemporane.

Angajarea consecventă a țării în edificarea civilizației socialiste și comuniste este în fond răspunsul cel mai autentic, eroic, omagial pe care partidul, care conduce în prezent țara noastră, îl dă moșilor și strămoșilor noștri, celor care în urmă cu peste două milenii apărau pe meleagurile patriei propria lor operă, stimată și recunoscută de antichitatea europeană și din alte locuri, civilizația geto-dacilor.

Situîndu-se la confluență cu aniversarea a 35 de ani de la izbînda idealului republican în România, Conferința Națională a ilustrat cît se poate de grăitor rolul jucat de partidul nostru în conducerea operei de creare a noii societăți socialiste, a ilustrat cît se poate de convingător că acest partid — de la ale cărui începuturi aniversăm în 1983 nouă decenii — și-a îndeplinit și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de a organiza și conduce lupta și munca poporului român pe calea marilor transformări revoluționare, pe calea victoriei socialiste.

Pornind de la realitățile construcției socialiste care au făcut posibilă creșterea venitului național în 35 ani de 15 ori, Conferința Națională a adoptat acele orientări, programe și măsuri de natură a asigura trecerea la un nou stadiu de dezvoltare, de a permite progresul continuu al patriei în care oamenii muncii români și de celelalte naționalități făuresc în strînsă unitate și în mod conștient propriul lor viitor liber.

Ceaușescu și istoria. O relație indisolubilă, adîncă și cu ample rezonanțe în viața spirituală a țării. O relație profundă care întruchipează cele mai înalte și mai valoroase temeiuri ale prezentului, unitatea partidului și a poporului. Ctitor de țară și de istorie, președintele Nicolae Ceaușescu, asemeni tuturor marilor bărbați care s-au ridicat din poporul român, atunci cînd istoria i-a chemat, atunci cînd istoria i-a ales, trasează, cu exemplar curaj și înțelepciune, drumul de aur al istoriei românești. Un drum ascendent, în care trecutul se răsfrînge cu toată strălucirea marilor sale adevăruri asupra prezentului, conferindu-i temeinicie și durabilitate, pentru ca apoi, trecut și prezent, să proiecteze viitorului trăinicia de nezdruncinat a poporului nostru: unitatea și permanența sa, hotărîrea de a urma pe cel mai bun dintre fiii săi, bărbatul care, în cei peste 50 ani de activitate revoluționară și-a contopit viața cu marea istorie a neamului românesc.

ION POPESCU-PUȚURI

cinstire

Spre gloria țării

Cu o extraordinară forță — pe care numai o ardentă dragoste de țară și o profundă cunoaștere a istoriei ei o generează — secretarul general al partidului, președintele țării, a subliniat nu o dată importanța studiului istoriei pentru opera pe care o realizăm azi, ca și pentru împlinirile de mîine. Demonstrînd cu o mare vigoare că trecutul istoric, prezentul socialist și viitorul comunist al poporului nostru se leagă într-un tot, tovarășul Nicolae Ceaușescu a cuprins într-o viziune de strălucită sinteză problemele fundamentale ale istoriei patriei și ale construcției socialiste. Din concepția unitară asupra istoriei și asupra vastei opere constructive desfășurate în prezent decurge obligația istoricului, demn de acest nume, de a face din știința care are ca obiect trecutul o știință a acțiunii, a activității omului care-și urmărește cu clarviziune țelurile. Prin mijloacele de investigație și de interpretare pe care le folosește, istoricul trebuie să facă trecutul inteligibil omului contemporan, să formeze și să dezvolte sentimentul istoriei, pornind de la cerințele și caracteristicile epocii noastre. În acest fel, el reușește să conducă pe cititor pe firul continuității istorice, să-l facă să se pătrundă nu numai de importanța unor evenimente de altădată, ci să se simtă părtaș la opera menită să dezvolte tradițiile înaintate din trecut. Este una din modalitățile prin care știința istorică se implantează în realitatea prezentă și se afirmă, în felul ei, ca știință a prezentului, răspunzînd astfel dezideratului formulat cu toată fermitatea de tovarășul Nicolae Ceaușescu de a lega istoria, științele sociale în general, de cerințele actuale ale societății noastre.

În spiritul înaltei probități științifice, ce trebuie să definească demersul istoriografic, secretarul general al partidului nostru subliniază necesitatea ca investigația istorică „să pornească de la analiza științifică a realității sociale, să înfățișeze faptele nu după dorințele subiective ale oamenilor, nu după nevoi politice de moment, după criterii de conjunctură, ci așa cum s-au petrecut ele, corespunzător adevărului vieții". Această cerință fundamentală a cercetării istorice — reliefarea adevărului științific — trebuie să stea la baza clădirii raporturilor de colaborare între popoare, a respectului marilor valori ale fiecăruia dintre ele.

Cît este de încrezător în forța educativă a istoriei, a rolului pe care cunoașterea ei îl are în edificarea unei lumi fără arme, fără amenințări, a unei lumi a păcii și progresului, a demonstrat-o tovarășul Nicolae Ceaușescu în Mesajul adresat miilor de istorici veniți din lumea întreagă la cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice, găzduit de capitala țării noastre în anul 1980.

Dacă istoria este văzută ca un instrument în mai buna cunoaștere și apropiere între popoare, istoricul trebuie să fie animat de marile idealuri ale popoarelor, respectarea independenței lor naționale, conlucrarea activă între ele în vederea dezvoltării economico-sociale pe principiile deplinei egalități și ale respectului reciproc. De aici decurge îndemnul ca istoricii să contribuie la clarificarea problemelor de istorie, în care există puncte de vedere diferite, de pe poziții științifice, să le abordeze „în așa fel încît să ducă nu la ascuțirea divergențelor și contradicțiilor, ci la găsirea a ceea ce a fost și este comun [istoriei popoarelor], la sublinierea învățămintelor pe care trebuie să le tragem pentru prezent și viitor".

Istoricii, împreună cu toți ceilalți oameni de știință, sînt slujitori hotărîți ai politicii de pace și prietenie, politică ilustrată cu mare forță de convingere de către președintele țării. Unul din organismele în care se afirmă voința noastră în apărarea păcii, în promovarea nobilelor idealuri de prietenie și colaborare între popoare este Comitetul național român „Oamenii de știință și pacea", ce are în frunte pe tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, binecunoscută militant politic, eminent om de știință, savant de renume mondial.

Dacă cinstirea înaintașilor este un semn de civilizație și cultură pentru un popor și dacă istoria este măsura cea mai sigură pentru definirea gradului de cultură și civilizație atins de un popor, atenția acordată de tovarășul Nicolae Ceaușescu istoriei reflectă nivelul înalt de la care președintele Republicii examinează prefacerile social-politice de azi și concepe organizarea societății românești de mîine.

Recunoscători imboldului dat de Primul Om al țării în abordarea adîncă, multilaterală și înnoitoare a istoriei țării, istoricii îi urează cu venerație ani mulți și rodnici, de sănătate, spre gloria țării și creșterea prestigiului ei în lume.

ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU,
membru corespondent al Academiei R.S. România

Bucuria de a se intîlni cu conducătorul iubit o împărtăsesc cetățenii țării de toate vîrstele

Festivalul național „Cîntarea României" și „Daciada", cele mai impunătoare manifestări cultural-educative și sportive din istoria patriei noastre, organizate din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, constituie mărețe cadre de stimulare și valorificare a energiilor creatoare ale poporului român

În tezaurul spiritualității românești a veacului XX

De aproape două decenii de cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu se află în fruntea partidului nostru, pentru fiecare dintre noi, ca și pentru oricine care cunoaște cît de cît evoluția României, afirmația că această perioadă reprezintă etapa cea mai fertilă din istoria patriei noastre a devenit un loc comun. Faptele — indiferent dacă este vorba de economie, de ritmurile dezvoltării industriale și agrare, de introducerea progresului științific și tehnic, de dezvoltarea învățămîntului și culturii, de perfecționarea legislației și vieții statale, de perfecționarea și adîncirea democrației socialiste, de înfăptuirea unui nou umanism sau dobîndirea de către România a unui nou și binemeritat prestigiu pe plan internațional, într-un cuvînt, tot ceea ce conferă o nouă calitate vieții noastre sociale — poartă amprenta gîndirii și acțiunii secretarului general al partidului, președintele Republicii, sînt mărturia prezenței sale nemijlocite în vîltoarea evenimentelor și a muncii creatoare. Puternica sa personalitate, forța gîndirii sale cutezătoare, mereu iscoditoare și surprinzătoare a ceea ce e nou și înaintat, gata în permanență să lupte cu tot ceea ce este vechi și învechit, cu tot ceea ce reprezintă inerție, mentalitate obscură sau retrogradă, cramponare de dogme și idei osificate, a imprimat întregii activități din țara noastră un ritm nou, conferind atît teoriei cît și acțiunii practice — prin strînsa și indisolubila lor conexiune — o nouă vitalitate.

Întreaga operă teoretică și activitate practică a secretarului general al partidului este o ilustrare vie și strălucită a efortului constant de înnoire continuă a concepției despre lume a clasei noastre muncitoare. Aplicînd cu strălucită pricepere principiile generale ale filozofiei materialist-dialectice și istorice la condițiile concrete, specifice ale țării noastre, secretarul general al partidului, președintele Republicii, a avut un rol decisiv în configurarea întregii politici realist-științifice a partidului nostru, în orientarea și stabilirea direcțiilor principale ale dezvoltării întregii noastre vieți sociale, în elaborarea Programului construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării României spre comunism. *Nu există domeniu important al cunoașterii vieții sociale, de la economie și pînă la filozofie, de la problematica sociologiei și pînă la aceea a ergonomiei sau științei conducerii, în care secretarul general al partidului să nu-și fi adus o contribuție substanțială și originală, îmbogățind patrimoniul național și universal al teoriei revoluționare.*

În preocupările teoretice ale tovarășului Nicolae Ceaușescu au intrat, de fiecare dată, probleme-cheie ale gîndirii social-politice, filozofice și economice contemporane, cum este problema raportului dintre existență și conștiință, problema contradicțiilor și a altor categorii care se subsumează dialecticii dezvoltării .sociale, problemele construcției unei conștiințe umane cu un nou ax de valori (politice, filozofice, morale etc.), a unui nou umanism. Tezele teoretice despre partid ca centru vital al națiunii noastre socialiste, despre raporturile partidului cu statul, despre perfecționarea continuă a democrației socialiste, despre rolul și funcțiile crescînde ale autoconducerii și autogestiunii în procesul perfecționării vieții societății socialiste, analiza multilaterală și pătrunzătoare a crizei economice mondiale, a raportului de forțe și a tendințelor principale ce se manifestă în viața internațională, dezvăluirea necesității obiective a creării unei noi ordini economice și politice, a așezării raporturilor dintre state pe principiile egalității, independenței și suveranității — reprezintă tot atîtea contribuții de seamă la dezvoltarea gîndirii social-politice, la explicarea și înțelegerea multilaterală și în adîncime a proceselor complexe cu care se confruntă astăzi omenirea.

Problematica teoretică dezbătută în opera președintelui Nicolae Ceaușescu este incomparabil mai întinsă și mai complexă. Se poate spune că nu există domeniu al activității teoretice pe care să-l fi presupus construcția noii societăți și care să nu-și fi găsit, într-un fel sau altul, o soluție creatoare. Schițarea, chiar și sumară, a cîtorva din aceste probleme este în măsură să ne sugereze dimensiunile și complexitatea universului teoretic pe care îl abordează tovarășul Nicolae Ceaușescu. În fond, se poate afirma cu deplin temei că întreaga și vasta experiență economică, politică și socială a României socialiste și-au găsit în secretarul general al partidului nu numai un strălucit interpret, ci și omul de gîndire și acțiune care și-a adus, cel dintîi, o contribuție hotărîtoare la însuși procesul de plămădire a noii realități. De aceea, opera sa este nu numai oglinda cea mai fidelă a unui grandios proces istoric, ci și întruparea unei gîndiri vii, dialectice, de o mare profunzime și întindere, a unei contribuții inestimabile la dezvoltarea tezaurului spiritualității românești.

DUMITRU GHIȘE,
profesor universitar, doctor în filozofie

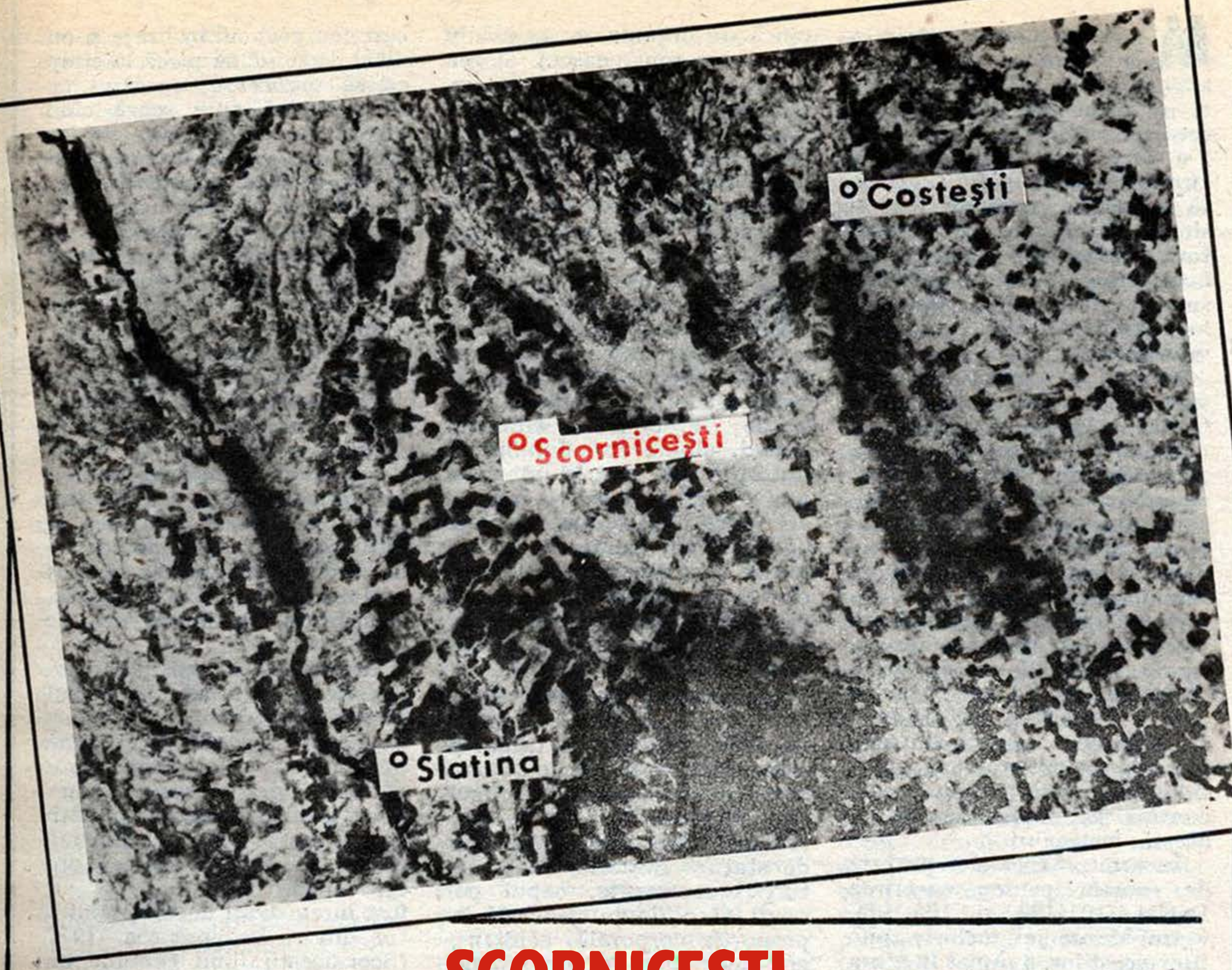

SCORNICEȘTI

VATRĂ DE ISTORIE

Așezare aflată în plin și profund proces de reînnoire, ca numeroase atîtea altele de pe cuprinsul României, Scorniceștii au intrat pentru totdeauna în conștiința țării și a lumii. Aici, în casa lui Andruță Ceaușescu (1890-1972) și a Alexandrei Ceaușescu (1889-1977) — oameni în cinstea satului, harnici și pricepuți, iubitori de dreptate, prețuiți de toți cei-laiți săteni — s-a născut, la 26 ianuarie 1918, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiul cel mai iubit al poporului român, personalitate proeminentă a vieții naționale și internaționale, omul care întruchipează strălucit cele mai înalte aspi-

In imagine: Scornicești — fotografie inedită realizată din satelitul american LANDSAT-3 de la 900 km înălțime.

rații și idealuri ale poporului nostru. Angajat încă din adolescență, cu ardoare și fermitate, pe calea luptei revoluționare, pentru făurirea unei vieți libere și fericite pentru întregul popor român, tovarășul Nicolae Ceaușescu — secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România — închină patriei, poporului și partidului întreaga sa viață și activitate, demonstrînd la cel mai înalt nivel că „nu există nimic mai presus pentru mine decît cauza socialismului și comunismului în patria noastră, cauza bunăstării și măreției națiunii noastre socialiste, a independenței și suveranității sale, pentru care voi face tot și îmi voi închina întreaga mea activitate".

Multimilenara istorie a poporului român își găsește o strălucită întruchipare și o elocventă expresie în ceea ce reprezintă Scorniceștii. Un sat, o comună, un oraș cum a fost, este și va fi această localitate, cum au fost și sînt nenumărate, în această țară a noastră — România — întruchipează, înainte de toate, sufletul și virtuțile oamenilor lor veșnicind prin curgerea vremurilor.

Situată în partea de nord-vest a județului Olt, în podișul Cotmenei, la km 43 pe drumul național nr. 65 din București, prin Pitești, către Slatina, comuna Scornicești a fost locuită din cele mai vechi timpuri[1]. Recente cercetări au depistat urme ale culturii de prund, datînd deci din cea mai îndepărtată perioadă a paleoliticului inferior — aproximativ 1 700 000 ani în urmă — în bazinul Plapcei, rîul pe care sînt așezate cele 14 sate ale comunei. Vestigii din neolitic, epoca bronzului și a fierului întregesc tabloul unei continuități multimilenare pe aceste meleaguri.

În urma războaielor purtate de romani pentru cucerirea Daciei (101-102 și 105-106), vestul Munteniei, inclusiv zona Scorniceștilor, a rămas în afara teritoriului administrat de romani. Continuitatea de locuire pe vatra Scorniceștilor se constată și în primele secole ale mileniului I e.n., oamenii pămîntului rămînînd să înfrunte cu dîrzenie valurile migratoare: goți, huni, gepizi, avari, slavi, unguri, pecenegi, cumani, tătari ș.a. Populația autohtonă latinofonă a dezvoltat de-a lungul sec. IV-VII o înfloritoare cultură proprie, cu puternice elemente romano-bizantine și dacice.

De-a lungul epocii feudale, locuitorii Scorniceștilor au fost țărani liberi, moșneni. Ei au stăpînit din cele mai vechi timpuri satele din bazinul Plapcei. Obștea țărănească folosea în comun, în „devălmășie" potrivit termenului istoric consacrat, pădurile, pășunile, pămîntul de muncă, apele.

Tradiția orală de pe plaiurile Scorniceștilor vorbește de faptul că, în trecutul îndepărtat, obștea satului (formă specifică de organizare socială în societatea românească) alegea „sfatul înțelepților", dintre care patru aveau încredințat sigiliul desfăcut în patru părți și care nu putea fi pus pe nici un document ce trebuia întărit sau autentificat, decît prin consensul celor patru înțelepți.

După cum atestă documentele, locuitorii satelor din această zonă, toți moșneni, se ocupau cu agricultura, morăritul, cultivau vița de vie, creșteau animale, păsări, albine etc. Schimbînd din an în an, sau la intervale mai mari, pămîntul lucrat cu cel lăsat în țelină, „să se odihnească", locuitorii din întreaga zonă au avut secole de-a rîndul îndeletniciri specifice populației sedentare, formînd o comunitate închegată, legată de glie.

Stabilitatea de locuire pe meleagurile străbune, păstrarea îndeletnicirilor, datinilor și obiceiurilor preluate de la moși și strămoși au creat o configurație distinctă locuitorilor acestei zone: „Scornicești sînt de statură mijlocie, cu trăsături proeminente, capul potrivit și o finețe generală în proporția corporală, ochii negri sau căprui, părul negru sau castaniu, culoarea feței șatenă, brună, rar blondă. În majoritate sînt rezistenți, sănătoși și fără defecte fizice. Sînt foarte muncitori" — se subliniază într-o anchetă sociologică realizată între cele două războaie mondiale, ale cărei consemnări se află în fondurile Arhivelor statului.

De o deosebită considerație s-a bucurat, în toate timpurile, femeia scorniceșteană, atît pentru hărnicia ei, cît și pentru neîntrecuta dragoste față de copii și devotamentul ei total față de soț. „Femeia — se arată în aceeași anchetă sociologică — în casă lucrează totul, ca o albină, și îngrijește de copii și lucrează la cîmp alături de soțul ei. Ba, de multe ori ține și locul bărbatului. Ea aleargă mult mai mult decît bărbatul. Dimineața, mai ales, dacă n-are pe nimeni de ajutor, se scoală foarte de dimineață ca să gătească mîncare, să potolească vitele și păsările de curte, ca apoi cu banița pe cap plină de mîncare, cu pruncul în brațe și cu altul de mînă să plece la cîmp ca să muncească la rînd cu ceilalți pînă spre seară cînd pleacă iar acasă și-o ia iar de la cap ca și dimineața și astfel o duce ea toată viața ei repetînd același lucru, fără distracție, fără petrecere și fără preumblări. Are gustul frumosului destul de dezvoltat, iubește curățenia, este fidelă soțului ei"..

Bărbatul purta mai cu deosebire grija gospodăriei, îngrijirii vitelor, lucrării pămîntului; femeia s-a consacrat îndeosebi casei, creșterii copiilor și în egală măsură muncilor agricole. „Bărbatul scornicești, alături de femeia scornicești — se conchide în documentul menționat mai sus — formează o familie curată, cinstită și de multe ori de invidiat".

Activitatea neobosită, armonia vieții de familie, climatul sănătos al acestor meleaguri au avut și au efecte de maximă însemnătate asupra stării sănătății și vieții înseși a oamenilor; longevitatea majorității locuitorilor comunei confirmă elocvent aceste constatări: din cei 10 767 locuitori cîți au fost înregistrați la recensămîntul din 5-12 ianuarie 1977 (Scorniceștii fiind comuna cu cea mai numeroasă populație din județul Olt), 183 persoane erau în vîrstă de peste 80 ani, dintre care 168 aveau între 80 și 90 ani, 14 între 90 și 99 ani și una peste 100 ani.

Locuitori din timpuri imemoriale ai pămînturilor de pe plaiurile Plapcei din Platforma Cotmeanei, oameni din satele și cătunele comunei sînt menționați de timpuriu în documente. Cel mai vechi sat al comunei Scornicești, atestat documentar în 1505, în vremea lui Radu cel Mare (1495-1508) este Șuica. Din document reiese însă că localitatea era mai vechea moștenire (din vremea lui Vlad voievod Călugărul: 1481-1495) a lui Badea și a fiilor lui care „mult au slujit și întru nimic nu s-au temut, nici au dat dosul dușmanilor mei, nici sîngele lor nu l-au cruțat ca să-l verse pentru domnia mea, precum rădăcina bună aduce rodul sădirii mai curat". După

[1] *Magazin istoric*, nr. 10/1979.

Șuica, urmează Negreni — atestat documentar în. 1519 — Scornicești și Tătărăi (1549; un negustor din Scornicești și trei din Tătărăi făceau negoț la Brașov). La 12 iunie 1564 sînt menționați Bircii-Scornicești.

Iubindu-și cu aprindere țara și locurile natale, familiile și casa părintească, tradițiile și datinele, locuitorii Scornicești-lor s-au afirmat din cele mai vechi timpuri drept vajnici apărători ai patriei și idealurilor seculare ale poporului. Îi întîlnim pe locuitorii din Scornicești în oastea lui Mihai Viteazul, luptînd atît împotriva agresiunii otomane, pentru conservarea vechilor drepturi și libertăți ale țării, cît și pentru unirea pămînturilor locuite de români, cea dintîi făptuită pe teritoriul statului dac din antichitate; sătenii de aici participă și în oastea de țară a lui Matei din Brîncoveni, ajutîndu-l să ajungă în scaunul țării în urmă cu 350 ani.

Tudor Vladimirescu a avut pe valea Plapcei și în pădurea Scornicești-lor una din importantele sale baze de susținere în revoluția de la 1821. Cu înflăcărat patriotism și aprigă hotărîre s-au manifestat scornicești-enii în timpul revoluției române de la 1848, care a luminat, cu strălucirea ei, întreg pămîntul românesc. La desfășurarea acțiunilor revoluționare au participat mulți săteni din Scornicești, Negreni, Mogoșești ș.a. Cînd forțele imperiilor reacționare ale vremii au trimis trupe spre a înăbuși revoluția românească, numeroși fii ai acestor meleaguri se aflau în tabăra revoluționară a generalului Gh. Magheru, de la Rîureni.

În zilele istorice ale lui ianuarie 1859, întreaga suflare a Scornicești-lor, asemănător celei a întregii țări, a trăit la cea mai înaltă tensiune desfășurarea evenimentelor care au avut drept rezultat Unirea Principatelor, participînd atît la dezbaterile care au decis evoluția Moldovei și Țării Românești spre unire, cît și la acțiunea populară din Dealul Filaretului, expresie vie a dorinței de unire a maselor. De asemenea, în 1877, anul războiului de independență și al dobîndirii neatîrnării României, inima sătenilor de aici a bătut la unison cu țara. În rîndurile celor aproximativ 10 000 eroi ai României, căzuți în războiul pentru cucerirea independenței și-au înscris numele peste 100 bărbați de toate vîrstele și din toate cele 14 localități ale comunei Scornicești.

Hotărîrea românilor din cele patru zări de făurire a statului național român a găsit un puternic ecou în întreaga țară. Atunci cînd, la 14/27 august 1916, România a pornit acțiunea de eliberare a românilor transilvăneni — oprimați de secole de asuprirea străină — ca de atîtea ori în trecut, cînd țara și-a chemat fiii să o apere, sute și mii de tineri și vîrstnici de pe plaiurile Scorniceștilor (mulți voluntari) au alergat la arme, stăpîniți de aceeași dragoste fierbinte pentru glia strămoșească. 472 fii ai Scorniceștilor au căzut eroic la Mărăști, Mărășești, Oituz și pe celelalte cîmpuri de bătaie ale primului război mondial. În semn de profundă prețuire, oamenii au înălțat, în 1936 „Monumentul eroilor" din Scornicești, pentru ridicarea căruia cetățenii au contribuit cu 33 000 lei. Înălțat în inima comunei lor, monumentul are drept simbol OMUL — omul ostaș, omul luptător, omul care se sacrifică pentru ai săi, pentru patrie.

Dorința de unire a urmașilor, plătită prin veacuri cu atîtea jertfe, suferințe și sînge a căpătat contur precis la 1 decembrie 1918, cînd Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a românilor din Transilvania întrunită pe „Cîmpul lui Horea" a proclamat solemn, în mijlocul unei mari însuflețiri, unirea Transilvaniei cu statul român. Împreună cu țara întreagă, locuitorii din Scornicești au sărbătorit unirea Transilvaniei cu România ca pe unul din cele mai de seamă evenimente.

Cu aceeași fermitate, sete de dreptate și dorința pentru făurirea unui trai mai bun au participat sătenii din Scornicești la marile evenimente sociale ale țării, unindu-și revolta cu revolta întregului popor împotriva exploatatorilor: în 1888 cînd, frustrați de roadele muncii lor, s-au ridicat la luptă, pentru cîștigarea „dreptului la viață", prin răscoală, așa cum scria ziarul *Lupta* din 30 martie / 11 aprilie 1888.

Afirmarea și în mediul rural a ideilor socialiste, la sfîrșitul veacului trecut, ca și constituirea în 1893 a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România, au avut puternice ecouri printre sătenii comunei Scornicești, receptivi la ideea transformării pe cale revoluționară a lumii, la făurirea unei vieți drepte și libere pentru cei asupriți de secole. Apoi, în anul 1907, cînd țărănimea din întreaga România s-a ridicat la luptă pentru a cere pămînt și o viață omenească, locuitorii din Scornicești s-au situat din nou, în prima linie. Faptul că în timpul lui 1907, răsculații de pe plaiurile scorniceștene ale Bircilor, Negrenilor, Bălțaților, Șuicii, ca și din alte localități ale județului Olt, au pornit la acțiune, de cele mai multe ori „cu steagul roșu în frunte" (cum semnalau autoritățile vremii), constituia o dovadă elocventă a puternicelor legături ale țărănimii cu mișcarea muncitorească. Reprimarea cu forța de către autoritățile burghezo-moșierești a răscoalei, arestarea a sute și sute de țărani din cuprinsul județului nu au înfrînt elanul de luptă al scornicești-enilor, care, cu aceeași hotărîre, au participat și în perioada următoare la bătăliile de clasă împotriva exploatatorilor.

În intervalul cuprins între cele două războaie mondiale, sătenii din comuna Scornicești, urmînd exemplul comuniștilor, în rîndul cărora tovarășul Nicolae Ceaușescu își afirma, încă din anii adolescenței și tinereții, intransigența revoluționară, spiritul profund patriotic, dăruit cu toată însuflețirea și ardoarea celor mai nobile aspirații ale poporului român — și-au afirmat puternic sentimentele antifasciste, dorința de pace și viață democratică. Aruncarea României, de către Germania hitleristă și forțele reacționare interne devotate ei, în odiosul război hitlerist a provocat adînca nemulțumire a maselor, atît a clasei munci-

toare cît și a țărănimii. Sub conducerea Partidului Comunist Român, poporul nostru a manifestat o vie rezistență antifascistă, luptînd pe toate căile împotriva implicării României în această conflagrație.

Puternica stare de spirit antihitleristă, caracteristică tuturor categoriilor de cetățeni ai țării noastre, cît și împrejurările externe favorabile create prin victoriile militare ale coaliției antihitleriste, îndeosebi ale armatelor sovietice pe frontul de răsărit, au permis forțelor patriotice, antifasciste din România să acționeze cu succes pentru scoaterea țării din războiul antisovietic. Înfăptuirea insurecției de la 23 August 1944, care a declanșat revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din țara noastră, a fost primită cu entuziasm pe meleagurile Scorniceștilor: locuitorii de aici au participat, împreună cu armata română, la acțiunile insurecționale, dezarmînd o serie de unități ale armatei hitleriste, apoi, unindu-și puterile cu cele ale întregului popor, au făcut toate sacrificiile pentru sprijinirea luptei drepte a armatei române împotriva hitlerismului și fascismului.

Sute și sute de tineri din satele comunei au căzut eroic pe cîmpurile de luptă, pentru eliberarea deplină a patriei, ca și pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei.

Cu prietenii pe întinsul țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu sînt întîmpinați la sosirea în comuna Scornicești potrivit obiceiului din străbuni, cu pîine și sare

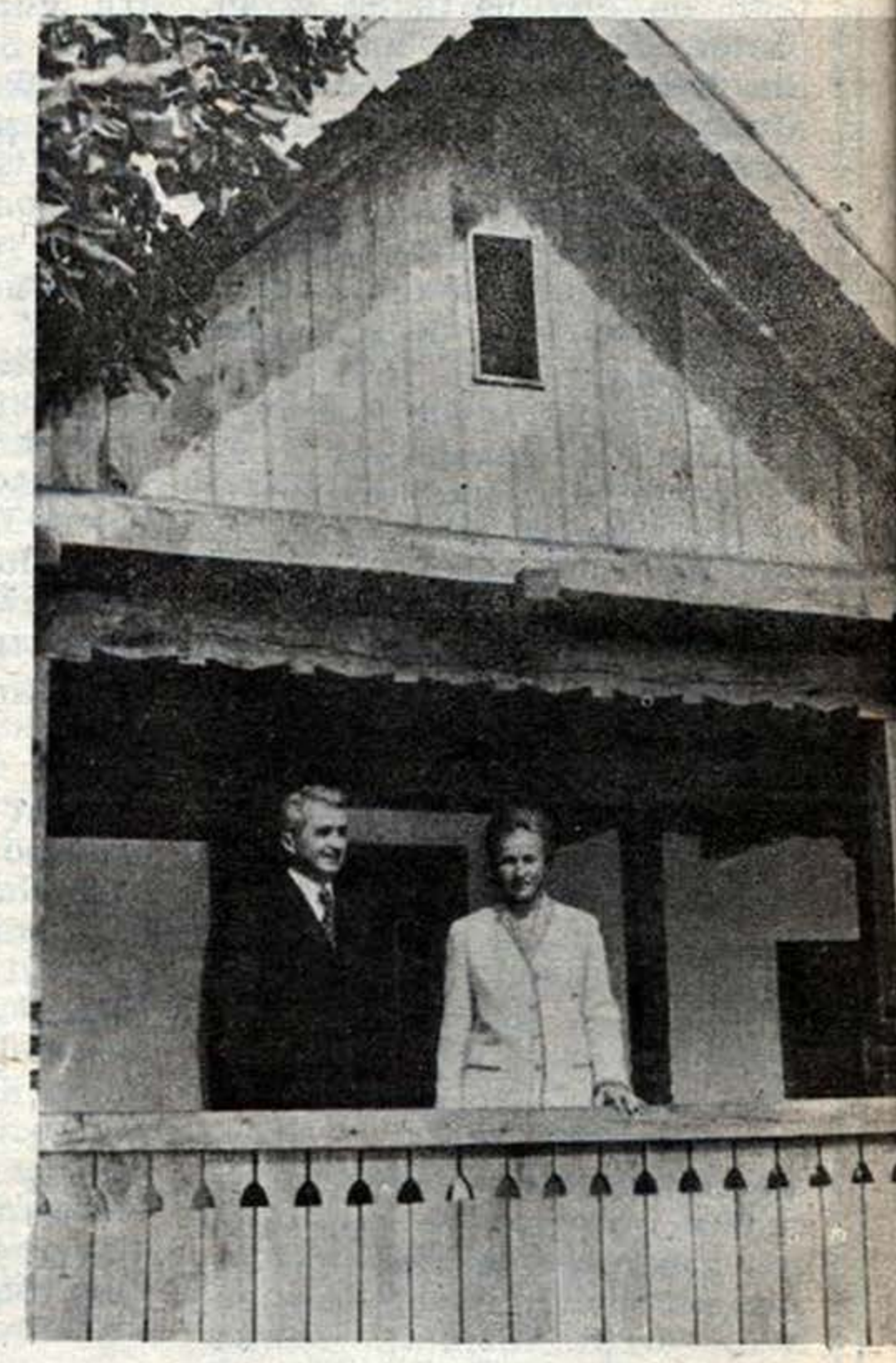

În pridvorul casei părintești

Era deschisă de 23 August 1944 a marcat profunde transformări și pentru comuna Scornicești, ca, dealtfel, pentru întreaga țară. Acționînd cu vigoare sub steagul glorios al Partidului Comunist Român, locuitorii din Scornicești au participat — ca de atîtea ori în istoria patriei — la toate marile acțiuni de democratizare reală a vieții, de înfăptuire a obiectivelor revoluției democrat-populare: instaurarea guvernului democratic (6 martie 1945), reforma agrară din primăvara aceluiași an, proclamarea Republicii (30 decembrie 1947), înfăptuirea naționalizării principalelor mijloace de producție în industrie (11 iunie 1948) și începutul transformării socialiste a agriculturii (martie 1949) au însemnat tot atîtea mari momente la care locuitorii din Scornicești au participat, tot mai conștienți că, pe această cale, își făuresc o nouă viață.

„Dacă ar putea cineva privi de sus de tot, așa încît să cuprindă dintr-o dată tot pămîntul românesc, ar rămîne vrăjit de armonia și frumusețea lui" — scriau Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu în *Istoria românilor*.

Inspirați de cele de mai sus, am avut cutezanța să ne punem și noi întrebarea: „Cum ar arăta Scorniceștii dacă i-ar putea privi cineva de sus

În casa natală, locul de care se leagă atîtea amintiri

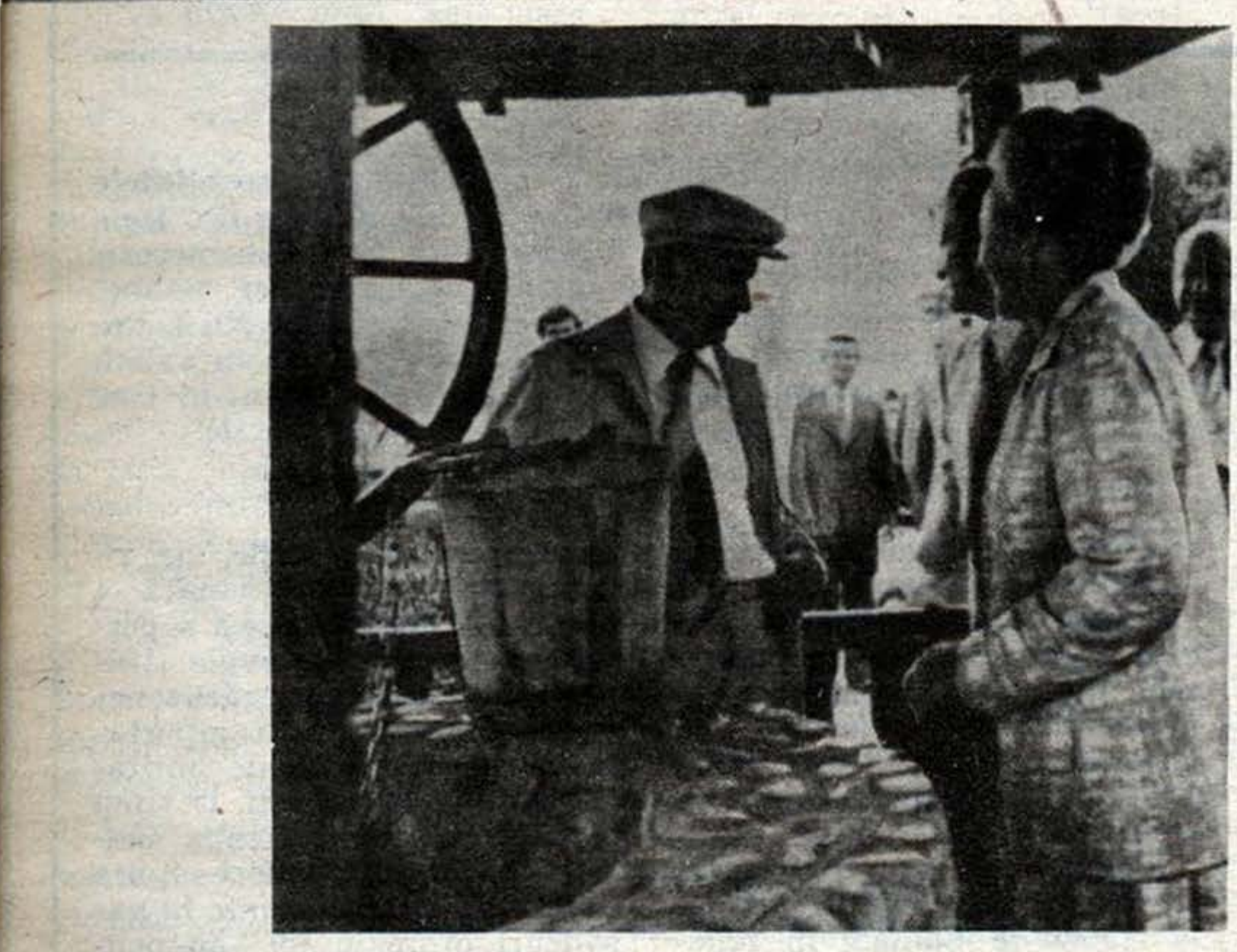

Cîteva clipe la fîntîna satului

de tot?" La fel de minunați și de armonioși în frumusețea lor, ca întreg pămîntul românesc. Se aseamănă uimitor cu o creangă de stejar cu trei ramuri (apele ce-i brăzdează întinderile), răsărită ca un semn distinctiv lîngă inima României, nu departe de Carpați, de Dunăre și de Marea Neagră!

Aceasta e imaginea Scorniceștilor văzută din satelitul american LANDSAT-3 de la 900 km înălțime.

Executată la 15 aprilie 1981 în infraroșu și prelucrată electronic, imaginea înfățișează un imens mozaic de forme geometrice, reprezentînd parcelele mari ale agriculturii socialiste, întrerupte de fîșiile lungi ale văilor și luncilor ocupate de salbele de sate, dominate de centrul civic, cu loturile personale, cu grădini, vii, livezi, păduri, pășuni.

Detaliile unei intense activități umane: drumuri, șosele, construcții social-culturale, fabrici, uzine, baraje, lacuri de acumulare, sere, ferme de animale, pînă la stupăriile cu albine, specifice dintotdeauna pămîntului carpato-danubiano-pontic — caracterizează, de asemenea, această excepțională imagine, simbol pentru întreg pămîntul românesc, pașnic și înfloritor.

Pe aceste meleaguri încărcate de istorie s-a născut în urmă cu 65 ani, în 1918 — anul înfăptuirii aspirației multiseculare a românilor, Marea Unire — tovarășul Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a țării, omul ce se identifică, prin vremuri, cu înseși destinele României. Călit la flacăra muncii și în vîltorile luptei revoluționare, avînd puternic sădită în inimă hotărîrea de luptă pentru împlinirea idealului întregului popor român de a fi veșnic descătușat și liber, tovarășul Nicolae Ceaușescu — investit prin hotărîrea comuniștilor, a țării și a națiunii cu înaltele demnități de secretar general al partidului și președinte al Republicii — întruneste în modul cel mai profund cele mai alese calități ale poporului român. Poporul, al cărui fiu este și căruia i-a închinat întreaga viață: *„Privindu-mi retrospectiv viața* — sublinia secretarul general al partidului cu prilejul sărbătoririi de către întreaga țară, a împlinirii a 60 ani de viață și a peste 45 ani de activitate revoluționară — *pot spune că am trăit-o așa cum trebuie trăită de un revoluționar. Aproape o jumătate de secol am luptat în rîndurile mișcării revoluționare, făcîndu-mi datoria de soldat credincios al partidului, de fiu devotat al poporului, făcînd totul pentru cauza bunăstării și fericirii națiunii noastre, pentru măreția, libertatea și independența patriei"*.

Dr. ION SPĂLĂȚELU

Valori nepieritoare ale istoriei românești

INDEPENDENȚA

Demersul capital al întregii istorii îi constituie realizarea plenară a omului, a destinului lui de a fi liber. Dar libertatea omului nu se poate împlini decît în și prin libertatea și independența acelor comunități care sînt popoarele, națiunile. Această axiomă se află încorporată organic în ideologia Partidului Comunist Român. „Cucerirea independenței și suveranității naționale — **subliniază președintele Nicolae Ceaușescu** — se dovedește a fi o legitate obiectivă a dezvoltării sociale, o necesitate a mersului înainte al civilizației umane, un imperativ fundamental al istoriei. Nu poate fi vorba de nici un fel de drept cînd nu există dreptul fundamental de a fi stăpîn la tine acasă, de a fi stăpîn pe destinele tale".

Suma vieții noastre istorice

Adevărul sintetizat în aprecierea de mai sus este validat și de dăinuirea milenară a românilor, a cărei dinamică are ca idee guvernantă independența, „suma vieții noastre istorice" — potrivit celebrului adagiu datorat lui Mihai Eminescu. Independența nu e un concept de domeniul abstractului, contemplativului, un elaborat livresc, de cabinet sau laborator, ci un program concret de acțiune, cu o finalitate precisă, dezvoltarea poporului trăitor în spațiul carpato-danubiano-pontic caracterizîndu-se prin lupta hotărîtă și plină de sacrificii pentru libertate, pentru dreptul inalienabil la existența de sine stătătoare, pentru unitate. Deviza libertății și independenței este definitorie pentru toate momentele de referință ale devenirii noastre, din antichitate pînă în contemporaneitate.

Paginile de epopee înscrise în cronica națională la Posada, la Vaslui și Călugăreni reliefează abnegația cu care poporul nostru și conducerea lui politică, întruchipată în personalitatea unor domnitori patrioți, s-au ridicat pentru cauza salvării patriei, înfruntînd cu neînfricare forțele de invazie, superioare ca număr și armament, ale unor mari imperii și regate expansioniste.

Determinată de ferma decizie a românilor de a-și face respectate drepturile, de riposta armată înverșunată a poporului nostru, însăși superputerea lumii medievale, Imperiul otoman, s-a văzut nevoită să adopte un comportament specific față de entitățile politice românești. În timp ce alte țări din Europa sud-estică și centrală au fost supuse cu sabia și transformate în pașalîcuri, otomanii nu s-au încumetat să procedeze în același mod cu românii, care și-au menținut permanent statalitatea, cu o autonomie avînd atributele esențiale ale suveranității, limitate în unele perioade, dar niciodată anulate[1].

Analiza desfășurărilor istorice degajă concluzia de deose-

[1] *Magazin istoric*, nr. 3/1975.

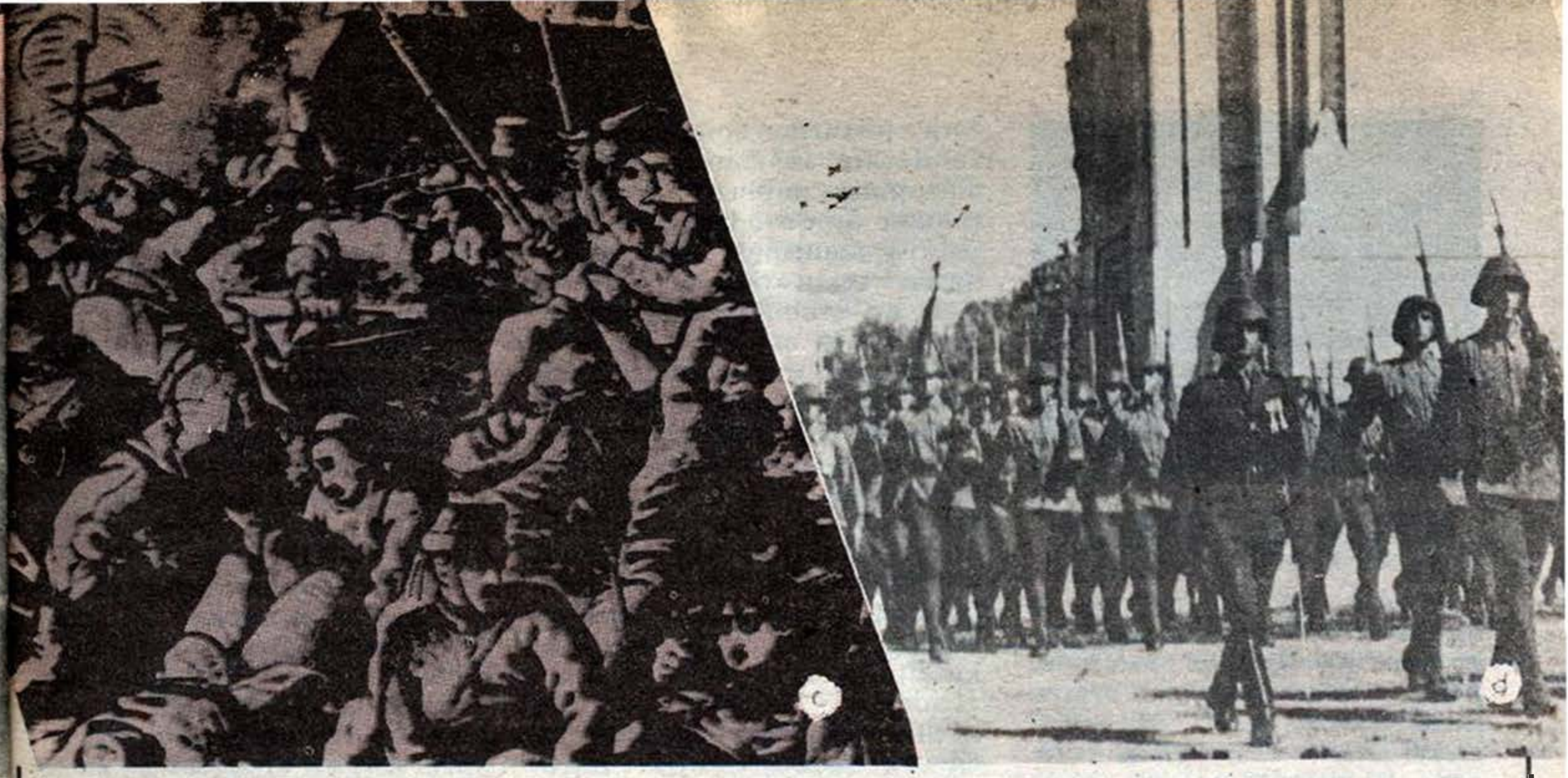

Imagini ce ilustrează necurmata luptă a românilor pentru libertate și independență: a) Eroica rezistență a dacilor la Sarmizegetusa (105-106), gravură de Alphonso Ciaconus; b) Bătălia din Codrii Cosminului (1497), detaliu dintr-o pictură de Th. Aman; c) Asediul redutei Grivița (1877), litografie de epocă; d) Armata română defilează pe sub Arcul de Triumf, sărbătorind eliberarea țării de sub dominația fascistă (august 1945)

bită semnificație că războaiele românilor împotriva numerosilor și diferiților cotropitori străini s-au distins printr-o înaltă etică, fiind legitimate de cauza dreaptă a libertății și independenței, în numele căreia erau duse. Relevînd această caracteristică, Mihail Kogălniceanu conchidea că, în luptele purtate, pe români „duhul izbînzii [în sine, gratuite] și al năvălirii nu i-a povățuit; ci toate războaiele lor au avut un țel nobil și sfînt: apărarea patriei și a legii". Totodată, lupta pentru propria independență a poporului nostru s-a aflat într-o strînsă legătură cu acțiunile de eliberare națională întreprinse de alte popoare — în primul rînd vecine —, ele bucurîndu-se de simpatie și sprijin din partea românilor. Realitate care l-a făcut pe Nicolae Bălcescu să lase posterității un enunțiu de valoare clasică: „Drepturile sfinte ale omenirii au găsit întotdeauna apărători în această țară".

Idealul independenței a întreținut nestinsă flacăra speranțelor poporului, flacără care s-a întețit în zorii epocii moderne a istoriei noastre. Forțele purtătoare ale progresului au împletit atunci dezideratul eliberării naționale cu cel al emancipării sociale. Sub acest semn se plasează ideea independenței în cadrul ideologiei constituite în preajma și în timpul revoluțiilor de la 1821 și 1848, care au dat un puternic impuls creșterii conștiinței de sine a poporului român, afirmării drepturilor lui naționale, ceea ce avea să-și găsească o rodnică aplicare în memorabilul act al unirii Moldovei cu Muntenia, în anul 1859. Înfăptuirea statului național român modern a oferit hotărîrii românilor de a scutura orice formă de ingerință străină o bază mai puternică și mai extinsă de manifestare. Ea avea să-și capete o materializare de amplă rezonanță internă și internațională în lichidarea oricăror relații de dependență față de Poarta Otomană și abolirea tutelei puterilor garante, consecințe ale proclamării independenței absolute a României la 9 mai 1877[1], sigilată cu sîngele vărsat de ostașii noștri în campaniile de la Dunăre, Plevna, Rahova, Vidin și autentificată de adeziunea entuziastă a întregii națiuni, de pe ambele versante ale Carpaților.

[1] *Magazin istoric*, nr. 5/1977.

Marile jertfe ale înaintașilor

Toate forțele sociale românești, în rîndul cărora se afirma cu tot mai multă vigoare un nou curent social-politic, mișcarea socialistă, au considerat realizarea independenței o verigă de seamă în procesul de împlinire a dreptului imprescriptibil al națiunii de a se organiza, întreagă, într-un stat unitar, independent și suveran. De aceea, participarea României la primul război mondial nu poate fi explicată decît prin prisma acestui ideal, ceea ce a constituit izvorul forței morale și vitejiei dovedite de armata română, susținută de masele populare, la Brașov, Jiu, Dragoslavele, Mărăști, Mărășești, Oituz, în toate luptele purtate pentru apărarea pămîntului străbun împotriva ocupanților străini.

Făurirea statului național unitar român în 1918 prin accelerarea progresului economic și social, prin avîntul forțelor progresiste ale societății, a creat noi condiții și posibilități pentru satisfacerea cerințelor apărării independenței și suveranității naționale. Sub acest aspect, perioada interbelică a fost mar-

MIRCEA CEL BĂTRÎN

Mircea stă la început, la începutul apărării seculare împotriva turcilor, la începutul politicii de rivalitate pentru țările noastre între puternicii vecini creștini. De la el începînd se fixează politica noastră externă în cadrele ei... Am putea spune că în istoria noastră Mircea este de departe un rezumat al marilor tradiții istorice românești, care acum se deschid, și în același timp un dărîmător de datini. Într-adevăr, în lupta lui Mircea aflăm cele trei caracteristici de temelie, pe care le regăsim la toți marii conducători ai neamului nostru de atunci înainte: E întîi luptătorul pentru creștinătate, *cel ce se află de sentinelă în postul cel mai înaintat al Europei. Ca și Ștefan, Ioan Corvin și Mihai, el apără creștinătatea întreagă, e alături de comunitatea ei politică și spirituală, primește loviturile cele mai grele în față. E apoi* un adunător de pămînt românesc, *în Făgăraș și Amlaș, în Dobrogea, în cîmpiile Chiliei; un protector pentru Moldova și Ardeal cum va fi mai tîrziu Ștefan din Moldova și mai ales Mihai. E, în sfîrșit, un* diplomat: *conducător al unei țări mici trebuie să știe să se strecoare între ambițiile hrăpărețe ale vecinilor mai mari și mai puternici...*

Mircea n-a fost numai un luptător: rămîne pentru istorie unul din marii noștri organizatori, i-am spune un bun gospodar român, *nu numai un adunător de pămînt românesc, dar și un chibzuit orînduitor al acestui pămînt. Asemenea oameni în trecutul nostru se numeau* ctitori.

P.P. PANAITESCU

tora eforturilor conducerii statului care au convers cu cele ale opiniei publice. Guvernele române au dovedit preocupare pentru menținerea și consolidarea statu-quoului teritorial, au stabilit raporturi de prietenie și asistență mutuală cu statele din această zonă care aveau interese similare, au subscris la tratate internaționale ce-și propuneau organizarea securității colective și apărarea păcii. Opinia publică a reflectat tot mai profund voința maselor de a se opune politicii expansioniste a Germaniei naziste, precum și celorlalte state revanșarde și revizioniste, ale căror acțiuni implicau o gravă amenințare la adresa independenței naționale și a păcii internaționale. De importanță majoră a fost faptul că principalul exponent al intereselor națiunii a devenit tot mai susținut clasa muncitoare, care își avea expresia superioară de conștiință și organizare în Partidul Comunist Român. În fața primejdiei fasciste, partidul nostru comunist a îmbinat lupta revoluționară pentru libertate și dreptate socială cu lupta pentru salvgardarea independenței naționale. Pronunțîndu-se pentru organizarea generală a apărării țării, partidul a trasat ca sarcină membrilor săi de a fi gata să apere, „cu arma în mînă, independența României, dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război de apărare contra imperialismului fascist", a inițiat, însuflețit și condus numeroase acțiuni protestatare, ca marea demonstrație antifascistă și antirăzboinică de la 1 mai 1939[1], a fost o prezență activă în desfășurarea adunărilor ce dădeau glas mîniei populare față de amputarea țării prin monstruosul Diktat de la Viena, din august 1940, manifestări în care răsuna dorința de luptă pentru apărarea independenței și demnității țării.

Merite nepieritoare și-a cîștigat partidul comuniștilor în anii negri ai dictaturii antonesciene și ai dominației hitleriste, cînd, apreciind cu înaltă răspundere și clarviziune situația și condițiile țării, a stabilit obiectivele, direcțiile și modalitățile salvării naționale. „Sunăm chemarea la unire sub cutele gloriosului și neînvinsului drapel al independenței și libertății naționale și nu cunoaștem ca dușmani decît pe cotropitorii și pe trădătorii de neam care le servesc drept unelte" — în acest fel făcea cunoscut cuvîntul partidului ziarul central, tipărit în ilegalitate, al rezistenței naționale, *România liberă*. Platforma patriotică a salvgardării ființei țării, a independenței și a suveranității ei a fost — ca și în 1877 și în 1916-1918 — factorul determinant al consensului național, exprimat în larga raliere a tuturor forțelor sociale și politice — de la clasa muncitoare și țărănime la sectoare ale claselor situate în vîrful piramidei orînduirii de atunci, armată și cercurile Palatului Regal. În împrejurările favorabile create de marile victorii obținute pe fronturi de armata sovietică, de toate puterile aliate, acest șuvoi național unic a înfăptuit actul crucial de la 23 August 1944, început al revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, deschizătoare a unei noi ere în istoria României, a căii eliberării definitive de sub dominația străină, a realizării năzuințelor poporului român de a fi stăpîn deplin pe propria soartă. Idealul libertății și independenței a fortificat brațul ostașilor, tuturor combatanților avîntați pe baricadele insurecției, aflați în tranșeele războiului antifascist, a hrănit elanul întregului popor în susținerea armatei în lupta crîncenă dusă împotriva trupelor hitleriste și horthyiste, pentru eliberarea întregului teritoriu național, luptă continuată mai departe, în Ungaria, Cehoslovacia și Austria, pînă la victoria finală de la 9 mai 1945.

[1] *Magazin istoric*, nr. 4/1979.

O retrospectivă peste veacuri ne arată că itinerarul istoric al românilor este marcat de imense sacrificii, de dăruirea patriotică exemplară şi eroismul cu aură de legendă al generaţiilor şi generaţiilor, care demonstrează că un popor hotărît să-şi apere pămîntul străbun, libertatea şi neatîrnarea nu poate fi îngenuncheat şi înfrînt, că nu i se poate fura victoria cauzei sale drepte. Partidul comuniştilor români, legatarul tradiţiilor luminoase ale poporului, acordă toată preţuirea acestui itinerar al gloriei şi onoarei. „*Marile jertfe date de înaintaşi în această bătălie necurmată pentru a trăi în lume în mod demn, pentru a-şi făuri o viaţă mai bună, pentru a fi stăpîn în propria sa ţară* — spune secretarul general al partidului — *constituie un element de profundă mîndrie naţională, precum şi o înaltă obligaţie de conştiinţă pentru toţi cetăţenii patriei noastre socialiste*“.

Baza progresului societăţii

Independenţa şi suveranitatea naţională îşi au astăzi garanţia puternică în cadrul economic, social, politic, moral, spiritual, durat în procesul construirii noii orînduiri, socialiste, în patria noastră. Independenţa, în politica României socialiste, în opera teoretică şi practică a preşedintelui Nicolae Ceauşescu — care integrează într-un tot unitar moştenirea perenă a trecutului cu împlinirile prezentului şi perspectivele viitorului — , reprezintă condiţia primordială pentru valorificarea optimă a virtuţilor şi geniului creator al poporului român. De aceea, întărirea independenţei şi suveranităţii ţării, apărarea ei constituie un obiectiv programatic de maximă importanţă al partidului, statului, poporului. Actele fundamentale ale naţiunii, Constituţia ţării şi Programul partidului, statuează că apărarea cuceririlor revoluţionare, a libertăţii, independenţei şi suveranităţii patriei constituie datoria de onoare a fiecărui cetăţean. Pentru îndeplinirea ei au fost create instrumentele necesare, concretizate în sistemul naţional de apărare, care materializează principiul cardinal al doctrinei militare actuale, elaborate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, că apărarea patriei este cauză şi operă a întregului popor. Reflectînd vocaţia nonagresivă, constructivă a poporului român, probată în tot cursul istoriei sale, în deplin acord cu principiul legitimităţii autoapărării consacrat în dreptul internaţional, doctrina militară naţională statorniceşte că puterea armată a ţării nu va fi folosită niciodată şi în nici un fel în vreun război de agresiune, împotriva altor popoare, că în orice împrejurări, întotdeauna, naţiunea română va lupta numai şi numai pentru apărarea independenţei şi suveranităţii sale, împotriva oricărei încercări de dominaţie şi asuprire, a oricărui agresor care ar atenta la existenţa Republicii Socialiste România.

Cultivarea independenţei şi suveranităţii nu înseamnă izolare, ci deschidere spre lume, patria independentă şi suverană reprezentînd punctul de înserţie al poporului român, cu personalitatea proprie, pe locul ce i se cuvine în comunitatea mondială. Fermitatea cu care poporul român militează pentru independenţa sa îşi asociază organic respectul pentru interesele şi demnitatea celorlalte naţiuni, se armoni-

ŞTEFAN CEL MARE

Apoi Ştefan îşi aşternu de moarte şi trecu la cele veşnice în ziua de 2 iulie din acel an 1504, început, spune cronica, prin prevestirea unei grozave ierni, după care veniră „ploi mari şi vărsări de ape şi potoape“.

Fusese înainte de toate un ziditor de ţară. Găsise anarhie, cu patimi care răsdreau în fiecare moment şi pe care nici o vărsare de sînge, fie şi a celui mai scump, nu le putea potoli, şi lăsa o boierime împăcată cu sine şi ascultătoare de domn, în care cu bună-cuviinţă tinerii veneau să ia pe urmă locul bătrînilor cari se duceau, boierimea în care nu mai era vechiul spirit maramureşan de oameni nestăpîniţi, gata de orice încăierare şi uşuratec trecînd de la o ascultare la alta, privind, din tată în fiu, ţara nu numai ca o moşie, ci şi ca o pradă. Se crease acum o altă lume, care nu-şi mai amintea nesiguranţele, capriciile, desele răsturnări, fărădelegile nepedepsite şi omorurile în serie de la început. Alexandru cel Bun părea înviat, cu aceeaşi sigură statornicie şi înţelepciune, dar cu un braţ mult mai greu, pentru oricine-i sta în cale.

N-a venit anume ca să facă războaie. Ele i s-au impus. Numai gata de luptă putea să se facă respectat, şi biruinţa aproape sigură era singura chezăşie faţă de vecinii lacomi, gata să se arunce la cel dintîi semn de slăbiciune. De la început şi-a făcut o oaste şi, după cele mai grele încercări, a înnoit-o...

Simţul neamului l-a avut în suflet şi mai ales fiinţa lui întreagă a trăit în el.

NICOLAE IORGA

CONSTANTIN BRÎNCOVEANU

Așezate între niște vulcani cumpliți și avînd o poziție pe jumătate neatîrnată, ele [țările române] trebuiau să îngrijească, ca fiecare ființă vietuitoare, de păstrarea existenței lor sub îmboldirea instinctului de conservare. La început ele luptase cu arma în mînă pentru mîntuirea vieții lor, și vitejiile săvîrșite de ele înmiinunase lumea. Era epoca eroică, acea a lui Ștefan cel Mare... Cînd mersul împotrivirei fu cu totul tăiat, instinctul conservării îmbrăcă aceasta de pe urmă formă... șiretenia vulpii..., care-și găsește suprema ei expresie în persoana lui Brîncoveanu. Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Constantin Brîncoveanu înseamnă, la cîte un secol îndepărtare, o schimbare radicală în mijloacele de a asigura nevoia de trai a poporului român...

Constantin Brîncoveanu este una din rarele excepții care întîrzie peste sorocul obișnuit pe scaunul domniei sale, în care el stă vreo 25 ani. Acest simplu fapt ne arată că el trebuie să fi fost o fire de om deosebită, ca să se poată mănținea în scaunul cel șubred al unei țări române a patra parte dintr-un veac... Dacă ne gîndim la vremurile grele în care el a domnit, cînd Poarta purta două mari războaie care trebuia să aducă asupra domnului român cele mai mari greutăți, și că aceste împrejurări provocase în Moldova schimbări peste schimbări de domn, trebuie ca mintea lui Brîncoveanu să fi fost de-o ghibăcie cu totul afară din cale, pentru ca el să stea în tot acest răstimp de strajă pe tronul muntean.

A. D. XENOPOL

zează perfect cu principiul solidarității internaționale. Într-o lume a interdependențelor, participarea la circuitul mondial de valori materiale și spirituale conferă colaborării între state și între popoare un caracter obiectiv. Și această cooperare își poate fructifica potențele numai în condițiile respectării personalității și drepturilor fiecărei națiuni, pentru că, așa cum arăta Friedrich Engels, colaborarea nu poate exista decît între egali. Rezultă astfel de ce respectarea independenței deține locul prioritar în setul principiilor pe care trebuie să se întemeieze relațiile internaționale.

Pornind de aici, este de la sine înțeles că idealul independenței se găsește în opoziție ireductibilă cu nihilismul național și cosmopolitismul, care neagă necesitatea și valoarea dezvoltării de sine stătătoare a națiunilor. Viața, evenimentele pun în evidență faptul că lupta pentru afirmarea națiunilor formează o componentă esențială a lumii de azi, că ea constituie în prezent și va constitui și în viitor, pe un lung interval de timp, baza progresului societății. Aceasta infirmă aserțiunile tendențioase, neștiințifice despre caracterul perimat al națiunii, contrazice tentativele care țintesc la restrîngerea prerogativelor națiunii ca entitate social-politică independentă și suverană, la subordonarea sau chiar dizolvarea ei în structuri supranaționale, ridiculizează sloganurile aberante că suveranitatea ar fi incompatibilă cu democrația și colaborarea internațională. Nu s-a înregistrat încă nici un indiciu că vreo națiune ar fi dispusă să se sinucidă. Dimpotrivă, ideea independenței și suveranității naționale stăpînește conștiința popoarelor, a forțelor progresiste, democratice, revoluționare, care se ridică cu sporită vigoare în apărarea acestui drept sacru, acționează neobosit pentru a se pune capăt vechii politici imperialiste de dominație și dictat, pentru raporturi noi, de egalitate și echitate între state.

Unitatea dialectică între sarcina întăririi națiunii și a statului național independent și cea a întăririi solidarității și colaborării dintre națiuni și dintre state se oglindește cu pregnanță în întreaga politică și activitate externă a României, care au la temelie principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța în relațiile interstatale. Promovarea consecventă a acestor principii atestă hotărîrea României și a președintelui ei de a face totul pentru a asigura condiții internaționale dintre cele mai prielnice operei de făurire în mod liber a societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru amplificarea colaborării cu țările socialiste, cu cele în curs de dezvoltare, cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială, de a nu precupeți nici un efort pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale, care să înlăture primejdia și să asigure independența și securitatea fiecărei națiuni, pentru triumful păcii — cauza vitală a întregii umanități.

General-maior
CONSTANTIN ANTIP

1877, mai 9 / 21. SCRISORI DIN BUCUREŞTI

Românii fiind unui şi acelaşi popor, România fiind o singură ţară, chiar atunci cînd părţi din ea s-au aflat sub dominaţie străină, evenimentele istoriei româneşti au avut ecouri în tot spaţiul locuit de poporul nostru.

Proclamarea independenţei absolute de stat a României şi intrarea ţării în războiul care avea s-o consfinţească au fost primite astfel cu entuziasm de românii din Transilvania, aflaţi atunci sub stăpînirea austro-ungară. Iată cum relata revista transilvăneană Familia, în numărul său din 22 mai/3 iunie 1877, istoricul eveniment care avusese loc în capitala României la 9 mai 1877.

Luni în 9/21 mai ... pe la 12 ore, sute de oameni alergară cu inimile palpitînde spre dealul Metropoliei, ca să fie faţă la sevîrşirea unui fapt dorit de seculi: „Independenţa absolută a României!"

Nu sunase ora 1, tribunele şi galeriele gemeau de mulţimea nerăbdătoare, chiar şi curtea Metropoliei nu era mai puţin impoporată. Şedinţa se deschide. La invitarea preşedintelui, bunul patriot d. Nic. Fleva se suie pe tribună pentru a-şi dezvolta interpelarea anunţată de mai-nainte şi care pentru scurtimea spaţiului, permiteţi-mi a v-o relata numai în rezumat: „1. Dacă guvernul a comunicat oficial tuturor puterilor rumperea legăturilor noastre cu Turcia şi prin urmare independenţa absolută a României? şi 2. Dacă în starea de rezboi în care ne găsim în urma provocaţiunii Turciei, d. min[istru] de externe a rechiămat pe agentul român din Constantinopole? Dacă s-a comunicat în mod oficial puterilor această stare de rezboi şi dacă s-au luat toate mesurele necesarie?"

La suirea pe tribună a d-lui Fleva o tăcere profundă domnia în întreaga sală, privirile tuturora erau aţintite asupra oratoriului, se putea ceti pe faţele tuturor o nelinişte, dar totodată şi o bucurie. „Sunt momente solemne, zice d. Fleva la început, în viaţa popoarelor, cînd orice ură şi dezbinare trebuie să tacă, să se exprime, şi toţi să se gîndească la soarta mamei tuturor, a ţării, la mărirea şi asigurarea ei. Istoria contemporană a noastră" etc. (aci oratorul arată starea noastră vis-à-vis de Turcia în timpii din urmă). „În faţa acestora nu putem sta în e ilaţiune: eu, ca român şi reprezentant al naţiunii, nu pot decît să mă pronunţ, sus şi tare, că această ţară e liberă şi independentă şi domnul României este domnul unei ţări libere şi absolut independente..." La auzirea acestora, întreaga sală erupse în aplauze frenetice ce durară cîteva minute, pe faţele multora se vedeau chiar lacremi. Sublim moment!

În mijlocul aplauzelor se scoală d. min. de externe, marele diplomat M. Kogălniceanu, şi cu inima liniştită declară cu vocea sa puternică că „... România e în stare de rezboi cu Turcia, că legăturile dintre România şi Turcia sunt rupte, şi că guvernul va face tot, pentru ca la viitoarea pace, România să fie recunoscută ca ţară cu desevîrşire liberă şi independentă..." Aplauze prelungite şi entuziasmate. Camera în unanimitate (afară de două abţineri) în zgomotul aplauzelor votase următoarea moţiune prin care:

„Ia act că rezboiul între România şi Turcia, că ruperea legăturelor noastre cu Poarta şi independenţa absolută a României au primit consacrarea larg oficială, şi, complind pe deplatea Puterilor Garante, trece la ordinea zilei"[1].

După cele săvîrşite în Cameră, ideea independinţei nu putea decît a fi îmbrăţişată şi susţinută de însuşi aceia ce pînă ieri o combătuseră ca o idee aventuroasă.

Principele Dim. Gr. Ghica în Senat — tot luni — cu acel instinct patriotic ce-l caracterizează — formulă o moţiune în sensul celei din Cameră, ce fu primită în aplauze cu unanimitate.

Luni 9/21 mai, dară, s-a petrecut în capitala României un fapt dorit de seculi şi care va fi înscris cu litere de aur în analele române.

Ideea pentru care au luptat atîţia domni ilustri, atîţia mari patrioţi şi atîtea generaţiuni, s-a împlinit.

În imagine: şedinţa Adunării deputaţilor din ziua de 9 mai 1877 (detaliu din basorelieful statuii lui C.A. Rosetti din Bucureşti, operă a sculptorului W. Hegel).

[1] *Magazin istoric*, nr. 5/1975.

cinstire

Cu pătrundere și dreaptă judecată

Pentru o înțelegere profundă și, ca urmare, pentru o interpretare de aceeași valoare a istoriei sînt absolut necesare unele condiții, fără de care nu se poate concepe o asemenea interpretare. Mai întîi, una obiectivă, adică istoria însăși cu bogăția sa de fapte, evenimente, eforturi, căutări și realizări. Apoi, condițiile subiective, ce pot fi sintetizate în calitățile superioare ale celui ce-și asumă această dificilă și, în aceeași măsură, pretențioasă introspecțiune de profunzime: dragoste față de istorie, față de căutările și eforturile oamenilor, de strădaniile și realizările lor, de idealurile și izbînzile lor, cu alte cuvinte, de măreția impresionantului edificiu, care e istoria omenirii.

Cercetînd opera secretarului general al partidului, președintelui Republicii Socialiste România, în întregul ei, în problematica sa fundamentală, rezultă cu pregnanță și evidență dragostea organică a tovarășului Nicolae Ceaușescu față de istorie, extraordinara profunzime în înțelegerea și interpretarea fenomenului istoric, gîndirea sa dialectică. Sînt calități ce-i înlesnesc descifrarea esențialului problemei în dezbatere, precum și a relației dialectice dintre evenimente și fenomene, descoperirea esenței, a semnificației și însemnătății conținutului revoluționar ce propulsează mersul înainte al societății, dezvoltarea ei ascendentă. Fiecare dintre aceste calități și toate împreună conferă operei istorice a secretarului general al partidului ceea ce se înțelege prin noțiunea de magistral.

Înțelegerea dialectică a dezvoltării societății românești, din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre, înseamnă a intui și a sintetiza dezvoltarea fenomenelor sau proceselor istorice, de la geneză pînă la împlinire: nașterea ideii, transformarea acesteia în tendințe, tendințele în strădanii, iar acestea în luptă deschisă, încununată, în cele din urmă, de biruință. Fiecare etapă, fiecare treaptă — de la societatea și civilizația geto-dacă din timpul lui Burebista și Decebal, la marea epopee a societății socialiste multilateral dezvoltate din zilele noastre — este analizată cu pătrundere și dreaptă judecată, pe temeiul cunoașterii legilor de dezvoltare a societății în general, pe temeiul cunoașterii profunde a însemnătății și semnificației evenimentelor cruciale, a rolului maselor și a adevăratelor personalități istorice.

Gîndirea dialectică *este prezentă în toate aprecierile președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la demersul istoric, fie că este vorba de probleme concrete, fie de judecăți de valoare generală, ca aceea cu privire la concluziile și învățămintele istoriei. Dialectica se îngemănează organic cu interpretarea magistrală într-o relație de intercondiționare, generată de înțelegerea profundă și dragostea sinceră față de trecutul, prezentul și viitorul poporului român, ceea ce conferă operei președintelui Nicolae Ceaușescu o valoare teoretică unanim recunoscută, model de interpretare a fenomenului istoric, concret, exemplu de* gîndire revoluționară *în analiza marilor probleme ale istoriei omenirii și cu deosebire ale istoriei poporului român.*

ȘTEFAN PASCU,
academician

Poporul — marele făuritor al istoriei

Evidențierea rolului hotărîtor al maselor în procesul dezvoltării sociale — acest concept fundamental al socialismului științific, potrivit căruia poporul este făuritorul propriei sale istorii — este o constantă în gîndirea istorică a secretarului general al partidului, exprimată în numeroase momente ale permanentului său dialog cu țara.

Gîndirea progresistă românească din trecut — prin opera și activitatea lui N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, Simion Bărnuțiu, A. D. Xenopol, N. Iorga și alți mari cărturari — a acordat și ea atenție acestui raport, popor-istorie, dar n-a putut depăși limitele obiective ale timpului. Un pas important în această privință l-au făcut socialiștii români din secolul trecut, care, situîndu-se pe pozițiile socialismului științific, au adîncit analiza și cunoașterea legităților dezvoltării sociale.

Revine Partidului Comunist Român — moștenitorul și continuatorul celor mai înaintate tradiții ale gîndirii social-politice românești — meritul de a fi impus definitiv acest concept prin teoria și practica sa revoluționară. Prin adoptarea unor documente de excepțională valoare istorică, între care o importanță

deosebită a avut-o Programul Partidului Comunist Român — în inițierea și elaborarea căruia tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut rolul hotărîtor — acest concept și-a găsit plenara afirmare.

Totodată, opera tovarășului Nicolae Ceaușescu pune în lumină — pe temeiul adevărului istoric — rolul țărănimii în luptele pentru apărarea patriei, faptul că, secole de-a rîndul, ca principal făuritor de bunuri materiale, țărănimea a determinat progresul istoric al patriei. În același timp, se relevă că în toată istoria modernă și contemporană a României, clasa muncitoare a reprezentat forța politico-socială cea mai înaintată, care — de pe poziții revoluționare — a purtat grele bătălii pentru dreptate socială și libertate națională.

Un alt mare adevăr al istoriei noastre — relevat în Program și reliefat pe larg de secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu — este acela că alianța muncitorească - țărănească a fost forța socială hotărîtoare în transformarea revoluționară a societății românești. Dînd o înaltă apreciere istoriei noastre multimilenare, opera tovarășului Nicolae Ceaușescu reflectă ferm adevărul potrivit căruia masele populare, sub conducerea partidului, forța revoluționară care s-a identificat întrutotul cu năzuințele și interesele poporului, acționează neabătut pentru asigurarea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Noi istoricii — ne-a spus-o adesea secretarul general al partidului — avem datoria de onoare de a face totul pentru ca poporul să-și cunoască adevărata istorie, să se regăsească în ea, cu toate calitățile sale, cu bucuriile și împlinirile lui, să-i înălțăm patriotica mîndrie că această istorie îi aparține pe deplin.

M. PETRESCU-DÎMBOVIȚA,
profesor universitar, doctor docent

Vizionar și novator prin gîndire și acțiune

A devenit un lucru obișnuit ca oameni politici de înaltă răspundere — șefi de state și guverne, șefi de partide — să sublinieze dimensiunea mondială a gîndirii politice și activității pe arena internațională a șefului statului român, președintele Nicolae Ceaușescu. Ei reliefează coerența, adecvarea la epocă și originalitatea politicii externe românești, penetrația gîndirii, spiritul de inițiativă, de inovare și dinamismul marelui om de stat român, experiența lui vastă, amprenta lui specifică asupra vieții politice internaționale.

Ca să înțelegi în profunzime motivațiile acestor aprecieri cred că este mai potrivit să te plasezi pe o poziție care îngăduie o perspectivă mondială asupra României, mai curînd decît o perspectivă românească asupra lumii.

Și atunci realizezi mai puternic orientarea spre viitor și acțiune a politicii externe românești, elaborate sub conducerea și participarea hotărîtoare a președintelui țării, care pune un asemenea accent pe independența proprie și pe respectul independenței altora, pe ideea că orice litigiu, oricît de complicată ar fi țesătura lui, trebuie și poate să fie rezolvat exclusiv pe calea negocierilor — preferabile unui conflict militar — chiar dacă negocierile se anunță ca lungi și anevoioase, pe convingerea că, dacă în diverse probleme, responsabilitatea țărilor este diferită, în funcție de mărime, nivel de dezvoltare, forță politică și militară, nu pot exista răspunsuri viabile la marile sfidări ale lumii de azi fără implicarea și concursul tuturor statelor, fără democratizarea relațiilor internaționale, fără creșterea rolului țărilor mici și mijlocii, nealiniate, neutre, în curs de dezvoltare, fără realizarea unei noi ordini internaționale.

Și atunci realizezi mai puternic singulara capacitate de analiză a omului de stat român, care în probleme globale, în probleme internaționale de interes larg, ca și în probleme de importanță regională, subregională sau locală este în stare să identifice tendințele de bază, să privească în perspectivă, să formuleze poziții îmbinînd curajul revoluționar cu un profund și lucid realism și pe care istoria le confirmă.

Și atunci realizezi mai puternic forța personalității șefului de stat român, a stilului său, a imensului său fond de înțelegere a istoriei bazat pe stăpînirea perfectă a dialecticii materialiste, pe aplicarea consecventă a sistemului propriu de criterii pentru abordarea realității, pe concluziile extrase din numeroasele contacte directe, realizate în țară și în străinătate, cu lideri politici de pe toate meridianele globului, aceste contacte directe care sînt o trăsătură de neconfundat a stilului său și totodată un inegalabil vector al ideilor sale.

Datorită președintelui ei, vizionar și novator prin gîndire și acțiune, România își valorifică, în cel mai înalt grad, vocațiile sale multiple — balcanică, europeană și universală — vocația sa umanistă de pace și înțelegere între popoare, de structurare a comunității internaționale potrivit cerințelor actuale și de perspectivă ale propășirii tuturor națiunilor.

GHEORGHE DOLGU,
profesor universitar

Valori nepieritoare ale istoriei românești

CONTINUITATEA

Cu strălucita sa viziune, profund ştiinţifică, privind cursul vremurilor, tovarăşul Nicolae Ceauşescu s-a aplecat asupra istoriei noastre, i-a desluşit permanenţele, i-a detaşat şi i-a valorificat marile sensuri, conferind înalte dimensiuni relaţiei trecut-prezent-viitor: „Avem un trecut cu care ne putem mîndri. În condiţii grele, poporul nostru şi-a păstrat fiinţa naţională. În această parte a lumii el a fost un factor de progres şi civilizaţie, şi-a adus contribuţia la mersul înainte, pe calea unei vieţi mai bune. Iată de ce noi, comuniştii, cinstind pe cei care în trecut şi-au dat viaţa pentru fericirea poporului, tragem din lupta lor învăţăminte pentru prezentul pe care-l făurim şi, totodată, pentru a pune bazele viitorului, educăm tineretul în spiritul dragostei şi respectului faţă de lupta şi munca înaintaşilor".

Îndemnînd să ne redescoperim istoria, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a evidenţiat caracteristicile esenţiale ale trecutului nostru, definitorii pentru întreaga evoluţie a poporului: vechimea şi continuitatea în vatra sa de locuire. Avem astfel imaginea unei istorii glorioase, ce-şi are rădăcinile cu milenii în urmă, în civilizaţia dacilor — popor cu prestigiu în lumea antichităţii, a cărui civilizaţie s-a dezvoltat în strînse raporturi cu marile civilizaţii ale vremii — istorie ce aparţine unuia şi aceluiaşi popor, ce a trăit în unul şi acelaşi spaţiu geografic: „Putem afirma, pe baza faptelor istorice, — **arată secretarul general al partidului la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982** — că poporul nostru s-a plămădit de-a lungul mileniilor în spaţiul carpato-dunărean, că fiecare metru de pămînt şi fiecare piatră sînt stropite cu sudoarea şi sîngele moşilor şi strămoşilor noştri. În cele mai grele timpuri înaintaşii nu şi-au părăsit pămîntul unde s-au născut, ci, înfrăţindu-se cu el, cu munţii şi cîmpiile, cu rîurile şi codrii falnici, au rămas neclintiţi pe aceste meleaguri, apărîndu-şi fiinţa, dreptul la existenţă liberă.

Originea daco-romană şi continuitatea existenţei pe aceste meleaguri constituie caracteristici fundamentale ale poporului român. Stabilirea locului în istorie, a originii şi continuităţii în bazinul carpato-dunărean ale poporului român constituie fundamentul oricărei activităţi ideologice, teoretice şi politico-educative"

„Imnul de iubire" al dacilor

Din cele mai vechi timpuri, încă din zorii îndepărtaţi ai omenirii, ţara noastră a constituit — aşa cum o relevă tot mai multe dovezi arheologice, antropologice ş.a.m.d. — una din vetrele antropogenezei. De timpuriu, locuitorii acestor meleaguri au trecut la activităţi, precum creşterea vitelor şi mai cu seamă cultivarea pămîntului, îndeletniciri ce au avut un rol esenţial ca factor al stabilităţii, al sedentarizării oamenilor. De-a lungul întregii orînduiri a comunei primitive, agricultura — în forme tot mai evoluate şi folosind unelte mereu mai perfecţionate — a fost o preocupare de predilecţie a locuitorilor acestui pămînt, contribuind, alături de păstorit şi meşteşuguri, la făurirea unei bogate vieţi materiale şi spirituale şi, totodată, la creşterea sentimentului de dragoste faţă de pămîntul natal. Aşa se face că, încă de la apariţia lor pe scena istoriei, geto-dacii s-au afirmat cu tărie prin îndîrjirea cu care s-au apărat împotriva cotropitorilor. Sînt cunoscute curajul cu care au luptat împotriva oştilor persane ale lui Darius I[1], sau vitejia, dublată de înţelepciune, cu care Dromichete — expresie autentică a geto-dacului, aşa cum îl înfăţişează autorii antici — s-a împotrivit regelui macedonenilor, Lisimach.

De o mare autoritate în epocă s-a bucurat statul dac centralizat şi independent condus de regele Burebista[2], stat care şi-a continuat existenţa pînă în vremea lui Decebal[3]. Referindu-se la nivelul atins de civilizaţia getodacă în această perioadă, marele istoric Vasile Pârvan arăta că „un nume se impune înaintea tuturor cînd constatăm că, la Grădiştea Muncelului, calcarul, andezitul sau porfirul cu care a fost clădită şi împodobită cetatea au trebuit să fie aduse de foarte departe şi urcate pînă în vîrful muntelui la 1 250 metri cu sforţări şi primejdii extraordinare: este numele marelui rege get Burebista a cărui epocă e tocmai aceea a faimosului La Tène III dac, şi a cărui putere şi bogăţie ar putea îndeajuns, fără altă dovadă, să explice măreţia şi monumentalitatea unei sforţări de care abia romanii ar fi putut fi capabili".

Cum se ştie, la începutul sec. II e.n., geto-dacii au fost nevoiţi să se confrunte, în două războaie extrem de grele, cu cea mai puternică forţă economică şi militară a vremii, Imperiul roman. Războaiele daco-romane din anii 101-102 şi 105-106 au ilustrat sugestiv dragostea de patrie a geto-dacilor, setea lor nestinsă de libertate. „Apărarea pămîntului Daciei de către poporul său — scria Vasile Pârvan, referindu-se la acest eroic episod — a fost un imn de iubire, cum rar le-a fost dat popoarelor să-l adreseze patriei lor în primejdie". Cu toată vitejia poporului dac şi eroismul lui Decebal, rezistenţa lor a fost înfrîntă. Ocuparea unei părţi a Daciei de către romani nu a reprezentat însă sfîrşitul dacilor şi al civilizaţiei lor pe aceste plaiuri, cum au încercat unii istorici străini şi cum mai încearcă să susţină şi astăzi.

Populaţia dacă — elementul etnic covîrşitor pe teritoriul noii provincii — a reuşit vreme îndelungată să-şi conserve trăsăturile etnice distincte, obiceiurile, îndeletnicirile, concepţiile şi practicile religioase. Numeroasele aşezări autohtone ce şi-au continuat existenţa după anul 106 pe întregul cuprins al Daciei, prezenţa frecventă a ceramicii de factură dacă în

În p. 24: *pietrele Sarmizegetusei lui Burebista şi Decebal*

Cetate feudală românească din Densuş, jud. Hunedoara

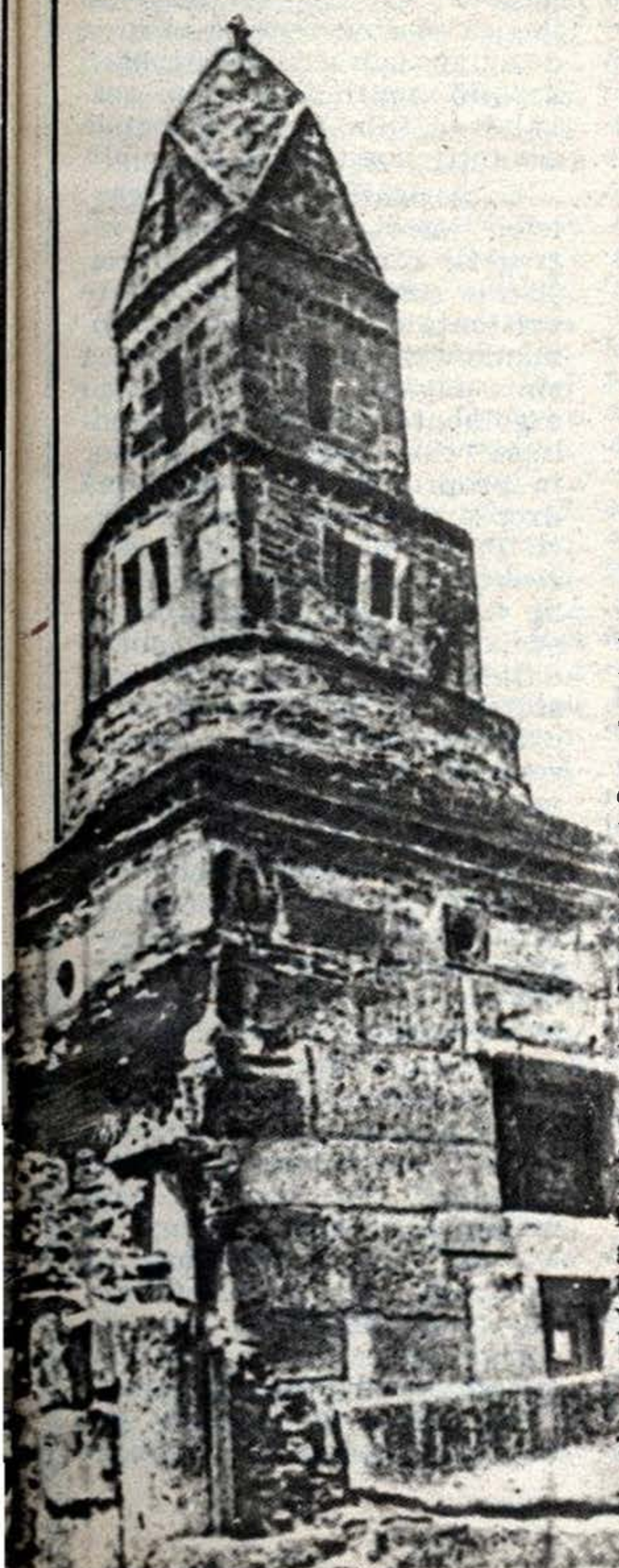

Bărbat valah (acuarelă de pictorul francez Th. Valério)

[1-3] *Magazin istoric*, nr. 1/1978; 7/1976; 9/1976.

descoperirile arheologice, larga răspîndire a practicilor incinerației de tradiție getodacă și mai cu seamă perpetuarea numelor dacice de localități, de rîuri ș.a.m.d., constituic dovezi certe ale intensității de locuire dacică și după transformarea unei părți a țării lor în provincie romană.

Numeroși daci au avut o importantă ascensiune spre vîrfurile ierarhiei politice a imperiului și armatei, unele din aceste personalități ridicate din rîndul autohtonilor ajungînd pînă la rangul de împărați sau pretendenți la tronul imperial, cum a fost, de exemplu, cazul lui Regalianus, care se intitula descendent al lui Decebal[1]. Prezența masivă a dacilor în viața imperiului e dovedită și de numărul crescînd de unități militare recrutate din Dacia. Toate acestea reprezintă dovezi certe care infirmă aserțiunea potrivit căreia dacii ar fi dispărut de pe scena istoriei odată cu luptele din sec. II e.n.

Dealtfel, imposibilitatea exterminării unui popor ce se ridica după calcule științifice la peste un milion de locuitori a fost subliniată de numeroși învățați din țară și de peste hotare: „Un popor de dimensiunile celui dac, răspîndit pe o arie geografică atît de întinsă și ocrotită de un relief atît de variat..., nu putea fi desființat. Concepția aceasta catastrofală e în contrazicere cu tot ceea ce cunoaștem din istoria altor popoare", scria în legătură cu acest aspect geograful și istoricul Simion Mehedinți.

Ca orice ocupație, stăpînirea romană în provincia Dacia (organizată, cum am mai arătat, doar pe o parte a Daciei antice) a produs mari suferințe și daune poporului geto-dac. În același timp însă, cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, *„în luptele grele și în conviețuirea comună, timp de secole, a dacilor și a romanilor s-a plămădit un popor nou, care a păstrat și dezvoltat însușirile și virtuțile cele mai bune ale înaintașilor săi"*.

[1] *Magazin istoric*, nr. 12/1978.

Rădăcini de patru ori milenare

Cum se știe, criza internă a Imperiului roman, primejdiile ivite la diferitele sale frontiere au determinat pe împăratul Aurelian să adopte decizia de mutare a granței imperiului pe Dunăre; armata și administrația și, împreună cu ele, elemente ale păturilor avute din provincia Dacia s-au pus la adăpostul noii granițe. Dar majoritatea covîrșitoare a populației — legată indestructibil de pămîntul pe care trăia și muncea, unde își avea așezările și modestul avut — a rămas să înfrunte în propria vatră de locuire binele și răul ce avea să i le rezerve viitorul. Dealtfel, era firesc ca, în loc să continue o viață de aservire, marea masă a populației să dorească să reintre în stăpînirea pămîntului și a bunurilor pe care le crease. Referindu-se la această perioadă din istoria patriei, apreciată de unii istorici străini ca lipsită de informații privind evoluția poporului român, A.D. Xenopol arăta, încă la sfîrșitul secolului trecut, că „epoca de o mie de ani... nu este o lungă pauză în dezvoltarea poporului nostru, ci, din contră, una din părțile cele mai interesante, cele mai bogate în rezultate ale istoriei sale". La rîndul său, N. Iorga, într-o viziune de mare forță evocatoare, sublinia că poporul român „prin strămoșii săi, își are rădăcini de patru ori milenare: aceasta este mîndria și aceasta este puterea noastră. Unde a fost vechiul păstor trac, pe locul acela s-a așezat romanul; unde a fost cetatea romanului s-a așezat cetatea de mai tîrziu a domnului nostru; unde a fost satul trac pe vremuri, dăinuiește satul românesc acum; unde sînt orașele noastre au fost odinioară centrele civilizațiilor anterioare represintate de acei oameni ai căror urmași sîntem noi".

Cercetările istorice și arheologice din ultimele două decenii, care, prin grija permanentă a Partidului Comunist Român, au cunoscut o amploare fără precedent, au adus noi și importante dovezi privind neîntrerupta locuire de către români, urmașii direcți ai dacilor, pe pămîntul patriei în toată această perioadă. Populația rămasă s-a ocupat mai departe cu agricultura, creșterea vitelor și o seamă de meșteșuguri, inițiind totodată pe migratori cu primele noțiuni privitoare la agricultură.

De-a lungul ultimului secol în care aserțiunile röslerienc și neorösleriene abundă cu tendința categorică de a infirma nu numai autohtonia românilor, ci și rostul lor în granițele lor etnico-istorice, științele istorice au cunoscut o adevărată avalanșă de informații care au implantat și mai puternic argumentele adevărului istoric în demonstrația originii și continuității lor neîntrerupte pe pămînturile strămoșești. Cît de sterilă și de ilogică se dovedește încercarea de a pune sub semnul întrebării această continuitate au dezvăluit-o sub toate aspectele savanții noștri încă de mult.

Dacă pentru perioada secolelor imediat următoare retragerii romanilor din Dacia, știrile scrise, care să ateste existența daco-romanilor și romanilor sînt mai rare, acestea sînt departe de a constitui argumente pentru a dovedi lipsa continuității românilor în propria lor țară. Pe bună dreptate savantul român Sextil Pușcariu scria: „Dacă istoricii și cronicarii nu pomenesc de români, nici la nord nici la sud de Dunăre, veacuri multe, e fiindcă unele izvoare nu văd starea, ci mișcarea, fiindcă existența românilor în aceste regiuni, unde se găseau din vechime, era ceva firesc, ce nu trebuia relevat... În cronici se notau evenimentele, nu curgerea uniformă a vremii; invaziile popoarelor noi, nu stăruirea celor autohtone; războaiele, nu viața pașnică și organizațiile de stat vechi".

Presiunile exercitate de diferitele popoare migratoare asupra românilor nu le-au putut schimba entitatea de neam. Migratorii au stăpînit vremelnic teritoriul străbun al Daciei, dar nu au reușit să „gotizeze", să „hunizeze" sau să „gepidizeze" nici una din zonele asupra cărora și-au constituit autoritatea nominală. Dimpotrivă, în această perioadă, românii au realizat

omogenizarea etnico-lingvistică şi culturală la scara întregului spaţiu carpato-danubiano-pontic: *„În perioada marilor migraţii ale popoarelor,* arată secretarul general al partidului, *pe meleagurile patriei noastre au venit şi au poposit, pentru un timp mai scurt sau mai lung, diferite popoare. Urmaşii dacilor şi romanilor au trebuit să ducă lupte grele pentru a-şi păstra fiinţa proprie, iar cu unele dintre popoarele ce s-au aşezat în vecinătate, în diferite perioade, au conlucrat activ, ceea ce a avut o importanţă deosebită atît pentru dezvoltarea poporului nostru, cît şi pentru popoarele respective"*.

Moştenirea daco-romană era atît de evidentă în fizionomia, caracterul, limba, obiceiurile şi portul românilor, încît în vremea Renaşterii — atunci cînd se petrece acea masivă redescoperire a antichităţii — Flavio Biondo, reputat cărturar umanist, menţiona cu stimă şi respect pe „dacii care vorbesc o limbă latină".

Românii s-au dezvoltat ca etnie, limbă şi civilizaţie pe toată aria de locuire a vechii Dacii. Din studierea materialelor arheologice reiese limpede faptul că pe întreg teritoriul locuit ei au făurit o cultură unitară, cu diferite variante locale, dar avînd ca fond comun elementele de veche tradiţie dacă, daco-romană şi romano-bizantină. Ocupaţiile principale ale poporului în această vreme au fost agricultura şi păstoritul, o pondere importantă ocupînd în activităţile umane prelucrarea metalelor, a lemnului, olăritul, ţesutul ş.a.

Condiţiile istorice impuse de populaţiile migratoare au determinat anumite trăsături specifice de dezvoltare a poporului român: multă vreme, desfăşurarea acestui proces a avut loc cu prioritate în mediul sătesc, ceea ce explică vitalitatea poporului, satul fiind izvorul tăriei şi al forţei noastre de a fi.

Aceleaşi idealuri şi aspiraţii

Mărturiile arheologice sînt în chip sugestiv completate de izvoarele scrise (cronici, docu-

Noi, românii, sîntem locuitorii cei mai vechi ai acestui pămînt, şi anume unul dintre cele mai vechi popoare ale întregului continent.

Istoricii pun de obicei începutul vieţii poporului nostru la cucerirea Daciei de Traian, un secol după naşterea lui Hristos.

Nici că se poate mai superficială concepţie. Departe de mine gîndul de a scădea cît de puţin meritele marelui împărat. El este, alături de Iuliu Cezar, cea mai luminoasă figură a întregii romanităţi, iar din punctul de vedere etic mi se pare cu mult superior lui Cezar.

Dar nu e mai puţin adevărat că marele împărat este abia un episod în viaţa milenară a poporului nostru. Cînd a sosit el la Dunăre, statul dac era de o sută şi mai bine de ani în culmea înfloririi: era singura putere europeană capabilă de a ţine în cumpănă Imperiul roman...

Şi n-a fost numai numărul populaţiei getice, ci şi civilizaţia sa înaintată, *care i-a asigurat iniţiativa. În contrast cu grecii, care erau oameni de mare, geţii erau, ca şi românii, plugari. Cînd Alexandru Macedon a trecut noaptea peste Dunăre, soldaţii săi au trebuit a doua zi să culce spicele cu lancea ca să înainteze printre lanurile strămoşilor noştri. Podgoria geto-dacă ajunsese aşa de întinsă, încît a fost nevoie să mai scoată din viţe. În exploatarea metalelor, îndeosebi a aurului, era vestită din vechime...*

Dar alături de număr *şi* civilizaţie *aveau ceva şi mai de preţ: o reală cultură, manifestată printr-o înaltă concepţie de viaţă. Pietatea geţilor a fost unică în toată antichitatea. Strabo o mărturiseşte ca o trăsătură caracteristică, „cunoscută de cînd lumea". Aceeaşi părere o aveaşi Socrate. El admira pe Zamolxe ca pe un geniu etic. În opoziţie cu concepţia pedagogică a celor ce puneau mare preţ pe educaţia fizică, Zamolxe predica doctrina, mai subtilă, că numai sănătatea sufletului poate asigura sănătatea şi frumuseţea corpului. Aşadar, cu mult mai adînc şi mai adevărat decît* mens sana in corpore sano...

Esenţial lucru pentru noi este altceva: continuitatea dacilor. *În părţile dinspre miazănoapte şi răsărit ale Daciei, poporul autohton a rămas nec intlit. Ptolomeu ni-l arată după moartea lui Traian, stăpînind nu numai lanţul carpatic, dar şi larga ţară dinspre răsărit pînă la Nistru. Bessii, costobocii, carpii (de unde şi numele Carpaţilor), tyrageţii (adică geţii nistrieni) stăpînesc* mai mult de jumătate din vechiul lor teritoriu, *au regii lor şi nu lasă o clipă arma din mînă. La 162 d. Hr., costobocii iau ofensiva şi ajung pînă în Macedonia şi Ahaia, reînviind iarăşi vremurile cînd părinţii lor sfărîmau legiunile lui Domiţian...*

În al treilea rînd, se mai adaugă şi un argument mai general. Seminţiile se pot muta şi se mută. Cînd însă o formaţiune etnică ajunge în faza de popor, adică este o masă considerabilă (cum au fost dacii de la Herodot şi pînă la Aurelian), o masă diferenţială din punct de vedere social prin munca pămîntului: podgorie, exploatare de mine, negoţ etc., atunci poporul acela poate trimite colonii, dar de emigrat în totalitatea lui, asta, după cum am spus, e cu neputinţă. Istoria nu ne arată un astfel de fenomen niciodată şi nicăieri.

SIMION MEHEDINŢI

Filologii autohtoni, chiar la începutul întemeierii statului nostru independent, s-au gîndit să afirme printr-un dicţionar latinitatea, deci noblefa noastră, deci dreptul de a ajunge un mare şi puternic popor. Mărturisesc că nu înţeleg tocmai bine de ce e nevoie să se dovedească latinitatea noastră exclusivă, deci noblefa noastră de la Roma, ca să devenim un mare popor. Aş înclina să mă bucur mai mult de o origine geto-dacică, întrucît aceşti vechi pămînteni, geto-dacii, se bucurau de o reputaţie excelentă în lumea antică, pe cînd despre romani nu se poate vorbi numai cu laude. În sfîrşit, în ceea ce mă priveşte, mă simt onorat de a fi coborîtor din băştinaşii care erau subt obladuirea vechiului nostru rege Burebista.

MIHAIL SADOVEANU

nos milites, & auderent ſtare contra au-
diaciam *Hungarorum*, quia a *Cumanis*
& *Picenatis* multas injurias paterentur.

CAPUT XXVI.

QUOMODO CONTRA GELU ITUM EST.

TUnc *Tubutum* audita bonitate ter-
re illius, miſit legatos ſuos addu-
cem *Arpad*, ut ſibi licentiam daret ul-
tra ſiluas eundi, contra *Gelou* ducem
pugnare. Dux vero *Arpad* inito conſi-
lio voluntatem *Tubutum* laudauit. & ei
licentiam ultra ſiluas eundi, contra *Ge-*
lou pugnare conceſſit. Hoc dum *Tubu-*
tum audiuiſſet a legato, præparauit ſe
cum ſuis militibus, & dimiſſis ibi ſociis
ſuis, egreſſus eſt ultra ſiluas verſus ori-
entem, contra *Gelou ducem Blacorum*
Gelou vero *dux ultra ſiluanus* audiens
aduentum ejus, congregauit exercitum
ſuum, & cœpit velociſſimo curſu equi-
tare obuiam ei, ut eum per *portas Me-*
D s *xeſi-*

Pagină din cronica Gesta hungarorum, *descriind rezistența eroică a voievodului român Gelu*

mente etc.) care aduc importante informații privitoare la români și organizarea lor social-politică. Numeroase scrieri din diferite părți ale lumii, Persia, Armenia, Grecia, Regatul kievean, îi menționează pe români ca pe o realitate etnică și politică a acestei zone a Europei. Organizarea lor politică — sugerată sau arătată explicit în aceste izvoare — este, în general, concomitentă și asemănătoare ca forme și desfășurare cu aceea a celorlalte popoare din Europa centrală și sud-estică. Tradiția organizării statale la români — acele „țări ale românilor" menționate în scrieri, ca *Oguzname*[1], voievodatele lui Gelu, Glad și Menumorut existente în Transilvania, Banat și Crișana înainte de venirea ungurilor în Cîmpia panonică — atestă continuitatea de viață și organizare politică a românilor în patria lor strămoșească. Vechimea acestei forme de organizare și trăsă-

turile specifice ale voievodatului l-au determinat pe publicistul maghiar Kalnoky Jenő să afirme, în 1915, că Transilvania „fie ca Dacie, fie ca principat... a avut mereu o istorie proprie".

Trăind și muncind de cînd se știu pe pămîntul moșilor și strămoșilor lor, românii au avut dintotdeauna, în cel mai înalt grad, sentimentul autohtonității lor. Cronicarii și toți cărturarii noștri l-au exprimat cu limpezime în opera lor, oamenii de decizie politică — voievozii noștri cei mai vrednici — au apărat cu prețul vieții dreptul ce decurgea din această realitate, istoricii și călătorii străini, diplomații, negustorii, toți cei care i-au cunoscut și au scris despre români, au arătat clar lumii întregi acest drept. „Este cunoscut — se arăta într-un document transilvănean în 1747 — că locuirea valahilor în Transilvania este mai veche decît povestirea istoricilor... Este cunoscut că niciodată Transilvania nu a fost goală de valahi de-a lungul sutelor de ani..., [că aceștia] au avut totdeauna și privilegii și prerogative"[2].

Mulți călători străini au reliefat dragostea românilor pentru pămîntul natal, pentru munții, rîurile și pădurile sale, mergînd pînă la identificarea cu ele. Călătorul sirian Paul de Alep, de exemplu, relatează o discuție pe care a avut-o cu marele vornic Preda Brîncoveanu (bunicul voievodului Constantin Brîncoveanu), iubitor înfocat al istoriei: „El m-a întrebat despre țara noastră — povestește Paul de Alep. I-am povestit despre ea și despre castelele sale întărite și că nu știm ce e spaima, nici pîrjolul și nimic de felul acesta. El mi-a răspuns: «Ai grăit adevărul! Dar noi... în loc de castele și de cetăți, avem acești munți și aceste păduri...» Desigur, de aceea, turcii — conchide Paul de Alep — n-au avut niciodată puterea de a cuceri Țara Românească sau de a rămîne în ea, și vornicul avea fără îndoială dreptate în ceea ce spunea".

Dealtfel, codrul, natura în general, au ocupat un loc aparte atît în afectivitatea poporului, cît și în psihologia agresorilor. Oștile romane — cum citim în unele scrieri antice — erau înspăimîntate de întunecimea codrilor Daciei. În vremurile evului mediu, pădurea s-a dovedit, de asemenea, un aliat de nădejde al poporului. La acest aliat s-a referit și marele istoric englez Arnold J. Toynbee, atunci cînd scria că „otomanii nu se lăsau ușor înspăimîntați, dar se temeau extrem de mult să nu fie atacați de români, cînd ajungeau în pădurile lor de stejar. De aceea au și acceptat să acorde autonomia Țării Românești și Moldovei, în timp ce majoritatea țărilor pe care le cucereau — chiar și Ungaria — le erau subjugate".

Cît atașament față de pămîntul strămoșesc răsună, de asemenea, din îndemnul adresat pe la jumătatea sec. XVII de domnul Moldovei, Gheorghe Ștefan lui Constantin Șerban, voievod al Țării Românești: „Mai bine să ne mănînce căinii pămîntului nostru decît pre alte locuri streine să izidim [adică să ne risipim]".

Vicisitudinile, suferințele prin care a trecut poporul nostru, departe de a-l îngenunchea, au avut darul de a-l oțeli, i-au sporit dragostea de țară, i-au întărit hotărîrea de a nu ceda în fața nici unei greutăți, de a nu pregeta în fața nici unei jertfe pentru apărarea gliei. Încercările unor pseudoistorici de a contesta continuitatea de viață a românilor pe pămîntul patriei lor a primit răspunsul hotărît din partea oamenilor de știință de pretutindeni, din partea istoriei înseși. „*Răspunsul la aceasta* — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — *l-au dat Mircea, Ștefan cel Mare, Ioan de Hunedoara, Mihai Viteazul. Cei care l-au învins pe Baiazid, care au ținut piept atîtor cuceritori, care au realizat primul stat centralizat al românilor din Țara Românească, Moldova și Transilvania. Ei nu au venit din altă parte, nu au căzut din cer, ei au trăit și s-au născut aici, pe acest pămînt și l-au apărat cu sîngele lor*".

Continuitatea de viață istorică a poporului român în multimilenara lui țară își află

[1-2] *Magazin istoric*, nr. 7/1982; 11-12/1978, 11-12/1982.

un strălucit corolar în continuitatea de idealuri și aspirații, de trăsături morale ale locuitorilor acestui pămînt. Urmaș direct al „celor mai drepți și mai viteji dintre toți tracii", poporul român a păstrat ca bunurile sale cele mai de preț, voința de libertate, hărnicia, cinstea, omenia, dorința de a trăi în pace și bună înțelegere cu toate celelalte popoare. Subliniind aceste trăsături, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că poporul român, *„înfruntînd cu eroism, fără teamă, toate greutățile, a găsit în sine forța de a rămîne el însuși"*: *„Forța și vitalitatea strămoșilor noștri constă tocmai în capacitatea de a păstra și dezvolta însușirile comune proprii, formînd prin secole poporul român, bazat pe unitatea de origine comună, de limbă, de cultură, de teritoriu, de interese economice comune"*.

Trecînd cu demnitate prin veacuri, neplecîndu-se în fața diferitelor furtuni care s-au abătut asupra lui și nepărăsindu-și niciînd glia strămoșească de care întotdeauna s-a simțit legat prin mii de fire, poporul român făurește astăzi, sub înțeleapta conducere a partidului, a secretarului său general, societatea socialistă multilateral dezvoltată pe pămîntul scump al patriei.

Astăzi România înfățișează tabloul unei țări în plină înflorire, în plin proces de transformare revoluționară, la realizarea căreia sînt chemați să-și aducă contribuția toți oamenii muncii, indiferent de naționalitate. *„Avem un popor, o țară în care trăiesc laolaltă români, precum și oameni ai muncii de origine maghiară, germană, sîrbă sau de altă naționalitate,* subliniia tovarășul Nicolae Ceaușescu. *Dar cu toții reprezentăm un popor unic — și nu îngăduim nimănui să încerce să lovească în unitatea poporului nostru. Indiferent de părinții din care s-au născut unul sau altul, cu toții sîntem fiii aceleiași patrii, ai României"*.

Conf. univ. dr.
MIRCEA MUȘAT

Patria noastră... a fost menită din cea mai bătrînă vechime să fie teatrul năvălirilor și a războaielor străinilor. Înaintea veacului creștinesc, găsim pre Darie, pre Alexandru cel Mare, pre Lisimah, luptîndu-se cu dacii, a cărora pămînt l-am moștenit noi. O sută de ani după Hristos, întîlnim pe Decebal, cel mai însemnat rigă barbar care a fost vreodată, mai măreț, mai vrednic de a fi pe tronul Romei, decît mișeii urmași a lui August. În adevăr, acest Decebal merita atît de puțin numele de barbar, cît și orice alt bărbat mare care dorește a-și civiliza țara. „Este barbar — zice domnul Saint-Marc Girardin — acela care, subt Domițian, biruitor legioanelor romane, cerea ca împăratul, în loc de bir, să-i trimită meșteri și lucrători de tot felul, atît în artele războiului precum și în acele a păcei? Este un barbar acela care, înainte de a începe războiul împotriva romanilor, căuta pînă în fundul Asiei alianța unui alt dușman a Romei, a rigăi parților?"' Pînă acolo se întindea politica acestui bărbat însemnat. Însă un erou mai mare se pornește asupra lui; Decebal trebuie să se plece, patria i se subpune. și, nevroind a o vedea roabă, el, care o ținusă slobodă și mîndră, carele lua bir de la domnitorii lumei, își dă singur moartea și scapă de a figura în triumful lui Traian, singurul împărat păgîn, pre carele, din pricina virtuților sale, creștinii l-au pus în rai. Așa, domnilor mei, se sfîrșește războiul dacilor, una din epocele cele mai importante din istoria Romei.

MIHAIL KOGĂLNICEANU

Ca toate lucrurile trainice, întemeierea nației noastre nu s-a făcut așa dintr-o dată și pe neașteptate. Războaiele împăratului Traian al romanilor cu regele Decebal al dacilor n-au fost începutul, ci încheierea întemeierii poporului nostru. Cele dintîi semănături cu sămînță romană la Dunărea noastră au fost cu două sute de ani mai vechi. Și atunci cînd Traian a supus și Dacia, tot malul drept al Dunării, de la izvoare și pînă la vărsarea în Marea Neagră, era plin de orașe și sate și cetăți romane.

Noi, românii de azi, sîntem nu numai urmașii romanilor din Dacia, ci, în aceeași vreme, urmașii, și ca sînge, și ca suflet, ai întregii Împărății romane de răsărit, care alcătuia o singură țară mare, de limbă latină, peste toate ținuturile care astăzi se cheamă: Slavonia, Croația, Dalmația, Bosnia și Muntenegru, Serbia, Ungaria și, în sfîrșit, Bulgaria cea dintre Balcani și Dunăre. Cum am arătat mai sus, romanii de la Dunăre au trăit în strînsă legătură unii cu alții chiar și după anul 270, cînd Dunărea a fost, de ochii lumii, făcută iar graniță spre miazănoapte, dar de fapt barbarii au pus mîna pe aproape tot ținutul roman și de la miazăzi de rîu. Căci țările de acolo, de la miazăzi de Dunăre, nu se puteau apăra dacă romanii nu mai erau stăpîni în celalea cea tare transilvană, așezată în stînga Dunării, în inima barbarilor. Doar Traian de aceea cucerise Dacia, ca să poată apăra țările de la miazăzi împotriva dacilor aspri de la miazănoapte de Dunăre. Împăratul Aurelian, părăsind Dacia, și-a tăiat toată puterea de apărare a granței Dunării.

VASILE PÂRVAN

O națiune se dezvoltă de regulă pe un pămînt anumit, pămîntul patriei. Legăturile care nasc din această așezare sînt destul de felurite. Unele popoare și-au cucerit pămîntul după ce deprinderile și concepția lor de viață erau formate, părăsind locurile de naștere, leagănul lor de formație... Alte popoare s-au îndepărtat printr-o dezvoltare ulterioară de mediul lor geografic, înstrăinîndu-și civilizația lor proprie sub influența unor civilizații de import... Există însă și popoare, care se nasc pe un pămînt anumit, continuînd o viață străveche, imemorială, care își clădesc ființa ca o prelungire a mediului geografic și care își imprimă în schimb ca o pecete deprinderile și civilizația în acel pămînt. Așa este de pildă neamul românesc. Românii sînt un popor carpatic, iar Carpații reprezintă o lume românească. Fără această legătură, de astădată esențială și organică, dintre pămîntul și poporul nostru, nu putem înțelege nimic din istoria și civilizația actuală a neamului românesc.

DIMITRIE GUSTI

cinstire

Nobila menire a istoriei

Istoria, ca disciplină care unește, deopotrivă, rigoarea demonstrației științifice cu imensele ei valențe cultural-educative, a devenit în țara noastră, în special după Congresul IX al partidului, o componentă esențială a activității politico-ideologice generale.

Istoria ne ajută să ne cunoaștem mai bine nu numai în ceea ce am fost, dar și în ceea ce sîntem și vom fi. Iată, comparînd situația României din 1938 — anul cu cel mai înalt nivel de dezvoltare economică dinaintea celui de-al doilea război mondial —, cu aceea de azi, ni se impune, cu toată evidența, constatarea uriașelor realizări obținute de poporul nostru. Și, pe acest fond general, distingem cu mîndrie și satisfacție că anilor ce au urmat istoricului Congres IX li se datorează cele mai spectaculoase creșteri pe toate fronturile făuririi noii societăți. De pildă, în prezent, industria românească produce de peste 50 ori mai mult decît în 1938, numărul personalului muncitor a crescut, în aceeași perioadă, de peste cinci ori, produsul social de 15 ori iar venitul național pe locuitor de aproape 11 ori.

Știință revoluționară, implicată multiplu în procesul de făurire a personalității umane, cu deosebire a tinerei generații, istoria are din totdeauna valența de a fi inspiratoare de iubire de țară, de a sădi în conștiințe capacitatea de dăruire pentru patria și poporul căreia le aparții, pentru societatea în mijlocul căreia trăiești și căreia îi ești dator cu toată energia și puterea de creație. Tovarășului Nicolae Ceaușescu îi aparține acea definire atît de completă a patriotismului revoluționar pe care a formulat-o încă de la cel dintîi Congres al educației politice și al culturii socialiste, definiție prezentă de fapt în întreaga operă a secretarului general al partidului. Această definire o găsim exprimată cu pregnanță în cuvîntul și acțiunea revoluționarului, a militantului comunist și antifascist Nicolae Ceaușescu încă din anii deceniului patru, cînd, din însărcinarea partidului, s-a aflat în fruntea multor bătălii pentru demnitate, dreptate socială, libertate, independență națională și pace.

Și pentru istorici rămîne valabilă constatarea lui Marx și Engels, că „filozofii nu au făcut decît să interpreteze lumea în diferite moduri; important este însă de-a o schimba". Așadar, cercetăm, scriem și difuzăm cunoștințe de istorie unică și unitară a poporului nostru, pentru că, în mod necesar, prin cunoașterea istoriei poporului român contribuim la formarea omului nou, în spiritul prețuirii valorilor istorice trecute, spre a-i folosi în uriașa muncă de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Între funcțiile social-politice și educativ-formative ale istoriei se numără și aceea de a sluji cauza păcii și colaborării internaționale. Consacrîndu-se unui asemenea credo politic și pornind în esență de la același caracter militant al științei istorice, fiecare slujitor al muzei Clio este dator să acționeze de pe poziții revoluționare, combative pentru promovarea adevărului istoric, fiind întotdeauna pregătit pentru dialogul științific, dar — în caz de nevoie — și pentru a răspunde cu armele adevărului științific celor care își permit să deformeze datele și faptele, să ignore sau să interpreteze eronat sau cu rea credință anumite pagini din istoria noastră. Trebuie să ne fie tuturor limpede că — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — „avem obligația să ducem o asemenea politică inclusiv în domeniul istoriei, încît să contribuie la crearea unui viitor al prieteniei și frăției tuturor popoarelor".

GH. I. IONIȚĂ,
profesor universitar

Patria comună

Relațiile de frățietate, de colaborare și întrajutorare dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare își au rădăcini adînc implîntate în trecutul istoric comun. Istoria vine să confirme, cu numeroase și semnificative mărturii, lupta comună a tuturor fiilor acestei patrii împotriva asupririi sociale și a cotropitorilor străini. Dezvoltarea societății socialiste a asigurat realizarea deplinei înfrățiri a poporului român și a naționalităților conlocuitoare, lichidarea oricăror forme de discriminare națională. După cum sublinia secretarul general al partidului, România socialistă este „printre puținele țări din lume în care s-a asigurat în mod real deplina egalitate în drepturi a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate".

Unitatea națiunii noastre este de nezdruncinat, arată secretarul general al partidului și oricine încearcă, într-o formă sau alta, să lovească în colaborarea și unitatea cetățenilor patriei noastre se pune implicit în slujba dușmanilor țării, a dușmanilor constructorilor socialismului. „Indiferent de originea părinților — *subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu* — avem o origine comună: a patriei în care ne-am născut; cu toții trebuie să învățăm și să vorbim o limbă unică, limba concepției revoluționare materialist-dialectice și istorice".

Politica dreaptă a partidului şi statului nostru în problema naţională îşi găseşte expresie în dezvoltarea economico-socială înaltă a tuturor judeţelor ţării, inclusiv a acelora în care locuiesc cetăţeni de altă naţionalitate. Sînt asigurate condiţii depline pentru dezvoltarea învăţămîntului şi culturii naţionalităţilor conlocuitoare. Din cele 29 000 unităţi şcolare din România, în peste 3 300 se predă în limbile cetăţenilor de altă origine din ţara noastră. În România socialistă apar, de asemenea, 61 publicaţii şi funcţionează 14 teatre ale naţionalităţilor conlocuitoare.

Reprezentanţi ai oamenilor muncii maghiari, germani, sîrbi şi de alte naţionalităţi sînt aleşi în toate organele de partid şi de stat, participînd la activitatea de conducere a vieţii social-politice din patria noastră, la rezolvarea tuturor sarcinilor construcţiei societăţii socialiste multilateral dezvoltate în ţara noastră.

Ne sînt mereu vii îndemnurile la unitate şi înfrăţire adresate de secretarul general al partidului: „Aici, în comun, să făurim comunismul". *Îndemnuri pe care naţiunea română, toţi fiii acestei patrii, indiferent de naţionalitate, sînt hotărîţi să le urmeze neabătut, urmînd exemplul de patriotism şi de înaltă dăruire revoluţionară al tovarăşului Nicolae Ceauşescu.*

La marea sărbătoare a poporului nostru, cînd întreaga ţară îşi cinsteşte iubitul şi încercatul ei conducător, în numele intelectualităţii maghiare, al tuturor locuitorilor de origine maghiară din patria noastră, adresăm tovarăşului Nicolae Ceauşescu urarea fierbinte: La mulţi ani, multă sănătate şi viaţă lungă, întru fericirea şi prosperitatea patriei noastre comune — România socialistă!

IOSIF KOVACS,
profesor universitar,
doctor în istorie

Raţiune, cumpătare, demnitate

Românii fac parte dintre acele popoare care s-au conceput totdeauna istoric, care şi-au considerat existenţa ca un bun în continuă devenire. În momente de înaltă responsabilitate civică şi politică, apelul la cartea de istorie, care păstrează în paginile ei mărturiile a ceea ce ne personalizează ca fiinţă intimă şi entitate naţională — setea noastră de libertate, sentimentul de dreptate şi de demnitate — a însemnat un puternic stimul la solidarizarea întregii colectivităţi.

Acest lucru devine şi mai evident în epoca noastră cînd istoria, oglindă a condiţiei noastre umane şi naţionale, este asumată conştient în sensurile ei ideologice şi politice, devenind un puternic factor de mobilizare şi de modelare.

În viziunea largă a secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, nimic nu se poate realiza fără sprijinul trecutului, al istoriei. Adîncirea în istorie, revitalizarea valenţelor ei ideologice, politice şi educative servesc, în concepţia generos umanistă a secretarului general al partidului, la realizarea coeziunii interne, a solidarităţii naţionale, la stabilirea pe plan extern a unor rînduieli noi, bazate pe încredere şi cooperare, pe respectul suveranităţii şi dreptăţii. Pledoaria în favoarea istoriei adevărate *este o pledoarie pentru raţiune, cumpătare şi umanitate, într-o lume în care arbitrariul şi forţa sînt, încă, atît de puternice.*

Cu pasionantă responsabilitate, care nu este egalată decît de înaltul său devotament pentru cauza poporului, de mişcătoarea sa dragoste faţă de patrie, mereu şi pretutindeni, prin cuvîntul şi scrisul său, secretarul general al partidului leagă, aşadar, puternic, realităţile vieţii noastre contemporane de rădăcinile sale istorice, lărgind orizontul înţelegerii şi luminînd perspectiva viitorului. Faptele istorice sînt evocate, totdeauna, cu „îndreptăţită mîndrie", eroii ei sînt priviţi „cu veneraţie" şi recunoştinţă, iar libertatea şi demnitatea poporului României de astăzi, afirmate ca expresii ale unor generoase tradiţii, îşi găsesc o justificată reprezentare în cadrul relaţiilor complexe ale lumii în care trăim. Tovarăşul Nicolae Ceauşescu a reafirmat izvorul forţei care acordă faptelor noastre de astăzi o atît de nobilă distincţie şi demnitate: „Avem un trecut glorios care reprezintă cea mai preţioasă moştenire a poporului nostru. Avem datoria să ridicăm pe o treaptă nouă şi să îmbogăţim cu noi cuceriri materiale şi spirituale această preţioasă moştenire, să ridicăm pe noi culmi de civilizaţie poporul, naţiunea noastră socialistă".

Definită în virtuţile ei de forţă socială, ideologică şi politică, istoria beneficiază de un statut privilegiat în gîndirea şi scrisul tovarăşului Nicolae Ceauşescu, ceea ce ne obligă să afirmăm că ideile de adevăr şi adîncime comunicate aparţin unui cugetător care, întemeindu-şi judecăţile realiste pe o temeinică experienţă de viaţă personală şi socială, istorizează învăţămintele trecutului, aducîndu-le în conştiinţa contemporană. Încorporate în structurile vieţii noastre sociale şi spirituale, dimensiunile simbolice ale istoriei naţionale slujesc, astfel, poporului român să-şi împlinească, în temeiul aspiraţiilor sale îndreptăţite la libertate şi demnitate, destinul istoric.

GH. PLATON,
profesor universitar,
doctor în istorie

Deplină egalitate

Unul din marile merite pe care Partidul Comunist Român le-a dobîndit în fața poporului român îl constituie modul în care a fost rezolvată în țara noastră problema națională.

Caracterul profund științific al concepției partidului nostru comunist despre rolul și locul națiunii în dezvoltarea societății, al înfrățirii tuturor cetățenilor patriei, români, maghiari, germani și de alte naționalități în procesul de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate s-a manifestat cu și mai multă pregnanță în anii care au trecut de la cel de-al IX-lea Congres al partidului.

După cum sublinia secretarul general al partidului, cetățenii României socialiste sînt pe deplin egali în drepturi și îndatoriri, fără deosebire de naționalitate, egalitate fundamentală de proprietatea socialistă a tuturor mijloacelor de producție. Adevărata egalitate, socială și națională, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu nu s-a putut realiza decît odată cu dispariția claselor exploatatoare, cu dezvoltarea unitară a tuturor zonelor țării, cu crearea bazei materiale necesare ridicării nivelului de trai, material și cultural al tuturor oamenilor muncii.

Industrializarea, dezvoltarea generală a forțelor de producție în toate județele României, realizată la inițiativa și indicațiile secretarului general al partidului, constituie premisa principală a deplinei egalități a tuturor oamenilor muncii. „Fără industrializare, fără agricultură, fără o bază tehnico-materială puternică nu se poate vorbi nici de socialism, nici de comunism, nu se poate vorbi nici de o politică națională justă", *sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu.*

O preocupare constantă a partidului și statului nostru, a secretarului general al partidului o constituie asigurarea și perfecționarea cadrului organizatoric prin care masele populare participă la întreaga activitate a organelor puterii de stat, la conducerea vieții sociale. Alături de români, oamenii muncii de altă naționalitate sînt reprezentați în Marea Adunare Națională, în consiliile populare, în întreaga structură de stat, economică și socială. Totodată, componența națională a Partidului Comunist Român, cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „este o oglindă a politicii de egalitate deplină în drepturi între toți oamenii muncii, indiferent de naționalitate".

Egalitatea între toți cetățenii României socialiste este consfințită de Constituția Republicii Socialiste România, care garantează drepturile tuturor cetățenilor patriei, pedepsind prin lege orice propagandă naționalistă, șovină, orice afițare a urii de rasă sau tentativă de învrăjbire națională.

Analizînd evoluția istorică a națiunii, documentele partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că națiunea are o perspectivă îndelungată și, odată cu ea, naționalitățile vor continua să aibă un loc și un rol clar, bine definit, își vor păstra multă vreme o anume identitate proprie.

In acest moment sărbătoresc din viața partidului și poporului nostru, oamenii muncii de naționalitate germană, împreună cu toți locuitorii patriei, adresează tovarășului Nicolae Ceaușescu, urarea călduroasă: La mulți ani, multă sănătate și viață îndelungată pentru gloria și progresul patriei noastre comune!

THOMAS NĂGLER,
doctor în istorie

COPERTELE NOASTRE

① **Sub conducerea președintelui Nicolae Ceaușescu, Republica Socialistă România își înalță cu mîndrie, în demnitate și libertate, tricolorul — simbol al unității, suveranității și independenței naționale**

② **Monumentul Victoriei (Constanța, autor Boris Caragea)**

③ **Monumentul Independenței (Iași, autori Gabriela și Gheorghe Adoc)**

④ **„Sărbătoare" (detaliu dintr-o compoziție de Virgil Almășan)**

PLANSELE NOASTRE

① **Statuia lui Decebal (Deva, autor acad. Ion Jalea; macheta sculpturii a fost prezentată în premieră de revista noastră, nr. 6/1974)**

②③ **Grup statuar de pe Cîmpia Libertății din Blaj, reprezentînd ilustre figuri de înaintași ai luptelor pentru dreptate și libertate socială și națională. În centru: imaginea de ansamblu a grupului. Alături, fotografiile celor 24 busturi care alcătuiesc grupul respectiv: N. Bălcescu, Avram Iancu, Al.I. Cuza, M. Kogălniceanu, Simion Bărnuțiu, V. Alecsandri, Andrei Mureșanu, Gh. Magheru, C.A. Rosetti, I. Eliade Rădulescu, Costache Negri, Gh. Barițiu, Al. Papiu-Ilarian, C. Bolliac, Petőfi Sándor, St. Ludwig Roth, Eftimie Murgu, Al.G. Golescu-Negru, Ion Ionescu de la Brad, Petru Maior, Aron Pumnul, Timotei Cipariu, Gh. Șincai, Ioan Inochentie Micu-Clain. (Autori: Marius Butunoiu, Naum Corcescu, Gavril Covalschi, Cristea Grosu, Octav Illescu, D.N. Ionescu, Ion Irimescu, Ion Jalea, Dorio Lazăr, Constantin Lucaci, Vasilica Marinescu, Iustin Năstase, Tudor Panait, Balogh Péter, Vladimir Predescu, M. Ștefănescu, Paul Vasilescu, I. Vlasiu)**

④ **Statuia lui Mihai Viteazul (Alba Iulia, autor Oscar Han)**

Macheta artistică a planșelor ② ③: arhitect Alexandra Țuțui

NICOLAE BĂLCESCU

MIHAIL KOGĂLNICEANU
1817-1891

ION HELIADE RĂDULESCU
1802-1872

GEORGE BARIȚIU
1812-1893

AVRAM IANCU
1824-1872

ARON PUMNUL
1818-1889

VASILE ALECSANDRI
1821-1890

C. A. ROSETTI
1816-1885

INOCHENTIE MICU CLAIN
1692-1768

PETRU MAIOR

SIMION BĂRNUȚIU

AL. COLESCU NEGRU
1819-1861

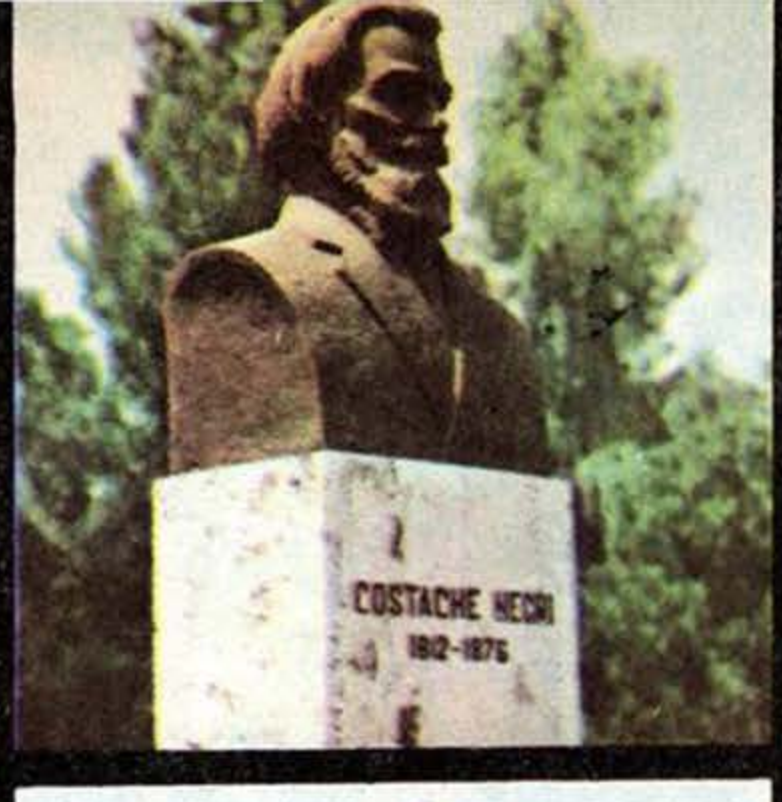
COSTACHE NEGRI
1812-1876

CHEORGHE MAGHERU
1804-1880

ALEXANDRU IOAN CUZA
1820-1873

SANDOR PETÖFI
1823-1849

CEZAR BOLLIAC
1813-1881

STEFAN LUDWIG ROTH
1796-1849

EFTIMIE MURGU
1805-1870

IOAN ONESCU DE LA BRAD
1818-1881

AL. PAPIU-ILARIAN
1828-1878

TIMOTEI CIPARIU

CHEORGHE SINCAI

Partidul și poporul român aniversează toate momentele de seamă din trecutul de luptă și de muncă al poporului român, celebrează cu veneraţie toate paginile de glorie și eroism înscrise de-a lungul istoriei de masele populare din România, în apărarea gliei strămoșești, în bătăliile pentru libertate, demnitate naţională și o viaţă mai bună. Dezvoltarea României este rezultatul luptelor de veacuri duse de cele mai înaintate forţe ale societăţii, de clasa muncitoare, ţărănime, intelectualitate, de toţi oamenii muncii, fără deosebire de naţionalitate, istoria patriei noastre fiind însăși istoria luptelor de eliberare naţională și socială ale poporului, a luptei revoluţionare a clasei muncitoare, a Partidului Comunist Român.

NICOLAE CEAUȘESCU

PE PĂMÎNTURILE ISTORIEI ROMÂNEȘTI

Mărășești, 12 august 1967. În jurul Mausoleului ridicat „întru slava eroilor neamului", zeci de mii de oameni: muncitori, ţărani, intelectuali, militari, studenţi, elevi, pionieri. Oameni din localităţile apropiate, delegaţi din toate zonele ţării. Fii și nepoţi ai celor care și-au jertfit viaţa în timpul crîncenelor bătălii purtate pe aceste locuri în vara anului 1917, pentru apărarea gliei strămoșești. Împreună cu ei, aliniaţi pe platoul din faţa Mausoleului, cîteva sute de veterani, participanţi la marea încleștare de atunci. Pe pieptul lor strălucesc înalte ordine și medalii, prin care li s-au recunoscut meritele deosebite în marea victorie obţinută, împreună cu camarazii lor din cele cinci divizii românești, împotriva a 12 divizii inamice, bine organizate și înarmate. O victorie ale cărei resorturi, ca în atîtea rînduri, au fost — cum spune unul din aceștî veterani — dragostea nestinsă, ataşamentul ostaşului român faţă de glia străbună.

...Ora 17.15. Festivităţile care au loc aici, la Mărășești, cu prilejul împlinirii a cinci decenii de la memorabilele bătălii, sînt onorate cu prezenţa tovarășului Nicolae Ceauşescu. Sosirea conducătorului partidului și statului este întîmpinată de cei prezenţi cu nesfîrșite ovaţii, cu urale entuziaste. Apoi, peste întreaga mulţime adunată aici, pe cîmpia de glorie a Mărășeștilor, pluteşte o liniște în care se aude parcă inima istoriei românești. Și, dintr-o dată, în clipa cînd tovarășul Nicolae Ceauşescu se apropie de microfoane, izbucnesc vii și îndelungi aplauze. Cu vocea încărcată de emoţie, tînărul secretar general al partidului se adresează mulţimii: „Ne plecăm cu veneraţie în faţa eroilor naţiunii, în faţa celor care nu și-au precupeţit viaţa pentru a asigura libertatea și progresul poporului român, care au pus, la timpul lor, o piatră la temelia măreţului edificiu pe care îl înălţăm azi pe meleagurile României socialiste".

Cuvîntarea este urmărită cu vie emoţie de către cei prezenţi și, prin intermediul posturilor de radio și televiziune, de ţara întreagă. Sînt momente înălţătoare, care rămîn în inimile tuturor ca vii manifestări ale patriotismului, respectului și recunoștinţei faţă de jertfele și lupta înaintaşilor și, în același timp, ca un fierbinte legămînt faţă de acest trecut eroic și faţă de prezentul și viitorul luminos al patriei.

Am trăit în aceștî ani, începînd de la Congresul IX al P.C.R., nenumărate asemenea momente de răscolitoare vibraţie patriotică și de aleasă cinstire a istoriei, momente pe care le datorăm în primul rînd secretarului general al partidului, președintelui ţării, tovarășului Nicolae Ceauşescu, dragostei și pasiunii sale nesăbite faţă de istorie. Asemenea marilor noștri voievozi care și-au tras forţa și înţelepciunea din contactul nemijlocit cu mulţimile românești, preţuind opera înaintaşilor pe care au continuat-o și dezvoltat-o, conducătorul partidului și statului s-a aflat mereu și mereu în contact cu izvoarele istoriei, împletind munca titanică pe care o depune pentru înflorirea continuă a ţării cu cinstirea înaintaşilor, din ale căror fapte de glorie reţine și ne învaţă să reţinem înălţătoare învăţăminte. Din cele aproape 500 vizite pe care le-a efectuat în această perioadă în toate județele ţării, peste 40 dintre ele s-au desfășurat și pe marile trasee ale istoriei românești, incluzînd locuri și monumente istorice, case memoriale, muzee, vechi așezăminte de cultură. În același timp, secretarul general al partidului, președintele Republicii, a participat și a luat cuvîntul, înscriind în opera sa capitole de istorie de largă deschidere și profunzime asupra întregului trecut al poporului nostru, la toate marile aniversări—aniversările P.C.R., ale revoluţiilor românilor, ale marilor bătălii pentru libertate și neatîrnare, ale Independenţei și Unirii, ale cuceririlor revoluţionare ale poporului.

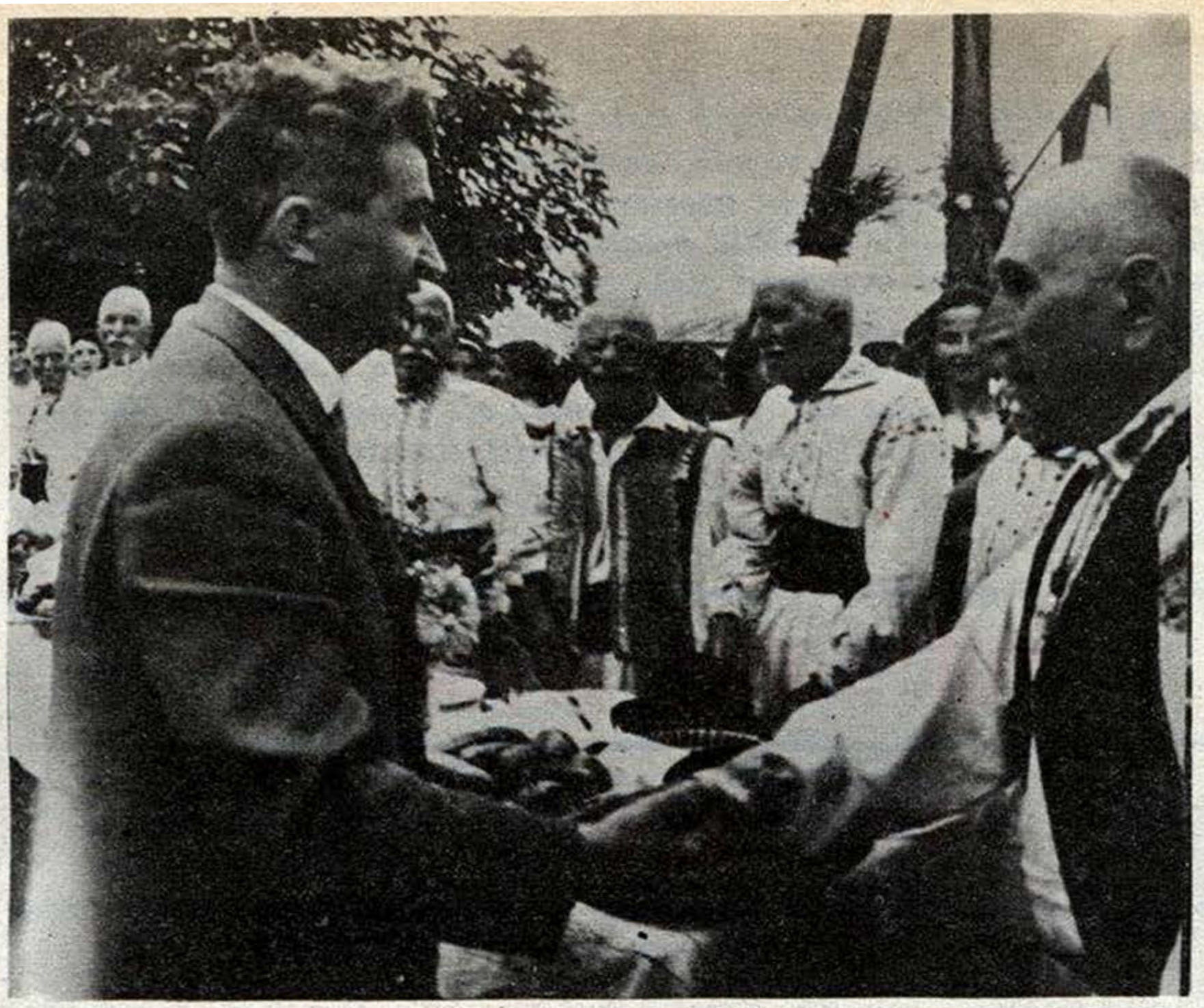

6 iulie 1967: o emoționantă întîlnire cu țărani din județul Teleorman, participanți la răscoala din 1907

Încercăm, în paginile de față, să reconstituim cîteva din aceste popasuri pe care conducătorul partidului și al țării le-a făcut pe marile magistrale ale istoriei românești, cinstind, prin prezența și cuvîntul său, lupta și munca înaintașilor, îndrumînd pe istorici să scrie istoria așa cum a fost și oferindu-ne el însuși un strălucit exemplu de analiză a fenomenului istoric, redînd istoriei străbune cele mai autentice culori și înțelesuri, redîndu-ne-o tuturor în indisolubila ei împletire cu trecutul popoarelor sud-est europene și din alte părți ale continentului și lumii.

În veacul veacurilor

Suceava, 23 mai 1966. Vechea capitală a Moldovei, cetatea de scaun a lui Ștefan cel Mare și a atîtor altor renumiți voievozi, trăiește momente deosebite. Sosit pe meleagurile din această parte a țării, într-o vizită de lucru — una din lungul șir de vizite care se constituie într-un amplu și neîntrerupt dialog pe care-l poartă de aproape 18 ani cu țara — tovarășul Nicolae Ceaușescu a înscris în programul său și un popas în aceste locuri ce evocă atîtea glorioase momente ale trecutului nostru. O mare mulțime îl întîmpină cu entuziasm și bucurie pe conducătorul partidului. Pe platforma cetății, un grup de actori prezintă partea finală din *Apus de Soare* a lui Delavrancea. Tunătoare, vocea lui Ștefan răsună peste miile de capete: „Țineți minte cuvintele lui Ștefan care v-a fost baci pînă la adînci bătrînețe: Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea, și nu este a voastră, ci a urmașilor voștri și a urmașilor urmașilor voștri, în veacul veacurilor".

Cu aceeași emoție tovarășul Nicolae Ceaușescu se oprește și la *Mănăstirea Putna*, unde se află locul de veci al marelui voievod, *„al celui ce a fost gloria Moldovei, scut de apărare al gliei străbune* — cum citim în cartea de onoare de aici — *erou legendar, a cărui luptă și activitate închinate libertății și neatîrnării patriei și poporului, împreună cu a altor mari domnitori ai țării, stă la baza făuririi României".*

Vizita pe plaiurile moldovene — aceste străvechi pămînturi românești, leagăn al unui trecut glorios și al unor mari înfăptuiri ale prezentului istoric — prilejuiește și alte semnificative popasuri ale conducătorului partidului nostru la mari obiective istorice. *La Iași* este vizitat Muzeul Unirii, organizat în fosta reședință domnească a lui Cuza Vodă pînă la 1862, monument istoric al unei epoci de strălucită afirmare națională. *La Mircești* un scurt popas în casa lui Vasile Alecsandri. *La Ipotești*, conducătorul partidului face o vizită la muzeul memorial aflat în casa lui Mihai Eminescu. *„Aici, la Ipotești* — citim în cartea de onoare însemnarea ce poartă data de 22 mai 1966 —, *de unde s-a înălțat în strălucire universală luceafărul geniului poetic național, cinstim cu emoție memoria nepieritoare a celui mai iubit poet al neamului nostru — Mihai Eminescu. Visul lui de drep-*

28 septembrie 1982: inaugurarea, în municipiul Sfîntu Gheorghe, județul Covasna, a compoziției sculpturale „Mihai Viteazul"

tate, de libertate și înălțare a României, cîntat în vers de aur, se împlinește în strălucirea vremurilor noastre, cînd întregul popor, deplin stăpîn pe propria-i soartă, își construiește viața nouă — socialismul".

Revenit, în *septembrie același an*, pe pămînturile moldovene, tovarășul Nicolae Ceaușescu se oprește în alte locuri istorice ce amintesc de tradițiile de luptă pentru libertate ale poporului nostru, de munca lui de a-și înălța mereu, din veac în veac, patria spre mai bine. La *Piatra Neamț* vizitează, între altele, Curtea Domnească ce a existat aici în vremea lui Ștefan cel Mare, apoi *Mănăstirea* și *Cetatea Neamțului*. Luînd cuvîntul la mitingul care are loc la sfîrșitul vizitei la acest important monument istoric, secretarul general al partidului spune: *„Ne aflăm în Cetatea Neamțului, care, secole de-a rîndul, a constituit un puternic punct de apărare împotriva acelora care au încercat să cotropească țara noastră, să împiedice poporul nostru să-și făurească o viață liberă și independentă. Istoria legendară a Cetății Neamțului... este o dovadă a forței și invincibilității poporului român. Mulți au încercat să cucerească aceste meleaguri frumoase și înfloritoare, dar așa cum scria Eminescu, «cum veniră se făcură toți o apă și-un pămînt». Ei nu au putut îngenunchea poporul nostru și nimeni nu-l va putea îngenunchea niciodată. România se va înălța tot mai mîndră sub soare! Moldovenii, muntenii, transilvănenii — românii au fost întotdeauna oameni pașnici, primitori, n-au rîvnit niciodată la avutul altora, dar ei și-au apărat întotdeauna cu vitejie patria, glia strămoșească, și aceasta a făcut ca țara noastră să se înalțe continuu și să devină un stat puternic, înfloritor".*

În ziua de *9 septembrie*, un popas *la Humulești*, pe „ulița copilăriei" și în casa părintească a lui Ion Creangă, unde strănepoți ai povestitorului îl întîmpină pe secretarul general al partidului cu urarea de „Bine ați venit în casa străbunului nostru Ion!". În aceeași zi, un nou popas — de astădată în comuna *Vînători*, din apropierea Tîrgu Neamțului, spre cinstirea unui alt mare scriitor al nostru, Mihail Sadoveanu, care a petrecut în casa de aici multe ceasuri de cugetare și creație. Evocarea trecutului istoric este întregită în zilele următoare cu popasuri pe cîmpul de luptă de la *Mărășești* și la Mausoleul de aici — această incintă sacră a eroismului românesc —, apoi la Muzeul Unirii din *Focșani* și la *Jilișteа*, pe locul unde, în 1574, Ioan Vodă cel Viteaz a învins într-o memorabilă bătălie numeroasa oaste a sultanului Selim II.

Între *10 și 13 iunie 1966*, tovarășul Nicolae Ceaușescu străbate un nou și luminos traseu al istoriei românești, de astădată prin locuri ce amintesc de Basarab I, de Mircea cel Bătrîn, de Mihai Viteazul și Constantin Brîncoveanu, de Tudor Vladimirescu și de revoluționarii de la 1848. Unul din popasuri — la *conacul boierilor Golești*, cărturari patrioți și bărbați de seamă ai trecutului nostru.

Pe traseul vizitei se află, de asemenea, orașul *Cîmpulung*, fost, în urmă cu veacuri, reședință domnească. *Curtea de Argeș*, fostă de asemenea, capitală a Țării Românești — cu vechile și renumitele ei ctitorii: Biserica Domnească, fostul Palat Domnesc, vestita Mănăstire Curtea de Argeș. De aici, un alt popas în lunca Oltului, în plină cîmpie, pe locul denumit *„Cîmpul lui Traian"*, acolo unde, în 1848, generalul Magheru și-a așezat

tabăra, pregătindu-se să apere revoluția. Programul este întregit cu vizitarea *Mănăstirii Cozia*, cunoscuta ctitorie a lui Mircea cel Bătrîn, lăcașul în care marele voievod își doarme somnul de veci. În continuare, un emoționant popas în casa de la *Bălcești*, unde a trăit și a lucrat Nicolae Bălcescu. „*Sînt fericit* — spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, adresîndu-se mulțimii venită să-l întîmpine în acest loc — *că mă găsesc în seara aceasta pe prispa casei lui Bălcescu și vă anunț că începînd de astăzi această casă va deveni un muzeu memorial, la care tineretul nostru, generațiile care vor urma să se adape din exemplul înalt de patriotism al acestui bărbat*".

Apoi un popas la *Padeș*, locul de unde Tudor Vladimirescu a lansat, în 1821, chemarea sa înflăcărată la revoluție, apoi la *Tismana*, vechi lăcaș de cultură, cetate de apărare în vremuri de restriște, apoi la *Tîrgu-Jiu*, loc ce evocă, între altele, exemplul de bărbăție și eroism al comuniștilor, aici aflîndu-se, între anii 1943-1944, lagărul deținuților politici antifasciști, al comuniștilor, și unde a fost deținut și tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Cu pîine proaspătă și faguri de miere

Octombrie 1966: Țara Hațegului, alt leagăn străvechi al istoriei poporului nostru. Unul din obiectivele istorice la care se oprește tovarășul Nicolae Ceaușescu — sosit în această zonă, de asemenea, într-o vizită de lucru — este *Sarmizegetusa*, unde se văd ruinele cetății ridicate din ordinul împăratului Traian. În comunele prin care trece conducătorul partidului este întîmpinat de țărani, potrivit unui străvechi obicei al dacilor, cu pîine proaspătă și faguri de miere.

Simbătă, 8 octombrie 1966, vizita se desfășoară la *Alba Iulia*, în cetatea de care-și leagă numele evenimente dintre cele mai răsunătoare ale istoriei românești. Întîmpinat cu mare bucurie, cu nesfîrșite ovații, conducătorul partidului pășește cu emoție pe drumul pe care, în urmă cu peste trei secole și jumătate, a pășit Mihai Viteazul, în realizarea marei sale opere, unirea celor trei țări române. Se oprește cu reculegere în fața obeliscului închinat celor trei martiri ai răscoalei de la 1784, Horea, Cloșca și Crișan și a celulei în care a fost închis Horea. Vizitează apoi „Sala Unirii" și Biblioteca „Batthyaneum", înființată la sfîrșitul veacului XVIII, instituție care adăpostește peste 50 000 volume, 1 000 manuscrise și 560 incunabule, unele din ele de valoare mondială.

Itinerariul prin aceste zone atît de încărcate de istorie este întregit cu vizitarea *Țării moților*, a locurilor care au cunoscut puternica ridicare la luptă, în 1784, a țăranilor transilvăneni conduși de Horea, Cloșca și Crișan. Pe colina de unde, la 31 octombrie 1784, iobagii comandați de Horea au pornit marea luptă pentru libertate, are loc o expresivă reconstituire a scenelor de atunci.

În aceeași zi de *simbătă 8 octombrie 1966*, un alt popas, la *Țebea*. De aici, de lîngă gorunul ce are azi peste opt veacuri, Horea se adresa moților, vorbindu-le de planurile sale de luptă. Aici, la umbra acestui arbore secular, a fost înmormîntat Avram Iancu, neînfricatul „crai al munților", conducător de frunte al revoluției de la 1848. Și tot aici, în decembrie 1935, din inițiativa partidului comunist, a fost încheiat un acord de Front Popular Antifascist. Ca simbol al îmbinării pesteveacuri a vechilor și recentelor tradiții de luptă eroică pentru libertatea și propășirea neamului românesc, tovarășul Nicolae Ceaușescu plantează un pui de gorun lîngă mormîntul lui Avram Iancu.

Joi, 6 iulie 1967, tovarășul Nicolae Ceaușescu începe o vizită de lucru în localități din fosta regiune București. Primul punct — locul unde s-a aflat *Argedava*, străvechi și înfloritor centru al culturii dacice din vremea lui Burebista.

În aceeași zi, un popas în cîteva din satele *județului Teleorman*, de unde, în 1907, s-au ridicat numeroși țărani la luptă pentru pămînt, dreptate socială și un trai mai bun. Întîlnirea cu participanți la marea răscoală de atunci este deosebit de emoționantă. Unul din ei, bătrînul Petre Geantă din *Furculești*, adresîndu-se oaspeților, spune: „Am venit aici, toți cîți ne vedeți, cu tîmplele albe, uitînd o clipă de povara anilor pe care o ducem în spate, să vă mulțumim și, prin dumneavoastră, să mulțumim cu adîncă recunoștință partidului comunist, pentru că, cinstind și prea-mărind trecutul de luptă al neamului acesta, ne îndeamnă pe noi și generațiile tinere să iubim și mai mult prezentul. Noi, cei care în urmă cu 60 de ani am fost martori și părtași la furtunoasa răscoală ce a cuprins de la un capăt la altul și satele fostului județ Teleorman, știm să prețuim azi cum se cuvine viața nouă pe care o trăim".

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntul pe care-l adresează celor prezenți, relievează că „*răscoala din 1907, ca și celelalte răscoale anterioare, străduințele de veacuri ale țărănimii, care a purtat pe umerii săi greul luptei poporului nostru pentru eliberare socială și neatîrnare națională, au făcut ca ea să-și cîștige pe drept cuvînt un meritat nepieritor în istoria poporului nostru*".

O moștenire măreață

În ziua următoare, secretarul general al partidului vizitează *Islazul*, locul de unde a pornit chemarea înflăcărată a revoluției de la 1848. În prezența conducătorului partidului are loc o reconstituire a memorabilei adunări de atunci. Peste mulțime se aude glasul lui Eliade Rădulescu: „Frați români... Strămoșii noștri ne-au lăsat acest tricolor mîndru, cu prețul sîngelui lor. Strămoșii strămoșilor noștri ne-au lăsat o patrie niciodată îngenunchiată în fața vrăjmașilor, cu prețul vieții lor. Noi trebuie să lăsăm copiilor noștri o moștenire măreață".

Mulţimea îl salută cu entuziasm pe secretarul general al partidului, flutură steaguri roşii şi tricolore, adunarea transformîndu-se într-o grandioasă manifestare de dragoste pentru partid, pentru conducătorul său. „*Am asistat* — spune tovarăşul Nicolae Ceauşescu în cuvîntul său — *la evocarea unui moment important din istoria îndelungată de luptă a poporului nostru — revoluţia din 1848 — a momentului în care, aici la Islaz, conducătorii revoluţiei din Muntenia au proclamat în faţa mulţimii hotărîrea lor de a lupta pentru eliberarea naţională şi socială a poporului român*".

De neuitat rămîne şi vizita la *Călugăreni*, acest loc de amplă rezonanţă în istoria noastră, ce poartă prin veacuri amintirea uneia din cele mai strălucite victorii ale poporului român în lupta pentru neatîrnare. Prezenţa tovarăşului Nicolae Ceauşescu în aceste locuri de mare glorie românească reprezintă un emoţionant omagiu adus nepieritoarelor fapte ale oştirii conduse de Mihai Viteazul, săvîrşite în acea zi de august 1595.

În timp ce conducătorul partidului priveşte cu emoţie o reconstituire simbolică, de către mii de luptători, a „armatei lui Mihai", în larga Vale a Neajlovului răsună acordurile *Horei Unirii*. Se prind alături mii de oameni, împreună cu tovarăşul Nicolae Ceauşescu. În cuvîntul pe care-l adresează mulţimii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu omagiază faptele de glorie ale marelui domnitor, subliniind că evocarea lor ne dă un şi mai mare îndemn şi hotărîre de a munci pentru continua propăşire a ţării: „*Lupta de la Călugăreni, unde Mihai Viteazul cu o mînă de viteji a reuşit să zdrobească armata de cîteva ori mai puternică a lui Sinan Paşa, se înscrie printre bătăliile măreţe pentru independenţă, pentru apărarea fiinţei naţionale, care au jalonat istoria poporului român. I-a fost dat lui Mihai Viteazul să realizeze pentru prima oară unitatea ţărilor româneşti într-un singur stat... Unirea Munteniei, Moldovei şi Transilvaniei într-un singur stat a trezit şi mai mult hotărîrea şi voinţa populaţiei de pe aceste teritorii de a înfăptui unitatea naţională a poporului nostru*".

Tîrgovişte, cu vechile sale ctitorii din vremea cînd era reşedinţă domnească a lui Mircea cel Bătrîn, Vlad Ţepeş, Petru Cercel, Mihai Viteazul, Neagoe Basarab, Matei Basarab şi a altor voievozi, cu aşezămintele ce au avut un rol atît de important în dezvoltarea scrisului, limbii şi literaturii române, *Mănăstirea Dealu*, casa din *Cîmpina*, în care a trăit şi creat Nicolae Grigorescu, casa Hasdeu din aceeaşi localitate, aşezămintele culturale din *Şcheii Braşovului*, ce păstrează atîtea mărturii convingătoare ale legăturilor multiple şi permanente dintre cele trei ţări româneşti, Muzeul Brukenthal şi Biblioteca Astra din *Sibiu*, Muzeul de istorie din *Cluj*, Biblioteca Teleki şi Palatul Culturii din *Tg. Mureş*, Muzeul şi Monumentul triumfal de la *Adamclisi*, ca şi numeroase alte monumente şi muzee, locuri istorice din toate zonele ţării se înscriu firesc în itinerariile pe care tovarăşul Nicolae Ceauşescu le-a străbătut în aceşti ani pe marile coordonate ale istoriei noastre.

Din vremuri îndepărtate

În tumultuoasa activitate a secretarului general al partidului, preşedintele Republicii, preocuparea pentru istorie îşi găseşte o fericită expresie şi în participările la festivităţile ce au loc în această perioadă, punînd în evidenţă vechimea a numeroase şi importante localităţi de pe întreg întinsul ţării, a unor

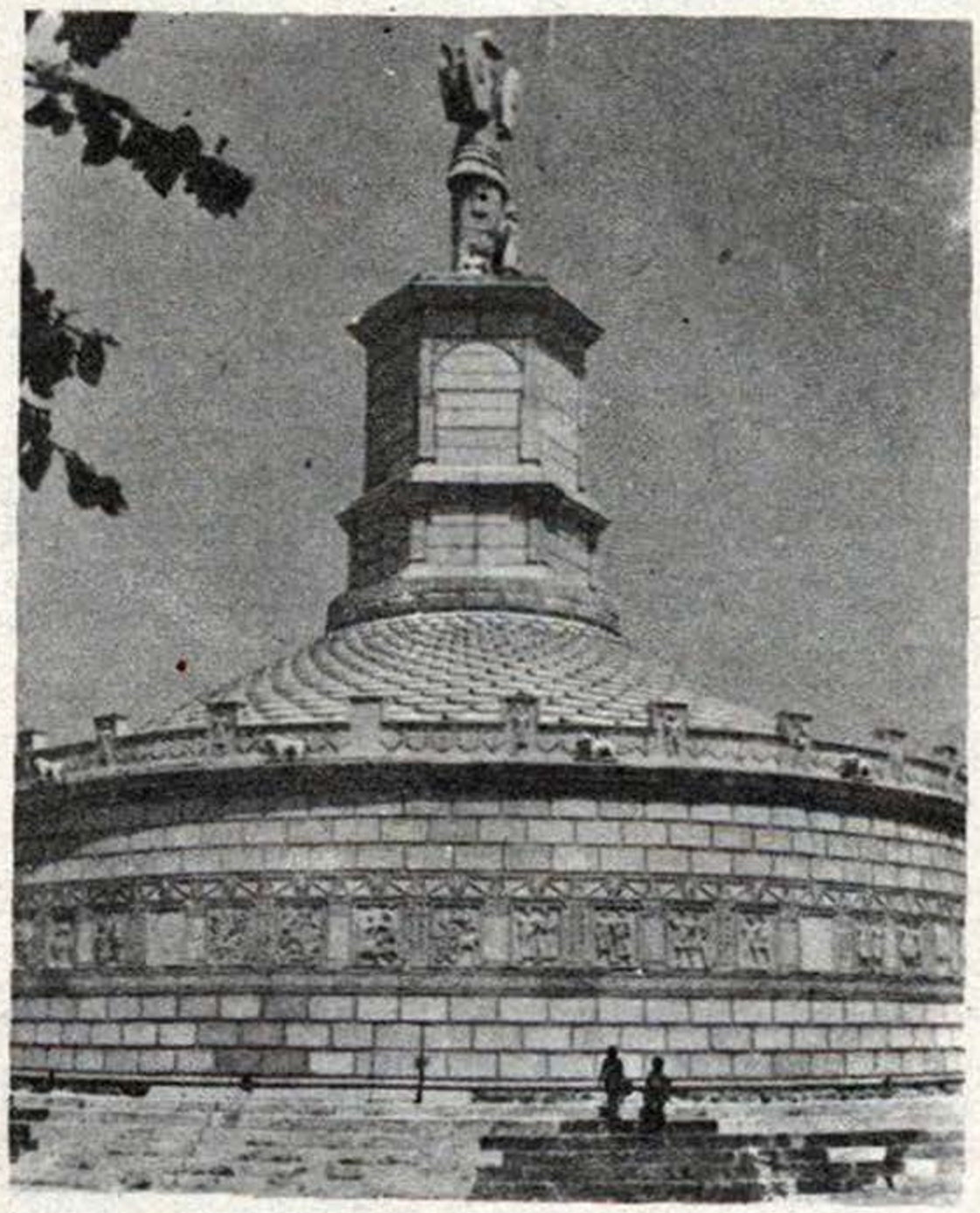

Amplele lucrări de restaurare efectuate în ultimii ani au redat monumentului de la Adamclisi întreaga sa măreţie

şcoli, instituţii de artă şi cultură, întreprinderi industriale, ca şi la festivităţile legate de inaugurarea unor complexe muzeistice. În mai 1972 este inaugurat, la *Bucureşti*, *Muzeul de istorie al R.S.R.* În aceeaşi lună au loc festivităţile prilejuite de împlinirea a 1850 ani de existenţă atestată documentar a oraşului Turnu Severin, care, cu acest prilej, ca o subliniere a legăturii dintre trecut şi prezent — istoria arătînd că încă cu 5 500 ani înainte pe aceste meleaguri existau aşezări omeneşti — primeşte denumirea de *Drobeta-Turnu Severin*. Festivităţile sînt completate cu dezvelirea de către secretarul general al partidului a unui bust al marelui rege dac Decebal. În octombrie 1972, un alt oraş românesc, *Satu Mare*, sărbătoreşte 1 000 ani de la atestarea sa documentară. Un an mai tîrziu, în octombrie 1973, oraşul *Zalău* împlineşte 500 ani de la prima atestare documentară, iar în octombrie 1974 Clujul aniversează 18 veacuri şi jumătate, de asemenea, de la prima atestare documentară a existenţei sale ca municipiu, primind, cu acest prilej, denumirea de *Cluj-Napoca*, semn al unităţii cu vechea aşezare ale cărei începuturi se pierd

în timpuri îndepărtate. În mai 1975, *Alba Iulia* sărbătoreşte împlinirea a două milenii de atestare documentară. În septembrie 1975 sînt organizate festivităţi cu prilejul împlinirii a 1 750 ani de la prima menţiune documentară a aşezării daco-getice *Pelendava* şi a 500 ani de la cea dintîi atestare a oraşului *Craiova*. În septembrie 1976, *Buzăul* împlineşte 1 600 ani de la prima atestare documentară. În martie 1979 au loc festivităţi consacrate împlinirii a 2 000 ani de la întemeierea cetăţii dacice *Ziridava* şi a 950 ani de la prima menţiune documentară a municipiului *Arad*. În septembrie acelaşi an, comuna *Scorniceşti*, aniversează 400 ani de la prima sa atestare documentară.

Participarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, a tovarăşei Elena Ceauşescu, la toate aceste momente de cinstire a istoriei, de relevare a durabilităţii ei, conferă fiecăruia din ele sensuri profunde şi majore. În acelaşi timp, cuvîntările rostite de secretarul general al partidului sau mesajele adresate cu aceste prilejuri reprezintă contribuţii de mare valoare la înţelegerea istoriei, căreia îi deschid largi orizonturi, fiecare compartiment al acesteia beneficiind de jalonări şi clarificări de esenţă, cu rezultate deosebit de fertile şi palpabile.

Fapta nepieritoare a lui Mihai Viteazul

Preţuirea de care se bucură istoria din partea partidului, a secretarului său general, îşi găseşte o pregnantă ilustrare şi în modul în care se desfăşoară aniversările marilor evenimente din trecutul nostru, ele relevîndu-se, de asemenea, ca tot atîtea prilejuri de a reînvia paginile de luptă şi de jertfe eroice ale poporului român pentru libertate, unitate şi independenţă. Iată, să ne oprim cu gîndul la *Alba Iulia*, la festivităţile ce marchează, la *28 mai 1975*, împlinirea a 375 ani de la prima unire politică a ţărilor române şi împlinirea a 2 000 ani de atestare documentară a oraşului. Pe vastul platou din faţa porţii cetăţii sînt prezenţi zeci de mii de oameni. În tribuna oficială iau loc tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu. Întreaga adunare trăieşte atmosfera unei sărbători pline de bogate şi semnificative învăţăminte:

„Municipiul Alba Iulia — arată secretarul general al partidului, în cuvîntarea rostită cu acest prilej — *este unul din simbolurile existenţei milenare a poporului român, care evocă zbuciumata istorie a poporului nostru, ce se caracterizează prin dorinţa continuă de a fi în pas cu dezvoltarea civilizaţiei, de a contribui atît la făurirea pe pămîntul patriei a unei vieţi tot mai demne, cît şi la dezvoltarea civilizaţiei şi progresului întregii omeniri. Vechea cetate dacică, ce a existat pe aceste meleaguri cu mai bine de 2 000 de ani şi care a devenit municipiu roman, confirmă cu pregnanţă, ca şi multe alte localităţi şi vestigii ale trecutului, puternica civilizaţie care a înflorit în Dacia, apoi în Dacia romană, şi care s-a perpetuat şi dezvoltat de-a lungul secolelor în strînsă legătură cu progresul general al întregii civilizaţii de pe continentul nostru european"*.

Una din constantele istoriei poporului nostru — subliniază secretarul general al partidului în cuvîntarea sa — este lupta sa pentru unitate. Vitregiile istoriei nu i-au putut dezrădăcina pe români din vatra lor strămoşească, ei au rămas pe loc, dezvoltîndu-se ca un popor unitar. Legăturile multiple şi permanente între cele trei ţări române, unitatea limbii şi a culturii, similitudinea formelor de organizare social-politică formează temelia solidă care, timp de veacuri, a hrănit idealurile de unitate ale poporului român. Primul care a dat formă materială acestei aspiraţii a fost Mihai Viteazul. El a reuşit să înfăptuiască acest mare deziderat tocmai pentru că lupta lui împotriva cotropitorilor, pentru unirea celor trei ţări, a fost sprijinită de masele largi, de întregul popor, în oştirile lui luptînd, *„umăr la umăr cu românii, şi naţionalităţile conlocuitoare... De ce, oare, s-a întîmplat aceasta? Nu demonstrează oare acest fapt adevărul că lupta împotriva cotropitorilor străini, pentru unitatea ţărilor româneşti şi formarea unui stat centralizat puternic, care să asigure condiţii de viaţă, de dezvoltare a forţelor de producţie, de bunăstare şi fericire, a fost o realitate istorică?"*.

Împlinirea a 50 şi a 60 ani de la făurirea statului unitar naţional român în 1968 şi, respectiv, în 1978, se constituie, de asemenea, în sărbători de mare vibraţie patriotică. Cartea de onoare a Muzeului din Alba Iulia păstrează o semnificativă mărturie a sărbătoririi semicentenarului Unirii care are loc tot în acest centru al istoriei noastre: *„Azi, 28 noiembrie 1968, cu prilejul aniversării semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România, aici, la Alba Iulia, locul memorabilului eveniment de la 1 decembrie 1918, a fost dezvelit monumentul lui Mihai Viteazul — înfăptuitorul primei uniri a ţărilor române într-un singur stat, au fost inaugurate Muzeul Unirii şi Muzeul de arheologie şi etnografie. Această manifestare sărbătorească constituie un prinos de recunoştinţă şi cinstire adus de întregul nostru popor vrednicilor înaintaşi, luptei de veacuri a maselor populare, a celor mai înaintate forţe ale societăţii româneşti pentru realizarea năzuinţei de progres şi libertate, pentru făurirea statului român unitar şi independent"*.

Semicentenarul Unirii este sărbătorit în întreaga ţară. La *Bucureşti*, are loc o şedinţă jubiliară a Marii Adunări Naţionale, la *29 noiembrie 1968*, în cadrul căreia tovarăşul Nicolae Ceauşescu subliniază: *„Nimeni, în afară de popor, nu poate pretinde că a înfăptuit unirea. Analiza desfăşurării evenimentelor demonstrează elocvent că formarea statului unitar român nu este rezultatul unor înţelegeri încheiate la masa tratativelor, ci rodul luptei întregului popor, însufleţit de năzuinţa seculară a unităţii, de hotărîrea de a împlini visul pentru care au luptat şi s-au jertfit atîtea generaţii de înaintaşi"*.

Adevărul acesta este reliefat încă o dată în expunerea pe care secretarul general al partidului o face *la 1 decembrie 1978*, în cadrul *Sesiunii Solemne comune a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale* consacrate aniversării a 60 ani de la făurirea statului național unitar român: *„Ideea unității naționale a fost înscrisă pe frontispiciul tuturor mișcărilor sociale ale românilor în perioada istoriei moderne. Unitatea națională s-a afirmat ca un țel major al revoluției de la 1848 din toate cele trei principate românești... Un moment hotărîtor pe drumul înfăptuirii statului național unitar român l-a constituit Unirea Moldovei cu Țara Românească la 24 ianuarie 1859, cînd au fost puse bazele statului român modern — România. Prin lupte și jertfe grele,*

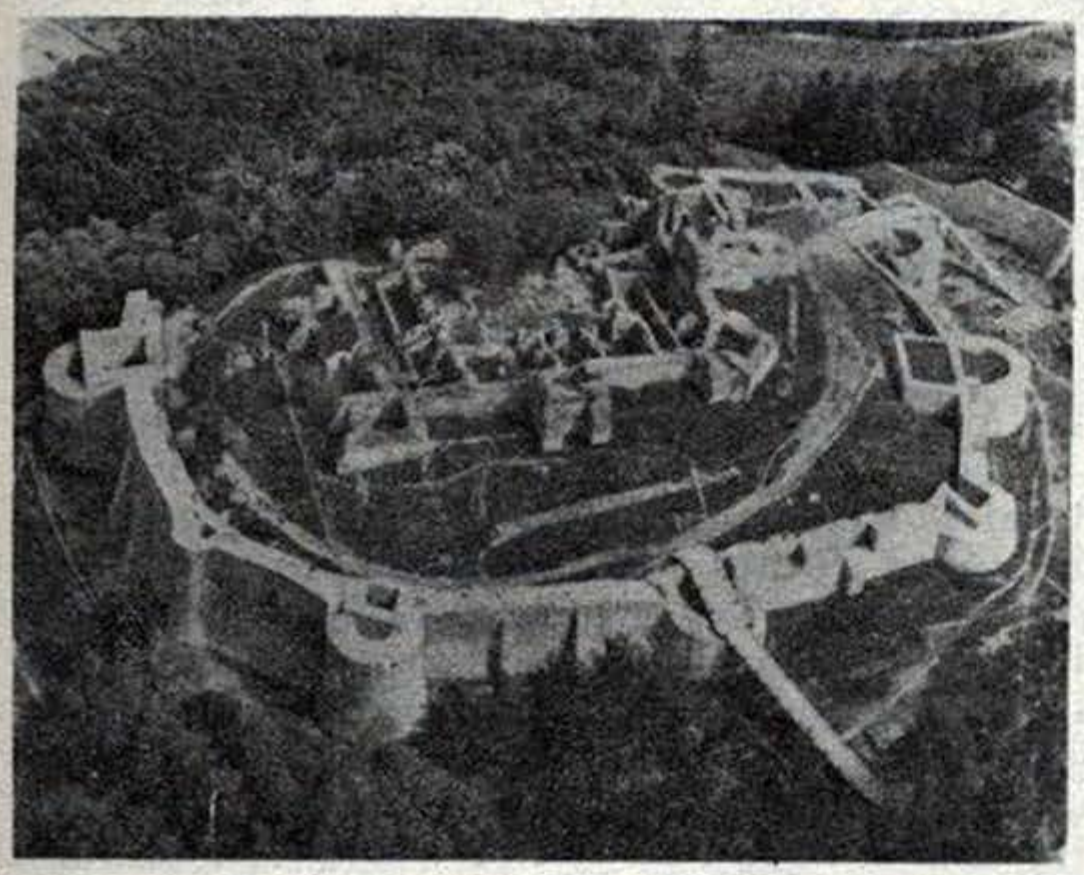

Un simbol peste veacuri al iubirii de țară: Sucevița — bătrîna cetate de scaun a brazilor Mușatini

poporul nostru a cucerit, în războiul din 1877, independența de stat a României... Desfășurarea evenimentelor istorice demonstrează în modul cel mai categoric faptul că Unirea nu a fost efectul unei întîmplări, rodul unei simple conjuncturi favorabile sau al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor, ci rezultatul luptei hotărîtoare a celor mai largi mase ale poporului, un act de profundă dreptate națională, realizarea unei concordanțe legice între realitatea obiectivă și drepturile inalienabile ale poporului, pe de o parte, și cadrul național cerut cu stringență de aceste realități. Tratatul de pace încheiat ulterior n-a făcut decît să consfințească starea de fapt existentă, situația creată ca urmare a luptei maselor populare din România și din Transilvania, a întregului popor".

Jurămîntul revoluționarilor de la 1848

La *16 iunie 1967*, secretarul general al partidului este prezent la *Blaj*. Piața Libertății este plină de oameni grupați exact așa cum ni-i înfățișează cunoscuta stampă din 1848. Impresionantă reconstituire a adunării revoluționare din 3/15 mai 1848, în cadrul căreia reprezentanții poporului român și-au rostit voința lor de a fi liberi, de a trăi cu demnitate și în deplinul respect al celorlalte națiuni. Peste mulțimea adunată răsună din nou cuvintele-jurămînt rostite atunci de Simion Bărnuțiu: „Jur că voi duce totdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legiuită, și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac și asupriri, nu voi lucra niciodată în contra drepturilor și intereselor națiunii române și voi ține și voi apăra legea și graiul român, precum și dreptatea, egalitatea, și frățietatea. Pe aceste principii voi respecta toate naționalitățile ardelene, poftind egala respectare de la dînsele, nu voi încerca să asupresc pe nimenea, dar nici nu voi suferi să ne asuprească nimenea".

În 1968, la 29 iunie, cu prilejul sărbătoririi a 120 ani de la revoluție, la *București* are loc o adunare populară, în cadrul căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu ține o amplă cuvîntare. Ea conține interpretări și aprecieri deosebit de importante în înțelegerea acestui mare eveniment al istoriei românilor: *„Revoluția de la 1848 a pus în evidență cu putere uriașul potențial revoluționar al poporului român, receptivitatea lui la ideile inovatoare, de progres, năzuința fierbinte spre libertate socială și națională, spre unitate. Masele orășenești și țărănimea împilată, care au acționat ca forțe motrice ale revoluției, au manifestat un înalt eroism, combativitate, consecvență revoluționară, clarviziune în luptă".* Activitatea și opera fruntașilor revoluționari din 1848 sînt apreciate la adevărata lor valoare de secretarul general al partidului: *„Străbătută de suflul unui patriotism arzător, inspirîndu-se din tradițiile progresiste ale poporului român și din ideile înaintate ale veacului, opera cărturarilor de la 1848 alcătuiește un adevărat tezaur de gîndire filozofică, politică și socială cu conținut democratic, un capitol de înaltă cultură umanistă în istoria modernă a României, o operă intelectuală ce se înscrie la loc de cinste în patrimoniul spiritual al poporului român".*

În toată măreția lor, evenimentele din 1848 sînt evocate și în 1973, cu prilejul aniversării a 125 ani de la revoluție. Festivitățile organizate atunci în toată țara sînt inaugurate la *Iași*, în 4 mai, printr-o impresionantă adunare populară, la care, luînd cuvîntul, tovarășul Nicolae Ceaușescu insistă asupra caracterului unitar al fenomenului revoluționar românesc în 1848, unitate izvorîtă din însăși unitatea poporului român. Profund greșită, tratarea separată, fragmentată pe provincii românești, a revoluției nu-și găsește nici o justificare în faptica istorică propriu-zisă: *„Proclamînd țeluri comune, revoluția de la 1848* — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — *a avut un caracter unitar în toate trei țările românești. Faptul că pe steagul revoluționar din toate aceste provincii erau scrise aceleași idealuri supreme — desființarea servituților feudale și eliberarea țărănimii iobage, cucerirea de libertăți democratice, scuturarea dominației străine și realizarea unității și independenței naționale — ilustrează comunitatea de*

interese și aspirații ce-i unea pe fiii aceluiași popor, în pofida hotarelor despărțitoare, artificiale și vremelnice..."

Revoluția din 1848 a lăsat urme adînci în spiritualitatea românească. O pleiadă întreagă de scriitori și oameni de cultură au creat opere de adîncă inspirație patriotică, evocînd evenimentele revoluției, cîntîndu-i și slăvindu-i pe eroii ei. O vreme dosite în rafturi de arhive și biblioteci, păstrate doar în memoria generațiilor mai vîrstnice, cîntece și poezii dragi sufletului poporului nostru, prin actul justițiar al președintelui Nicolae Ceaușescu sînt redate poporului. Cei 40 000 cetățeni prezenți în ziua de 4 mai 1973 în

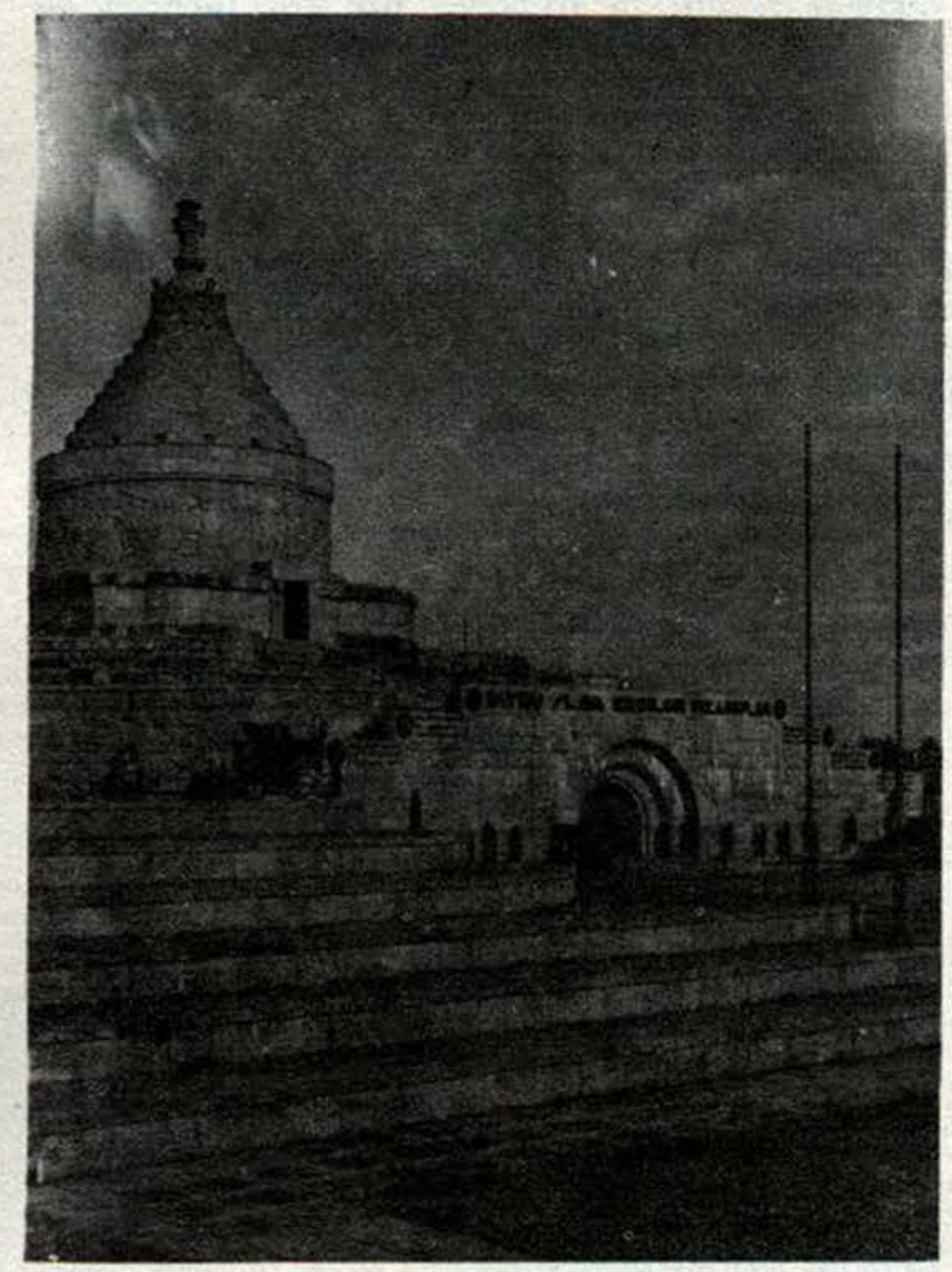

Un sanctuar al patriotismului românesc: Mausoleul de la Mărășești

Piața Unirii din Iași intonează cu însuflețire și mîndrie patriotică, împreună cu conducătorul lor iubit, *Deșteaptă-te, române, Eroi au fost, Marșul lui Avram Iancu, Sfînta zi de libertate* sau *Pe-al nostru steag...*

Peste două săptămîni, *la 17 mai*, tovarășul Nicolae Ceaușescu este prezent la festivitățile de la *Blaj*, consacrate aceleiași mărețe aniversări. Peste 70 000 oameni — români, maghiari, germani — veniți din satele lui Horea și Avram Iancu, din alte zeci de localități ale Transilvaniei se află pe Cîmpia Libertății. Prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu este salutată cu nesfîrșite urale. Un moment impresionant: secretarul general al partidului este invitat să taie panglica inaugurală a grupului statuar compus din busturile a 24 dintre marile personalități ale luptei poporului nostru pentru dreptate și libertate. Un adevărat pantheon al istoriei

noastre moderne. Sînt aici, reuniți în dragostea și recunoștința poporului, așa cum au fost strîns uniți în propriile lor convingeri, munteni, moldoveni, transilvăneni, — români, maghiari și germani: N. Bălcescu, Avram Iancu, Al.I. Cuza, M. Kogălniceanu, Simion Bărnuțiu, V. Alecsandri, Andrei Mureșanu, Gh. Magheru, C. A. Rosetti, I. Eliade Rădulescu, Costache Negri, Gh. Barițiu, Al. Papiu Ilarian, C. Bolliac, Petőfi Sandor, St. Ludwig Roth, Eftimie Murgu, Al.G. Golescu-Negru, Ion Ionescu de la Brad, Petru Maior, Aron Pumnul, Timotei Cipariu, Gh. Șincai, Ioan Inochentie Micu-Clain.

Punctul culminant al marilor sărbători de la Blaj îl reprezintă ampla cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Dînd glas voinței națiunii noastre, secretarul general al partidului rostește aceste profetice cuvinte: „*Aici, pe Cîmpia Libertății, așa cum spuneau revoluționarii de acum cinci pătrimi de veac, «dăm de știre tuturor» că poporul român este ferm angajat ca, în strînsă unitate — români, maghiari, germani și alte naționalități — să-și făurească viața și destinul, liber și independent, să edifice comunismul!*"

Ultimul act al festivităților prilejuite de aniversarea a 125 ani de la revoluția pașoptistă se desfășoară la *București*, în ziua de *16 iunie 1973*. Peste 80 000 cetățeni ai Capitalei și din alte localități ale țării sînt prezenți în Piața Republicii, pe locul unde în ziua de 19 iunie 1848 masele populare au lichidat încercarea reacțiunii de a pune capăt regimului revoluționar. Tovarășul Nicolae Ceaușescu iese în balconul sediului Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Deasupra imensei mulțimi se înalță acordurile imnului de stat. În cadrul amplei sale cuvîntări, secretarul general arată: „*Revoluția din Muntenia a avut cea mai mare amploare, a atras în vîltoarea ei cele mai largi forțe sociale, a îmbrăcat cele mai variate și mai ascuțite forme de manifestare... Datorită sprijinului maselor populare, revoluția a reușit să cucerească pentru un timp puterea în stat, trecînd chiar la promulgarea unora din reformele programului adoptat la Islaz*".

Peste cinci ani, împlinirea a 130 ani de la revoluția din 1848 este sărbătorită în *Capitală*, la 10 iunie, în cadrul unei mari adunări populare, la care, luînd cuvîntul, secretarul general al partidului elogiază lupta maselor populare și a tuturor elementelor progresiste, înaintate pentru dreptate socială și libertate națională. Învățămintele trecutului — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — au condus partidul nostru pe calea rezolvării juste a multor probleme pentru care generații întregi de înaintași au luptat și s-au jertfit. „*Aș dori, totodată, să menționez cu multă mîndrie* — declară tovarășul Nicolae Ceaușescu — *că una din marile realizări ale politicii partidului nostru o constituie rezolvarea revoluționară a problemei naționale, asigurarea deplinei egalități în drepturi pentru toți cetățenii patriei, fără deosebire de naționalitate. Într-adevăr, visurile revoluționarilor din 1848, visurile luptătorilor comuniști s-au putut înfăptui numai odată cu înlăturarea claselor exploata-*

loare şi asumarea conducerii de către clasa muncitoare în alianţă cu ţărănimea, intelectualitatea şi celelalte categorii sociale, în condiţiile cînd poporul a devenit stăpîn pe soarta sa".

Toţi eroii neamului

Luni, 9 mai 1977, în sala Pavilionului central al complexului expoziţional din *Capitală*, în prezenţa a peste 11 000 reprezentanţi ai întregii noastre naţiuni, se desfăşoară lucrările *Sesiunii Solemne comune a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Marii Adunări Naţionale şi a activului central de partid şi de stat* consacrată sărbătoririi centenarului proclamării independenţei de stat a României. Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu este urmărită de întreaga ţară. Una din ideile centrale care călăuzeşte întreaga gîndire istorică a secretarului general al partidului, preşedintele Republicii — unitatea dialectică dintre trecut-prezent-viitor — este subliniată cu deosebită claritate şi cu acest prilej: *„În mod fericit, la 8 mai sărbătorim făurirea, în 1921, a Partidului Comunist Român, care reprezintă astăzi forţa politică conducătoare a întregii naţiuni şi căruia îi datorăm minunatele condiţii de viaţă actuale, adevărata independenţă a patriei noastre. Şi la 9 mai sărbătorim măreaţa victorie din 1945 asupra fascismului, la care poporul nostru, după răsturnarea dictaturii fasciste la 23 august 1944, a fost participant activ, cucerindu-şi pe frontul de luptă libertatea, independenţa, dreptul la o viaţă nouă. Putem deci spune că la această sesiune solemnă sărbătorim trei mari evenimente istorice scumpe poporului nostru şi care, fiecare în parte, au deschis minunate perspective pentru dezvoltarea liberă a patriei noastre, pentru afirmarea demnă a poporului nostru în rîndul naţiunilor lumii... Această măreaţă sărbătoare* [centenarul independenţei] *are loc în deceniul în care vom aniversa şi împlinirea a 2 050 de ani de la constituirea, pe aceste meleaguri, a primului stat dac centralizat şi independent de către Burebista — moment de cea mai mare importanţă în istoria milenară a poporului nostru".*

Rememorînd lupta necurmată a românilor pentru apărarea patriei şi a fiinţei lor de neam, tovarăşul Nicolae Ceauşescu evocă figurile luminoase ale lui Decebal, Gelu, Glad, Menumorut, Mircea cel Bătrîn, Vlad Ţepeş, Iancu de Hunedoara, Ştefan cel Mare, Petru Rareş, Ioan Vodă cel Viteaz, Mihai Viteazul şi ale altor mari conducători ai poporului nostru care, prin lupta lor, au ţinut sus făclia libertăţii româneşti. *„Dar şi mai mulţi sînt eroii anonimi, masele largi populare care, timp de sute şi sute de ani, au făcut zid în calea cotropitorilor, păstrînd prin vremi, ca o flacără sacră, libertatea pămîntului străbun. Iată de ce, acum, cînd sărbătorim centenarul independenţei naţionale, ne îndreptăm gîndurile pline de recunoştinţă spre toţi eroii neamului, spre nenumăratele generaţii care au rămas neclintite în marile furtuni ale istoriei".* *„Dobîndirea independenţei de stat a României* — subliniază secretarul general al partidului — *nu a fost deci rezultatul unor împrejurări întîmplătoare sau al unei conjuncturi politice, nu a reprezentat un dar primit din afară, ci este rodul luptelor purtate timp de veacuri de înaintaşi, lupte care au culminat cu măreaţa victorie obţinută în 1877 pe cîmpul de bătălie împotriva Imperiului otoman".*

Dar, cum tot istoria ne arată, pentru ca dreptatea unui popor să triumfe ea nu trebuie să nesocotească dreptatea altor popoare. Cu adîncă pătrundere a adevărului istoric, tovarăşul Nicolae Ceauşescu subliniază o componentă fundamentală a spiritului românesc — cinstea şi omenia. *„Poporul român a făcut întotdeauna o deosebire netă între politica de dominaţie şi asuprire a claselor exploatatoare şi masele largi populare, ele însele exploatate şi asuprite. De aceea, poporul nostru a întreţinut legături strînse cu popoarele din imperiile care au atentat la libertatea şi suveranitatea sa naţională, a dezvoltat relaţii de solidaritate cu forţele înaintate ale acestora în lupta pentru lichidarea orînduirilor perimate din punct de vedere istoric şi dezvoltarea societăţii în concordanţă cu cerinţele obiective ale progresului, pentru înfăptuirea idealurilor de libertate naţională şi socială, pentru bunăstare şi fericire".*

Simpla cunoaştere a istoriei n-ar avea însă nici o valoare dacă n-ar fi însoţită permanent de dorinţa de a înţelege mecanismele dezvoltării istorice, de a trage din experienţele trecutului toate învăţămintele folositoare prezentului. Pornind de la experienţa poporului român, a umanităţii în general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu subliniază un principiu cu valoare de lege obligatorie pentru evoluţia istoriei omenirii şi care îşi află o strălucită confirmare în zilele noastre: *„Dreptul la libertate, la existenţă de sine stătătoare, la lichidarea exploatării şi asupririi constituie unul dintre drepturile fundamentale ale omului, ale popoarelor şi naţiunilor".*

Epopeea insurecţiei

Bucureşti, 18 august 1979. Sala Palatului găzduieşte gala laureaţilor celei de-a II-a ediţii a Festivalului naţional „Cîntarea României". Spectacolul — care se bucură de prezenţa tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi a tovarăşei Elena Ceauşescu — este închinat celei de-a 35-a aniversări a revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă din august 1944, constituind un vibrant omagiu al naţiunii noastre adus partidului şi patriei, conducătorului iubit. Pe scenă sînt prezenţi 1 600 artişti din cei peste 3 000 000 de participanţi la festival. Ei înfăţişează o emoţionantă frescă vie, un strălucit bilanţ de rodnice succese şi împliniri în toate sferele vieţii materiale şi spirituale, obţinute de poporul nostru în drumul său către cele mai înalte aspiraţii umane.

Este omagiată, cu prilejul împlinirii a 35 ani, revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă a poporului român din august 1944, cea mai profundă revoluţie din istoria poporului nostru, revoluţia care a eliberat omul de orice asuprire şi

a dat națiunii dreptul și puterea de a-și croi destinele după propriile sale dorințe. Semnificațiile acestui moment epocal din istoria patriei noastre au fost subliniate în repetate rînduri de către secretarul general al partidului, atît în 1969, cît și în 1974, cu ocazia celei de-a 25-a și, respectiv, a 30-a aniversări a memorabilului eveniment. Ele sînt reliefate și acum, la a 35-a aniversare, într-o amplă expunere prezentată în cadrul adunării festive organizate la 22 august. Tovarășul Nicolae Ceaușescu relevă adevărul istoric că *„măreața epopee a insurecției de acum trei decenii și jumătate a fost rezultatul voinței întregului nostru popor, al acțiunii revoluționare a eroicei noastre clase muncitoare, a maselor largi populare, al unirii într-un front larg a tuturor forțelor antifasciste, democratice, patriotice"*.

Definind caracterul și conținutul actului de la 23 August 1944, tovarășul Nicolae Ceaușescu dă cea mai profundă și cuprinzătoare caracterizare acestui mare moment al istoriei noastre: *„Ținînd seama de amploarea forțelor populare care au participat la insurecția armată, și în primul rînd a clasei muncitoare, condusă de partidul comunist — exponentul intereselor vitale ale întregului popor —, de faptul că a răsturnat regimul politic al dictaturii militaro-fasciste, forțele cele mai reacționare vîndute Germaniei fasciste, și a lichidat dependența de imperialismul german și de orice imperialism, ducînd la întoarcerea armelor împotriva armatelor hitleriste și la izgonirea lor de pe teritoriul țării, insurecția din august 1944 a marcat începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, care a dus la cucerirea adevăratei independențe a patriei, la transformarea revoluționară, socialistă a României"*.

În marea cronică a țării

Între datele importante ale istoriei, pe care, în acești ani, întreaga obște românească le-a sărbătorit cu emoție și venerație se înscriu, firesc, aniversările partidului nostru — 45, 50, 55 și 60 ani de la înființarea Partidului Comunist Român, 80 ani de la întemeierea Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România, ca și numeroase alte momente ce evocă lupta eroică a clasei muncitoare și a partidului ei: 25 și 30 ani de la prăbușirea Doftanei, 40 și, respectiv, 50 ani de la apariția primului număr al *Scînteii*, 90 și 100 ani de la editarea numărului 1 al revistei *Contemporanul*, 50 și 60 ani de la înființarea Uniunii Tineretului Comunist. Participarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la aceste sărbători a conferit fiecăreia din ele bogate și strălucite semnificații, cuvîntările rostite cu aceste prilejuri înscriindu-se în marea carte de istorie a țării ca pagini de mare profunzime științifică. Pagini ce relevă cu claritate și forță de convingere trăsăturile de bază și învățămintele istoriei glorioase a clasei muncitoare și a partidului ei, ca parte integrantă, inseparabilă, a marii istorii a țării, deschizînd — prin tezele și ideile înnoitoare ce le conțin — noi și largi orizonturi cercetării științifice.

Deosebit de fertilă pentru cercetarea istorică se dovedește teza formulată încă în urmă cu 17 ani cu privire la scrierea istoriei: *„Valoarea unei istorii cu adevărat științifice constă în înfățișarea obiectivă a faptelor, în interpretarea lor justă, constituind astfel o oglindă a conștiinței de sine a poporului, a claselor, înmănunchind experiența de viață și de luptă a maselor și a conducătorilor"*.

În aceeași expunere din *mai 1966*, la adunarea festivă consacrată aniversării a 45 ani de la crearea P.C.R., secretarul general al partidului relevă, de asemenea, acest mare adevăr istoric: *„Istoria luptei clasei muncitoare, a mișcării socialiste, a partidului comunist trebuie prezentată în contextul vieții economice și sociale generale a țării, în strînsă legătură cu activitatea celorlalte forțe revoluționare, democratice și progresiste care au contribuit la dezvoltarea societății. Numai astfel putem avea o imagine reală, multilaterală a vieții sociale din România, putem înțelege în toată amploarea sa lupta revoluționară a poporului român pentru democrație, pentru pace și progres social, rolul jucat de clasa muncitoare, de partidul său de avangardă, în desfășurarea vieții politice, în transformarea revoluționară a societății"*.

Adevăr pe care secretarul general al partidului îl reliefează amplu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982: *„Nu pot exista două istorii, una a poporului și una a partidului. Poporul nostru are o singură istorie, iar activitatea Partidului Comunist Român, ca și a altor partide din diferite perioade, constituie o parte inseparabilă a istoriei patriei"*.

Acum, în anul celei de-a 90-a aniversări a creării partidului revoluționar al clasei muncitoare, constituie o mîndrie pentru întregul popor felul cum secretarul general al partidului a scos la iveală rădăcinile istorice ale forței politice care a devenit, în anii de după victoria revoluției de eliberare socială și națională din august 1944, centrul vital al întregii națiuni: *„Partidul clasei muncitoare din România, înființat în 1893, pe baza principiilor socialismului științific, a teoriei de clasă a lui Marx și Engels, și-a asumat din prima clipă misiunea istorică de a conduce lupta revoluționară pentru cucerirea puterii politice de către proletariat și celelalte mase muncitoare de la orașe și sate, pentru transformarea socialistă a societății românești. Anul 1893 este anul nașterii detașamentului revoluționar, de avangardă, al clasei muncitoare din România. Iată de ce putem spune, cu deplin temei, că adevăratele începuturi ale Partidului Comunist Român — care continuă cele mai înalte tradiții de luptă ale poporului și își are rădăcinile împlîntate adînc în mișcarea muncitorească, socialistă din a doua jumătate a secolului trecut — coincid cu începutul activității partidului muncitoresc călăuzit de teoria revoluționară marxistă"*.

MARIAN ȘTEFAN,
VALERIU BUDURU

cinstire

Călăuză în cercetarea istorică

Două sînt trăsăturile activității istoriografice românești în perioada ce s-a scurs de la Congresul IX al partidului și pînă în prezent: dimensiunile demersului științific întreprins, dar mai ales calitatea efortului de cercetare. Preponderența factorului calitativ este cerința obiectivă a însuși procesului de evoluție a vieții noastre sociale, economice și politice. Așa cum este el definit în Programul partidului, în documentele Congresului XII și în atît de cuprinzătoarea operă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, întreg ansamblul de activități umane ce și-a propus ca obiectiv construirea societății socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul României pune un accent deosebit pe calitate.

În cei 18 ani de cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu se află în fruntea partidului, cercetarea istorică a fost profund marcată de această cerință. Mai mult, grație pasiunii și grijii cu care secretarul general al partidului s-a oprit asupra trecutului, descifrînd jaloanele evoluției noastre istorice, se poate spune că istoria, ca știință, s-a bucurat de un înalt privilegiu, a beneficiat de condiții de afirmare deplină a adevărului științific, neîngrădit de complexe sau de situații conjuncturale. Cunoscător profund și devotat al istoriei poporului său, tovarășul Nicolae Ceaușescu a inițiat și desfășurat — în consonanță cu realitatea cea mai dinamică a ascensiunii societății românești pe treptele progresului și civilizației — un vast program de readucere a istoriei în lumina adevărului științific, de redare a acestei comori de experiențe multimilenare făuritorilor ei, oamenilor care trăiesc, luptă și construiesc pe aceste străvechi plaiuri românești. Este marele merit al secretarului general al partidului de a fi scos cercetarea istorică românească din scheme și clișee impuse de practici dăunătoare și străine intereselor poporului și partidului nostru și de a fi redat, printr-o susținută operă de îndrumare teoretică și practică, dimensiunile reale ale multimilenarei noastre istorii. Tezele și judecățile de mare profunzime formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în domeniul istoriei au dinamizat întreaga activitate de cercetare și scriere a istoriei.

Cercetarea istorică din cele aproape două decenii ale Epocii Ceaușescu, avînd drept călăuză sigură și mobilizatoare concepția materialist-dialectică a Partidului Comunist Român, opera secretarului său general, și-a făcut un titlu de mîndrie din a răspunde cu toată angajarea și priceperea înaltelor comandamente ce i-au fost puse în față. Este perioada cea mai rodnică din activitatea istoricilor români de la eliberare încoace, nu doar pentru faptul că în acești 18 ani s-au tipărit cele mai multe cărți de istorie — devenite, pe drept cuvînt, un bun al maselor largi populare —, dar mai ales pentru că cercetarea a abordat și redimensionat în lumina adevărului istoric perioade și momente importante din trecutul glorios al patriei, multă vreme neglijate sau necorespunzător prezentate. Este suficient să amintim bogata literatură dedicată istoriei vechi a poporului nostru, reflectării, la dimensiuni reale, a civilizației traco-daco-geților și a locului pe care statul dac centralizat și independent condus de Burebista l-a ocupat în lumea antichității. La inițiativa secretarului general al partidului au apărut, de asemenea, importante sinteze consacrate luptei poporului român pentru unitate și independență națională, unor momente din lupta eroică a clasei muncitoare, a țărănimii, a altor forțe democratice și progresiste sub conducerea partidului politic al clasei muncitoare. Literatura istorică a acestor ani a consacrat un spațiu însemnat momentelor luminoase din lupta poporului român împotriva fascismului și a politicii de revizuiri teritoriale, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a patriei, iar după victoria revoluției de eliberare socială și națională din august 1944, marilor realizări în opera de transformare revoluționară a societății, de construire a socialismului.

Au fost elaborate și publicate importante studii, sinteze și culegeri de documente consacrate epocilor lui Neagoe Basarab, Mihai Viteazul, Petru Rareș, Dimitrie Cantemir, revoluțiilor din 1784, 1821 și 1848, luptei maselor populare pentru făurirea și desăvîrșirea statului național, războiului pentru cucerirea independenței de stat ș.a.

Pe linia cercetărilor arheologice a fost evidențiată bogată civilizație materială și spirituală a strămoșilor noștri. S-au descoperit importante tezaure, ca cele de la Hinova (Mehedinți), Șieu (Mureș), Brad (Ha-

cău), mormintele princiare de la Cugir (Hunedoara) și Cucuteni (Iași), necropola timpurie de la Alba Iulia, precum și numeroase alte mărturii de mare valoare și semnificație pentru istoria poporului nostru.

La sugestiile și îndrumările secretarului general al partidului a fost reorganizată întreaga rețea a muzeelor de istorie, care reunește cele mai semnificative mărturii ale multimilenarei noastre istorii.

Un reviriment deosebit a cunoscut publicistica istorică, în acești ani apărînd și revista de cultură istorică Magazin istoric *care, din aprilie 1967 și pînă în prezent, s-a tipărit și difuzat în peste 35 000 000 e xemplare.*

Istoriografia română contemporană s-a afirmat, totodată, cu pregnanță pe plan internațional, atît cu prilejul unor prestigioase reuniuni, unele desfășurate chiar în România, cît și printr-o prezență publicistică, editorială. Între acestea, un loc deosebit l-a ocupat cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice, desfășurat în august 1980 la București, sub înaltul patronaj al președintelui Nicolae Ceaușescu.

Noi istoricii sîntem însă pe deplin conștienți că ne așteaptă noi și importante eforturi pentru ca munca noastră să răspundă cît mai exigent sarcinilor de viitor. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a Comitetului Central din 1-2 iunie 1982, documentele recentei Conferințe Naționale a partidului subliniază în mod pregnant importanța istoriei în ansamblul activităților politico-ideologice, în educarea și formarea omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului.

GHEORGHE ZAHARIA,
membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice a Republicii Socialiste România.

Portretul unui umanist

Cînd l-am cunoscut, președintele României socialiste avea 48 ani și devenise de un an și mai bine prima personalitate politică a țării. Era deci destul de tînăr. Părea însă și mai tînăr, datorită felului său rapid de a se mișca, dar și datorită fizionomiei sale mobile și expresive. Deschisă, plăcută, figura președintelui avea o naturaleță atașantă, se lumina adesea de un surîs plin de vioiciune, inspira simpatie și încredere. Omul acesta politic dialoga simplu, firesc, cu oricine. Avea o memorie prodigioasă, o replică spontană și mereu o glumă pe buze, deși uneori, mai tîrziu, în unele momente grele, i-am văzut scăpărînd amenințător fulgere în ochi, repede reprimate însă de un control puternic, dar mai ales de o inimă caldă. Era plin de idei în toate domeniile și-ți sugera soluții multiple în puține cuvinte. O putere de convingere neobișnuită se degaja din simpla sa prezență, semn al unor concentrate energii, dar și al unui optimism funciar, care însuflețește și dă curaj celor din jur.

În înalta funcție de președinte al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu a desfășurat și desfășoară în acțiune acea paletă de însușiri pe care le bănuiai, le intuiai la o primă vedere din toate datele fizionomice și somatice ale alcătuirii sale.

Anii cîrmuirii sale n-au fost și nu sînt deloc cei mai liniștiți ai României, Europei și lumii. S-au abătut asupra țării noastre necazuri fără număr, secete, cutremure, inundații. Au bîntuit pe planetă nedreptăți, foamete, războaie, recesiune. Peste tot neliniște, nesiguranță, precaritate a echilibrului, amenințări flagrante ale păcii, conflicte între popoare și înăuntrul țărilor. Căderi spectaculoase, crize economice afectînd zone anume ori lumea întreagă, tentative de dominație neo-imperialiste și neo-colonialiste.

În peisajul acesta de tensiuni, de stress neîntrerupt, puțini oameni de stat și-au păstrat cumpătul și convingerile. Printre ei, președintele Ceaușescu a arătat și arată o consecvență de poziții explicabilă doar prin credința neclintită în propriile convingeri, neschimbate de conjuncturi ori de trecătoare interese. Căci interesul său a fost unul singur: al poporului român, căruia și-a consacrat, deliberat, viața întreagă și toate puterile. Și privind la acest om de o austeritate devenită proverbială și căruia știm cît îi e de încărcată agenda, ne întrebăm cînd și cît se odihnește, cînd citește și se informează, cîte ore acordă vieții sale personale. De fapt, aceasta nu se mai deosebește de cea publică, într-atît îi este de subordonată. Le reunește mănunchiul de idei, de principii pe care președintele le trăiește în toată clipa, unele privind destinul României, altele referitoare la opțiunile lumii moderne.

Acest lider modern care proclamă cu dîrzenie independența și suveranitatea țării sale gîndește într-un orizont internațional la suveranitatea și independența celorlalte popoare de pe glob, căutînd o perspectivă a unei lumi altfel așezate decît cea de azi. Deosebit de atent la orice manifestare a noului în care se străvede ceva din dimensiunea viitorului, președintele României nu e ținut de nici o dogmă în opțiunile sale, considerînd că nimeni nu deține cheia cutiei cu adevăruri absolute. Purtat doar de principiile sale de pace și colaborare, de cunoaștere și respect reciproc între popoare, principii oglindind un întreg ethos românesc, președintele Nicolae Ceaușescu a ajuns să reprezinte, în mult zdrun-

Președintele Nicolae Ceaușescu în atmosfera caldă a vieții de familie

cinatul peisaj politic contemporan, unul din punctele de sprijin cele mai stabile în acțiunea vastă pentru o nouă ordine în lume, pentru o umanitate nouă, pentru relații de un tip nou între popoare.

Dar pentru a atinge acest punct, cîte strădanii, cîte dialoguri au trebuit! Cu cîți oameni, cu cîte puncte de vedere, unele mai maleabile, dar altele ireductibile, s-a întîlnit în acești ani! În cîte zeci de țări a călătorit, cîtor sute de șefi de state și oameni politici le-a fost gazdă! Soluțiile pentru rezolvarea momentelor grave, conflictuale, din viața popoarelor le formulează cu calm, cu surîsul încrederii izvorînd din adînca sa dorință de pace și colaborare, în egalitate și demnitate. Acest om cu decizii rapide, care a trecut prin atîtea lupte, prin atîtea ceasuri grele din istoria noastră dar și din istoria lumii contemporane, nu s-a oprit niciodată din mersul său înainte, mersul convingerii și optimismului. Deprimat nu l-a văzut nimeni, niciodată (doar iritat de inactivitatea și inerția altora), pentru că resursele de energie îi sînt într-adevăr inepuizabile. Firește, pe chipul lui s-au mai întipărit cîteva cute și părul îi e mai presărat cu argint la cei șaizeci și cinci de ani pe care îi împlinește în acest Ghenar de '83. Dar în greaua sarcină pe care o poartă, președintele a pus drept miză în cumpăna sacrificiilor, mai mult decît tinerețea și energia sa, el a pus întreaga sa viață dăruită fără preget, fără odihnă.

De aceea, privind mersul său îndrăzneț, curajos înainte, îl urmăm și îi spunem, din toată inima, La mulți ani!

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA,

membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

UNITATEA

Cînd la 1 decembrie 1918, din glasurile a o sută de mii de reprezentanți ai poporului român întruniți pe Cîmpul lui Horea din Alba Iulia răsuna hotărîrea unanimă a tuturor transilvănenilor de a se uni cu Țara, actul înfăptuirii statului național român unitar răspundea unei legi obiective a istoriei ce se cerea neîntîrziat împlinită.

Despărțiți timp de secole sub dominații politice diferite, românii au avut totdeauna conștiința unității lor. Și cum n-ar fi avut-o, cînd firea, limba, portul, credințele, modul de viață, de muncă și de petrecere le erau aceleași? În acest sens, putem spune că România există de cînd există poporul român! Moldova, Țara Românească și Transilvania au fost părți ale unuia și aceluiași teritoriu organizat în voievodate.

Că Munții Carpați, Milcovul sau Dunărea de Jos n-au fost niciodată frontiere între români mărturisesc toate documentele de istorie românească — etnografice, folclorice, istorice, artistice, literare — și toți specialiștii în studii românești.

Dar tot atît de adevărat este și faptul că secole de-a rîndul românii au știut ce înseamnă să te afli despărțit de ai tăi, de cei din același neam, prin granițele strîmbe ridicate silnic de puteri străine și au înțeles că această despărțire nefirească este izvor de slăbiciune. De aceea, granițele artificiale, create de marile puteri dintr-o epocă sau alta, n-au putut constitui o piedică în circulația oamenilor, ideilor, tradițiilor. Dimpotrivă — cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — ceea ce a caracterizat întotdeauna viața și luptele românilor „au fost legăturile strîns , permanente, între voievodatele de pe acest teritoriu, apoi dintre Țara Românească, Moldova, Transilvania și Dobrogea.

Trebuie să spunem cu tărie că păstrarea acestor legături și comunități nu ar fi fost posibilă dacă între toate aceste teritorii, între populația care a locuit de milenii aici nu ar fi existat o strînsă unitate din toate punctele de vedere".

În imagine: Monumentul Unirii (machetă de Gheorghe Adoc), lucrare ce a ocupat locul I în sondajul de public efectuat în 1980 la Muzeul de artă al R.S.R.

Istoria românilor ne arată că unirea a fost totdeauna țelul cel mai dorit al lor; de la descălecătoare și pînă astăzi ea a germinat nu numai în spiritul bărbaților acelora care au îndrăznit a cugeta glorie și mărire pentru poporul român, dar chiar în spiritele acelora care nu s-au suit cu gîndul decît pînă la conservarea gintei. Ori de cîte ori viitorul a surîs României, fiii ei nu au lipsit de a aspira către unire. Radu Negru și Dragoș (realități sau legende), trecînd Carpații și supuind unul cîte unul, Iovi, Ilari, Razi și voievozi, burgravi, baroni sau domni feodali, au urzit unirea; Ștefan cel Mare a încercat-o, Mihai a realizat-o cîtva timp în toată întinderea ei. Boierii țării și Divanurile ad-hoc au cerut-o la 1830 și la 1857; toți publiciștii noștri au propagat-o, și la 1862 toate partidele au susținut-o și au impus-o. Unirea este efectul luptei seculare în contra cotropitorilor, luptă prin care ne-am putut conserva naționalitatea; ea este simbolul dorinței de a fi, granița cea mai puternică și mai temeinică în contra tendințelor și ambițiunilor dinafară...

Ca un stat, o națiune să existe și să aibă viitor, se cere mai cu seamă ca între oamenii care îl compun să existe o solidaritate produsă prin identitatea de idei, de aspirațiuni și de credințe, însușiri care sînt rezultatul comunității de origină, de limbă, de religie și de obiceiuri.

Popoarele ca și individul au fiecare fizionomia lor proprie, spiritul și modul de a fi și de a cugeta; chiar aparența exterioară a unui om ne arată mai totdeauna grupul căruia aparține.

Națiunile au interese, aspirațiuni și ambițiuni speciale întocmai ca și indivizele; și interesele lor, fie ele generale, fie ele numai ale unui partid, își exercită acțiunea lor în contra altor societăți și altor state prin tot felul de mijloace, prin presiuni politice și de multe ori chiar prin puterea armelor; cele mari caută să absoarbă pe cele slabe. Statele cele mici și slabe își păstrează independența lor prin patriotismul și prin înțelepciunea oamenilor politici ce posedă și prin interesul ce oferă celorlalte state.

ION GHICA

Unirea României într-un singur stat nu este o idee numai în capetele cîtorva români prea înaintați, nu este o idee ieșită din dezbaterile de la 48 încoace; ea a fost sentimentul național în toate părțile României, de unde istoria a început a ne spune cîte ceva despre Dacia.

CEZAR BOLLIAC

Unirea este singura temelie statornică a edificiului viitorului nostru; fără dînsa, orice se va clădi va fi clădit pe nisip. Faceți, dar... să se manifeste neîncetat, în tot locul, sub toate formele și prin toate chipurile legale ceea ce este săpat în inima fiecărui adevărat român: dorința Unirii și a respectului suveranității naționale, care este scrisă în tratatele românilor și care le asigură dreptul de a-și da ei înșiși legi și de a lua pe șeful statului de unde vor voi. Strigătul: „Unirea Principatelor!", „Suveranitatea statului român!" să străbată munții, cîmpiile, văile și dealurile noastre, să umple aerul, să răsune pînă în unghiurile pămîntului cele mai departe, ca lumea întreagă să se încredințeze că Unirea este suflarea poporului român, că ea „este glasul României!"

DIMITRIE BRĂTIANU

Carpații nu ne despart, ci ne întregesc. În ei s-au adăpostit și cei de dincolo și cei de dincoace pe vremuri de năpustiri. În ei s-au strîns cei de o limbă și de o lege. Lor și-au spus durerea, cu ei și-au mîncat amarul. În ei s-a dospit și a crescut sufletul nostru.

De pe culmile lor s-a revărsat doina de vitejie și doina de restriște, ducînd la vale, d-o parte și de alta, chemările misterioase ale neamului...

Carpații sunt osul de rezistență al nostru, șira spinării, care nu s-a încovoiat niciodată și nu se va rupe niciodată decît cu cel din urmă om dintre noi.

România este patria noastră și a tuturor românilor de pretutindeni. E o singură ființă etnică. E România celor de demult și a celor de mai apoi. E patria celor dispăruți și a celor ce va să vie.

BARBU DELAVRANCEA

Amintirea Daciei străbune

Unirea efectivă politico-statală constituie o realizare a veacului trecut și a veacului nostru. Rădăcinile, temeiurile ei au dăinuit însă dintotdeauna.

Prima evidență a legăturilor dintre ei pe care, de-a lungul secolelor, au avut-o românii, atunci cînd străbăteau țara de la Dunăre pînă în crestele Carpaților și de la Mare pînă în Maramureș, a fost faptul că vorbeau aceeași limbă. Au constatat-o ei și au mărturisit-o cu mîndrie. Încă din sec. XVI un document menționa că locuitorii — munteni, sau moldoveni, sau transilvăneni — își adresau întrebarea „știi românește?". Această realitate au constatat-o și au subliniat-o și călători și cărturari străini, istorici și diplomați, oșteni care în diverse epoci și cu diferite prilejuri au străbătut țările române.

Limba vorbită de un grup exprimă — cum se știe — identitate etnică. În româna veche, cuvîntul „limbă" are și semnificație de „neam". Sesizînd rolul limbii în făurirea și dezvoltarea conștiinței unității de neam, cărturarii români ai evului de mijloc au relevat neîncetat acest adevăr și s-au străduit totodată să dea cuvintelor haina cea mai potrivită pentru a fi înțelese pretutindeni de către români. Așa se face că moldoveanul Varlaam destina *Cazania* tipărită de el către „toată seminția românească", sau că, din Alba Iulia, Simion Ștefan îndemna să se scrie în cuvinte înțelese de românii din toate provinciile — adică tocmai acea sinteză de limbă literară către care tinsese cu aproape un veac înainte munteanul Coresi.

Înțelegînd că vorbesc aceeași limbă și că deci alcătuiesc același neam, românii au avut în egală măsură conștiința unității de cultură materială și spirituală. Costumul popular — același, cu variantele datorate unui geniu creator fertil —, formele de arhitectură și pictură, creația artistică, literară și muzicală, tehnicile necesare vieții, de la îndeletniciri cvasigenerale — agricultura și păstoritul — la cele cu caracter specific — silvicultura, pomicultura, apicultura, meșteșugurile casnice — evidențiază o mare unitate în diversitate. O unitate a fenomenului românesc în toate manifestările lui, pe care n-au întîrziat s-o evidențieze reprezentanți de seamă ai științelor sociale și umaniste — savanți de prestigiu din întreaga lume. Această unitate materială și spirituală a căpătat noi valențe în veacul XVII, cînd, continuînd tradiția mai vechilor ctitori, Matei Basarab și Vasile Lupu, apoi Constantin Brîncoveanu au construit monumente pe întreg cuprinsul românesc, înăuntrul și în afara principatelor lor, demonstrînd că pentru tot ce însemna faptă națională, creație culturală, nu au existat niciodată hotare, ci o singură țară a românilor.

A doua mare evidență care a impulsionat lupta românilor a fost conștiința unității teritoriale, a Daciei străbune și a originii poporului român. În veacurile XVI și XVII, cărturarii au avut o limpede viziune asupra Daciei, viziune pe care au afirmat-o cu tărie în scrierile lor. Toți umaniștii noștri au văzut în statele române medievale fragmentele vechii Dacii, care a dăinuit și după retragerea trupelor romane la sudul Dunării. Totodată, cronicarii au văzut în români pe continuatorii unei civilizații superioare. Conștiința unui teritoriu comun străbun a dăinuit în literatura populară, transmisă oral din generație în generație.

În egală măsură, românii au avut conștiința originii comune, o origine nobilă pe care au afirmat-o cu demnitate. Sub „numele lor de români" i-au cunoscut popoarele vecine, s-au referit la ei călătorii care au străbătut principatele române. Asemănarea izbitoare a limbii lor cu latina au relevat-o cărturari de marcă ai Renașterii, de la Flavio Biondo și Enea Silvio Piccolomini (viitorul papă Pius II) pînă la savanții enciclopediști din perioada Iluminismului.

Obîrșia din popoare reputate ale antichității a fost de natură să creeze de timpuriu, la români, un sentiment de demnitate națională, sentiment care, la rîndul său, a jucat un rol important în făurirea unității politice. Ni se pare semnificativ că încă din secolul XVI un raport al unei misiuni iezuite (iezuiții fiind, dincolo de țelurile tenebroase pe care adesea le-au urmărit, oameni cu o solidă pregătire și cultură) semnala convingerea românilor moldoveni că „nimeni nu este mai presus de ei".

Toate aceste premise, rădăcini ale unității, sînt evidențiate cu precădere în operele

---

La 1 noiembrie stil nou, în ziua Tuturor sfinților la romano-catolici, Mihai-vodă intră în triumf în Alba-Iulia. Năpragyi i trămese, cînd se apropia, cheile cetății. Apoi fi ieși el însuși înainte, în însușirea-i de episcop catolic și fost cancelar al lui Sigismund, cu ceata întreagă a preoților lui, îmbrăcați în toată părada bisericească, fericindu-l și poftindu-i domnie lungă, curată și plină de biruințe fără de sfîrșit. Nu știm ce va fi răspuns voievodul, și peste tot dacă a răspuns. Poate martorii [cronicarii] vor fi uitat a-i spune, ori au fost uimiți de impresia covîrșitoare a figurei lui și nu mai știau. Tînărul domn era de 41 de ani atunci, dar nu arăta mai mult de 36. „Cu părul ars..., de statură naltă și uscățiv, el avea ochii negri, cufundați în cap, și privirea fioroasă, era tăcut și gînditor". Acest portret ce ni-l dă un martor cu prilejul biruinței lui asupra cardinalului anevoie ni-l putem închipui luînd aerul dulce al omului fără de grijă în timpul procesiunii lui triumfale în Alba Iulia. Domnul călărea pe un mîndru cal sîrbesc în păr albui (coloris glauci, subcnadidi), *poate mai mult albastru, și înaintea lui erau purtați de frîu alți opt cai de toată frumusețea, cu șăile și frîuri aurite și argintuite. El însuși era îmbrăcat într-o manta albă de mătasă cu fire de aur țesute prin ea și mai purtînd și o tunică din aceeași materie. Șoimi de aur, semnele familiei lui, închideau ca niște copci late gura mantiei, prinzîndu-se în ciocuri. La brîu îi atîrnă o sabie scurtă turcească, încovoiată* (cimilară), *în teacă de aur ce sclipea de petrii scumpe. Capul i-l împodobea o căciulă ungurească* (ungarico pileo), *care nu poate fi alta, cred, decît cunoscuta căciulă a voievozilor români, cu tuf de pene negre de cocor din Baleare. Avea încălțăminte* (ghete, calceus) *de piele fină gălbuie-roșcată, ce i se zice gălmăjin* (quod genus carmesiuum vocant). *Ele îi acopereau picioarele pînă la tălpi, dar în loc de curele îi înfășurau pulpele și fluierele pînă la genunchi panglici de mătasă galbină, pe care străluceau petrii scumpe. Opt trîmbițași suflau un cîntec după obicei turcesc, însoțiți de sunetul tobelor de metal. Altul era rîndul flautiștilor și al celor ce ziceau în fluier. Pe ei îi urmă apoi o bandă de zece țigani cu capul gol, cîntînd cu ghitara. La dreapta și la stînga domnului mergeau pe jos cîte opt paji îmbrăcați ușor ca de fugă, flușturînd încoace și*

umaniste ale cărturarilor români încă din veacurile XVI și XVII. Receptivi la toate manifestările obișnuite ale umanismului european, așadar la evoluția societății continentului la care se raportau și din care se considerau parte integrantă, cărturarii români ai evului mediu au adoptat din ideile, motivele și operele umaniste ceea ce corespundea stadiului de dezvoltare a societății românești de atunci, răspundea luptei pentru libertate a poporului, efortului de propășire, de dezvoltare a procesului de educație, a culturii în general. Caracteristica fundamentală a umanismului românesc este atașamentul său față de problemele majore de atunci ale poporului. Faptul că învățații noștri au răspîndit ideile despre originea și unitatea românilor ca popor, despre romanitatea și vechimea instituțiilor lor, despre statutul țărilor române, diferit de al celorlalte popoare din teritoriul aflat sub dominație otomană, a avut consecințe de primă însemnătate asupra conștiinței de sine a românilor.

Sub aceeași flamură de luptă

Vorbind o limbă comună, avînd o origine comună, tradiții și datini comune, românii au purtat necurmat și o luptă comună împotriva vitregiei vremurilor, a adversității marilor puteri ce năzuiau să-și instaureze dominația și asupra străbunei Dacii.

Începută sub Basarab I și Bogdan I și continuată de Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și alți numeroși voievozi, această luptă comună împotriva pericolului extern, pentru libertate și supraviețuire a avut consecințe dintre cele mai importante în făurirea unității românilor, care nicăieri nu s-a conturat mai clar, nu s-a cristalizat mai deplin decît în focul acestor bătălii. Acționînd unit, românii au constituit, așa cum au remarcat numeroși istorici, o forță al cărei aport la soluționarea politică a evenimentelor din zonă n-a putut fi neglijat. Încă la jumătatea secolului XVI, A. Verancsics, istoric maghiar, arăta că sultanul otoman Soliman Magnificul era îngrijorat de perspectiva ca toate trei țările române să-și unească forțele în confruntarea cu imperiul. Spre sfîrșitul veacului XVI, cînd flamura luptei de independență începea iarăși să se ridice, posibilitatea acțiunii comune românești era din nou evidențiată. „Dacă Transilvania se va răscula, atunci Țara Românească și Moldova se vor răzvrăti și ele; este necesar să se facă pregătiri de pe acum" — se arată într-un raport adresat în 1593 sultanului otoman Murad. Previziune exactă, deoarece la cumpăna celor două veacuri, Mihai Viteazul a înfăptuit cea dintîi unire politică a țărilor române, act ce a devenit pentru generațiile ce s-au succedat *„un simbol și un îndemn la lupta necurmată pentru unitate și independență națională"* — cum definea acest moment secretarul general al partidului nostru.

Unirea înfăptuită de Mihai Viteazul, deși a durat puțină vreme, a avut efecte de uriașă importanță în istoria românilor, demonstrînd — cu tăria argumentului bazat pe fapte — necesitatea unității naționale. Odată cu intrarea României în epoca modernă a istoriei sale, acțiunea de unificare a teritoriilor locuite de români a cunoscut o continuă amplificare, culminînd cu înfăptuirea Unirii Principatelor, în ianuarie 1859, și cu desăvîrșirea statului național-român, în decembrie 1918.

Unitatea spirituală și de civilizație s-a reflectat totdeauna în conștiința locuitorilor țării noastre. Pe temelia acestei unități, voința de

---

încolo. După el duceau fîlfîind steagurile Báthoreștilor, luate în bătaie. Apoi urmau boierii mari și alții din boierime, tot călări, și rîndurile nesfîrșite ale oștilor. Astfel a intrat pe „poarta Georgiana". Se zice că pe drum ar fi întrebat Mihai pe Ștefan Bodoni unde crede că trebuie să tragă în gazdă? „În palatul principelui Andrei, fără îndoială, a răspuns acesta". La ce Mihai îi tăie cuvîntul: „Oare și acum mai e al principelui Andrei? Nu sînt eu învingătorul?"

ION SÂRBU

Adunarea națională de la Alba Iulia [de la 1 decembrie 1918] avea să încheie definitiv îndelungata perioadă de robie a poporului român și să vestească de acum tuturor generațiilor viitoare voința de libertate și hotărîrea de reintegrare a națiunei. Desfășurarea ei într-un cadru sărbătoresc și mai ales covîrșitoarea stăruință a ideei unice, proclamarea unității naționale, îi dă o strălucire deosebită. Toate gîndurile s-au înfrățit, toate nădejdile s-au luminat, puterea de voință a unui întreg popor s-a încordat, pentru a smulge destinului istoric această hotărîre.

Dealtfel, adunarea de la 1 decemvrie 1918 este măreață și prin simplicitatea organizării ei, prin ordinea, care s-a observat, prin căldura ce se comunica de la om la om. O autentică adunare a poporului român din Transilvania. Cărturari și țărani în haină de sărbătoare își prezintă împuternicirile dis de dimineață. Cetatea veche a lui Mihai Viteazul e un furnicar de oameni. Pe deasupra zidului de miazănoapte se înșiră poporul în jurul tribunelor improvizate, în rînduri dese, sub steagurile tricolore, care fîlfîie în aer. E o pădure de steaguri, ce pare că au crescut din pămînt. Și lumea adunată așteaptă în liniște clipa cea mare. Cîteodată se pornește un zvon de glasuri, care trece peste mulțime, ca un ecou prelung: Trăiască România Mare! Platoul întreg se înalță, pare că se și lărgește, sub apăsarea omului, ce răsare fără contenire și sub greutatea celei mai glorioase fapte, care își așteaptă aici reîntruparea. În sfîrșit bisericile își deschid ușile și fruntașii români se văd sosind în cetate. Mulți ar vrea să intre în sala așa de puțin încăpătoare, dar nu au „plenipotență" în regulă și cată să se resemneze. Ei resimțesc cu toții fiorii ce emană din pămîntul sfînt al făgă-

unire s-a manifestat, firesc, într-un proces evolutiv, îngreunat sau, dimpotrivă, facilitat de diferiți factori interni și externi, dar mereu ascendent.

Unirea înfăptuită de Mihai Viteazul în 1600, Unirea Principatelor la 24 ianuarie 1859 și realizarea statului național-unitar la 1 decembrie 1918 au constituit tot atîtea etape într-un proces care-și găsește firească încheiere în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, orînduirea care a asigurat și asigură consolidarea și creșterea fără precedent a forței statului nostru național-unitar, realizarea adevăratei unități sociale și politice a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului nostru popor pe baza acelorași interese și aspirații supreme, a dreptului de a fi deplin stăpîn pe destinele sale, de a-și făuri în mod conștient viitorul.

Întărirea conștiinței unității de neam, limbă și idealuri le-a dat românilor puterea să se adune într-o singură țară, într-un singur stat modern, suveran, independent. Semnificațiile acestui act se răsfrîng, în chip complex, asupra întregii evoluții a societății românești, în toate domeniile ei de manifestare. Detașîndu-i sensurile, înțelegem că ea a fost, în primul rînd, împlinirea unui mare vis al națiunii, o uriașă reușită politică și condiția unei mai rodnice înălțări a românilor. Unirea a ridicat pe noi trepte dialogul spiritual al românilor, altădată purtat mai mult prin „cărțile pentru toată seminția românească", pe care le tipăreau Coresi, Varlaam și Antim Ivireanul și pe care le purtau prin trecătorile munților, în toată țara, Gheorghe Lazăr sau Badea Cîrțan. Unirea a făcut din acest dialog prin carte unul real, față către față, prilej de comunicare și bucurie, de cunoaștere și sărbătoare. Unirea a făcut din opera de civilizație românească, ce se înfăptuia simultan, pretutindeni după un model ascuns în străfundurile geniului național, o operă conștientă și coerentă, desfășurată, azi, pe un singur fir logic de cugetare și simțire.

Unirea — fapta mare a unor mari înaintași — nu este numai opera lor; odată înfăptuită, ea nu trebuie inclusă într-un capitol determinat al istoriei noastre moderne. Ea este model de creație istorică, izvor de energii și imperativ de apărare, și așa o vom lăsa urmașilor noștri. Continua „unire în cuget și-n simțiri", continua contopire a capacităților creatoare ale tuturor celor ce simt și gîndesc românește, continua cunoaștere, înfrățire și împlinire a celor ce trăiesc, muncesc și visează pe întregul cuprins al acestei țări, sînt și vor rămîne certitudinea dăinuirii noastre cu demnitate sub cerul atotcuprinzător al istoriei.

„*Avem o patrie comună* — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982. *Prin munca unită a întregului popor înfăptuim cea mai dreaptă și mai umană societate din lume — societatea socialistă și comunistă. Să facem totul pentru a întări colaborarea și unitatea de nezdruncinat a întregului popor, a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate... Aici, în România, oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, strîns uniți, trebuie să-și făurească, sub conducerea politică a Partidului Comunist Român, viața nouă, liberă, în deplină egalitate și frăție*".

VIRGIL CÂNDEA

---

duinței. Cînd apare Badea Gheorghe [Pop de Băsești], președintele comitetului național, i se face loc cu toată smerenia. Venerabilul bătrîn a sosit din ajun la Alba Iulia, dar oboseala drumului l-a doborît la pat. Cu toată febra care-l muncea, el s-a ridicat, a venit să prezideze adunarea națională și să-i binecuvînteze rostul fericit.

După ce adunarea a fost deschisă și salutată prin Ștefan Ciceo Pop și apoi constituită sub președinția lui Gheorghe Pop de Băsești, sensul ei politic l-au tălmăcit cuvîntătorii desemnați de consiliul național. Lui Vasile Goldiș i s-a acordat cinstea să motiveze propunerea. Un sbucium dintre cele mai stăruitoare își căpăta acum răsplata strălucită... V. Goldiș urmărește cu deosebită pătrundere acest tragic destin, remarcă străfulgerarea clipei lui Mihai și prinde din frămîntarea veacurilor odiul [oprobriul] opresiunei dușmane, dar și tot ce pare menit eternității din etapele de rezistență ale națiunei sale. reptul națiunei române de a fi eliberată îl recunoaște lumea întreagă, îl recunosc acum și dușmanii de veacuri. Nimic mai firesc în lumea aceasta. Libertatea acestei națiuni înseamnă unirea ei cu Țara Românească. Această unire o propune, prin urmare și adunarea, care o proclamă, simte că se încunună străduințe de veacuri și că se dictează viitoarelor generații legea imutabilă [imuabilă] a destinului românesc. Pacea și demnitatea unui întreg popor, viața sau moartea sa rămîn deacum nedespărțit legate de sfînțenia acestei hotărîri. Cînd Goldiș citește moțiunea istorică, adunarea aprobă furtunos și voința de integrare a națiunei se împlinește categoric.

Cel din urmă orator a fost Iosif Jumanca, din partea muncitorilor români, care a venit să declare în fața lumii întregi, dar și în fața Internaționalei socialiste, că vrea unirea tuturor românilor. Cuvîntarea sa, străbătută de un cald simțămînt național, a avut o semnificație deosebită pentru aspectul solidar cu care s-a înfățișat poporul românesc din Transilvania la adunarea națională.

Nu există nici un dubiu, prin urmare, că românii din Transilvania, Banat și părțile ungurene și-au afirmat categoric setea de libertate și au răspuns răspicat la chemarea României de a făuri unitatea națiunii.

SILVIU DRAGOMIR

ROMÂNIA

istoria unui nume şi a unui ideal

De la început, atunci cînd au vorbit despre ei înşişi străinilor, locuitorii din toate cele trei provincii despărţite de frontiere feudale au făcut-o ca „români"; principatul în care trăiau era „ţara" Moldovei, „ţara" Ardealului sau „ţara" Muntenească. Aşa ne vorbesc străinii care au străbătut cîndva pămîntul românesc şi aşa aflăm din primele documente redactate în limba vorbită de popor. „Ţara" era „muntenească" sau „românească", iar de la această desemnare se trecea uşor la vorbirea despre cele trei „ţări" văzute laolaltă.

Unirea tuturor cugetelor

Recunoaştem în această desemnare ataşamentul locuitorilor pentru pămîntul moştenit de la străbuni, „ţară" descinzînd direct din „terra" romanilor. „De origine latină, după cum menţiona Nicolae Iorga — termenul se deosebeşte la noi, ca înţeles, de acela pe care l-a avut în limba strămoşilor şi l-a păstrat în acelea ale popoarelor care pleacă de la dînşii... Era ţara-mamă «terra mater», a cărei «ţărînă», «ţernă» am păstrat-o în comoara celor mai scumpe cuvinte ale noastre... «Ţară» înseamnă, fără nici un alt adaos, pămînt românesc liber, în toată întinderea lui şi cu tot sacrul drept care se cuprinde în el". Astfel, Preda postelnicul scria, în 1600, primarului Sibiului, Lucaci: „De veţi întreba domniia-voastră şi de vreo veste den ţara noastră, domniia-voastră să ştiţi că de către turci avem pace şi din toate părţile".

În vremea marelui voievod care a înfăptuit unirea tuturor „ţărilor" române, cînd se scria acel document, observăm cum se trecea uşor la cuprinderea tuturor principatelor sub aceeaşi denumire: Mihai Viteazul scria în instrucţiunile date trimişilor săi la împăratul Rudolf II că dorea ca ţinuturile pe care le va dobîndi de la turci „să fie cu aceste două ţări", fără să mai precizeze că se referea la Transilvania şi Ţara Românească. Mai mult, într-un act diplomatic din iulie 1600, Mihai Viteazul se referea la toate provinciile unite prin desemnarea „ţările". Fără

In imagine: titlurile cîtorva din publicaţiile apărute la mijlocul veacului trecut — mărturii semnificative ale luptei poporului român pentru unitate.

îndoială că, dacă unirea aceasta ar fi durat, un nume nou ar fi apărut pe harta Europei, menținînd probabil desemnarea de „țară" a românilor.

Pasul următor l-au făcut umaniștii care, în decursul secolului XVII, au adăugat două idei esențiale la idealul împlinit de Mihai Viteazul: ideea de unitate română prin originea comună și ideea de cultură. În aceste condiții, a apărut cu claritate faptul că „țările" erau diviziuni artificiale operate în sînul unui popor care se „trăgea de la Rîm" în totalitatea lui; atunci cînd cineva vorbea despre munteni, moldoveni sau ardeleni se referea la partea de țară în care locuiau acei oameni, dar toți erau români, întrucît vorbeau aceeași limbă, aveau aceiași strămoși, descinzînd din urmașii dacilor și ai romanilor, după cum sublinia limpede Stolnicul Constantin Cantacuzino[1].

La această unitate a poporului român umaniștii au adăugat un alt factor esențial și anume cultura, formată din obiceiuri, tradiții, realizări în scris, arhitectură sau pictură, toate capabile să înnobileze natura umană, să arate că omul cultivat avea „politie", adică deprinderi și calități capabile să-l transforme într-o personalitate. Acest termen nou de „politie" venea în sprijinul celorlalte idei despre românii care, în antichitate, viețuiseră într-un singur stat, dînd vigoare aspirației spre unitate, înfăptuită în termeni noi, moderni; cultura și civilizația confereau poporului dreptul la o „patrie", un alt concept care a apărut în scrierile umaniștilor noștri, menționînd pămîntul moștenit de la străbuni și de aceea folosit alternativ cu termenul de „moșie".

Astfel, în timp ce străinii continuau să facă apel la denumirea antică, anume la *Dacia*, conservată de scriitorii bizantini, atunci cînd doreau să cuprindă întreg teritoriul românesc, umaniștii români au deschis perspectivele apariției unui nou nume, întrucît au evocat originea comună a tuturor românilor, o sorginte care însemna o mare vocație civilizatoare — romanitatea noastră. Această direcție a fost consolidată de iluminiști, mai ales de Școala ardeleană, care, în fața abuzurilor și a absurdității dominanților străini, ce nici măcar nu recunoșteau existența românilor în vatra transilvăneană, a făcut constant apel la un trecut strălucit ce putea inspira lupta pentru drepturi politice și pentru unire. Toți acești cărturari patrioți au dorit, cum spunea plastic Samuel Micu, să dea imbold „neamului românesc la inimă ca să gîndească de sine și să caute din ce părinți și din ce oameni iaste și cît de puternic și de cinstit odinioară au fost". Pe urmele civilizației romane care ridicase întreaga lume antică la un nivel superior de cultură, românii aveau îndatorirea să dea o nouă strălucire „patriei" lor, vechea Dacie.

Pasul hotărîtor în această direcție l-a făcut generația tinerilor revoluționari pașoptiști care s-au adresat de la început tuturor românilor, chemîndu-i la luptă pentru drepturi politice și pentru transformarea relațiilor sociale. Or, această luptă nu avea sorți de izbîndă dacă avea să fie purtată, ca în trecut, izolat în fiecare provincie românească. Generația de la 1848 a adăugat, astfel, ideii de origine comună, ca și ideii de cultură, cerința restructurării sociale: odată cu înlăturarea boierilor care rămăseseră legați de vechile structuri și de interesele curților imperiale, profund ostile afirmării unui stat unitar român, o „țară" nouă avea să se nască. Spiritul revoluționar s-a îmbinat cu lupta pentru unire.

Numeroase sînt mărturiile trecutului privitoare la legătura strînsă dintre apariția conceptului de „nație" și a celui de „român", locuitorul de pe teritoriul cu un caracter original evident, întrucît moștenise o veche civilizație și menținuse vechea vatră, aceea a Daciei. În aceste condiții, se va vorbi în preajma lui 1848 despre publicațiile *Dacia literară*, *Magazin istoric pentru Dacia*, precum și despre *România*, *România viitoare* sau *România literară*. În 1838, cînd Florian Aaron împreună cu G. Hill făceau să apară primul ziar cotidian din cultura noastră *România*, scriau că acesta „se îndreptează către toți care vorbesc și citesc limba ei" adică a *României*.

După înfrîngerea revoluției, aflați în refugiu la Paris, tinerii patrioți, în frunte cu N. Bălcescu, scoteau în 1850 revista *România viitoare*, care punea în lumină faptul că „niciodată încrederea în viitorul României, una, mare și nedespărțită, nu a ieșit din inima noastră". Cinci ani mai tîrziu, în 1855, Vasile Alecsandri spunea în *Înștiințarea* redactată în 1854 că *România literară* ce apărea la Iași se adresa „tuturor literatorilor români ca să vie în agiutor foaiei sale prin scrierile lor, această foaie fiind cîmpul de întîlnire frățească a tuturor talentelor din țările noastre". Dacă conjunctura externă nu permisese realizarea programului revoluționar, în cadrul căruia unirea era un punct esențial, în schimb unirea cugetelor fusese înfăptuită cu mult înaintea Unirii din 1859. Încă din 1810, Moise Nicoară îi scria lui Petru Maior că se afla la București, într-o „țară" la care, „cu atît mai ales ni se cuvine a privi, cu cît de asta doară se ține onoaria noastră mai vîrtos, fiindcă din toate părțile care le locuie națiia noastră, numai asta a ținut numele aesta urechilor noastre așa dulce, ochilor așa înălțat, așa strălucit, altor ginte vrednic de invidie, adecă romană".

Frați din toată țara

În pas cu mișcarea revoluționară europeană, lupta pentru drepturi sociale și politice a „țărilor" române era purtată în numele unui ideal și al vetrei care încălzea inimile: România. Aspirațiile de moment și năzuințele spre un viitor luminos se îmbinau cu imaginea reînnoită a trecutului. Imperativele momentului erau cele subliniate de programul *României viitoare*: „Misia românului, ce a luat de deviză *dreptate*, *frăție*, este aceea de a se afla el mai întîi în cîmpul de bătaie, în avangarda luptelor democrației în contra tiraniei". În sprijinul acestei bătălii erau chemate marile epoci de eroism din istoria patriei, cu precădere marii voievozi ai înfăptuirilor

[1] *Magazin istoric*, nr. 11/1982.

culturale şi ai rezistenţei împotriva cotropitorilor, ca Ştefan cel Mare şi Mihai Viteazul. Devenit acum un adevărat simbol, Mihai Viteazul, acela care vorbise cancelariei imperiale despre „ţările" române, era înfăţişat cititorilor de calendare, apărea în poezia vremii şi devenise simbol al ideii de unitate naţională, predecesor al României în curs de înfăptuire. „Mihai cel Mare cheamă pe toată România", scria Eliade Rădulescu cu un deceniu mai înainte de izbucnirea revoluţiei, în timp ce manifestele revoluţionare îl vor aminti constant.

Protestele împotriva abuzurilor vechiului regim, ca cel redactat de Vasile Alecsandri şi adresat „Fraţilor români din toată România", precum şi apelurile revoluţionare care subliniau faptul că „de la noi, de la curajul, de la patriotismul nostru atîrnă acum independenţa României" au avut ecou direct în presa străină sau în scrierile intelectualilor francezi care simpatizau cu cauza românească. Astfel, în 1844, într-o scrisoare către Jules Michelet, profesorul francez T. Théot, de la Colegiul Sf. Sava, afirma că ar fi de un deosebit interes traducerea în franceză a *Hronicului* lui Cantemir, care arată că numele de valahi şi Valahia este de dată relativ recentă şi că „această denumire de Valahia este ignorată desăvîrşit de către locuitorii ţării care se numesc între ei români, desemnîndu-şi patria sub numele de pămînt român (terra Roumâne)". Patru ani mai tîrziu, periodicul din Paris *Démocratie pacifique* făcea cunoscut faptul că „principiul libertăţii păşeşte înainte şi nimic nu-l va mai putea opri. România s-a situat şi ea printr-o energică şi unanimă demonstraţie în rîndul popoarelor care au înţeles aceste noi destine ale lumii".

La mijlocul secolului trecut, toţi românii care au crezut neclintit în necesitatea schimbării stărilor de lucruri din societatea românească, astfel ca libertatea şi dreptatea să fie instaurate în relaţiile dintre membrii întregii colectivităţi, iar ţara reînnoită să-şi ocupe locul demn în mijlocul Europei naţiunilor, cu toţii au chemat forţele să se unească şi să se dedice înfloririi ţării. Acest ideal s-a cristalizat într-un nume: România. Exemplar este în acest sens textul decretului din 24 iunie 1848, al guvernului revoluţionar muntean, pentru trimiterea de comisari revoluţionari prin toate judeţele, cu scopul de a explica ţăranilor proclamaţia şi a-i face „să se pătrunză de drepturile cele noi şi de datoriile lor şi să nimicniceze păcătoasa activitate ce depun vrăjmaşii României", deoarece aici „România" este evident numele unei cauze nobile, ţelul unei aspiraţii colective. Acest sens este luminat de emoţionanta scrisoare a lui Nicolae Bălcescu către Vasile Alecsandri: „Nenorociţi sînt acei ce concentrează toată puterea lor d-a iubi într-o dragoste intimă asupra unui obiect rar de găsit, iute trecător şi peritoriu, cînd îl găsim. Pentru ce să nu întoarcem dragostea noastră toată asupra unui obiect mare şi neperitoriu? Şi ce e mai mare pentru om decît ţara sa? Să nu ne mai trudim dar, iubite Basile, a alerga după fericirea intimă, o nălucire ce tu nu vei mai putea găsi, ce eu n-am găsit niciodată, şi pe care e multă vreme de cînd nu o mai caut. Să întoarcem ceea ce ne-a mai rămas din dragostea noastră, s-o întoarcem către ţara noastră. *România* va fi iubita noastră".

Aspiraţiile şi idealurile care s-au împletit în numele de România au făcut ca, în vremea luptelor pentru unire, ţelul final al tuturor eforturilor să poarte mereu numele ţării. În 1861, domnitorul Alexandru Ioan Cuza exprima o năzuinţă împlinită, atunci cînd anunţînd constituirea unei singure administraţii, el proclama simplu: „Alesul vostru vă dă astăzi o singură România!" Iar Mihail Kogălniceanu scria cu satisfacţie în prefaţa la *Cronicele României* din 1872, la douăzeci de ani de la editarea *Letopiseţelor Moldovei*: „În acest interval de douăzeci de ani, cîte s-au petrecut în ţara noastră! Însăşi ţara s-a transformat! Visul strămoşilor noştri, marele scop naţional al lui Ştefan şi al lui Mihai, s-a realizat: *astăzi avem o România!*".

Au urmat războiul de independenţă din 1877-1878 care a consacrat locul României în rîndul statelor libere şi Marea Unire din 1918, cînd România a cuprins pe toţi cei care luptaseră pentru înfăptuirea unui stat întemeiat pe o naţiune conştientă de drepturile sale. Numele de România a fost, apoi, rostit de toţi cei care s-au ridicat împotriva forţelor ce atacau însăşi existenţa statelor mici sau a celor care foloseau puterea pentru a asupri pe cei muncitori.

Firesc, numele care ne îmbrăţişează pe noi toţi, cei care sîntem solidari cu tot ceea ce s-a înfăptuit durabil pe pămîntul ţării noastre, este prezent în gîndirea şi acţiunea preşedintelui României socialiste, tovarăşul Nicolae Ceauşescu; cuprinzătoarea sa activitate teoretică şi practică, directivele sale au în vedere ridicarea României pe o nouă treaptă de civilizaţie. Ataşamentul faţă de vatra strămoşilor, preţuirea acordată gîndului şi faptei care îmbogăţeşte cultura, voinţa de a trăi în pace şi în demnitate şi de a instaura respectul reciproc în relaţiile internaţionale, toate aceste semnificaţii din numele ţării noastre se reflectă în întreaga operă a preşedintelui ţării. Atenţia acordată istoriei apare ca o constantă în gîndirea ce a cristalizat drumul original al României pe calea socialismului şi în politica internaţională, relieîînd noul sens ce trebuie să-l capete conlucrarea egală între popoare şi solidaritatea deplină în interiorul ţării. Este semnificativ faptul că la sesiunea solemnă consacrată sărbătoririi a şase decenii de la făurirea statului naţional unitar român, tovarăşul Nicolae Ceauşescu rostea chemarea care sintetizează aspiraţiile generaţiilor trecute şi ale celor de astăzi: *„Să ne angajăm că vom face totul ca România socialistă să se afirme tot mai puternic ca un detaşament activ al luptei unite a tuturor popoarelor care se pronunţă pentru independenţă, pentru progres social, pentru destindere şi pentru pace; că vom face totul ca patria noastră liberă să strălucească tot mai mîndră şi mai demnă în rîndul naţiunilor libere ale lumii".*

ALEXANDRU DUŢU

cinstire

O lume mai dreaptă, mai bună

Aplecîndu-se cu o statornică dragoste și profund respect asupra istoriei patriei, președintele țării noastre manifestă aceeași prefuire și pentru istoria celorlalte popoare. În viziunea tovarășului Nicolae Ceaușescu istoria se prezintă ca o puternică armă a prieteniei și solidarității între popoare, în lupta pentru socialism, pentru colaborare, progres și pace internațională. Cunoașterea realităților istorice, arată secretarul general al partidului, determină necesitatea de a se aplica în mod consecvent „o politică de deplină egalitate și respect reciproc între popoare, între națiuni și naționalități, de a se respecta entitatea națională a fiecăruia, asigurînd conlucrarea armonioasă, frăția și solidaritatea în lupta comună pentru cauza libertății și dreptății sociale și naționale, a progresului și prosperității fiecărui popor, a conviețuirii și colaborării pașnice a tuturor națiunilor".

În decursul secolelor, românii au sprijinit, cu hotărîre și consecvență, lupta popoarelor din această parte a Europei pentru eliberarea lor de sub dominația străină, pentru independență, țările române afirmîndu-se ca un puternic focar de cultură și progres. Odată cu apariția în viața țării a proletariatului, a mișcării revoluționare, a partidului politic al clasei muncitoare, legăturile de solidaritate internaționalistă ale poporului român s-au intensificat, înregistrînd momente remarcabile. „Se poate spune că nu au existat bătălii mai importante ale clasei muncitoare din alte țări, subliniază secretarul general al partidului, — începînd cu Comuna din Paris — la care reprezentanți ai proletariatului român, ai forțelor revoluționare, progresiste din România să nu fi luat parte".

Sub directa conducere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, promotor al unei înțelepte și curajoase politici internaționale de colaborare și întrajutorare, pe baza respectului dintre popoare și națiuni, poporul român își manifestă și-și afirmă plenar spiritul său de solidaritate internaționalistă. În anii care au trecut de la Congresul IX al P.C.R., politica partidului și statului nostru, al cărei strălucit promotor este tovarășul Nicolae Ceaușescu, a adîncit și diversificat relațiile prietenești cu partidele și țările socialiste, dezvoltînd totodată legături cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, pe baza egalității depline în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, renunțării la forță și amenințarea cu forța, reglementării prin mijloace pașnice a diferendelor dintre state, cooperării internaționale și respectului tratatelor și al normelor de drept internațional.

România are relații diplomatice cu 137 state și legături economice cu peste 150 state. Partidul Comunist Român întreține raporturi de colaborare și solidaritate cu 77 partide comuniste și muncitorești, 53 partide socialiste și social-democrate, 66 alte partide și forțe politice de guvernămînt, organizații și mișcări de eliberare națională.

Astăzi România socialistă se bucură în lumea contemporană de un prestigiu necunoscut niciodată pînă acum în istoria sa.

Pornind de la bogatele învățăminte ale istoriei omenirii, președintele Nicolae Ceaușescu promovează o politică înțeleaptă, curajoasă, nouă în viața politică internațională, militînd pentru abolirea vechilor practici, a politicii de dominație și dictat, a hegemonismului, neocolonialismului, a oricăror forme de exploatare și asuprire, afirmînd dreptul popoarelor de a-și alege libere căile de dezvoltare proprii. „Viitorul aparține unei lumi mai drepte și mai bune — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu —, egalității sociale și naționale, respectului dreptului fiecărui popor la dezvoltarea liberă, independentă".

Afirmînd credința nestrămutată în viitorul luminos al omenirii, tovarășul Nicolae Ceaușescu exprimă mesajul de pace, colaborare și solidaritate al poporului român, voință cimentată de-a lungul istoriei de a contribui la apărarea dreptului oamenilor de pretutindeni la viață, la fericire, la demnitate. Un mesaj de înalt umanism, de solidaritate militantă, de profund respect la adresa tuturor popoarelor, a istoriei lor, a viitorului.

GHEORGHE BUZATU,
doctor în istorie

O singură istorie

Știința istorică are un considerabil impact educativ prin însuși caracterul său de instrument al cunoașterii umane. Studiul aprofundat al istoriei, expunerea ei științifică reprezintă prețioase posibilități de educare revoluționară a maselor largi și îndeosebi a tineretului. „Nu se poate vorbi de educația patriotică socialistă fără cunoașterea și cinstirea trecutului, a muncii și luptei înaintașilor noștri", *relieva tovarășul*

Nicolae Ceaușescu în iunie 1982. Adîncirea dragostei și atașamentului față de interesele patriei înseamnă cunoașterea și prețuirea dimensiunilor realiste, obiective ale trecutului, a valorilor și tradițiilor progresiste ale înaintașilor, legarea acestora de realitatea nemijlocită pe care o trăim, de realizările istorice obținute în anii socialismului, cu grija și răspunderea pentru viitorul comunist al patriei.

Faptele istoriei atestă cu putere că, timp de milenii, pe teritoriul patriei noastre s-au succedat toate orînduirile economico-sociale cunoscute de omenire. Istoria poporului român trebuie să redea, în lumina materialismului dialectic și istoric, pe baza datelor, documentelor, a realității, viața, munca și lupta sa din cele mai vechi timpuri pînă în anii construcției socialismului. Subliniind această tezăde excepțională valoare teoretică și politică, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată:

„Va trebui să avem o istorie unitară care să redea corespunzător fiecare etapă de dezvoltare economico-socială, fiecare perioadă istorică și luptele sociale, activitatea politică, să caracterizeze, în lumina adevărului bazat pe fapte și documente, atît rolul claselor sociale, al poporului, cît și al diferiților conducători ai statului și personalități politice, științifice, culturale. În această concepție a unei istorii unice, istoria poporului român va trebui să cuprindă și istoria mișcării muncitorești, a Partidului Muncitoresc Social-Democrat, precum și a Partidului Comunist Român".

Această concepție cu privire la studierea și cunoașterea istoriei ca fenomen unic și unitar în devenirea națiunii noastre permite relevarea dezvoltării obiective a poporului român de-a lungul mileniilor, ilustrarea activității mișcării muncitorești și socialiste, a Partidului Comunist Român în contextul vieții economice și social-politice a țării, ca parte inseparabilă a istoriei generale naționale, în strînsă legătură cu activitatea celorlalte forțe revoluționare, democratice și progresiste, care au contribuit la dezvoltarea societății. Se realizează, astfel, o unitate organică, dialectică, între faptele petrecute într-un timp mai îndelungat, dar care aparțin unui proces istoric unic. În noua imagine în care este proiectată istoria patriei și partidului, datorită gîndirii revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra faptelor trecutului și prezentului, marile probleme ale istoriei noastre sînt definite și apreciate într-o viziune unitară, în concordanță cu adevărul obiectiv. Prin aceasta, istoria devine, tot mai mult, o bogată sursă de gîndire și înțelegere a fenomenelor economice și social-politice, dobîndește valențe majore în educația patriotică, revoluționară a maselor.

Istoria noastră multimilenară a înscris cu litere de aur numeroase adevăruri cu caracter de permanență, între care, atît ca prioritate, cît și ca însemnătate, se situează legătura indestructibilă a poporului român cu locurile sale străbune, înrădăcinarea organică în glia strămoșească, persistența, fără clintire, în ciuda furtunilor și greutăților timpului, a oamenilor acestui pămînt. Asemenea legături trainice dintre oameni și locuri, dintre locuri și oameni explică dîrzenia și eroismul cu care poporul român și-a apărat țara, pămîntul strămoșesc.

Poporul român — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — și-a făurit istoria sa în strînse raporturi cu istoria altor popoare, aducîndu-și contribuția sa la crearea și îmbogățirea tezaurului civilizației universale. Atașamentul profund al românilor pentru apărarea gliei strămoșești, a idealurilor de libertate și unitate, a fost dublat de permanenta sa aspirație spre promovarea egalității și conviețuirii pașnice între popoare. Poporul român este demn și mîndru pentru trecutul său istoric, pentru marile izbînzi pe planul construcției socialiste, un popor ce se vrea respectat pentru că respectă munca și creația celorlalte popoare.

Cunoașterea reciprocă, colaborarea și cooperarea pașnică, schimburile permanente de bunuri economice și spirituale, ajutor și sprijin în apărarea unei cauze juste, respingerea politicii de forță și de dominație sînt principalele învățăminte și adevăruri pe care trecutul istoric le pune în fața omenirii contemporane, pentru ca problemele actualei situații internaționale să se rezolve în direcția aspirațiilor fundamentale de pace și progres ale omenirii.

Valențele cunoașterii istorice sînt sporite în contextul conceptului de istorie unică și unitară, ca fiind emanația creatoare a poporului însuși în întregul său. Și dacă poporul — creatorul istoriei — nu poate fi înțeles și conceput decît ca o unitate organic și istoricește constituită, nici istoria lui nu poate fi privită decît ca o expresie dialectică a acestei unități.

ION ARDELEANU,
conferențiar universitar,
doctor în istorie

Omul păcii

„Rachetele nucleare, armamentele nucleare nu vor alege orînduirea socială diferită, concepţiile politice, filozofice şi religioase; armamentul nuclear va distruge viaţa tuturor oamenilor. Iată de ce trebuie să facem totul pentru a opri cursa înarmărilor, pentru a asigura dreptul suprem al omului la viaţă, la existenţă".

Omul care rosteşte aceste cuvinte este Nicolae Ceauşescu. Secretarul general al partidului care poartă răspunderea destinelor româneşti, preşedintele Republicii Socialiste România împlineşte în acest ianuarie 65 ani. Dintre aceştia, peste cinci decenii sînt ale activităţii revoluţionare, sînt ale marilor bătălii pentru dreptate şi libertate socială şi naţională, pentru afirmarea şi apărarea drepturilor imprescriptibile ale poporului român de a fi deplin stăpîn în patria sa.

Mai există însă o constantă a tumultuoasei activităţi revoluţionare a tovarăşului Nicolae Ceauşescu — tumultuoasă încă de la începuturi. Este constanta cu care s-a identificat cu idealul de pace al poporului român, ideal exprimat de-a lungul unei istorii zbuciumate, dar în timpul căreia noi, românii, nu ne-am propus niciodată ţeluri ofensive, războinice, agresive, ci în care ne-am apărat cu străşnicie şi pricepere, cu mic cu mare, glia, nevoile şi neamul, bogăţiile şi credinţele, monumentele, munţii şi pădurile.

Istoria a ales încă din fragedă tinereţe în tovarăşul Nicolae Ceauşescu pe tribunul revoluţionar al vocaţiei de pace a românilor.

Şi Nicolae Ceauşescu a făcut din lupta pentru pace a tuturor oamenilor muncii din această ţară o cauză revoluţionară.

A făcut-o atunci cînd, la doar 15 ani, a fost trimis de partid să reprezinte muncitorimea română în Comitetul Naţional Antifascist.

A făcut-o atunci cînd, la nici 22 ani, a ridicat — din însărcinarea aceluiaşi partid comunist — masele populare într-una din cele mai impunătoare demonstraţii antifasciste şi antirăzboinice din Europa ajunului marii conflagraţii, cea de la 1 Mai 1939.

O face — la nivel planetar — de cînd se află în fruntea partidului şi statului nostru. L-am văzut pe preşedintele ţării în cîteva din călătoriile sale peste hotare şi în cîteva dintre manifestările de valoare internaţională de la noi, l-am urmărit în itinerariile sale istorice în lume şi în vizitele sale de lucru pe întinsul patriei. Ideea păcii îl însufleţeşte în întreaga sa acţiune şi operă. Prin demersul preşedintelui Nicolae Ceauşescu, politica externă şi diplomaţia românească au devenit un focar de recunoscută pondere în viaţa internaţională de la care iradiază iniţiative, idei, propuneri destinate atît unor raporturi de trainică prietenie şi colaborare cu toate statele globului, cît şi unei construcţii adecvate a întregului edificiu al păcii mondiale. Preocupat în cel mai înalt grad de viitorul poporului său, preşedintele României socialiste îşi demonstrează lealitatea, curajul şi responsabilitatea faţă de întregul viitor al umanităţii.

În tulburătoarea şi grava etapă a istoriei omenirii în care trăim, cînd încordările, conflictele şi crizele se succed aproape continuu, autoritatea preşedintelui României socialiste este asociată marilor sale propuneri, privind marile cauze de care depind nu numai viitorul îndepărtat, ci şi cel previzibil — dezarmarea, securitatea, cooperarea în Europa şi în lume, democratizarea relaţiilor şi înfăptuirea unei noi ordini internaţionale, abolirea oricărei reeurgeri la forţă şi asigurarea primatului exclusiv al soluţiilor politice paşnice, în conflictele internaţionale, respectarea principiilor de justiţie, legalitate şi morală internaţională, începînd cu dreptul popoarelor de a dispune de propria lor soartă şi de resursele proprii, pentru a-şi alege singure, în libertate, calea de urmat. Autoritatea preşedintelui Nicolae Ceauşescu este asociată în aceşti ani unei poziţii exprimată cu o vigoare şi clarviziune fără egal atunci cînd se pronunţă — printr-o multitudine de eforturi — împotriva politicii de înarmare şi război care nu poate fi justificată cu nimic, atunci cînd se pronunţă pentru ca popoarelor să nu li se ascundă adevărul, atunci cînd se pronunţă pentru oprirea de îndată a cursei înarmărilor, devenită o adevărată cursă spre dezastrul nuclear.

Cu deplina încredere în voinţa de pace a popoarelor, în rolul maselor în istorie, adevărate axiome ale gîndirii şi acţiunii revoluţionare ale conducătorului României socialiste, el cheamă să se treacă la acţiune, la dezarmare, pînă nu au căzut primele bombe nucleare.

O asemenea poziţie filozofică şi practică, sprijinită pe voinţa neclintită de pace a oamenilor muncii din ţara sa, indiferent de naţionalitate, exprimată şi în impunătoarele marşuri ale păcii, ca şi în cele 18 000 000 semnături din România pe Apelul adresat O.N.U. se întîlneşte cu dezideratele supreme ale tuturor popoarelor. Se poate spune că prin concepte, iniţiativele şi eforturile de răsunet mondial, în chestiunea vitală a tuturor oamenilor de pe pămînt — A FI sau A NU FI — preşedintele Ceauşescu a înscris cu demnitate şi înţelepciune ţara sa — care-şi făureşte istoria unei noi civilizaţii — în dimensiunea contemporană a universalităţii.

CRISTIAN POPIŞTEANU,
doctor în istorie

ROMÂNII ŞI BALCANII

Aşezat la răscrucea marilor drumuri ce leagă regiunile orientale de cele centrale şi nordul de sudul Europei, teritoriul ţării noastre a fost întotdeauna o adevărată placă turnantă a istoriei civilizaţiei, ca şi a istoriei pur şi simplu, din cele mai vechi timpuri pînă astăzi. Într-un raport cu titlul semnificativ *Mycene, Troia, Transilvania*, prezentat, în 1950, la Congresul internaţional de pre- şi protoistorie, de la Roma, de către învăţatul german, acad. Joachim Werner, se evidenţia că, încă din mileniul trei î.e.n. (de fapt, cunoştinţele noastre din domeniul arheologiei străvechi ne îngăduie să mergem cu încă vreo cîteva milenii mai înainte), pămîntul ţării noastre era marcat cu rolul de curea de transmisie.

Rădăcini străvechi

N-au lipsit, desigur, ca o consecinţă a unei asemenea poziţii istorico-geografice, nici momentele grele. Înţeleptul cărturar moldovean Miron Costin o spune atît de plastic cînd scrie „ţara mea se află în calea răutăţilor...“ Dar, în ciuda acestui ultim aspect, un lucru rămîne în afara oricărei îndoieli şi anume: continuitatea şi permanenţa poporului român în teritoriul de astăzi al ţării noastre a jucat şi joacă un rol deosebit de însemnat în istoria popoarelor şi statelor balcanice. Faptul impune ca un adevăr elementar tuturor istoricilor, lingviştilor, istoricilor civilizaţiei, să nu uite că am fost şi am rămas strîns legaţi de Balcani. După cum nici popoarele balcanice, nici istoricii lor, nici oamenii lor de cultură nu au dreptul să uite contribuţia românească la făurirea destinului lor politic şi cultural. *„După cum se cunoaşte, Europa de Sud-Est reprezintă o zonă în care trăiesc populaţii caracterizate printr-o mare diversitate de origini* — arăta preşedintele ţării noastre, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, adresîndu-se participanţilor la cel de-al 111-lea Congres internaţional de studii sud-est europene — *dar această diversitate n-a împiedicat popoarele din această parte a lumii să se cunoască, să conlucreze şi să lupte împreună pentru realizarea unor aspiraţii şi idealuri comune. La marea şcoală a istoriei, popoarele sud-est europene au învăţat că progresul şi propăşirea fiecăruia în parte sînt condiţionate de cunoaşterea, preţuirea şi respectul reciproc, de dezvoltarea largă a colaborării dintre ele. Ori de cîte ori naţiunile din această parte a lumii au conlucrat şi s-au sprijinit, ele au dobîndit succese în lupta pe care au trebuit să o ducă pentru cucerirea şi apărarea independenţei şi suveranităţii lor naţionale“.*

Rolul acesta de curea de transmisie, ţinuturile româneşti l-au jucat încă din antichitatea străveche, continuîndu-l apoi în epoca greco-romană şi neîncetat de atunci pînă în zilele noastre. Ca istoric şi arheolog nu mă pot împiedica să amintesc, tocmai pentru a sublinia rădăcinile străvechi ale acestor legături între Carpaţi, Dunăre şi Balcani, unele dintre cele mai interesante exemple de contacte prelungite şi fecunde care stau la temelia lor. Ele încep foarte de demult. Nu se poate, bineînţeles, stărui aici asupra celor patru milenii de viaţă neolitică atît de variată şi bogată, comună prin originile şi formele sale de manifestare culturală întregii acestei zone. Însă ar trebui totuşi amintit că, într-o anumită etapă a acestei îndelungate perioade, aici, pe teritoriul românesc, s-a cristalizat, la începutul mileniului patru î.e.n., una dintre cele mai strălucite civilizaţii europene, cunoscută sub numele de cultura cu ceramică pictată de tip Cucuteni. Prin această cultură, oamenii pămîntului nostru pot fi consideraţi a fi ajuns pe plan european la cel mai înalt nivel tehnic şi cultural al epocii respective.

Dar, mai aproape, poate, de înţelegerea cititorului apar fenomenele de unitate, precum şi de diversitate, ce caracterizează, pe tot parcursul celui de-al doilea mileniu î.e.n. epoca bronzului. În această epocă a bronzului, triburi paleobalcanice, printre care aheii, ilirii şi tracii — cu ramura lor de nord, geto-dacii — s-au instalat în peninsulă, asimilînd străvechile populaţii autohtone şi însuşindu-şi tehnici mai evoluate. Civilizaţia lor se ilustrează prin urmele a numeroase şi importante aşezări, arme şi obiecte de podoabă confecţionate din bronz sau aur, de un rafinament excepţional. Unitatea spirituală şi morfologică a lumii paleobalcanice din această epocă este o realitate confirmată arheologic. Colonizarea greacească a coastei apusene a Mării Egee, în sec. VIII î.e.n., şi, mai apoi, a ţărmurilor Adriaticii şi Mării Negre avea să contribuie şi ea la înflorirea civilizaţiei din zona balcanică. Dar încă în timpul acestui proces, civilizaţia tracilor şi ilirilor se evidenţia prin bogăţia şi originalitatea ei, fapt pus în valoare de cercetările arheologice de după cel de-al doilea război mondial. Aceste cercetări fac acum să apară infinit mai pregnant rolul lui Burebista, întemeietorul primului stat dacic unitar şi centralizat. Un izvor antic de mare în-

credere, inscripţia lui Acornion din Dionysopolis, îl numeşte pe Burebista, „cel dintîi şi cel mai mare rege al tracilor". El şi-a exercitat puterea de la Olbia pînă la Apollonia, pe ţărmul de vest al Pontului Euxin, din Carpaţii Pădurosi şi Boemia pînă în Macedonia.

Din sec. III î.e.n., popoarele din sud-estul Europei vor începe să intre în relaţii din ce în ce mai strînse cu

Decretul în cinstea lui Acornion, descoperit în oraşul Dionysopolis (azi Balcik, R.P. Bulgară), relevă prestigiul de care se bucura marele rege Burebista în antichitatea europeană

Roma, a cărei împărăţie se va întinde pînă la Dunărea de Jos.

Putem spune că, în toată această lungă perioadă, care constituie faza străveche a istoriei poporului român, ca şi a popoarelor balcanice, populaţia acestor meleaguri a primit şi asimilat ceea ce-i era necesar, în funcţie de structurile sale specifice, dînd, în schimb, bunuri, forme şi idei, ale căror urme se păstrează şi astăzi.

dica continuitatea şi permanenţa populaţiei daco-romane în curs de transformare a sa într-un popor de limbă şi tradiţie neolatină. Desigur, evenimentele care au zdruncinat din temelii Imperiul roman, făcînd loc Imperiului bizantin, peritru mai bine de un mileniu, timp în care acesta avea să încerce, în alte condiţii şi cu mai puţin succes decît înaintaşii săi, realizarea unităţii lumii balcanice, trebuiau să-şi pună pecetea şi pe această parte a lumii. Într-adevăr, sosirea şi aşezarea slavilor în Peninsula Balcanică a reprezentat un eveniment cu urmări foarte importante pentru destinele lumii balcanice. Doar blocul nostru romanic de la nord de Dunăre şi-a păstrat însă puternicele sale tradiţii, manifestînd o rezistenţă care, nu o dată, a stîrnit fie mirarea, fie admiraţia istoricilor străini.

Un rol din ce în ce mai însemnat în realizarea unei anumite solidarităţi balcanice aveau să-l joace românii, încă de la apariţia primelor lor state. Ei au intervenit uneori indirect, alteori direct şi cu o vigoare puţin obişnuită, la sud de Dunăre, într-o vreme în care celelalte popoare — poporul bulgar, popoarele iugoslave, poporul albanez şi chiar poporul grec, ale căror state medievale au păstrat, timp de secole, legături strînse politice şi culturale cu poporul român — intraseră sub dominaţia Imperiului bizantin, iar apoi, începînd cu sec. XIV, căzuseră, în condiţii de-a dreptul dramatice, sub loviturile osmanlîlor, obligaţi fiind să se supună, timp de aproape cinci veacuri, jugului otoman. Prin însuşi faptul că ţările române şi-au păstrat autonomia politică şi culturală, ele au oferit unui mare număr de cărturari din Balcanii cuceriţi şi oprimaţi adăpost şi ajutor. Poporul român, el însuşi exploatat fără milă de stăpîni din afară sau de alţii din lăuntru, s-a arătat o gazdă bună şi primitoare faţă de vecinii aflaţi în momente grele: revoluţionari greci, bulgari, sîrbi şi albanezi şi-au alcătuit pe meleagurile româneşti primele lor formaţii de luptă pentru eliberarea propriilor lor popoare. Este oa-

Alexandru cel Bun, domnul Moldovei, primind daruri de la împăratul Bizanţului (litografie aflată în fondurile Cabinetului de stampe al Bibliotecii Academiei R.S. România)

re nevoie să mai adăugăm că de-aici, de pe pămîntul românesc, au pornit spre lăcaşurile de cultură bulgare, sîrbeşti, greceşti — la Tîrnovo, Athos, Meteore, Patmos — ba chiar mai departe, în Liban, la Ierusalim, la Muntele Sinai attea daruri ades pomenite de izvoarele

Generosul pămînt al ţării noastre

Începuturile îndepărtate ale evului mediu, în care s-au cristalizat definitiv noile popoare balcanice, n-au întrerupt şi nici nu puteau împie-

medievale? Şi atunci, ca şi mai tîrziu, numele unor voievozi români — Vlaicu vodă, Ştefan cel Mare, Petru Rareş, Neagoe Basarab, Ieremia Movilă, Vasile Lupu, Constantin Brîncoveanu şi alţii — s-au înscris în documentele timpului ca nume ale unor mari protectori ai culturii popoarelor balcanice.

Neagoe Basarab, din strălucita viaţă a Basarabilor români, se cunună cu Milişa-Despina, din neamul despoţilor sîrbi

La academiile princiare de la Bucureşti şi Iaşi au predat cîţiva dintre dascălii cei mai învăţaţi ai acelor vremuri, bucurîndu-se de mare faimă. Dintre cărturarii timpului, unii frecventaseră celebra Universitate de la Padova, ca de pildă învăţatul dascăl de la Şcoala domnească din Bucureşti, Teofil Corydaleu, sau nu mai puţin învăţatul stolnic Constantin Cantacuzino, cunoscuţi şi apreciaţi în toată lumea balcanică. Drumul spre Bucureşti şi Iaşi era demult cunoscut şi bătătorit. El a fost străbătut şi de luminatul cărturar grec Rigas Velestinul, spirit liberal, crescut în idealul de libertate a popoarelor, credincios acestui ideal pînă la moartea lui năpraznică. Tot pe meleagurile noastre, aveau să înceapă lupta eroică pentru scuturarea jugului străin din 1821, românul Tudor Vladimirescu, precum şi Eteria condusă de Alexandru Ipsilanti, acţiuni ale căror sacrificii n-au fost inutile, fiindcă ele au pregătit constituirea primului stat liber grec, ca şi revoluţia din 1848, în cele trei principate române, Muntenia, Moldova şi Transilvania, premergătoare a marelui act al Unirii din 1859. Iar acest nou stat român, abia format sub domnia lui Cuza, n-a pregetat să continuie opera de într-ajutorare devenită tradiţională: pe-aici au putut revoluţionarii polonezi de la 1863 să-şi aducă armele necesare luptei lor de eliberare, după cum tot aici, cîţiva ani mai tîrziu, dar sub aceeaşi domnie şi sub imperiul aceluiaşi spirit de ajutorare a popoarelor oprimate, s-au putut întemeia primele şcoli bulgăreşti şi a putut activa grupul de revoluţionari bulgari în frunte cu Hristo Botev. În timpul războiului româno-ruso-turc, poporul român, prin grele sacrificii, nu numai că a izbutit să-şi cîştige propria independenţă, dar a contribuit în chip obiectiv — la Plevna, Grivi-ţa, Smîrdan — la înfiinţarea primului stat bulgar liber şi independent. 10 ani mai tîrziu, în 1888, la Bucureşti s-a semnat tratatul prin care Bulgaria obţinea şi partea de sud a teritoriului său, aşa-numita Rumelie, rămasă în stăpînirea Imperiului otoman după Tratatul de pace de la Berlin din 1878.

Referindu-se la aceste adevăruri ale tradiţionalelor relaţii frăţeşti şi de colaborare, tovarăşul Todor Jivkov, cu prilejul marelui miting al prieteniei româno-bulgare, organizat la Sofia în ziua de 14 octombrie 1982 releva: „Doresc şi acum să amintesc că în una din perioadele cele mai grele ale istoriei noastre, în timpul luptei împotriva asupririi otomane, tocmai pe pămîntul României au găsit adăpost titanii gîndirii revoluţionare bulgare, organizatorii mişcării bulgare de eliberare naţională. Noi, bulgarii, niciodată nu vom da uitării ospitalitatea ce le-a fost acordată de către poporul român. Pe pămîntul României au trăit şi au creat Sofronii din Vraţa (Vracianski), Gheorghi Rakovski, Liuben Karavelov, Hristo Botev, Vasil Levski. Înainte de a trece peste apele străvechii Dunări cu ceata sa, în mai 1876, pentru a uni

ΑΝΔΡΑΓΑΘΕΙΑΙΣ

Τὸ Εὐσεβέστατον, καὶ Λαμπρότατον

ΜΙΧΑΗΛ

ΒΟΕΒΟΔΑ.

Ἔτι δὲ καὶ τὰ ὅσα ἐφιλοτίμησαν εἰς τὴν ΟΥΓΚΡΟΒΛΑΧΙΑΝ, κατὰ τὸν καιρόν, ὁπού ἐφύτευσε ὁ Σερμπάνος Βασβόδας, ὁ υἱὸς Γαβριὴλ Μολίγα Βοεβόδα.

Ἔτι δὲ αὐτὸν καὶ τὴν πατρογονίαν, Πολιτικὴν, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ἠλιάδα Βοεβόδα, καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Ἡγεμονίας, καὶ ὅσοι ἦλθαν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

ἐν Βιέννῃ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1785.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Γιαννίνων.

Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

Coperta cronicii în versuri scrisă de cărturarul grec Gheorghe Palamed şi dedicată lui Mihai Vitezul

într-un singur tot cuvîntul şi fapta, cîntul şi lupta. Hristo Botev se adresează prietenilor săi români: «Vă mulţumesc prieteni, pentru încrederea pe care aţi avut-o faţă de mine şi pentru dragostea pe care aţi dovedit-o faţă de patria mea asuprită»".

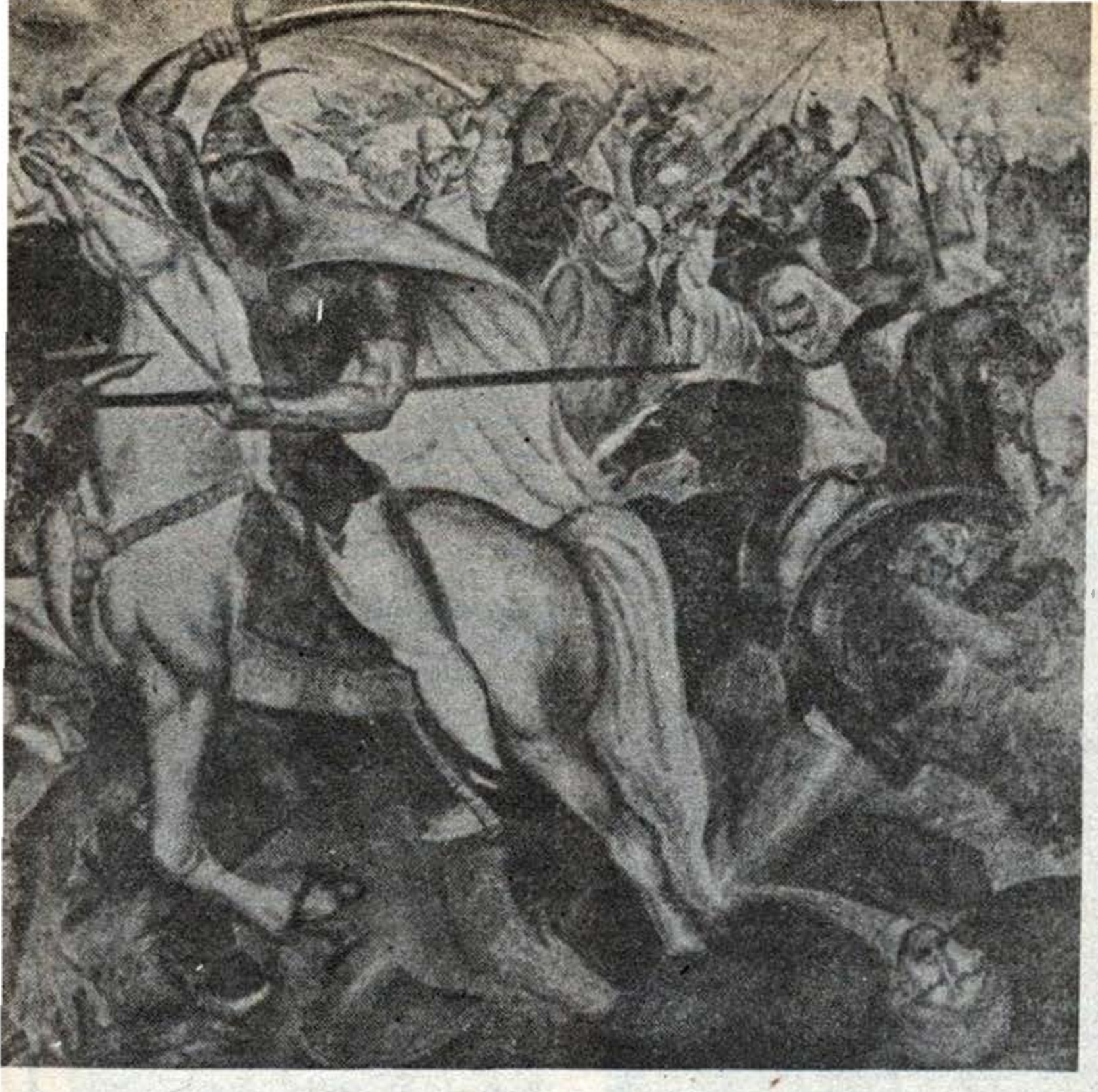

Gheorghe Skanderbeg obține victoria de la Uje Bardhe (1457). În cadrul politicii de strînsă colaborare cu țările din Balcani, amenințate direct de agresiunea străină, legăturile dintre eroul național albanez și voievodul român Iancu de Hunedoara au ocupat un loc de frunte

Era epoca în care toate statele balcanice porniseră pe calea formării și modernizării instituțiilor și culturii lor. Numeroși tineri din aceste state au venit să studieze medicina și arhitectura, ingineria și lingvistica, la București sau în alte centre universitare românești, tocmai fiindcă aici, cu una sau două generații înainte, se formaseră primele grupe de cărturari și gînditori politici balcanici, a căror activitate a dus la eliberarea propriilor lor țări, la formarea propriilor lor state. Nu trebuie să se uite și că, în toată această perioadă, oameni politici de seamă, cu răspundere nu numai față de țara lor, ci și față de pacea din această zonă, considerată atîta vreme drept un adevărat „butoi de pulbere", au încercat să atenueze, uneori reușind chiar să frîneze, mișcări politice centrifugale ce puteau agrava situația deja încordată de la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru.

De fapt, atunci ca și altădată, rolul nefast al marilor puteri stătea la baza acestor frămîntări și drame. Aceleași mari puteri au jucat același rol nefast în cursul primului război mondial, făcînd ca sacrificiile materiale și umane aduse jertfă unificării statelor noastre — România și Iugoslavia în primul rînd — să fie mult mai mari și mult mai grele decît și-ar fi putut închipui cineva. Și tot aceleași mari puteri au întreținut, în perioada dintre cele două războaie mondiale, o stare de neliniște în Balcani; popoarele noastre aveau să fie tîrîte, fără voia lor, în cel de-al doilea război mondial spre interesul altora și spre paguba noastră.

Pace, prietenie, colaborare

Este adevărat că popoarele balcanice au încercat să reziste. S-au creat, astfel, întîi Mica Înțelegere, între Cehoslovacia, România și Iugoslavia, apoi Antanta Balcanică, cu România, Iugoslavia, Grecia și Turcia. România, prin glasul lui Nicolae Titulescu, a exprimat clar voința de pace și independență a statelor noastre, ca și necesitatea de a ne opune marilor primejdii ce se profilau la orizont: fascismul în Italia și nazismul în Germania hitleristă. De aici, ura neîmpăcată a statelor revizioniste, împotriva Micii Înțelegeri și a Antantei Balcanice. De aici și încercările repetate

de a disloca Antanta Balcanică. *Divide et impera* era din nou sloganul politic al unor state și partide reacționare, pentru care singurele argumente erau forța și brutalitatea, și în fața cărora trebuiau să cedeze neapărat dorința de pace și dreptul la libertate al țărilor noastre. Reînvia vechea politică prin care — cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — popoarele balcanice *„au fost folosite de puterile imperialiste ca pioni de manevră în poli-*

tica lor de dominație și acaparare".

Iată de ce, după anii unei rezistențe antifasciste și antihitleriste, care s-au ilustrat prin pilde extrem de numeroase în Balcani, în perioada postbelică a devenit unanimă concluzia că, pentru a duce mai departe tradiționalele relații dintre țările și popoarele noastre, nici un efort nu este prea mare. Ne mîndrim cu faptul că, în ultimele două decenii, oamenii de știință români, ca și numeroși savanți din sud-estul

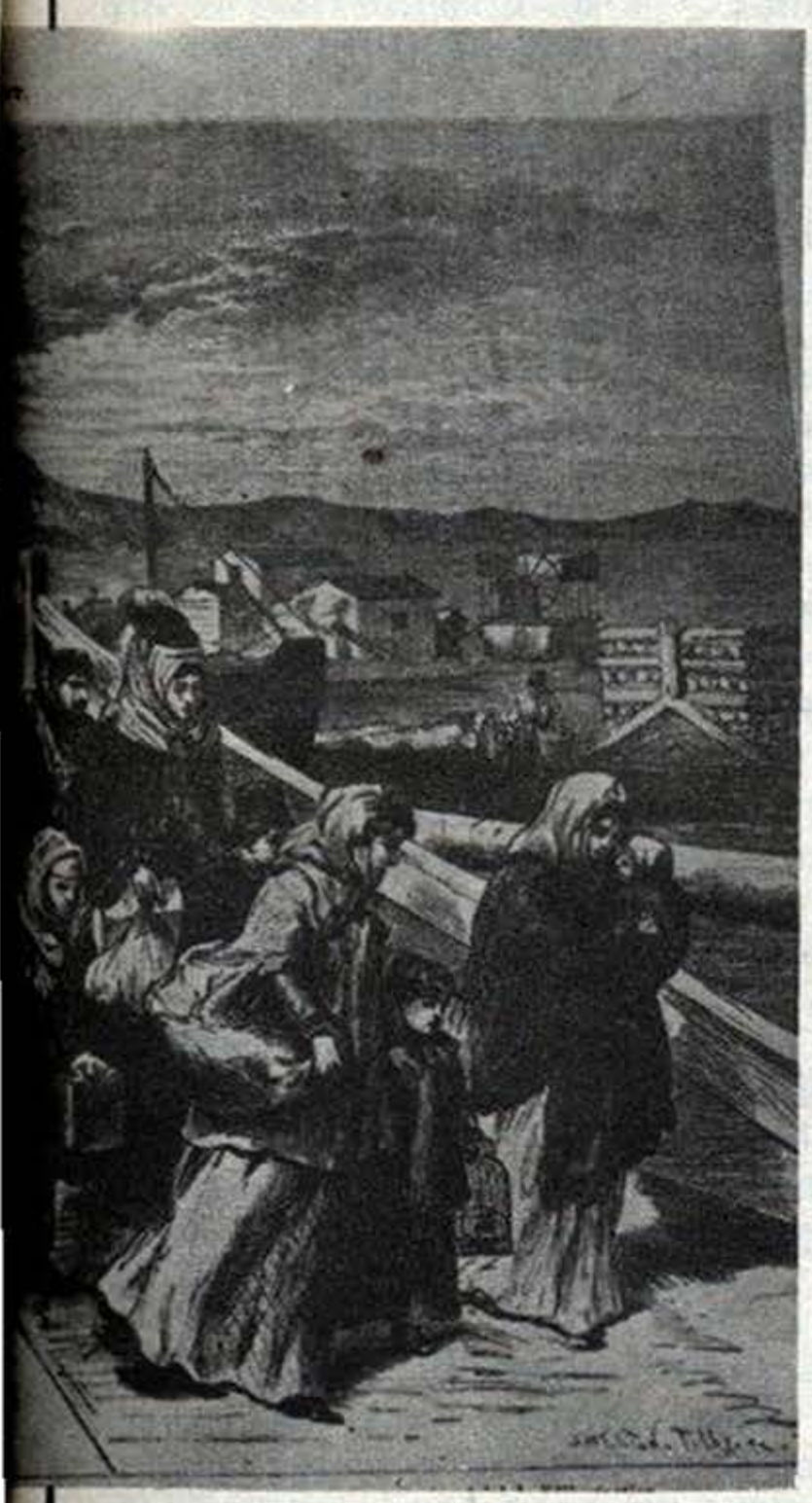

Numeroși fii ai poporului bulgar au găsit sprijin și adăpost pe pămîntul ospitalier al României

Europei, au înțeles acest comandament, acționînd însensul întăririi colaborării și prieteniei dintre țările lor. Uniunea medicală balcanică, Uniunea matematicienilor din Balcani și, în sfîrșit, Asociația internațională de studii sud-est europene — întemeiată din inițiativa Comisiei naționale a R.S. România pentru UNESCO și ajutată permanent atît de statul român, cît și de UNESCO — și-au făcut și-și fac un titlu de onoare din activitatea ce o desfășoară, contribuind fiecare la rîndul său și în limita puterilor sale la realizarea acestui nobil țel.

Trebuie, de asemenea, menționate prestigioasele reuniuni științifice, avînd ca temă istoria și cultura popoarelor din sud-estul Europei, care s-au desfășurat, în acești ani, în capitala României: al XIV-lea Congres internațional de studii bizantine — 1971, al III-lea Congres internațional de studii sud-est europene — 1974, al II-lea Congres internațional de tracologie — 1976, ca și cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice — 1980, în cadrul căruia, subiectele de istorie sud-est europeană au fost extrem de numeroase.

Străvechile și bogatele tradiții de prietenie și colaborare ale țărilor din Peninsula Balcanică se dezvoltă, în ultimii ani, pe multiple planuri, în climatul fertil statornicit și datorită dinamicelor inițiative ale României, sub înțeleapta conducere a președintelui Nicolae Ceaușescu, pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii, ferită de coșmarurile războaielor și ale distrugătoarelor arme nucleare.

România și-a exprimat de multe ori, prin glasul cel mai autorizat al președintelui său, Nicolae Ceaușescu, punctul său de vedere în această privință, susținut de o politică activă pentru consolidarea acestei colaborări și prietenii. Iată ce spunea președintele republicii noastre, cu prilejul mitingului organizat la Sofia, la 14 octombrie 1982: „*România dezvoltă larg relațiile cu toate statele din Balcani și trebuie să menționez, cu satisfacție, că avem relații bune cu toate aceste state. Vrem să extindem colaborarea economică, științifică, culturală, să dăm noi dimensiuni organismelor existente, care activează în comun, și să creăm noi organisme comune, pornind de la existența pozitivă a organismelor existente. Să realizăm o asemenea colaborare care să asigure dezvoltarea economico-socială a fiecărei țări în parte și să acționăm hotărît ca popoarele noastre să trăiască în pace, să nu admită pe teritoriul lor arme nucleare. În acest sens, considerăm că este necesar să se realizeze, într-un timp cît mai scurt, pe baza unei temeinice pregătiri, o întîlnire la nivel înalt a șefilor de state și guverne din țările balcanice, pentru a pune bazele unei largi colaborări, securității și păcii în Balcani, transformării acestei regiuni într-o zonă fără arme nucleare*".

EM. CONDURACHI,
academician

3-5 mai 1914: un grup de studenți și profesori turci în vizită în România

Istoria și pacea

Două noțiuni considerate îndeobște ca legate, prima de trecutul omenirii, a doua de prezentul și viitorul ei. În lumea contemporană însă, ce stă sub amenințarea atîtor încordări și conflicte, ce cunoaște o escaladă, fără precedent, a cursei înarmărilor, cele două noțiuni au devenit inseparabile. Făcînd apel la învățămintele istoriei și istoricii sînt mobilizați să apere pacea, să facă din război un tragic apanaj al trecutului.

Sub semnul acestor idei, s-au desfășurat, în august 1980, sub înaltul patronaj al președintelui R.S. România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, lucrările celui de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice. Prezența în redacția noastră a multor participanți, numeroși savanți de renume, a prilejuit o suită de convorbiri și mese rotunde, în decursul cărora am putut constata din nou, cu mîndrie și satisfacție, profunda aderiune a istoricilor lumii la nobilele și generoasele idei privind pacea, afirmate și promovate cu consecvență de președintele Nicolae Ceaușescu. Viziunea sa despre menirea științelor istorice, într-un moment de răscruce ca cel pe care îl cunoaște în prezent omenirea, sintetizată magistral în Mesajul adresat participanților la congres și avînd valoarea unui înalt credo politic, însușit și susținut cu deplină convingere de obștea istoricilor din țara noastră, a trezit un ecou profund în rîndul oamenilor de știință străini. Mesajul adresat de cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice popoarelor, oamenilor politici și de stat, tuturor oamenilor de bună credință, simbolizează rodnicia dialogului științific din capitala României, devenită, în Epoca Ceaușescu, unul dintre centrele de dezbateri științifice internaționale.

Cititorii pot urmări, în continuare, cîteva dintre reflecțiile istoricilor de peste hotare exprimate cu acel prilej.

PREȘEDINTELE NICOLAE CEAUȘESCU ȘI LUMEA CONTEMPORANĂ

Cronica acestor ani a consemnat, pe diverse meridiane ale globului, numeroase dovezi de înaltă prețuire față de ampla și complexa activitate desfășurată de secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reliefînd pe larg și în termeni de profund respect și admirație contribuțiile sale de mare profunzime și originalitate la dezvoltarea creatoare a gîndirii social-politice, la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare, la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane. Răspunzînd interesului deosebit al opiniei publice internaționale pentru experiența istorică și social-politică a României, pentru gîndirea și acțiunea președintelui ei — care, în acești ani, a vizitat peste 100 țări ale lumii —, numeroase edituri de prestigiu din țări de pe toate continentele au publicat volume selective din opera conducătorului partidului și statului nostru, precum și lucrări originale consacrate vieții, activității și concepțiilor sale, lucrări apărute sub semnătura unor publiciști consacrați.

Din anul 1970 pînă în 1982 au fost publicate 125 volume dedicate operei și personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, în 34 țări ale lumii și în 21 limbi. Din punct de vedere geografic, aria de difuzare se extinde de la Europa (70 volume în 18 țări) la Americi (10 volume în 5 țări), la Asia (38 volume în 6 țări) și statele arabe (7 volume în 5 țări). Un element semnificativ este și faptul că numărul de volume publicate în ultimii ani a crescut simțitor, ajungîndu-se de la 1 volum, apărut în 1970, la 18 volume în 10 țări, în 1981. În prezent, numeroși autori din aproape 20 țări au anunțat că au în pregătire volume consacrate vieții, operei și activității interne și internaționale a președintelui României.

Consemnînd ca important eveniment editorial fiecare dintre volumele apărute, mijloacele de informare în masă din diverse țări au relevat valoarea teoretică și practică a tezelor novatoare ale președintelui țării noastre, tot mai larg recunoscute și apreciate ca un punct înaintat al gîndirii politice a epocii noastre. În același timp, în prezentările la volumele respective, numeroase personalități de prim rang ale vieții politice și culturale internaționale, dintr-un mare număr de state, au elogiat impresionanta personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu și prestigiul înalt de care se bucură în lumea întreagă. „În acest ultim sfert de secol — scrie, de exemplu, Menelaos Ludemis în prefața lucrării Nicolae Ceaușescu — demiurgul noii Românii, apărută la Atena — cupola orizontului universal a fost zguduită de o curajoasă și nemaiauzită voce în lumea tranzacțiilor și convențiilor. Un om care nu aparține grupului celor cinci mari a oferit bolnavei noastre epoci rețeta salvatoare. A înlăturat o dată pentru totdeauna politica vorbelor goale și a redat cuvintelor aflate în circulație sensul lor originar, îndepărtînd asperitățile conflictuale. Această metodă de a cultiva numai prietenia și nu zizania constituie o descoperire esențialmente românească. Ea poartă numele de Nicolae Ceaușescu. Ea poartă numele de România".

Cu ocazia lansării în Italia a volumului Da, Ceaușescu, Renato Massari, vicesecretar național al Partidului Socialist Democratic

italian, nota: „Noi, occidentalii, urmărim cu viu interes inițiativele de politică externă ale președintelui Ceaușescu într-o lume atît de frămîntată, dominată de stări conflictuale și crize, o lume care solicită puterea rațiunii. Simpatia noastră este justificată prin politica independentă, autonomă a României, prin rolul său major în lupta pentru libertăți democratice și colaborare. Opinia publică urmărește cu admirație eforturile constructive ale României, ale președintelui său, consacrate progresului țării, apropierii între națiuni. Iată motivele pentru care, cu permisiunea autorului, aș adăuga ceva la titlul lucrării sale: De trei ori Da, Ceaușescu". La mii de kilometri distanță, în Japonia, Tsuneo Ikeda, președintele editurii japoneze „Kobunsha", la care a apărut un volum consacrat, de asemenea, președintelui țării noastre, menționa: „Președintele Nicolae Ceaușescu este cunoscut ca un promotor neobosit al idealurilor de pace și de colaborare pașnică între toate popoarele lumii".

Prestigiul de care se bucură președintele Republicii noastre în întreaga lume se reflectă, de asemenea, în numeroase premii, distincții, titluri științifice acordate în toți acești ani de înalte organisme naționale și internaționale[1].

Ecoul amplu pe care-l trezește peste hotare opera președintelui Nicolae Ceaușescu se alătură astfel admirației cu care este privită și apreciată pretutindeni activitatea sa neobosită pentru asigurarea dreptului la pace, la viață, la progres și civilizație al poporului român și al tuturor națiunilor și țărilor lumii.

TEOFIL BĂLAJ

Opera președintelui Nicolae Ceaușescu peste hotare

ANGLIA:

— **România lui Ceaușescu,** de Donald Catchlove, Ed. Abacus Press, 1972.

— **Nicolae Ceaușescu — omul, ideile sale, înfăptuirile pe calea socialismului,** de Stan Newens, Ed. Spokesman Books, 1973.

— **Convorbiri cu Nicolae Ceaușescu,** de Stan Newens, Ed. Comitetul pentru cooperare politică din Londra, 1974.

— **Nicolae Ceaușescu — Efortul pentru crearea unei Românii moderne,** de Stan Newens, Ed. Russel Press, 1978.

— **Nicolae Ceaușescu — drumul României spre socialism,** de Robert Govender, Ed. Unified Printers and Publishers 1982.

ARGENTINA:

— **Nicolae Ceaușescu, Concepția de pace a unei societăți contemporane,** Ed. Juárez, prefața Guillermo Bolasco Juárez, 1972.

— **Frăția româno-argentiniană. Vizita șefului statului român, Nicolae Ceaușescu, 5-8 martie 1974,** Ed. Secretariatul pentru presă al președinției Republicii Argentina, 1974.

AUSTRIA:

— **Nicolae Ceaușescu — știința conducerii pentru o Românie modernă,** de Heinz Siegert, Ed. C. Bertelsmann, 1973.

BELGIA:

— **Anul XXX al unui destin exemplar. Nicolae Ceaușescu, președintele României,** de Michel Steriade, Ed. Soveja, 1974.

— **De la Helsinki la Belgrad, via Bruxelles — prezența și prestigiul unui umanist:**

[1] Publicăm o bibliografie a lucrărilor consacrate tovarășului Nicolae Ceaușescu apărute peste hotare, precum și decorațiile, titlurile științifice și înaltele distincții care i s-au acordat.

La fiecare lucrare se indică editura, anul apariției și, atunci cînd este cazul, prefațatorul sau îngrijitorul ediției. În bibliografie sînt incluse, de asemenea, volume care prezintă personalitatea și activitatea multilaterală desfășurată de președintele Republicii Socialiste România. Aici am indicat și autorul volumului respectiv. Titlurile volumelor sînt prezentate în traducere românească.

Istoria și pacea

Prof. KARL ERDMANN, fost președinte al Comitetului internațional de științe istorice, R.F.G.

„Faptul că președintele R.S.R. a avut amabilitatea să pună sub patronajul său această manifestare demonstrează considerația pe care domnia sa o acordă științei istoriei. Doresc să-i mulțumesc președintelui statului român, în numele tuturor istoricilor din rîndul națiunilor reprezentate aici. Permiteți-mi să vă amintesc ceea ce președintele României spunea acum cîtva timp istoricilor români. Individualitatea care se dezvoltă în istoria și voința unei națiuni de a fi ea însăși semnifică drept principiu general aplicat raporturilor internaționale — îl citez pe președintele Nicolae Ceaușescu — respectul independenței și suveranității fiecărei națiuni și neamestecului în treburile interne ale altor popoare".

XIA NAI, directorul Institutului de istorie și arheologie al Academiei de științe sociale din R. P. Chineză.

„Delegația chineză își exprimă acordul integral față de principiile președintelui R.S. România, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Acest congres trebuie să reprezinte, într-adevăr, o acțiune în plus în favoarea promovării păcii, colaborării între popoare, pentru cunoașterea reciprocă. După clarificarea legităților care guvernează desfășurarea evenimentelor, după exprimarea adevărurilor istorice, oamenii politici, popoarele făuritoare ale istoriei trebuie să tragă învățămintele necesare, care nu pot duce decît

Istoria și pacea

la o singură concluzie: aceea a necesității de a se promova cu consecvență pacea, colaborarea și prietenia între popoare".

Prof. STEN CARLSSON, președintele Asociației istoricilor din Suedia.

„Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu mi-a produs o deosebită impresie. A fost un veritabil apel la cooperare și înțelegere în lume, idei valoroase care au găsit o largă adeziune în rîndul participanților. Președintele Nicolae Ceaușescu este o personalitate marcantă, nu numai pe plan național, dar și internațional. Datorită domniei sale, România are azi relații bune cu țările din întreaga lume. Este foarte important ca țările să nu fie izolate, să colaboreze între ele".

Acad. ISAAC IZRAILEVICI MINȚ, U.R.S.S.

„Președintele României, Nicolae Ceaușescu a subliniat că istoricii, toate forțele progresiste ale lumii, trebuie să-și concentreze atenția asupra unui singur țel, și anume, acela al salvgardării civilizației umane: să nu fie admisă declanșarea unui al treilea război mondial, care, dincolo de consecințele teribile, de sacrificiile umane și de alte dificultăți, ar putea să provoace pieirea civilizațiilor create de-a lungul secolelor și mileniilor.

Noi, reprezentanții științelor istorice sovietice, am urmărit expunerea acestor idei cu un simțământ de mîndrie și, pot să o spun, cu satisfacția de a proceda astfel — în măsura în care acest lucru depinde de

Nicolae Ceaușescu și Carta omului nou, de Michel Steriade, prefața Edouard Leburton, Ed. Soveja, 1977.

— Nicolae Ceaușescu — O luptă pentru dezarmare și pace, de Jacques de Launay, prefața Willy de Clercq, Ed. Paul Legrain, 1982.

BRAZILIA:

— Nicolae Ceaușescu, Încotro se îndreaptă România, Ed. Paralelo, 1971.

— Nicolae Ceaușescu, Cuvinte către America de Sud, Ed. Paralelo, 1975.

— Nicolae Ceaușescu — concepția asupra noii ordini economice internaționale, de Amilcar Alencastre, Ed. Paralelo, 1981.

R. P. CHINEZĂ:

— Nicolae Ceaușescu, Raport la Congresul al XII-lea al P.C.R., Editura poporului, 1980.

— Nicolae Ceaușescu, Opere alese, vol. I, II, III, Editura poporului, 1980, 1981, 1982.

DANEMARCA:

— Cuvîntările lui Ceaușescu Ed. Samleren, 1980.

R. A. EGIPT:

— Ceaușescu, România și arabii, de Hamdy Fouad, Ed. Rose El-Youssef, 1976.

— Ceaușescu — eroul României, de El-Sayed Farag Fouad, Ed. Dar al Mareef, 1979.

ELVEȚIA:

— Nicolae Ceaușescu, Pentru o politică de pace și cooperare internațională, Ed. Nagel, două ediții, 1971, 1973.

FINLANDA:

— Nicolae Ceaușescu, România în lupta pentru progres, colaborare și pace, Ed. Otava, 1971.

FRANȚA:

— Nicolae Ceaușescu, Pentru o politică de pace și cooperare internațională, Ed. Nagel, 1971.

— Nicolae Ceaușescu — texte fundamentale, de Michel-Pierre Hamelet, Ed. Seghers, 1971.

— Ceaușescu, de Giancarlo Elia Valori, prefața Alain Poher, Ed. La meilleure bibliothèque, 1975.

R. D. GERMANĂ:

— Nicolae Ceaușescu, Scrieri alese, Ed. Dietz, 1977.

R. F. GERMANIA:

— Nicolae Ceaușescu, România pe drumul socialismului, prefața Waldemar Be son, Ed. Rombach, 1971.

— Nicolae Ceaușescu. Teze de politică națională și internațională, prefața dr. Fritz Hodeige, Ed. Rombach, 1973.

GRECIA:

— Nicolae Ceaușescu, Politica externă a României — o politică de pace și colaborare, prefața Christos Xanthopoulos, Ed. Asociația prietenilor cărții, 1974.

— Nicolae Ceaușescu, Pace și colaborare în Balcani și în întreaga lume, prefața Constantin Tsatsos, Ed. Dorikos, 1975.

— Nicolae Ceaușescu, România în fața viitorului, prefața Ilias Iliou, cuvînt înainte Kostas Valetas, Ed. Pighi, 1976.

— Nicolae Ceaușescu — demiurgul noii Românii, de Theodoros Katrivanos, prefața Menelaos Ludemis, Ed. Dorikos, 1977.

— Nicolae Ceaușescu despre democratizarea relațiilor internaționale, de Theodoros Katrivanos, Ed. Dorikos, 1978.

— Promotorii prieteniei româno-elene, Ed. Casa prieteniei eleno-române, 1978.

— Nicolae Ceaușescu, România și lumea contemporană, vol. I-V, Ed. Pnevmatikos, vol. I: prefața Dimitrios Papaspirou; vol. II: prefața Ilias Iliou; vol. III: prefața Evanghelos Averoff-Tossizza; vol. IV: prefața Andrea Papandreu; vol. V: prefața Constantin Tsatsos, 1979.

— România și conducătorul ei, Ed. Pnevmatikos, 1980.

— Albumul România — Ceaușescu, prefața Constantin Tsatsos, Ed. Melissa, 1982.

INDIA:

— Nicolae Ceaușescu — o viață de un dinamism fără seamăn, închinată păcii și colaborării internaționale, de Ram Naresh Trivedi, Ed. S. Sagar, 1978.

— Nicolae Ceaușescu, Despre problemele majore ale vieții internaționale, prefața J.S. Bright, Ed. Alfa, 1978.

— **Nicolae Ceauşescu, Despre noua ordine politică şi economică internaţională,** de Ram Naresh Trivedi, Ed. Alfa, 1979.

— **Nicolae Ceauşescu, Misiunea de prietenie în Africa,** prefaţa J.S. Bright, Ed. Alfa Publications, 1979.

— **Nicolae Ceauşescu despre problema naţională, o concepţie revoluţionară originală, un exemplu de rezolvare în România, o îmbogăţire a teoriei şi practicii internaţionale,** introducere Lokesh Chandra, prefaţa Ram Naresh Trivedi, Ed. Alfa, 1979.

— **Nicolae Ceauşescu — o viaţă dedicată păcii,** de S.K. Kar, Ed. Nava Yug Publishers, 1980.

— **România şi preşedintele Nicolae Ceauşescu,** de Raj Baldev, Ed. International Reporter, două ediţii, 1980, 1981.

— **Nicolae Ceauşescu, Procese şi tendinţe fundamentale ale dezvoltării mondiale contemporane,** Ed. Mosaic Publications, 1981.

— **Nicolae Ceauşescu, Politica internaţională a României de pace, prietenie şi colaborare cu toate popoarele,** Ed. Mosaic Publications, 1981.

— **Nicolae Ceauşescu, Dezarmarea, necesitate vitală a întregii omeniri,** Ed. Mosaic Publications, 1981.

— **Nicolae Ceauşescu, Contribuţia României la realizarea unui sistem trainic de securitate şi cooperare în Europa,** Ed. Mosaic Publications, 1981.

— **Nicolae Ceauşescu, Lichidarea subdezvoltării, a decalajelor dintre state, făurirea noii ordini economice internaţionale — probleme cardinale ale zilelor noastre,** Ed. Mosaic Publications, 1981.

— **Din gîndirea social-politică a preşedintelui României socialiste,** vol. I-V, Ed. Mosaic Publications, 1982.

ISRAEL:

— **Nicolae Ceauşescu — texte fundamentale,** de Michel-Pierre Hamelet, prefaţa Mihael Landau, Ed. Bronfmann şi Cohen, 1972.

— **Ceauşescu al României,** de Heinz Siegert, prefaţa Hanna Semer, Ed. Milva, 1976.

ITALIA:

— **Nicolae Ceauşescu, Scrieri alese,** vol. I-X, vol. I-VI: prefeţe Carlo Salinari, vol. VIII-IX: prefeţe Luigi Longo, vol. X: prefaţa Nicola Teti, Ed. Calendario, 1971-1980.

— **Nicolae Ceauşescu, Dezvoltarea economică şi democraţia socialistă în România,** prefaţa Ugo Pecchioli, Ed. Riuniti, 1973.

— **Nicolae Ceauşescu, A 80-a aniversare a întemeierii partidului politic al clasei muncitoare în România,** Ed. Riuniti, 1974.

— **Nicolae Ceauşescu, Al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român,** Ed. Riuniti, 1975.

— **Ceauşescu,** de Giancarlo Elia Valori, prefaţa Giovanni Mosca, Ed. Bulzoni, 1974.

— **Nicolae Ceauşescu,** de Antonio Acone, Ed. Simba, 1974.

— **Nicolae Ceauşescu, Noul curs pentru o colaborare internaţională,** prefaţa Giancarlo Elia Valori, Ed. Rusconi, 1975.

— **Nicolae Ceauşescu, Să schimbăm lumea — pentru o nouă ordine internaţională,** prefaţa Giancarlo Elia Valori, Ed. Sugar, 1977.

— **Nicolae Ceauşescu, Momente din istoria poporului român,** Ed. Riuniti, 1978.

— **Nicolae Ceauşescu — pentru o lume mai dreaptă, mai bună,** de Giancarlo Elia Valori, Ed. Sugar, 1979.

— **Nicolae Ceauşescu — o viaţă de militant revoluţionar pentru dreptate şi libertate socială, pentru independenţă, pace şi prietenie între popoare,** de Eugen Florescu, Ed. A. Barone, 1981.

— **O diplomaţie pentru pace. Contribuţia României, a preşedintelui Ceauşescu, la securitatea şi cooperarea în Europa,** de Giuliano Caroli, Ed. A. Barone, 1981.

— **Da, Ceauşescu,** de Ugo Ragozzino, Ed. La gazzetta del matino, 1981.

— **Umanismul politic al lui Ceauşescu,** de Ugo Ragozzino, Ed. La gazzetta del matino, 1982.

— **Nicolae Ceauşescu, Scrieri alese,** vol. XI, Ed. Riuniti, 1982.

Istoria şi pacea

noi — încît îndemnurile domniei sale să se realizeze".

JUKKA NEVAKIVI, conducător al Departamentului de istorie politică al Universităţii din Helsinki, Finlanda.

„Preşedintele României, dl. Nicolae Ceauşescu, a surprins chintesenţa profesiunii noastre atunci îndcît a accentuat că istoricii au un rol deosebit de important în promovarea păcii şi prieteniei între popoarele lumii. În acest sens, putem contribui la menţinerea păcii prin transmiterea experienţei istorice a popoarelor, prin formarea civică a noilor generaţii, prin relevarea a ceea ce a adus pozitiv umanităţii".

HÉLÈNE AHRWEILER, secretar general al Comitetului internaţional de ştiinţe istorice, Franţa.

„Ceea ce a spus preşedintele Nicolae Ceauşescu este foarte important, după părerea mea, pentru că este străbătut de dorinţa omului politic de a vedea oamenii de ştiinţă concentrîndu-şi eforturile lor înspre colaborare şi conviefuire paşnică. Deci, mesajul preşedintelui României, care face din pace un drept al omului pe pămînt, este un mesaj ce poate fi considerat ca o contribuţie la realizarea păcii în lume, într-un moment de criză economică, care ameninţă, din nefericire, să devină o criză politică şi militară".

Acad. KIM SOC HYON, preşedintele Comitetului naţional al istoricilor din R.P.D. Coreeană.

„Aş dori să mă refer, înainte de toate, la ideile constructive, de o mare importanţă ştiinţi-

Istoria și pacea

fică și umanistă, ale președintelui R.S. România, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Aceste idei, care relevă rolul oamenilor de știință în promovarea adevărului istoric, au o înaltă valoare principială în vederea aprecierii istoriei moderne, cît și a evenimentelor din trecut. Suveranitatea, de exemplu, despre care vorbește președintele Ceaușescu, constituie o problemă vitală pentru fiecare națiune. În acest sens, se poate afirma că istoria omenirii este istoria luptei pentru suveranitate, iar conținutul principal al istoriei umane este lupta pentru emanciparea de sub orice fel de oprimare, socială sau națională. De aceea, consider că respectarea independenței și suveranității naționale, întărirea păcii, promovarea colaborării și înțelegerii între popoare trebuie să guverneze relațiile dintre toate țările".

Prof. J. KARAYANOPOULOS, secretar general al Asociației istoricilor din Republica Elenă.

„Istoria este o sabie cu două tăișuri. Ea poate uni sau despărți popoarele. Le poate despărți prin fanatism și șovinism. Și le poate uni prin accentuarea valorilor umane permanente. Președintele Nicolae Ceaușescu evidențiază cu claritate acest din urmă sens, cînd arată că este sarcina istoricilor să contribuie, cu toate forțele, la îndeplinirea scopului de a uni popoarele".

Acad. ERNST ENGELBERG, conducătorul delegației de istorici din R.D.G.

„Prin cuvinte emoționante, care se adresează direct conștiinței, președintele României

R. S. F. IUGOSLAVIA:

— **Nicolae Ceaușescu, Scrieri alese,** prefața Dimce Belovski, Ed. Medjunarodna Politika, 1970.

— **Nicolae Ceaușescu, Scrieri alese,** Ed. Komunist, 1974.

JAPONIA:

— **Nicolae Ceaușescu, Pentru o politică de pace și colaborare internațională,** prefața Goichi Kusano, Ed. Kobunsha, ediția I-IV, 1971, 1973, 1974, 1975.

— **Nicolae Ceaușescu, Drumul spre pacea lumii,** prefața Kenzo Kono, Ed. Kobunsha, 1978.

— **Nicolae Ceaușescu, Lichidarea subdezvoltării, a decalajelor dintre state, făurirea noii ordini economice internaționale, probleme cardinale ale zilelor noastre,** Ed. Kobunsha, 1981.

KUWEIT:

— **Studiu despre președintele României,** de Abdul Fatth A. Hamid, Ed. Sawt Al-Khaleej, 1978.

LIBAN:

— **Lumea arabă de la Mashrek la Maghreb, oglindită în opera președintelui Nicolae Ceaușescu,** prefața Dikran Tosbath, Ed. Le Soir, 1975.

— **Președintele Nicolae Ceaușescu — democratizarea relațiilor internaționale,** de Khalil A. Khalil, prefața Walid Joumblat, Ed. Sogep, 1981.

MAROC:

— **Nicolae Ceaușescu, promotor al egalității popoarelor și statelor,** de Mohamed El Alami, prefața M'hamed Boucetta, Ed. Ar-Rissalat, 1981.

MEXIC:

— **Nicolae Ceaușescu, Direcțiile politicii internaționale a României,** Ed. Latina, 1975.

— **Nicolae Ceaușescu, România și lumea contemporană,** Ed. Direcția generală a documentării și informării prezidențiale, 1975.

— **Nicolae Ceaușescu, 60 de ani de viață și luptă,** de Carlos Lorest de Mola, Ed. Los Aluxes, 1978,

OLANDA:

— **Nicolae Ceaușescu, Scrieri alese,** Ed. Paris-Manteau, 1972.

PAKISTAN:

— **Nicolae Ceaușescu, România, realități și perspective,** prefața Aslam Jan, Ed. National Publishing House, 1975.

— **Nicolae Ceaușescu, Despre noua ordine politică și economică internațională,** Ed. Parwana, 1979.

— **Nicolae Ceaușescu, o viață de luptă,** prefața Mohamad Ali, Ed. Eastern Publishers, 1980.

— **Nicolae Ceaușescu, România, realizări și perspective,** Ed. International Publishing Institute, 1980.

— **Nicolae Ceaușescu, Procese și tendințe fundamentale ale dezvoltării mondiale contemporane,** Ed. International Publishing Institute, 1980.

— **Nicolae Ceaușescu, Contribuția României la realizarea unui sistem trainic de securitate și cooperare în Europa,** Ed. International Publishing Institute, 1980.

— **Nicolae Ceaușescu, Politica internațională a României, de pace, prietenie și colaborare cu toate popoarele,** prefața Mohamed Nassim, Ed. International Publishing Institute, 1981.

— **Nicolae Ceaușescu, Dezarmarea problema vitală a întregii omeniri,** prefața M.A. Kazi, Ed. International Publishing Institute, 1982.

PERU:

— **Nicolae Ceaușescu, Norme și relații pentru pacea și cooperarea mondială,** prefața prof. Julio Franco, Ed. Eterna, 1973.

R. P. POLONĂ:

— **Nicolae Ceaușescu — articole și cuvîntări,** Ed. Ksiazka i Wiedza, 1977.

PORTUGALIA:

— **Nicolae Ceaușescu, România pe drumul socialismului,**

Președintele României socialiste dedică o prodigioasă activitate, numeroase inițiative și eforturi pentru găsirea soluțiilor marilor probleme ale contemporaneității: 1) la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa de la Helsinki; 2) cu secretarul general O.N.U. Javier Perez de Cuellar; 3) la o sesiune UNESCO; 4) la o întîlnire cu reprezentanții „Grupului celor 77"; 5) înmînîndu-i-se premiul „Om al anului 1981"; 6) în mijlocul muncitorilor francezi, cu prilejul vizitei oficiale făcute împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu în Franța

1

2

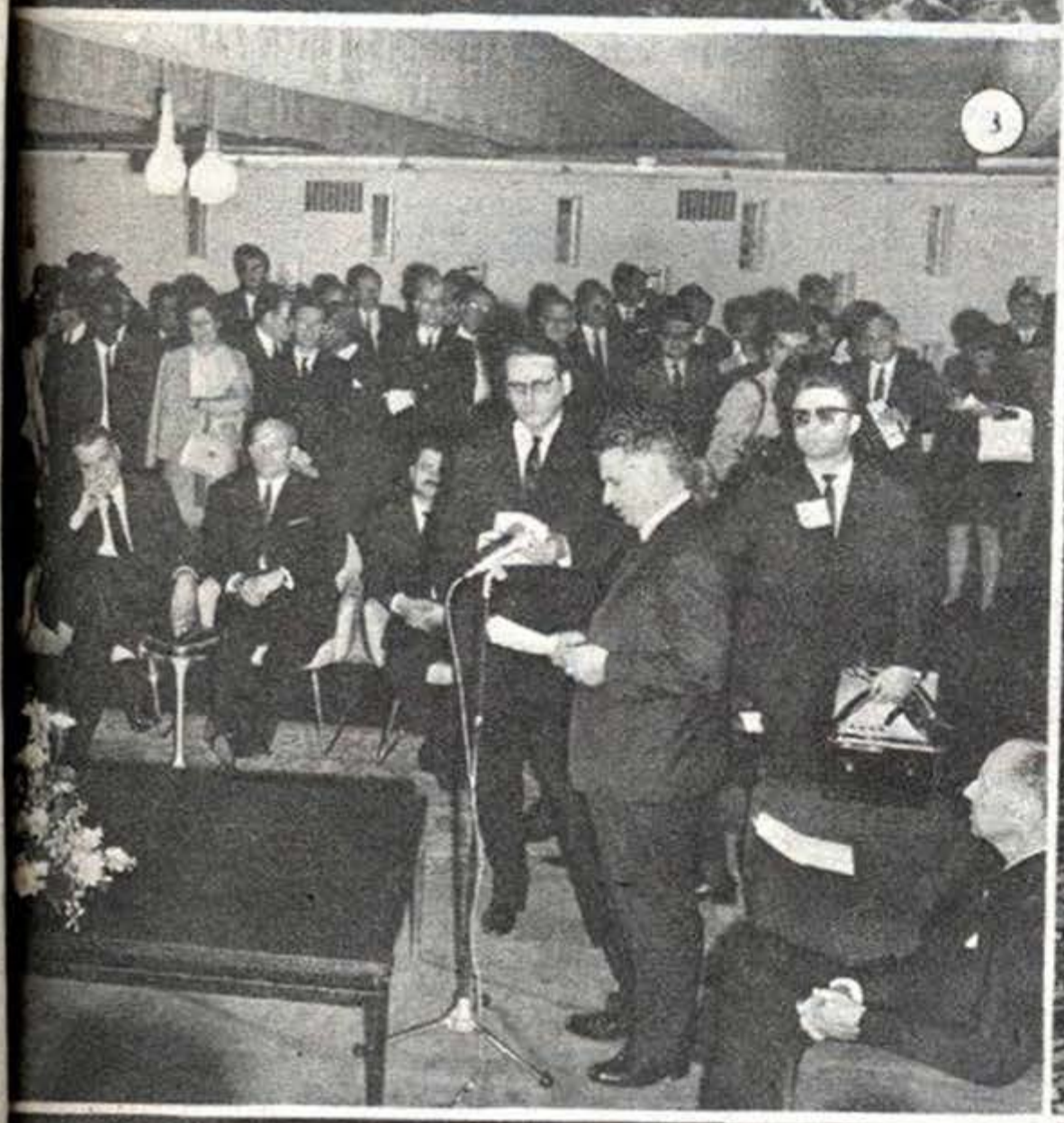

3

4

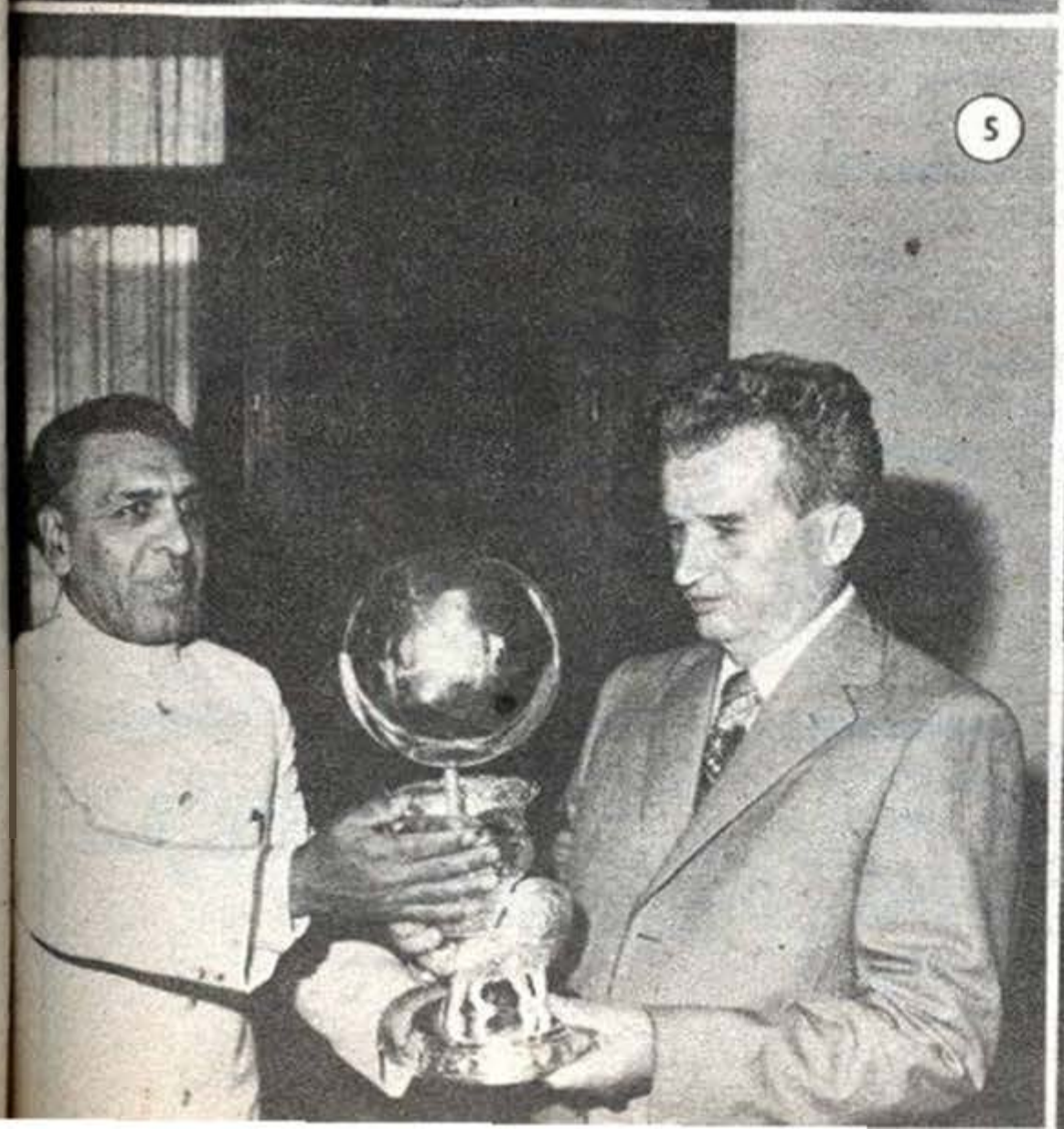

5

6

Istoria şi pacea

a atras atenţia asupra marii răspunderi pe care o poartă istoricii în faţa societăţii, a apreciat lupta pentru apărarea păcii, a libertăţii şi independenţei popoarelor, pentru păstrarea individualităţii lor naţionale drept îndatoriri fundamentale ale istoricilor. E necesar ca toate aceste ţeluri nobile, evidenţiate de preşedintele R.S.R., să-şi afle materializarea în munca de cercetare şi în scrierea istoriei din fiecare ţară în parte".

Prof. GUILLERMO MORÓN, preşedintele Asociaţiei istoricilor din Venezuela.

„În gîndirea preşedintelui Nicolae Ceauşescu se observă preocuparea sa pentru istorie, ca un element favorabil promovării conviefuirii între popoare. Această idee centrală a fost deosebit de stimulatoare, ca un ferment de convorbiri între istorici, dat fiind că pacea şi prietenia liber consimţite sînt astăzi în lume două puncte care preocupă, în cel mai înalt grad, toate nivelurile umane. În acest sens, o direcţie importantă pentru a contribui la acest climat este aceea a respectului suveranităţii naţionale şi a neamestecului în modelele de dezvoltare pe care şi le alege în mod liber fiecare popor. Istoricii pot contribui, prin munca lor, subliniind virtualităţile fiecărui proces istoric, legat de egalitatea de exprimare a istoriografiilor regionale şi naţionale".

Prof. RADE PETROVIČ, preşedintele Comitetului iugoslav pentru ştiinţe istorice.

„Ideile preşedintelui Nicolae Ceauşescu ne sînt apropiate. Este sigur că, prin spiritul de

discursuri politice, prefaţa Francisco Costa Gomes, Ed. Ministerului comunicaţiilor sociale, 1975.
— **Ceauşescu**, de Giancarlo Elia Valori, prefaţa Carlos Fabiao, Ed. Diabril, 1975.

SAN MARINO:

— **Concepţia preşedintelui Nicolae Ceauşescu despre rolul ţărilor mici şi mijlocii în promovarea unei politici de pace, cooperare şi înţelegere între popoare**, de Gian Luigi Berti, prefaţa Giulio Andreotti, Ed. A. Barone, 1982.

SRI LANKA:

— **Nicolae Ceauşescu, România, prezent şi perspective**, de Felicien Fernando, prefaţa Montague Jayawicneme, Ed. Spektrum Lanka Ltd. 1981.

S.U.A.:

— **Ceauşescu al României, campion al păcii**, de Nicholas Bucur, Ed. Quills and Scrolls, 1981.

SUEDIA:

— **Ceauşescu şi România — Omul şi patria sa**, de Per Olof Ekström, Ed. Zindermans, 1977.

TURCIA:

— **Nicolae Ceauşescu, Scrieri alese**, Ed. Habora, 1973.
— **România şi Ceauşescu**, de Fevzi Sirinli, Ed. Habora, 1974.
— **Nicolae Ceauşescu şi România, o ţară balcanică, deschisă lumii**, de Ilhan Čevik, Ed. Daily News, 1974.
— **Ceauşescu, trecutul, prezentul şi viitorul României**, de Necip Alpan, Ed. Dogus Matbaasi, 1976.
— **Ceauşescu şi relaţiile turco-române**, de G. Aktas, prefaţa prof. Bedrettin Tuncel, Ed. Habora, 1978.

R. P. UNGARĂ:

— **Nicolae Ceauşescu, Raport la Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român**, Ed. Kossuth, 1980.

Decoraţii, titluri ştiinţifice şi distincţii (1965-1982)

1965

— Medalia jubiliară „20 de ani de la victoria în Marele Război pentru Apărarea Patriei. 1941-1945" (U.R.S.S.).
— Ordinul „Gheorghi Dimitrov" (R.P. Bulgaria).

1966

— Ordinul „Marea Stea Iugoslavă".

1968

— Cavaler al „Marii Stele a Somaliei" cu marele cordon.
— Marea Cruce a „Legiunii de Onoare" (Franţa).
— Marele Cordon al „Ordinului Independenţei" (Tunisia).

1969

— Marea Stea a „Ordinului de Onoare al Republicii Austria".
— Marea Cruce cu eşarfă a Ordinului cavalerilor „Trandafirului Alb" (Finlanda).

1970

— Medalia jubiliară „Centenarul naşterii lui Lenin 1870-1970" (U.R.S.S.).
— Marele cordon al „Ordinului Naţional al Leopardului" (Zair).
— Medalia jubiliară de argint „A 25-a aniversare a O.N.U."
— Marele Colan al Ordinului „Al Muhammadi" (Maroc).

1971

— Marea Cruce a „Ordinului de merit al R.F. Germania", clasa specială.
— Ordinul „Drapelul Republicii", clasa I (R.P.D. Coreeană).

1972

— Marea Cruce a Ordinului „Meritul congolez".
— Ordinul „Mare prieten al libertăţii" cu gradul de Mare comandor (Zambia).

— Ordinul „Colanul de Onoare" (Sudan).
— Ordinul „Marele Colan al Nilului" (R. A. Egipt).
— Marele Colan al Ordinului „Leopold" (Belgia).
— Cavaler al Ordinului „Leul de Aur de Nassau" (Luxemburg).

1973

— Ordinul „Nishan-I-Pakistan".
— Marea Cruce a Ordinului „Leul Olandez".
— Marele Cordon al Ordinului „Meritul Republicii" (Italia).
— Colanul „Ordinului ecvestru de San Marino".
— Premiul internațional al Cavalerilor noii Europe.
— Marea Cruce a „Ordinului Național" (Volta Superioară).
— Medalia jubiliară „Gheorghi Dimitrov" (R.P. Bulgaria).
— Ordinul Național „José Marti" (Cuba).
— Diploma de „Oaspete de onoare al capitalei și al districtului federal Caracas" (Venezuela).
— Colierul Ordinului „El Libertador" (Venezuela).
— Marea Cruce extraordinară a Ordinului „Boyaca" (Columbia).
— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității centrale din Ecuador.
— Marele Colan al „Ordinului Național de Merit" (Ecuador).
— Marea Cruce cu briliante a Ordinului „Soarele Peruului".
— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității naționale de inginerie din Lima (Peru).
— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității naționale San Marcos (Peru).

1974

— Ordinul „Colanul lui Al-Hussein Bin Ali" (Iordania).
— Ordinul „Meritul Libanez", clasa specială.
— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității din Beirut (Liban).
— Ordinul „Marele Cordon al Omeyyazilor" (Siria).
— Marele Cordon al „Ordinului Cavalerilor Pionieratului" (Liberia).
— Marele Colan al Ordinului „El Libertador San Martin" (Argentina).
— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității din Buenos Aires (Argentina).
— Titlul de „Doctor honoris causa" a Universității din Sud-Bahia Blanca (Argentina).
— Medalia comemorativă „25 de ani de la înființarea CAER".
— Marea Cruce a Ordinului Național „Fidelitatea față de popor" (Guineea).
— Marele Cordon al Ordinului „Meritul Național Mauritan".
— Medalia comemorativă „Georges Pompidou" (Franța).
— Premiul anual 1974 al Fundației „Guvernatorul Émile Cornez" și Placheta de Argint a provinciei Hainaut (Belgia).

1975

— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității din Nisa (Franța).
— Marele Cordon al „Ordinului suprem al Crizantemei" (Japonia).
— Ordinul „Sikatuna", clasa I (Filipine).
— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității din Filipine.
— Medalia jubiliară „30 de ani de la victoria în Marele Război pentru Apărarea Patriei. 1941-1945" (U.R.S.S.).
— Medalia comemorativă cu prilejul celei de-a XXX-a aniversări a Insurecției naționale slovace, a Insurecției din mai a poporului ceh, a eliberării Cehoslovaciei de către Armata Sovietică (R. S. Cehoslovacă).
— Marea Cruce a „Ordinului Salvatorului" (epublica Elenă).
— Marele Colan al „Ordinului Național al Crucii Sudului" (Brazilia).
— Marele Colier al „Ordinului Mexican al Vulturului Aztec".
— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității din Yucatan (Mexic).
— Marea Cruce a Ordinului „Santiago" (Portuga ia).
— Marea Cruce a Ordinului „Steaua Ecuatorială" (Gabon).
— Medalia de Aur pentru anul 1975 a Institutului de înalte sinteze din Nisa (Franța).

Istoria și pacea

largă viziune asupra relațiilor științelor istorice, de prietenie, de colaborare internațională, de luptă pentru progres și pentru pace în lume, Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu constituie pentru noi toți o invitație la discuții concrete și constructive".

Prof. EL-SAMIR FAISAL, membru al Consiliului Uniunii istoricilor arabi, Irak.

„Apreciez în mod deosebit cele exprimate de președintele Nicolae Ceaușescu și sînt de acord cu ideile domniei sale referitoare la contribuția ce poate fi adusă de istorici la cauza păcii, cooperării și înțelegerii între popoare. De asemenea, subscriu la hotărîrea cu care șeful statului român se pronunță pentru menținerea și apărarea independenței naționale a state or, fără nici un fel de amestec din afară".

Prof. ALEXANDER GIEYSZTOR, președintele Comitetului internațional de științe istorice, R. P. Polonă.

„Sînt profund impresionat de ideile exprimate de președintele Nicolae Ceaușescu și mă asociez sentimentelor pe care le-au subliniat pînă acum colegii mei, ardînd profunda satisfacție pentru cuvintele care ne-au conferit înalta responsabilitate de a lupta pentru pacea lumii, responsabilitate ce decurge din însăși menirea noastră de istorici. În Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu găsim e emente cu adevărat de prim ordin pentru a regîndi această prob ematică, ideile expuse fiind cele care au prezidat, într-un fel, lucrări e noastre și care se ref ectă și în concluziile congresului".

a

b

c

Președintelui României i-au consacrat lucrări și artiști străini: a) pictură de Al. Torella (Italia), b) portret de Nadey (R.A. Egipt), c) sculptură de Osman Makunluoglu (Turcia). Din Expoziția „Dovezi ale dragostei, înaltei stime și profundei prețuiri de care se bucură președintele Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu, ale amplelor relații de prietenie și colaborare dintre poporul român și popoarele altor țări"

— Titlul de „Doctor honoris causa" al Universității din Teheran (Iran).
— Medalia comemorativă „A 20-a aniversare a Tratatului de la Varșovia".
— Titlul de președinte de onoare al Institutului din Paris pentru problemele unei noi ordini economice internaționale (Franța).

1976

— Ordinul „Colanul Moubarak cel Mare" (Kuweit).
— Marea Cruce a „Ordinului Național al Leului" (Senegal).
— Medalia comemorativă „A XX-a aniversare a asaltului asupra cazărmii Moncada (Cuba).
— Medalia jubiliară „Quaid-I-Azam" (Pakistan).

1977

— Cavaler al Ordinului „Steaua Ghanei".
— Marea Cruce a „Ordinului Național" (Coasta de Fildeș).
— Medalia de Aur „Frédéric Joliot-Curie", conferită de Consiliul Mondial al Păcii.

1978

— Ordinul „Erou al muncii socialiste" (R.S.F. Iugoslavia).
— Ordinul „Gheorghi Dimitrov" (R.P. Bulgaria).
— Medalia jubiliară a Federației Mondiale a Orașelor Înfrățite.
— Ordinul „Bath" cu gradul de cavaler al Marii Cruci (Anglia).
— Medalia de Aur memorială „Norbert Wiener", a Organizației Mondiale pentru Sisteme Generale și Cibernetică (W.O.G.S.C.).
— Premiul „Simba" pentru pace pe anul 1978 (Italia).

1979

— Marele Cordon al „Ordinului Național al Republicii Burundi".
— Placheta de Aur cu efigia șefului statului român (San Marino).
— Ordinul „Meritul civil cu colan" (Spania).
— Marele Cordon al Ordinului „Makarios" (Cipru).
— Ordinul „Lenin" (U.R.S.S.).
— Medalia de Aur cu plachetă a Institutului de relații internaționale din Roma, pentru marea contribuție la promovarea păcii.
— Medalia jubiliară cu prilejul celei de-a 35-a aniversări a eliberării României, emisă de același institut.

1980

— Medalia de Aur cu eșarfă și plachetă a Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, precum și o plachetă cu efigie de aur emisă cu prilejul aniversării a 5 ani de la crearea institutului.
— Medalia de Aur „Aldo Moro" (Italia).
— Ordinul „Karl Marx" (R.D. Germană).
— Medalia de Aur a Senatului și cofretul omagial, pregătit cu ocazia aniversării centenarului Senatului francez (Franța).
— Medalia de Aur jubiliară cu prilejul celei de-a 5-a aniversări a proclamării independenței Mozambicului.
— Marea Cruce a „Ordinului Valorii" (Camerun).
— Ordinul Regal „Seraphim" (Suedia).
— „Ordinul Elephantului" (Danemarca).
— Ordinul „Sfîntului Olav" (Norvegia).
— Medalia de Aur specială cl. I „Leonardo da Vinci", împreună cu placheta și medalia de aur emise cu prilejul celei de-a 15-a aniversări a Institutului de rela i internaționale din Roma (Italia).

1981

— Om al anului 1980 pentru pace (India).
— Placheta de aur a Giuntei regionale Piemont (Italia).
— Medalia „Apărător al păcii mondiale al secolului XX" (Mauritius).

1982

— „Om al anului 1981", împreună cu placheta de argint și o statuetă simbolică (India).
— Ordinul Republicii Federale Nigeria, cu grad de mare comandor.
— „Steaua Republicii" cu eșarfă (Indonezia).
— Ordinul „Dorjah Utama Sri Makhota Negara" cu Colan (Malayezia).

Seismul economic din 1929

EPICENTRUL ŞI UNDELE DE ŞOC

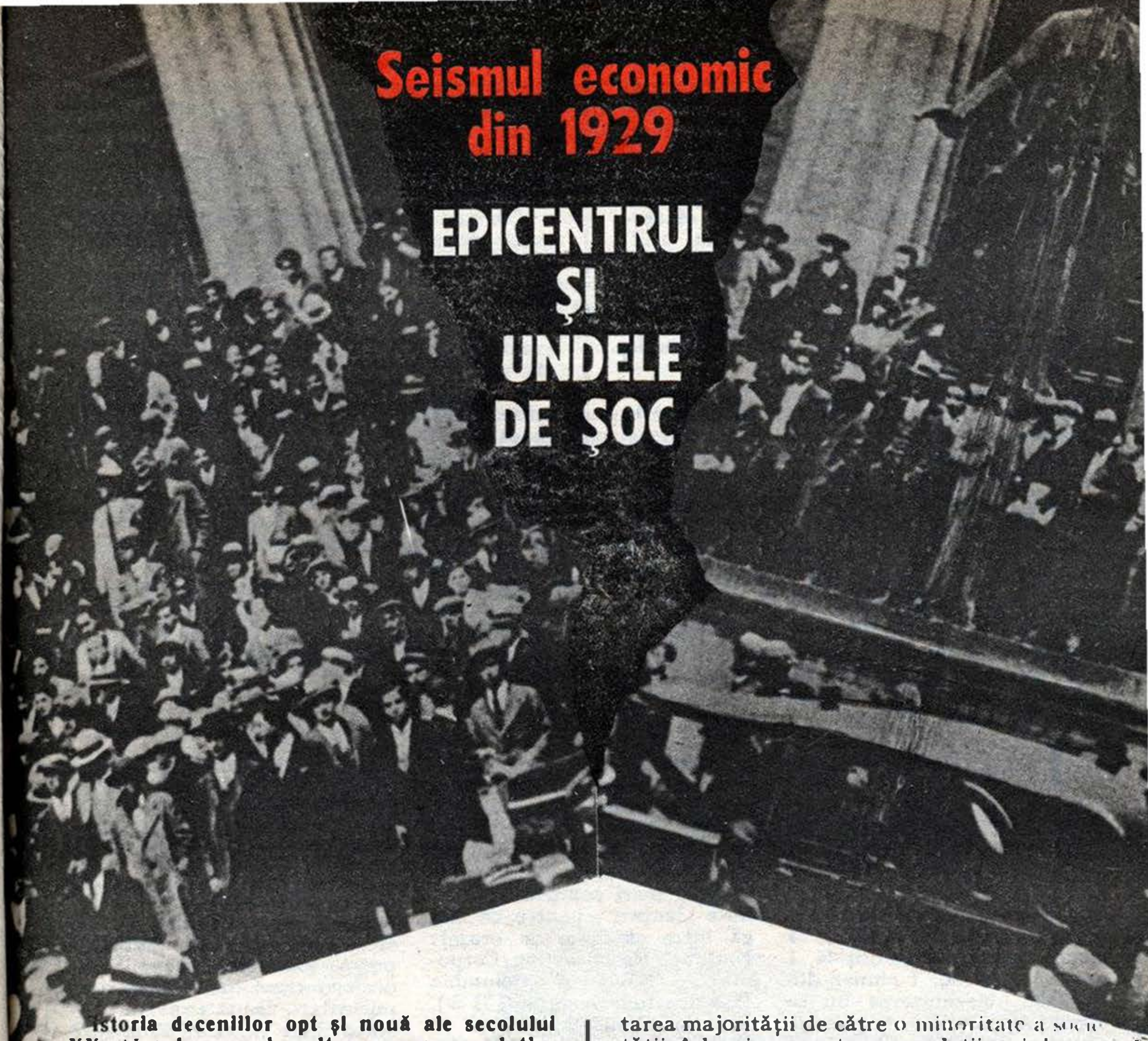

Istoria deceniilor opt şi nouă ale secolului XX stă sub semnul multor procese revoluţionare, al unor mari prefaceri şi mutaţii, al unor fenomene de amploare deosebită, de ordin politic şi economic, social şi militar, cultural şi uman, de multe ori toate aceste aspecte şi încă multe altele întreţesîndu-se. Unul dintre fenomenele pe care analele istoriei prezente îl reţin cu precădere este cel al unei crize economice de nivel mondial, „care se manifestă ca o furtună de mare intensitate, cuprinzînd practic toate statele lumii".

Judecînd după ecoul pe care fenomenele de criză îl au de pe acum, nu numai în lucrările economiştilor ci şi în istoriografie, se poate vorbi despre o globalizare a crizei sistemului capitalist, în cadrul căreia se „evidenţiază tot mai clar anacronismul relaţiilor de producţie capitalistă, faptul că ele nu pot asigura dezvoltarea constantă şi armonioasă a economiei, soluţionarea corespunzătoare a problemelor progresului societăţii în interesul maselor largi populare." **În aceste împrejurări, după cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu,** „se manifestă ca o cerinţă obiectivă tot mai imperioasă lichidarea vechilor relaţii sociale bazate pe inegalitate şi asuprire, pe exploatarea majorităţii de către o minoritate a societăţii, înlocuirea acestora cu relaţii noi, bazate pe egalitate şi echitate, care să permită satisfacerea intereselor şi aspiraţiilor maselor largi populare, participarea întregului popor la conducerea vieţii economico-sociale, la guvernarea statului... Fenomenele de criză, care cuprind toate sferele vieţii economico-sociale a orînduirii bazate pe exploatare, relevă cu tot mai multă pregnanţă că vechile raporturi de inegalitate, asuprire şi dictat, generate de imperialism şi colonialism, s-au perimat din punct de vedere istoric şi sînt sortite dispariţiei inevitabile, că nimeni şi nimic nu va putea împiedica triumful noii ordini economice, făurirea unei lumi mai drepte şi mai bune pe planeta noastră".

Autori de înaltă ţinută ştiinţifică notează, într-o adevărată cronică dramatică a timpurilor moderne, modificări importante intervenite în conştiinţa şi comportamentul politic al clasei muncitoare de la sfîrşitul deceniului al şaptelea încoace. Celebrul istoric al economiei, francezul André Gorz releva: „Deşi şi-au păstrat importanţa primordială, revendicările economice tradiţionale nu mai reprezintă, ele singure, exigenţele muncitoreşti, ci apar legate,

din ce în ce mai mult, de revendicări extra-economice — denumite calitative —, care pun în discuție puterea centrală, puterea și prerogativele patronilor, organizarea muncii, ierarhia, modul de viață etc... Ei [muncitorii — n.n.] au ajuns, independent de economiști ca Galbraith și Mișian, la concluzia că sporirea producției (a produsului național brut) a încetat să mai asigure ameliorarea nivelului și a condițiilor de viață; că creșterea salariilor este incapabilă, ea singură, să le permită o viață mai bună. Aceasta din urmă depinde din ce în ce mai puțin de consumurile individuale, condiționate de puterea de cumpărare a muncitorilor, și din ce în ce mai mult de investițiile sociale destinate luptei împotriva poluării, a zgomotului, cît și asigurării de locuințe și transporturi publice, luptei împotriva caracterului opresiv al muncii".

Iată deci numai o singură imagine sugestivă, care trece dincolo de cifrele gigantice ale armatei șomerilor, de urmările moral-psihologice ale actualei crize a economiei capitaliste. Sub acest raport capătă o valoare cu totul deosebită analiza tovarășului Nicolae Ceaușescu, care precizează: „Creșterea puternică a șomajului în țările capitaliste dezvoltate determină manifestarea cu mai multă putere a crizei generale a sistemului capitalist, accentuînd instabilitatea, lipsa de perspectivă, afectînd puternic masele muncitoare, întreaga societate, dezvoltînd criza moral-politică a capitalismului".

Nu este o întîmplare că deseori în istoriografia crizei actuale din lumea capitalistă se apelează la comparații sau la disocieri cu „marea criză" din anii 1929-1933. Se poate spune, judecînd după istoriografia occidentală, că niciodată „marea criză" nu a fost mai mult evocată, studiată, analizată ca în acești ani din urmă. În ceea ce privește perspectiva istorică, încă de acum trei ani, în raportul Comitetului Central al Partidului Comunist Român la cel de-al XII-lea Congres al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu remarca un fapt orientativ: „Este concludent că, în discuțiile și pronosticurile despre situația deceniului al nouălea, chiar și cei mai optimiști economiști privesc cu pesimism perspectiva depășirii actualei crize economice".

Subiectul „marii crize", așa cum s-a petrecut ea în chiar epicentrul din Statele Unite ale Americii, este evocat în paginile ce urmează, răspunzînd astfel multor întrebări ale cititorilor noștri.

În anii '20 Statele Unite se scaldă într-o prosperitate fără precedent. Pe cînd în 1900 se produceau doar 4 000 automobile pe an, în 1921 cifra crește la 1 500 000, iar în 1929 la 4 700 000. La fiecare 6 americani, 1 circulă în mașină față de 1 francez sau 1 englez din 44, 1 german din 196, 1 chinez din 29 000... Mecanizarea nu se oprește la străzile asfaltate ale orașelor: în 1919, agricultura americană folosea 158 000 tractoare și 111 000 camioane; în 1929 numărul tractoarelor ajunge la aproape 1 000 000, iar cel al camioanelor la peste 700 000. Simultan, numărul cailor întîlniți pe ogoare scade cu 7 000 000.

Progresul se extinde la întreaga producție industrială, al cărei indice trece de la 73 în 1922, la 126 în iulie 1929. În același interval, venitul național face un salt de 27 miliarde de dolari. Tot în 1929, 12 milioane de familii dețin aparate de radio și nu există local public căruia să-i lipsească rodul geniului lui Marconi și al celorlalți valorificatori ai undelor hertziene. Prima stație de emisie a apărut la 2 noiembrie 1920, instalată de firma Westinghouse, într-un șopron din cartierul răsăritean al marelui oraș industrial Pittsburgh. În numai doi ani de zile, stațiile se înmulțesc ca ciupercile, ajungînd la cîteva mii, și se formează primele mari companii (denumite „lanțuri", pentru că leagă între ele sute de orașe): National Broadcasting Corporation (NBC) și Columbia Broadcasting System (C B S). Pe unele lungimi de undă se transmite numai muzică clasică (pe viu sau după discuri), pe altele numai muzică ușoară, pe altele informații de bursă, pe altele, în sfîrșit, discursurile politicienilor. Henry Ford plătește o mie de dolari pe minut, într-un program muzical de o oră, pentru a anunța ieșirea de pe benzile rulante ale uzinelor sale a modelului A.

La 4 decembrie 1928, președintele Calvin Coolidge, al cărui mandat ia sfîrșit, își asigură ascultătorii, în mesajul său anual despre starea Uniunii, că „nici un Congres al Statelor Unite n-a avut perspective mai încurajatoare decît cele care se ivesc astăzi ... Țara poate privi prezentul cu satisfacție și viitorul cu optimism". La 3 martie 1929, Herbert Hoover îi urmează la Casa Albă[1]. Predecesorul său îl apreciază ca „omul cel mai capabil să umple prăpastia dintre idealurile și realitățile erei noi".

Poate că mai corect ar fi fost dacă Coolidge ar fi vorbit despre prăpastia dintre aparențele și realitățile acestei ere. Căci de mult lăudata prosperitate nu beneficiază decît o mînă de milionari și miliardari. După cum va constata chiar Hoover, 60 la sută dintre familiile americane au venituri care nu le permit să-și asigure nici măcar strictul necesar unei vieți extrem de modeste. Asta în vreme ce dividendele marilor acționari cresc în nouă ani cu 65 la sută. Este epoca de înflorire fără limite a ceea ce în toate limbile pămîntului se numește acum „Big Business".

Același lucru s-ar putea spune despre întreaga lume capitalistă. La sfîrșitul deceniului trei, euforia domnește în cercurile bancherilor și industriașilor din Anglia, Franța, Germania și alte țări.

În Franța, de pildă, industria automobilelor, avînd în

[1] Pe atunci, instalarea noului președinte se făcea în luna martie a anului care urma după cel al alegerilor. În ultimele decenii, instalarea are loc la 20 ianuarie.

frunte uzinele patronate de André Citroën și Louis Renault, este a doua din lume și prima din Europa: 254 000 mașini pe an. În 1929, consumul de electricitate este de aproape cinci ori mai mare decît în 1918, numărul furnalelor înalte s-a dublat, iar producția de oțel atinge 9,7 milioane tone. Nimeni (nimeni dintre cei responsabili) nu ține seama de faptul că există șomeri, că există mizerie, că există criză agrară, că există frămîntări în imperiul colonial. Aceleași probleme se pun, cu și mai multă acuitate, Angliei, unde aparența belșugului abia reușește să acopere, ca o pojghiță subțire, sărăcia celor mulți și exploatarea imenselor posesiuni coloniale. În Austria și Germania, în Italia și Spania, în România și Polonia, cei avuți continuă să se îmbogățească, cei nevoiași abia o duc de azi pe mîine, amenințarea foametei nedispărînd niciodată.

Pe dinafară, totuși, în 1929, societatea capitalistă „arată bine", sub fardul luxului țipător pe care-l afișează magnații, soțiile și amantele lor.

piramidei sociale: impozitele pe marile venituri scad de la an la an, sub motiv că astfel firmele sînt încurajate să facă investiții. În schimb, micii contribuabili plătesc taxe grele pentru salariile și celelalte venituri ale lor.

Bancherii sînt privilegiații printre privilegiați. Ei cîștigă nu numai de pe urma operațiunilor pe care le fac cu banii depunătorilor, nu numai de pe urma dobînzilor pe care le percep atunci cînd acordă credite, ci și (sau mai ales) de pe urma speculațiilor la bursă. Sub impulsul lor, o adevărată frenezie a cuprins Stock Exchangeul din New York și în urma lui bursele din restul S.U.A. și al lumii capitaliste. Milioane de oameni își investesc economiile — adeseori obținute cu prețul unor crîncene privațiuni — în acțiuni a căror valoare crește de cîțiva ani necontenit. De fapt însă este vorba de o valoare fictivă, căci prețul acestor hîrtii depășește cu mult contrapondera lor materială: cresc în același ritm, și uneori chiar mai rapid, acțiuni ale unor întreprinderi cărora e departe de a le merge bine. Pierzîndu-și semnificația inițială, acțiunile au încetat să mai reprezinte o cotă-parte dintr-o fabrică, o societate de transporturi sau o mare exploatare agricolă, devenind un scop în sine. Ele se vînd azi pentru că sînt mai scumpe decît ieri și se cumpără azi pentru că se speră că vor fi și mai scumpe mîine. Dar producția de noi bunuri materiale nu acoperă decît un procent din ce în ce mai mic din cota pe care au atins-o aceste file de carton sau hîrtie velină, tipărite artistic și tivite cu chenare de aur.

Atunci cînd se încearcă — cu foarte multă timiditate — să se pună unele stavile acestei frenezii, speculanții intervin numaidecît. Astfel, în martie 1929, Wall Streetul înregistrează o nouă scădere în cotele sale. Lucrul îl alarmează cumplit pe William Durant, fostul președinte al Consiliului de

În p. 71: *24 octombrie 1929. „Joia neagră". Mulțimea se îndreaptă spre Wall Street, pentru a afla ultimele noutăți de la bursă*

Decembrie 1930. Hebdomadarul Monde, *condus de scriitorul militant Henri Barbusse, consacră un număr special seismului care zguduia din temelii societatea capitalistă*

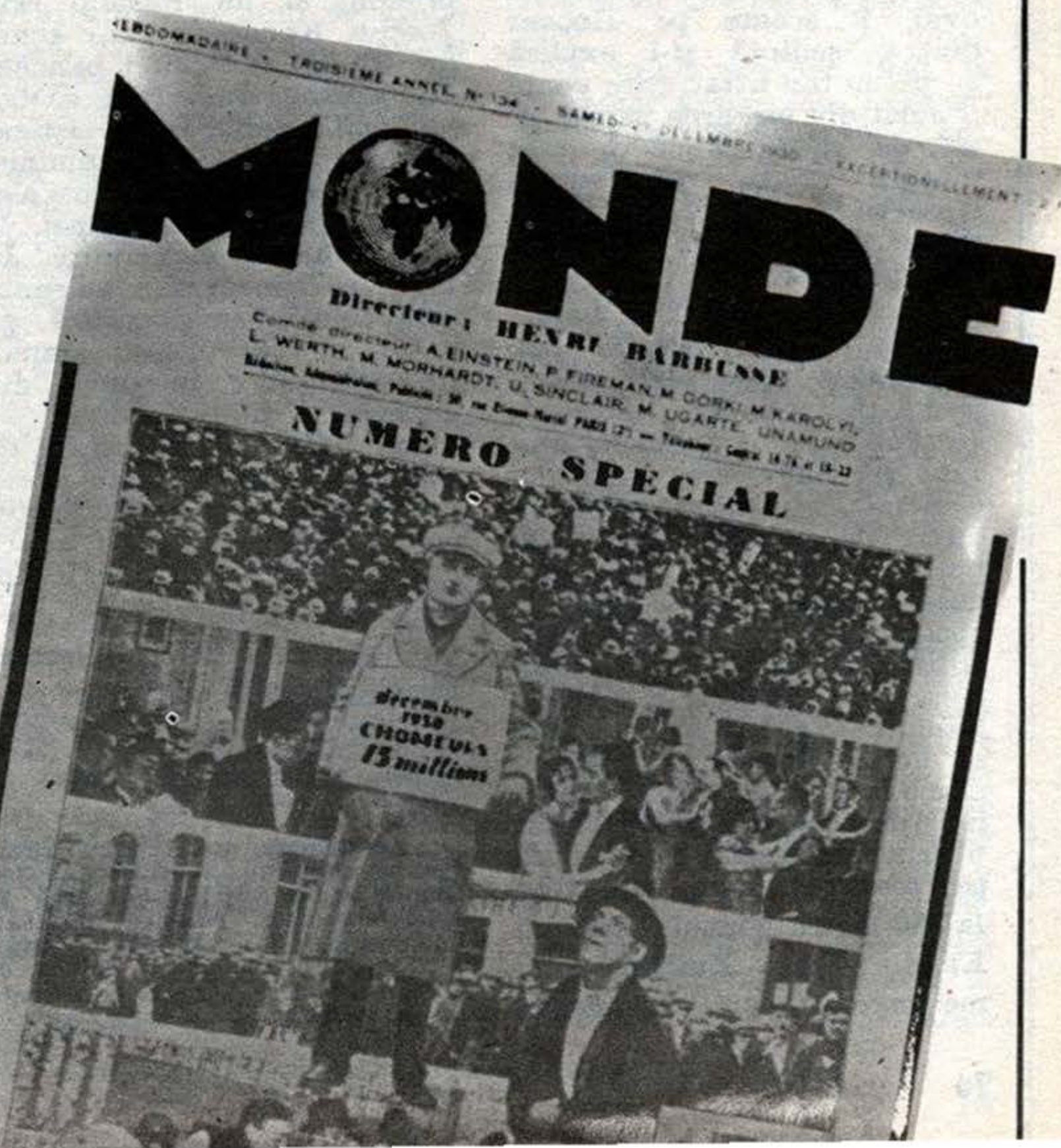

Întrecerea zgîrie-norilor

În platforma sa electorală, Hoover nu s-a sfiit să ia fățiș apărarea marilor companii bancare, industriale și agricole, promițîndu-le că le va apăra interesele, printr-o politică vamală protecționistă, impunînd tarife ridicate la importuri, și printr-o politică socială de dreapta, conform căreia muncitorii trebuie să fie recunoscători patronilor pentru salariul pe care-l capătă și să-și limiteze la minimum revendicările. Ajuns la Casa Albă, Hoover respectă cu strictețe această parte a programului.

La Departamentul tezaurului (Ministerul de finanțe) domnește în continuare Andrew Mellon, care ocupă acest post de la sfîrșitul primului război mondial. Mare bancher — prieten și rival, în același timp, al faimosului John Pierpont Morgan, mort în 1913 —, Mellon este patronul a peste 50 mari întreprinderi. Politica sa corespunde acestei situații pe care o are la activul

administrație al giganticului trust General Motors. Durant este din 1924 șeful unui consorțiu care dispune de un capital de patru miliarde de dolari și care se ocupă exclusiv de foarte mănoase speculații la Stock Exchange. Scăderea cursurilor îl nemulțumește profund, cu atît mai mult cu cît este urmarea unei acțiuni inițiate de o agenție guvernamentală — Federal Reserve Board. Aceasta mărește dobînda împrumuturilor pe care le acordă băncilor tocmai în intenția de a frîna într-ucîtva specula. Durant se decide să nu-și piardă vremea, nici măcar cu funcționari superiori, și să se adreseze direct unui vechi și intim prieten al său — președintele Statelor Unite ale Americii.

După cît se pare, Hoover îi este foarte îndatorat. Ca dovadă că Durant nu se simte obligat să se anunțe la Casa Albă. În gara orașului Detroit, unde își duce activitatea, el se îmbarcă în trenul său personal, unde are și un vagon de frizerie, al cărui unic client este. Ajuns la Washington, financiarul dă buzna la Casa Albă, fără ca vreuna dintre secretarele președintelui să-l poată reține. Intră în biroul oval, îl scoate pe Hoover dintr-o ședință și-i explică — pe un ton iritat, care poate fi auzit din birourile vecine — cît de dezagreabilă îi este măsura luată de Federal Reserve Board. Hoover dă dispozițiile cuvenite și măsura este anulată.

La 29 august 1929, ziarele anunță că Jacob Raskob va construi cel mai înalt zgîrie-nori din lumea întreagă. Raskob este urmașul lui Durant la conducerea trustului General Motors, dar, spre deosebire de antecesorul său, el nu a așteptat să părăsească acest post pentru a se apuca de speculații la bursă în stil mare. Ultima sa idee a fost de a cumpăra vechea clădire a celebrului hotel Waldorf-Astoria, care se mută într-un nou sediu, de a o rade de pe fața pămîntului și de a construi pe locul lăsat liber un bloc care să întreacă pe toate celelalte, ajungînd la 350 metri. Numele său va fi Empire State Building, nume sugestiv, care ar suna, în traducere, „clădirea statului imperial". Ziariștii sînt convocați pe șantierul de demolare, unde coloanele de marmură ale vechiului hotel sînt tăiate cu ferăstraie speciale și apoi transportate la castelul lui Raskob din Delaware. Într-una dintre pivnițe se descoperă cinci uriașe butoaie cu whisky, vechi de peste 30 ani, pe care financiarul promite că le va împărți gazetarilor, deîndată ce va fi abolită prohibiția.

Peste cîteva săptămîni, Raskob are neplăcuta surpriză de a afla că Walter Chrysler, primejdiosul său concurent în materie de construcții de automobile, are de gînd să pună pe imobilul pe care-l construiește tot la New York și care îi va purta numele o săgeată, pentru a-l întrece în înălțime pe Empire State Building. Vînzarea de birouri și apartamente în proiectata clădire riscă să sufere mult de pe urma acestei rămîneri pe locul doi. Raskob are atunci o inspirație de geniu: pe terasa zgîrie-norului său se va înălța un catarg de 70 metri[1], de care va amara dirijabilul german Graf Zeppelin.

Unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Raskob este Joseph Kennedy, care acum are 41 ani, fiul unui bancher din Boston. În primul război mondial, Kennedy a cîștigat foarte mulți bani ca administrator al unei oțelării și mai ales ca proprietar al cantinei la care mîncau muncitorii. În 1926, a cumpărat o măruntă companie cinematografică, pe care a dezvoltat-o rapid, transformînd-o într-unul din giganții Hollywoodului — firma RKO. În momentul de față însă, principala lui sursă de profituri o reprezintă specula la bursă, care îi aduce milioane de dolari anual. Anticipînd evenimentele, trebuie să menționăm că Joseph Kennedy, tatăl viitorului președinte al S.U.A., va ști să-și vîndă acțiunile în ceasul al 12-lea și marea criză economică, departe de a-l afecta cu ceva, l-a îmbogățit și mai mult.

[1] Acestea erau unele dintre cifrele care se vînturau în perioada cînd Empire State Building era încă în stare de proiect. Terminat în 1931, imobilul avea 381 metri și 102 etaje. În 1950, i s-a adăugat o antenă de televiziune, care i-a sporit înălțimea la 448,66 metri.

Focuri de armă la Gastonia și Marion

În timp ce clasele dominante sînt preocupate în principal de marea problemă în ce să-și investească giganticele beneficii, situația muncitorilor și a fermierilor, chiar în acest „deceniu al prosperității", este foarte grea. Pentru proletariat deceniul a început cu arestarea a 6000 oameni în noaptea Anului nou 1920. Această captură în masă a fost ordonată de ministrul justiției de atunci, A. Mitchell Palmer, sub pretextul unei „conspirații comuniste". Anii care au urmat au fost martorii unei serii de înscenări judiciare, cea mai celebră rămînînd procesul lui Sacco și Vanzetti[2].

În anii '20, peste 30 milioane americani lucrau ca salariați în industrie. Deși se aprecia că sub venitul minim de 2 000 dolari pe an o familie trăia în mizerie, salariul mediu al muncitorilor din fabrici și uzine nu depășea 1 500 dolari. Săptămîna de lucru era de cel puțin 50 ore, dar foarte mulți oțelari lucrau 84 ore pe săptămînă. La muncă egală, femeile primeau 50-60 la sută din salariul bărbaților, iar copiii — mai larg folosiți decît în Anglia lui Dickens — încă și mai puțin.

Între 1920 și 1929, productivitatea fiecărui muncitor american crește cu 40 la sută, iar salariul lui cu numai 7 la sută. Curtea supremă blochează sistematic orice tentativă de legislație în favoarea proletariatului. Ea reduce astfel practic la zero dreptul la grevă, permițînd patronilor să folosească „polițiile particulare", care atacă cu sălbăticie pichetele. Cei angajați într-o slujbă trebuie să promită în scris că nu se vor afilia niciodată unui sindicat. Drept urmare, numărul sindicaliștilor scade de la 5 milioane în 1920 la sub 3,5 milioane în 1929.

În 1923, Curtea supremă a declarat neconstituțională o

[2] *Magazin istoric*, nr. 1/1968.

lege care interzicea patronilor utilizarea copiilor în întreprinderile cu condiții insalubre. Un frapant exemplu despre situația muncitorilor americani în deceniul trei îl oferă memorabilele evenimente din orașul Gastonia (statul Carolina de Nord). În 1929, Gastonia este un conglomerat de fabrici textile, unde muncitorii primesc nouă dolari pentru o săptămînă de 66 ore. Ei trăiesc în barăci aparținînd patronilor și mănîncă la cantine aparținînd patronilor, cărora le restituie astfel salariul aproape în întregime, iar uneori le rămîn chiar datori. Copiii de 14 ani, care prestează exact aceeași muncă, primesc cinci dolari pe săptămînă.

În martie 1929, patronii interzic formarea unui sindicat. Izbucnește o grevă. Între organizatori se numără Ella May Wiggins, o filatoare de 29 ani, mamă a nouă copii. Cu un an și ceva în urmă, cînd patru dintre ei s-au îmbolnăvit de tuse convulsivă, Ella May a cerut să fie mutată din schimbul de noapte pentru a-i putea îngriji. Solicitarea i-a fost refuzată și cei patru copii au murit. La 14 septembrie 1929, un grup de membri ai sindicatului nou format este atacat de o bandă alcătuită din huligani, deținuți ai închisorii locale, eliberați în acest scop, și polițiști, sub conducerea șerifului lor. Se trage în plin și cîțiva muncitori cad grav răniți. Ella May Wiggins este ucisă.

Cîteva zile mai tîrziu, în orașul vecin, Marion, poliția deschide focul împotriva unei demonstrații pașnice a muncitorilor, omorînd șapte dintre ei și rănind alte cîteva zeci. În dimineața următoare, organul de presă al Asociației naționale a fabricanților publică un editorial care, după ce recapitulează evenimentele desfășurate la Gastonia și Marion, încheie triumfător: „Sperăm că cele întîmplate vor băga mințile în cap muncitorilor noștri, făcîndu-i să renunțe definitiv la utopii ca salariu minim, nivel minim de trai, protecție a copiilor, organizare în sindicate și redistribuire socialistă a averii".

Nici fermierii, care reprezintă 50 la sută din populație, nu o duc mai bine. Între 1919 și 1921, veniturile lor totale scad de la 17,7 miliarde la 10,5 miliarde dolari, iar indicele prețurilor agricole de la 215 la 124.

Prețurile pentru grîu și bumbac nu ating nici jumătate din cele ale deceniului precedent. Dar chiriile pentru terenuri, impozitele, dobînzile la bănci și celelalte obligații sporesc continuu. În zonele rurale, electrificarea progresează în ritm de melc, deoarece nu oferă beneficii suficiente companiilor particulare de electricitate. O aprofundată anchetă a Institutului central de sociologie constată că în 1925 viața de zi cu zi a fermierilor diferă extrem de puțin de cea din 1825. Comentariul președintelui Coolidge: „Fermierii n-au cîștigat niciodată multe parale. Nu cred că putem face ceva în privința asta".

Guvernul și businessul

1929: o fațadă somptuoasă, care maschează ruine jalnice. Un mit al prosperității, care ascunde nedreptăți crude. Conform unor aprecieri făcute de economiștii de la Brookins Institution, în anul de grație 1929, 40 la sută din familiile americane au venituri anuale sub 1500 dolari și 78 la sută — sub 3000. Numai 2,3 la sută din ele cîștigă peste 10 000 dolari pe an. 60 000 familii depășesc, numai prin depunerile lor la bănci, averea totală a celor mai nevoiașe 25 milioane familii.

Falimentul este inevitabil. El se produce în „joia neagră" de la 24 octombrie 1929, cînd și fațada și mitul sînt aruncate în aer. În urmă cu opt ani, revista noastră a publicat un articol despre această fatidică dată[1]. La 24 octombrie, Wall Streetul cunoaște un teribil cutremur: la bursă se vînd aproape 13 milioane acțiuni, la prețuri din ce în ce mai mici, ceea ce stîrnește o uriașă panică. Marți, 29 octombrie, se vînd 16 410 030 acțiuni la prețuri care reprezintă jumătate, o treime, un sfert sau o zecime din cele de pînă atunci. Stock Exchangeul este închis pe cîteva zile. Fără nici un folos. La jumătatea lui noiembrie, bursa newyorkeză înregistrează pierderi totalizînd 26 miliarde dolari.

Dar crahul de pe Wall Street nu constituie decît manifestarea exterioară a unor racile profunde ale economiei capitaliste. Puterea de cumpărare este concentrată în mîinile micii minorități a celor bogați, foarte bogați și neverosimil de bogați. Unii dintre ei suferă întrucîtva de pe urma pierderilor la Stock Exchange. Ceilalți, cei foarte mulți, pierd totul acolo. Nici muncitorii, nici fermierii nu au rezerve din care să poată cheltui pentru cele strict necesare vieții. Nemaiexistînd cumpărători, mărfurile zac în depozite și magazine, industria ușoară nu mai are clienți, deci fabricile ei se închid. Industria grea își pierde astfel piața de desfacere a produselor sale — mașini unelte, echipament de tot felul, construcții etc. Uzinele se închid și ele. La fel minele și sondele, deoarece cărbunele, metalul și petrolul nu mai au cui să fie furnizate. Armata de șomeri crește vertiginos și, evident, șomerii au o putere de cumpărare egală cu zero.

În primăvara lui 1930, la șase luni după „joia neagră", peste patru milioane de americani nu au de lucru. La New York, Chicago și în celelalte mari orașe americane, cozi lungi se formează de cu noapte în fața ușilor unde organizații filantropice distribuie cîte o supă și un codru de pîine. La Philadelphia, cîteva sute de copii mor literalmente de foame. La San Francisco, mii de oameni rămași fără adăpost dorm în parcuri și pe marginea șoselelor. Și cifra șomerilor crește necontenit: 8 milioane în ianuarie 1931, 13,5 milioane în decembrie 1931, aproape o treime din mîna de lucru a Statelor Unite.

Între timp, cei mari și puternici continuă să fie de un optimism pe care *New York Times* îl va defini drept „patologic de imbecil". Henry Ford, la 4 noiembrie 1929: „Situația este mult mai bună astăzi decît a fost ieri și se anunță tot mai bună". Charles

[1] *Magazin istoric*, nr. 12/1975.

M. Schwab, președintele Consiliului de administrație al marelui trust siderurgic Bethlehem Steel, la 10 decembrie 1929: „În anul care se încheie, premisele pentru o prosperitate permanentă sînt mult mai favorabile decît în 1928". Ministrul de finanțe, Andrew Mellon, în aprilie 1930: „Un belșug fără precedent ne așteaptă după colț". Hoover va prelua nefericita expresie, în cîteva rînduri, ceea ce va contribui la spectaculoasa lui înfrîngere în alegerile din 1932. Cît despre Mellon, el va declara cîteva luni mai tîrziu: „Guvernul este un business oarecare și trebuie să fie condus după princip ile businessului". Ministrul de finanțe începe prin a-și aplica sie însuși aceste principii. Pentru a fi sigur că va plăti impozite cît mai reduse, el cere în fiecare an Direcției fiscale din departamentul său să-i înainteze zece propuneri de evaluare a veniturilor lui personale, pentru a o alege pe cea mai favorabilă. Solicitudinea se extinde și asupra celorlalți milionari și miliardari, cărora le găsește tot felul de subterfugii pentru a-i scuti de impozite, și merge atît de departe încît celor prea „scrupuloși" le restituie, între 1929 și 1932, 3,5 miliarde de dolari.

„Frate, ai un bănuț?"

În zadar apelează unele ziare la acești superbogătași pentru a ușura soarta celor aflați în mizerie. Organizația pentru ajutorarea șomerilor, creată din fonduri particulare și prezidată de conducătorul trustului American Telephone and Telegraph, reușește să împartă la New York maximul de alocație pe familie: 2,39 dolari pe săptămînă. În alte locuri, se dă și mai puțin, iar în cele mai multe nimic. Cînd e întrebat dacă e de părere că omul poate suferi la nesfîrșit, președintele băncii Chase National răspunde calm: „Da, cred că da".

Patronii se opun cu înverșunare oricărei măsuri guvernamentale de ajutorare a celor în nevoie, iar aceștia din urmă caută cu disperare de lucru, vagabondînd de la un capăt la celălalt al Statelor Unite. O singură companie de cale ferată, Southern Pacific Railroad, într-un singur an, 1932, raportează că „a aruncat din vagoanele sale de marfă peste 700 000 haimanale".

Dar chiar și muncitorii care mai au de lucru trebuie să accepte reduceri drastice ale salariilor lor: de la 28 dolari pe săptămînă în 1929, la 17 în 1932. Sînt faimoasele „curbe de sacrificiu", care se vor regăsi și în România.

Pentru fermieri, situația devine la fel de dramatică. Veniturile lor totale scad de la 10,5 miliarde de dolari în 1921, la 2 miliarde în 1932 — o pierdere de peste 80 la sută. În aceeași perioadă, prețurile produselor industriale de care ei au nevoie scad cu numai 30 la sută, iar dobînzile, chiriile etc. nu scad deloc. Reprezentînd, așa cum am văzut, 50 la sută din populația Statelor Unite, fermierii dobîndesc 12 la sută din venitul național în 1929 și abia 5 la sută în 1932.

Micii întreprinzători sînt și ei greu loviți. În 1929, se înregistrează aproximativ 20 000 falimente, în 1932 — 31 000. Venitul global al tuturor indivizilor scade între aceiași ani de la 82 miliarde dolari la 40 miliarde. Comerțul interior diminuă cu 53 la sută, cel exterior cu peste 60 la sută. Și pentru că vorbim de comerț, să amintim unul dintre tablourile caracteristice din orașele americane ale epocii: tarabe improvizate, la care ingineri, arhitecți, medici, actori și intelectuali din diverse alte categorii vînd mere cu cinci cenți bucata. Rarii cumpărători sînt acostați de cerșetori cu o replică ce devine celebră, ca un tragic laitmotiv al catastrofei: „Frate, ai un bănuț și pentru mine?"

Din epicentrul american al seismului undele crizei se propagă în toată lumea capitalistă. În Anglia, numărul șomerilor ajunge la 1 100 000, apoi la 2 700 000, apoi la 3 000 000, iar producția industrială scade între 1929 și 1932 cu 25 la sută, în vreme ce lira sterlină pierde o treime din valoarea ei. La Viena, crahul băncii Creditanstalt, care rămîne descoperită cu 20 milioane dolari, vestește degringolada. În Germania, la 9 octombrie 1930, sînt recenzați trei milioane șomeri. Peste un an, numărul se dublează. Falimentele băncilor se țin lanț, producția industrială scade cu 45 la sută. În Franța, dau faliment Banca Națională de Credit, firma Citroën, Compania generală transatlantică. Și acțiunile celorlalte societăți pierd 60 la sută din valoarea lor. În Italia sînt 1 000 000 șomeri. În restul lumii capitaliste, simptomele crîncenei epidemii sînt similare: totalul general al șomerilor ajunge la 40 milioane, iar scăderea producției industriale, inclusiv în țările subdezvoltate, este de 45 la sută.

Capitalismul își va reveni cu mare greutate din această criză, lucru pentru care îi vor fi necesari toți anii deceniului patru. Dar unele dintre rănile provocate în 1929-1933 nu numai că nu se vor vindeca, ci vor deveni un mediu de cultură pentru microbii unei alte boli, care va pune destinul întregii omeniri în cumpănă: ciuma brună a nazismului.

Articol alcătuit pe baza unei bibliografii provenind din țările occidentale care au avut cel mai mult de suferit de pe urma crizei izbucnite în 1929. Dintre volumele consultate, menționăm: Claude Paillat, La Guerre à l'horizon. 1930-1938. (Dossiers secrets de la France contemporaine), **tome 3, Paris, 1981; Robert Goldston,** The Great Depression, The United States in the Thirties, **New York, 1970; Basil Rauch,** The History of the New Deal, **New York, 1963;** Propyläen Geschichte Europas, **vol. VI, 1976.**

SÎNGE AFRICAN
PENTRU PLANTAŢIILE AMERICII

Abolirea colonialismului — iată un proces istoric inseparabil de perioada următoare anului 1945. Proces istoric ireversibil şi totodată de dimensiuni mondiale. Cele aproximativ 100 noi state independente, apărute pe harta politică a lumii în deceniile postbelice, ca succesoare ale fostelor imperii coloniale, reprezintă astăzi una dintre realităţile cele mai impunătoare ale istoriei universale. Ele nu numai că au introdus în istoria contemporană o realitate nouă, dar au restabilit totodată un circuit istoric întrerupt prin violenţă de ascensiunea colonială. Este circuitul care duce la valorile tradiţionalelor societăţi din Asia, Africa, America Latină, aflate pe trepte avansate de dezvoltare în vremurile expansiunii coloniale.

Poporul român — care a cunoscut la rîndul său în multe momente ale istoriei sale, începînd cu cele mai timpurii şi pînă cu puţine decenii în urmă, urmările dureroase şi nefaste ale dominaţiei străine — şi-a manifestat puternica solidaritate cu cauza luptei popoarelor subjugate pentru a-şi cuceri libertatea şi independenţa. Preşedintele Nicolae Ceauşescu, a cărui personalitate se bucură de o deosebită stimă, simpatie şi consideraţie în noile state independente, în ţările în curs de dezvoltare, în ţările nealiniate, în întreaga lume a treia, a subliniat în repetate rînduri poziţia naţiunii noastre.

„Poporul român — care şi-a înfăptuit dreptul de a fi stăpîn pe propriile destine printr-o luptă plină de sacrificii, pe parcursul a mai multor secole — a acordat şi acordă un sprijin activ, moral, politic şi material, luptei popoarelor pentru a-şi cuceri dreptul la viaţă liberă şi independentă, pentru înlăturarea oricăror forme de dominaţie colonialistă şi neocolonialistă.

Sclavi în lanţuri. Gravură dintr-o carte de Livingstone, din 1865

Reflectînd voinţa popoarelor de a pune capăt politicii imperialiste şi colonialiste şi de a aşeza relaţiile dintre toate statele pe principiile independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii în drepturi şi respectului reciproc, lichidarea asupririi străine şi cucerirea libertăţii de către ţările şi popoarele coloniale se încadrează în amplul proces de transformări revoluţionare, naţionale şi sociale din întreaga lume, care a dus la adînci mutaţii în raportul de forţe pe arena mondială".

Exploatarea colonială a constituit o ruşine a istoriei umanităţii. Urmările acestei exploatări nu au dispărut însă odată cu accesul fostelor colonii la statutul de independenţă. Analizînd aceste complexe fenomene, preşedintele Romîniei spunea, nu de mult: „Lumea este încă împărţită în bogaţi şi săraci. Mai mult de două treimi din omenire trăieşte în mizerie şi sărăcie, în timp ce o mică parte, care şi-a asigurat dezvoltarea pe baza asupririi coloniale a altor popoare, trăieşte mai bine, sînt ţări bogate, cum se spune astăzi în lume. Dar această bogăţie a fost realizată tocmai pe seama asupririi a zeci şi zeci de popoare. Dacă aceste ţări bogate continuă să aibă şi astăzi un nivel mai ridicat se datoreşte faptului că, sub o formă sau alta, ele continuă încă să asuprească şi să se îmbogăţească pe seama altor popoare. Iată de ce la ordinea zilei se pune problema realizării unor relaţii internaţionale noi, a unei noi ordini economice mondiale, bazată pe egalitate şi echitate, pe lichidarea asupririi unui popor de către altul. Trebuie să facem în aşa fel ca relaţiile dintre state să se bazeze pe avantaj reciproc, pe echitate, pe o cooperare care să contribuie la dezvoltarea fiecăruia, să excludă inegalitatea şi asuprirea. Aceasta este, dealtfel, problema fundamentală a noii ordini economice internaţionale!"

Unul dintre simptoamele istoriceşte demonstrat al colonialismului l-a constituit şi comerţul cu sclavi. Istoriografia contemporană investighează sub cele mai diferite aspecte robia colonială.

Iată în aceste pagini cîteva din concluziile ei cele mai recente.

Carol Quintul distribuie „licenţe"

Descoperirea aurului şi argintului în emisfera occidentală, exterminarea populaţiei indigene din multe ţări ale celor două Americi şi aruncarea supravieţuitorilor în robie, ocuparea şi jefuirea Indiei şi a altor zone din Asia şi din Pacific, transformarea Africii negre într-o sursă de sclavi — iată trăsăturile pe care Marx le găseşte caracteristice pentru începuturile dezvoltării capitalismului. Săracă în materii prime, săracă în metale preţioase, săracă în mînă de lucru suficient de ieftină, Europa Occidentală nu ar fi putut „decola spre înălţimile revoluţiei industriale" fără cucerirea şi exploatarea unor zone extra-europene, capabile să ofere burgheziei incipiente ceea ce îi lipsea. Aşa s-a născut politica de colonizare ale cărei ravagii s-au exercitat pe toate celelalte continente ale globului.

Dintre flagelurile colonialismului, cel mai nefast a fost poate sclavia: capturarea unor fiinţe umane, vinderea şi transportarea lor la distanţe enorme, tratarea lor ca nişte vite de muncă şi de prăsilă, în dispreţul total al oricărei dreptăţi şi oricărei etici. Africa a fost cea care a avut cel mai mult de suferit de pe urma sclavagismului modern, efectele lui devastatoare manifestîndu-se pe toate planurile existenţei şi activităţii umane: economic, social, politic, demografic, cultural, moral...

Conchistadorii spanioli ai Lumii Noi au încercat să folosească munca înrobită a băştinaşilor. Indienii — cum i-a numit Columb — au fost puşi să lucreze pînă la epuizare în minele de aur şi de argint şi pe marile latifundii ale ocupanţilor. Dar ei s-au dovedit mult mai puţin docili decît îşi închipuiseră spaniolii, răsculîndu-se sau pur şi simplu dispărînd fără urme de la locul de muncă. În al doilea rînd, le lipseau forţa şi rezistenţa fizică, pierind cu miile, din cauza trudei istovitoare sau a bolilor aduse de europeni.

Soarta lor a stîrnit compasiunea unora dintre spanioli, compasiune care s-a tradus prin formularea anumitor „recomandări" de protecţie, dar care nu s-au materializat niciodată în măsuri efective. În 1502, Nicolas de Ovando, numit guvernator în Haiti, a găsit acolo un număr de negri aduşi din Africa. Peste opt ani, regele Ferdinand a ordonat trimiterea în insulă a altor cîteva sute de africani, pentru a lucra în mine, sub pretextul că astfel „băştinaşii vor fi cruţaţi".

În 1517, Bartolomé de Las Casas, episcop al Chiapei, care îl însoţise pe Ovando în Haiti, i-a propus tînărului rege de la Madrid, Carol Quintul, ca fiecare spaniol de pe această insulă să aibă dreptul de a importa 12 sclavi negri, eliberîndu-i în schimb pe indieni. Ceva mai tîrziu, în a sa *Historia de Las Indias*, Las Casas avea să recu-

noască imensa greşeală pe care o făcuse.

Dar vina pe care şi-o asuma nu era în practică chiar atît de mare. Încă cu un an înainte, Carol distribuise cu generozitate curtenilor săi „licenţe" de import pentru negri în Lumea Nouă. Un favorit al său a căpătat dreptul exclusiv de a aduce 4 000 africani pe an în Haiti. Favoritul şi-a vîndut autorizaţia unor negustători genovezi, în schimbul sumei de 25 000 ducaţi; negustătorii au cumpărat sclavii de la portughezi şi astfel a început primul comerţ sistematic cu carne vie.

Sistematic! Pentru că, sub forme sporadice, el debutase cu aproape un secol mai înainte. Principele Henric Navigatorul al Portugaliei (1394-1460) a iniţiat o serie de măsuri cu caracter maritim-comercial, menite să aducă ţării sale aurul de care avea nevoie pentru a cumpăra mătasea, indigoul, piperul şi celelalte condimente din Asia.

Aşa cum spunea cronicarul, „principele Henric a poruncit caravelelor sale să pornească, pregătite şi pentru pace şi pentru război, în ţara Guineei, unde oamenii sînt nemaipomenit de negri", Numele Guineeifigurase dealtfel, sub forma Gunuia, desemnînd o zonă de pe coasta occidentală a Africii, încă din 1320, pe o hartă a genovezului Giovanni Di Caringuano şi, din 1375, pe un atlas catalan. Explorarea Africii întreprinsă de Vasco da Gama şi de alţi corăbieri nu a satisfăcut decît într-o mică măsură setea de metal preţios. Suficient totuşi, pentru ca, în 1481, portughezii să construiască în Sierra Leone un port, al cărui nume sună în traducere românească „Sfîntul Gheorghe al Minei", şi ca englezii să boteze *guinee*, moneda de aur bătută prima oară în 1662 şi păstrată pînă de curînd ca valoare fictivă (21 şilingi în loc de 20, cît avea lira sterlină). Călătoriile au avut alte două rezultate mai importante: unul benefic, descoperirile geografice, altul malefic, declanşarea exploatării Continentului negru, inclusiv a negoţului cu sclavi.

În 1434, Gil Eanes a adus la Lisabona primii sclavi negri: 17 femei şi copii, vînaţi în zona occidentală a Mauritaniei de astăzi. În 1442, Antam Gonsalves a debarcat pe coasta Atlanticului, într-o zonă care avea să devină, mai tîrziu, colonia spaniolă Rio D'Oro şi care astăzi formează partea de sud a Marocului. Gonsalves a capturat cîţiva mauri, dar Henric Navigatorul i-a poruncit să-i pună în libertate. Drept mulţumire, maurii i-au dăruit, printre altele, zece negri. În 1444, Lanzarote Dalagos a adus 263 negri şi i-a vîndut în cîteva zile.

A mato ii din Lisabona au înţeles imediat cît de avantajos putea fi comerţul cu sclavi. El a răspuns într-un prim timp curiozităţii arzătoare a celor ce nu se urneau din oraşele metropolei şi cărora li se putea demonstra astfel că unii compatrioţi ai lor ajunseseră în Africa. „Cum poate avea cineva piele neagră?", se întrebau ei cu naivitate şi nu credeau în această realitate decît cînd o vedeau cu proprii lor ochi. Ei au trimis corăbii care au coborît din ce în ce mai la sud, de-a lungul litoralului atlantic al Africii. Portughezii au debarcat în Insulele Capului Verde, apoi au urcat de-a lungul fluviului Senegal şi au ajuns în Ghana, pe care au rebotezat-o Coasta de Aur. Africanii erau aduşi în metropolă şi folosiţi mai ales în agricultură şi ca personal casnic: curînd a devenit de bon ton ca familiile aristocrate să aibă slujitori de culoare în grajduri, în saloane şi pe capra landourilor. După unele statistici, pe la mijlocul secolului XVI, negrii formau zece la sută din populaţia Lisabonei.

Triunghiul transatlantic

Dar la acea dată, nevoile de mînă de lucru în Lumea Nouă precumpăneau în mod hotărîtor. Într-o primă epocă, portughezii au deţinut monopolul asupra exploatării Africii Occidentale, inclusiv asupra negoţului cu sclavi, monopol consfinţit în 1454, printr-o bulă emisă de papa Nicolae V. Patru decenii mai tîrziu, papa Alexandru VI Borgia a confirmat, în linii mari, dispoziţiile predecesorului său. Dar nici Spania, nici celelalte puteri europene nu au fost de acord cu această împărţire. Regele Francisc I al Franţei a declarat: „Să mi se arate clauza din Testamentul lui Adam care mă exclude de la împărţirea lumii".

Europenii au încheiat mai întîi acorduri cu căpeteniile berbero-arabe, care practicau de mult negoţul cu negri, pentru ca, într-o fază următoare, cînd au pătruns mai adînc în interiorul continentului, să elimine aproape complet această concurenţă. *Numai* portughezii, *numai* într-o sută de ani (1580-1680) şi *numai* într-o singură ţară, Brazilia, au vîndut peste un milion de africani.

Primul englez care s-a angajat în această nouă ramură comercială a fost amiralul Sir John Hawkins (1532-1595). Vlăstar al unei bogate familii de armatori, el şi-a început cariera în 1562, pe un vas care purta nici mai mult nici mai puţin decît numele de „Isus". El a iniţiat o serie de atacuri pirateresti împotriva corăbiilor portugheze. În calele unora dintre ele, capturate în largul coastei Guineei, Hawkins a găsit africani în lanţuri. Fără nici o ezitare, el i-a transportat peste Atlantic şi i-a vîndut plantatorilor spanioli din Lumea Nouă.

Hawkins a revenit în numeroase rînduri pe coasta occidentală a Africii, continuînd să se ocupe de acest mănos trafic. Se cunoaşte cel puţin un caz cînd, după ce a tratat cu un „rege" negru cumpărarea unor captivi, a pus în lanţuri pe rege însuşi, întreaga lui familie şi pe toţi curtenii. În asemenea condiţii, nu e de mirare că Hawkins s-a îmbogăţit foarte repede. Elisabeta I, care mai întîi îl certase pentru isprăvile sale pirateresti, i-a devenit recunoscătoare şi l-a înnobilat. Amiralul nu a uitat sursa averilor sale, alegîndu-şi drept însemn heraldic un negru legat fedeleş.

În tot cursul celei de-a doua jumătăţi a sec. XVI,

numeroşi alţi navigatori din Anglia i-au urmat exemplul. Îndeletnicirea a atras — simultan cu britanicii sau chiar înaintea lor — întreprinzători şi din alte state vesteuropene. La sfîrşitul sec. XVI şi începutul celui următor, olandezii, a căror flotă era considerabilă pe atunci, au deţinut întîietatea în acest domeniu. Ei şi-au disputat cu portughezii porturile din Congo şi Angola şi au bombardat satele care aveau legături cu francezii, pe coasta Senegalului. Le-au urmat francezii, care au înfiinţat Compania Indiilor Occidentale şi Compania Senegalului, în cadrul cărora negustorii se asociau pentru a face faţă riscurilor comportate de faptul că navele plecau pe o durată de cel puţin 8-10 luni. Printre mărfurile cumpărate, transportate şi vîndute de corăbiile acestor companii, negrii se aflau la loc de frunte.

În 1620, o navă olandeză a adus o încărcătură de africani din Guineea şi a vîndut-o la Jamestown, în Virginia. Aşa a debutat comerţul cu sclavi în coloniile britanice din Lumea Nouă (ceea ce nu a împiedicat în 1696 Compania portugheză a Guineei să furnizeze şi ea 10 000 *tone de negri*).

Treptat, pe măsură ce s-au impus pe mări şi oceane, englezii au dobîndit supremaţia şi în materie de comerţ cu sclavi. Între 1680 şi 1700, o singură companie britanică, ai cărei acţionari erau cei mai de seamă duci şi lorzi ai regatului, a „exportat" 140 000 negri; alţi 160 000 au revenit unor întreprinzători mai mărunţi: totalul a atins astfel 300 000 în numai două decenii. După olandezi şi francezi, englezilor le-a revenit, prin tratatul de la Utrecht, semnat în 1713, monopolul furnizării către coloniile spaniole a cel puţin 4 800 negri pe an. Între 1700 şi 1786, 610 000 africani au fost vînduţi doar pe insula Jamaica, colonie engleză încă din 1655. Pînă la acea dată, de-a lungul unui singur secol, totalul negrilor ajunşi în posesiunile britanice de pe continentul american şi din Indiile Occidentale era de 2 130 000. Şi pentru că sîntem la bilanţuri, să amintim că, după unele evaluări, în sec. XVII au ajuns în cele două Americi un milion de africani, iar în sec. XVIII — zece milioane.

Comerţul britanic cu sclavi a atins apogeul începînd cu mijlocul sec. XVIII, cînd a căpătat contururi definite ceea ce a intrat în istorie sub numele de „negoţul în triunghi". Punctul de plecare îl forma un port: Londra, Bristol, Lancaster, dar, mai ales, Liverpool, care îşi datorează o mare parte din dezvoltarea sa acestei îndeletniciri (în cazul Franţei, porturile corespunzătoare au fost Nantes, Bordeaux şi Saint Malo). De acolo, porneau navele cu arme de foc, stambă, alcool, mărgele şi alte produse, care serveau drept monedă de schimb. Prima latură a triunghiului se termina undeva, în golful Guineei, al cărui litoral fusese botezat Coasta sclavilor. Acolo se stabiliseră o serie de puncte strategice: insula Arguin, Goreea, Elmina, São Tomé, Luanda etc., unde mărfurile aduse erau schimbate pe africanii cumpăraţi, care le luau locul în cale. Cea de-a doua latură a triunghiului — transportul propriu-zis al sclavilor — se termina în Indiile Occidentale sau pe ţărmul răsăritean al Americii. Acolo, locul încărcăturii umane îl luau produsele diferitelor plantaţii — zahăr, melasă, bumbac etc. — şi triunghiul se reînchidea în portul de bază din Anglia.

Metoda linguriţelor

Registrele păstrate cu grijă din acea epocă dovedesc amploarea infamului trafic. În 1790, de exemplu, pe litoralul occidental al Africii, funcţionau 40 contoare („centre de desfacere" a negrilor capturaţi): 14 erau engleze, 3 franceze, 15 olandeze, 4 portugheze şi 4 daneze. În acelaşi an, europenii şi-au repartizat astfel cei 74 000 africani, pe care i-au transportat peste ocean: englezii — 38 000 negri, francezii — 20 000, olandezii — 4 000, danezii — 2 000, portughezii — 10 000.

Negustorii de sclavi stabiliseră ierarhii precise ale mărfii pe care o manipulau. Captivii cei mai de preţ erau numiţi „monede de India": bărbaţi de la 15 la 25 ani, fără nici un cusur fizic, avînd toţi dinţii şi toate degetele, cu ochii limpezi şi o sănătate înfloritoare. Cu o „monedă de India" se puteau cumpăra fie doi copii de la 3 la 7 ani, fie o mamă şi un copil. Trei copii de la 8 la 15 ani costau două asemenea monede. Uneori, plata se făcea şi în bani, care, de obicei, erau placaţi cu aur de giuvaergii specializaţi în astfel de escrocherii, pentru a înşela căpeteniile locale.

Într-o *Descriere a Negritiei*, publicată exact în anul revoluţiei franceze, 1789, francezul Pruneau de Pommegorge, funcţionar, timp de 22 ani, al Companiei Indiilor Occidentale, a lăsat o zguduitoare relatare despre procedeele utilizate pe Coasta sclavilor: „Într-o zi, m-am prezentat la un angrosist, care mi-a înfăţişat cîţiva captivi. Printre ei era o femeie de 20-24 ani, zdrobită de durere. Am remarcat că avea sînii umflaţi, ceea ce m-a făcut să bănuiesc că născuse de curînd. Am cerut negustorului să văd copilul. Mi-a răspuns că femeia nu avea copil. M-am ferit să o întreb pe ea, căci pentru orice vorbă rostită ar fi fost pedepsită cu moartea. I-am apăsat sînul cu mîna şi am văzut că din el picură lapte. Atunci am stăruit să văd copilul. Scos din fire de insistenţele mele, negustorul mi-a spus că pot cumpăra în linişte femeia, deoarece copilul va fi în orice caz dat pradă fiarelor sălbatice în aceeaşi seară. Am rămas încremenit. Îmi venea să fug de acolo, dar asta nu ar fi rezolvat nimic. I-am spus negustorului că voi cumpăra femeia, cu condiţia să-mi dea şi copilul. El mi l-a adus numaidecît, iar eu i l-am întins mamei, care nu mai ştia cum să-şi arate recunoştinţa. Deşi nu făcusem decît ceea ce orice om cinstit ar fi făcut în locul meu, am plecat de acolo cu o mulţumire amestecată cu groază. Cum astfel de crime se repetau

aproape zi de zi, a trebuit să renunț să mă mai duc pe la contoarele de sclavi, deoarece toată averea mea nu mi-ar fi ajuns pentru asemenea fapte bune".

Într-o altă relatare de epocă, ni se vorbește despre o tentativă de răscoală a captivilor, pe insula Goreea. Cinci sute de africani se înțeleseseră între ei să-i ucidă pe albii care îi țineau închiși. Din nefericire, i-a trădat un băiețaș de 11 ani, care fusese pedepsit cu o zi mai înainte și care se temea de consecințele răscoalei. Imediat, toți negrii au fost puși în lanțuri. Cum însă traficanților nu le convenea să piardă toată „marfa", au luat hotărîrea să-i sancționeze numai pe „instigatori". Cei doi africani desemnați ca atare nu au tăgăduit faptele și nu și-au căutat scuze. Dimpotrivă, ei au răspuns cu mult curaj că avuseseră într-adevăr de gînd să ucidă pe toți albii din insulă, pentru că numai așa își puteau redobîndi libertatea. Le părea rău, au mai declarat ei, că nu căzuseră cu arma în mînă pe cîmpul de luptă, dar acum, deoarece dăduseră greș, preferau să moară decît să trăiască în sclavie.

Ascultînd răspunsurile lor, ceilalți prizonieri au strigat într-un glas: „Denguela! Denguela!" (Așa e! Așa e!). Condamnați la moarte, cei doi africani au fost executați a doua zi, sub ochii tuturor tovarășilor lor de suferință și ai întregii populații a insulei.

Vînzarea negrilor în contoarele africane se efectua după un ritual foarte bine determinat, care începea cu examinarea amănunțită a viitorilor sclavi și se încheia cu marcarea lor, prin aplicarea fierului roșu. Îmbarcarea pe vase se făcea fără a se ține seama de legăturile familiale, părinții fiind despărțiți fără milă de copiii lor, frații de surorile lor, soții de soțiile lor. Numeroși erau cei care se sinucideau atunci, aruncîndu-se în mare sau sugrumîndu-se cu propriile lor mîini. Ceilalți erau îngrămădiți goi în cale, cel mai adesea după „metoda linguriței" — unul cu capul la picioarele celuilalt. Foarte repede, atmosfera devenea irespirabilă.

Beneficii de 800 la sută

Înainte de sosirea în Lumea Nouă, căpitanul navei ordona aruncarea în mare a celor prea bolnavi sau prea slabi pentru a mai avea vreo șansă de a fi cumpărați. În felul acesta, se eschiva de la taxa de import pe care trebuia să o plătească pe fiecare cap de om adus din Africa. Ceilalți negri erau hrăniți ceva mai bine timp de cîteva zile, exact ca niște vite duse la iarmaroc și în exact același scop — pentru a fura ochiul clientului.

Cu prilejul „desfacerii" lor în America, africanii treceau din nou prin umilitorul control pe care-l mai suferiseră o dată, de cealaltă parte a Oceanului: li se pipăiau mușchii, li se verificau ochii și dinții, li se dădeau pumni în piept și în burtă, pentru a li se constata vigoarea... Unii plantatori mergeau pînă acolo încît gustau și sudoarea viitorilor lor sclavi, pentru a se convinge dacă luciul pielii lor nu era cumva obținut pe căi artificiale.

Și acesta nu era decît începutul — începutul nesfîrșitului calvar pe care îl reprezenta sclavia.

Efectele traficului de carne vie asupra Africii au fost multiple și gigantice. Pe unul dintre primele locuri se situează imensele pierderi demografice. Istoricii mai vechi au calculat aceste pierderi între zece și douăzeci de milioane. De fapt însă aceste cifre se referă, în cel mai bun caz, numai la cei ajunși în Lumea Nouă. Dacă li se adaugă cei morți încă înainte de îmbarcare și, mai ales, cei uciși cu prilejul vînătorilor efectuate pe coastele sau în interiorul Continentului negru, ajungem ușor la un multiplu care atinge 30, 65 sau chiar 100 milioane. În acest total, nu se includ africanii capturați și vînduți în zona de est a Africii, pe litoralul Oceanului Indian.

Consecințele demografice nu se opresc aici. Traficul de sclavi a dus la un grav dezechilibru între sexe, bărbații fiind cei preferați pentru munci în plantații, astfel că numărul lor a fost de trei-patru ori mai mare decît cel al femeilor. Evident, fenomenul a avut o influență dintre cele mai negative asupra natalității.

Raidurile traficanților au provocat uriașe deplasări de populație. Numeroase triburi africane își ocupă teritoriile de astăzi, ca urmare a fugii din fața vînătorilor de oameni. Multe s-au adăpostit în jungle, grote, peșteri și zone aride. Întregi civilizații s-au năruit. Avînd o structură esențial agrară, ele trebuiau să se sprijine pe stabilitate și permanență de așezare, ceea ce nu le-a mai fost posibil în fața primejdiei de moarte care plîndea pe locuitori. Amenințați necontenit de incursiunile celor ce voiau să-i vîndă ca robi în America, oamenii au pierdut, încetul cu încetul, deprinderea de a munci și a acumula sistematic.

De pe urma traficului cu sclavi, marile puteri europene au avut enorm de profitat. În comparație cu capitalurile investite, beneficiile se urcau la minimum 300 la sută și, în medie, la 800 la sută. Din punct de vedere moral însă — și nu numai moral —, efectul corupător și degradant s-a făcut și el resimțit, cîștigurile ușoare și abundente trezind pofte nesățioase și dînd naștere, pînă la urmă, unor violente conflicte între statele Europei.

A trebuit să treacă aproape un veac — mai tot sec. XIX — pentru ca sclavia să fie abolită în cele două Americi și pentru ca vînătoarea de negri să înceteze a mai fi rentabilă. Ingeniozitatea veșnic vie în materie de profituri a capitalismului a găsit însă o soluție și în această nouă situație. Soluția a fost de a-i exploata pe africani la ei acasă. Locul sclavagismului modern l-a luat colonialismul.

INFERN LA NAGASAKI

O mişcare de o amploare şi vigoare fără precedent străbate Europa. Este mişcarea populară împotriva înarmărilor nucleare şi a pericolelor pe care ele le generează, împotriva amplasării de noi rachete pe continent, pentru retragerea şi distrugerea celor existente, pentru transformarea Europei într-o zonă fără arme nucleare. Istoria ultimilor doi ani a înscris nu numai participarea a zeci şi sute de organizaţii politice, religioase, ştiinţifice, sociale, culturale, la această mişcare, ci şi mobilizarea a zeci de milioane de oameni în demonstraţii, adunări şi marşuri ale păcii. Această mişcare, cu răsunet sigur în istoria deceniului nouă, vine să confirme aprecierea făcută încă din noiembrie 1979, de la tribuna celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, de tovarăşul Nicolae Ceauşescu care spunea: „O importanţă fundamentală pentru existenţa însăşi a civilizaţiei umane are înfăptuirea dezarmării generale, şi în primul rînd a dezarmării nucleare. Intensificarea cursei înarmărilor, creşterea uriaşă a cheltuielilor militare... constituie o povară tot mai grea pentru toate popoarele lumii, reprezintă un grav pericol pentru securitatea şi pacea mondială. Se apreciază că în lume s-a acumulat un arsenal de arme şi armamente — îndeosebi atomic — capabil să distrugă de cîteva ori omenirea. Într-adevăr, se poate pune întrebarea: Ce va mai rămîne, în aceste condiţii, din civilizaţia umană după un război nuclear?

În faţa acestei realităţi şi perspective este evident că nici un popor nu poate sta deoparte, nu poate rămîne în afara luptei pentru dezarmare şi pace".

Aflîndu-mă în ultimii doi ani în ţări în care acţiunile opiniei publice s-au afirmat puternic în direcţia stăvilirii febrei înarmărilor, am putut discuta cu istorici, oameni politici, savanţi, opţiunile fără de care este greu de imaginat ca omenirea să meargă înainte. Văzînd marile artere ale capitalelor occidentale inundate de participanţii la marşurile păcii sau ascultîndu-i în liniştea cabinetelor de studiu pe interlocutorii mei, am avut încă o dată conştiinţa imensului efort pe care îl depune România socialistă, preşedintele Nicolae Ceauşescu pentru a contribui la deschiderea unui orizont **în problema problemelor zilelor noastre — dezarmarea. L-am auzit pe şeful statului român spunînd cuvinte în care înţelepciunea se alia cu curajul într-o profundă responsabilitate:** „Rachetele, indiferent din ce parte vor porni — fie din Vest, fie din Est — nu-şi vor alege victimele după concepţii politice, filozofice sau religioase. Victimele armamentului nuclear vor fi bărbaţi, femei, copii, tineri, bătrîni, fără deosebire de convingeri.

În imagine: 9 august 1982, demonstraţie de pace la New-York. „Niciodată o altă Hiroshima, un alt Nagasaki"!

De aceea, problema esențială este să oprim cursa înarmărilor, să determinăm trecerea la dezarmare, să asigurăm dreptul fundamental al omului la viață, la existență liberă.

Marile manifestări de pace din Europa — **a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu** — la care poporul român a participat foarte activ, demonstrează că popoarele doresc să se ajungă la dezarmare și la asigurarea păcii".

Am ascultat Apelul Marii Adunări Naționale către parlamentele, guvernele și popoarele țărilor europene, ale Statelor Unite și Canadei chemîndu-le „de a acționa neîntîrziat, în modul cel mai energic, pentru apărarea intereselor vitale de libertate, securitate și pace. Înainte ca rachetele să intre în acțiune, înainte ca bombele atomice să fie aruncate asupra continentului, acum, pînă nu este prea tîrziu, cînd sîntem în viață și putem acționa, să facem totul pentru a reduce și elimina arma nucleară de pe continentul nostru, pentru a împrăștia norii amenințători care s-au adunat deasupra Europei, pentru a apăra dreptul fundamental al popoarelor noastre, al popoarelor de pretutindeni la viață, la libertate și pace!"

Și am văzut sute de mii de oameni la Londra și la Bruxelles, la Oslo și la Copenhaga, la Berlin și la Bonn. Și am stat de vorbă cu personalități dintre cele mai diferite, de la norvegianul dr. John Sannes, fost președinte al Comitetului pentru Premiul Nobel pentru Pace, la dr. Stuart Holland, deputat și fruntaș laburist britanic, de la prof. Alf Lombard, romanist suedez de renume mondial, la profesorul francez Georges Castellan, vicepreședinte al Asociației internaționale de studii sud-est europene, de la prof. Aage Trommer, rectorul Universității daneze din Odensee, la prof. Nicola Petrović, președintele Academiei din Belgrad. Cu toții și cu fiecare în parte, au subliniat necesitatea de a se face efectivă oprirea cursei înarmărilor, dacă oamenii doresc să mai poată vorbi despre istorie și să o poată trăi; au subliniat valoarea exemplară a pozițiilor României, exprimate cu deosebită clarviziune de președintele Nicolae Ceaușescu.

Tabloul actual al fabuloasei curse a înarmărilor arată într-adevăr ca niciodată în istorie: se cheltuiesc, irosindu-se, 650 miliarde dolari în acest an; peste 1 700 000 zilnic; între 1945-1982 înarmările au înghițit 8 500 miliarde dolari, ceea ce echivalează cu produsul social mondial al acestui an; fiecare cetățean al globului „beneficiază" de o cantitate de exploziv de aproape 4 tone; fiecare european poate fi ucis de 144 000 ori; planeta ar putea fi distrusă de 30 ori, în prezent, cu armele nucleare existente.

În plus, cursa înarmărilor nu acționează izolat de celelalte fenomene sociale. Fostul ministru gaullist Pierre Sudreau, cunoscut politolog, scria de curînd în cartea sa Strategia absurdului: **„Risipa irațională provocată de acumularea de arme este o sinucidere". Raportul din acest an al ONU privind consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor (ne amintim că România este inițiatoarea acestui gen de studii) relevă că, prin canalizarea în scopuri neproductive a unor uriașe fonduri, se contribuie într-un chip hotărîtor la perpetuarea crizei economice mondiale. Șomajul devine un revelator: 11 000 000 șomeri în S.U.A., peste 12 000 000 în țările Pieței Comune. În același timp, peste 570 000 000 oameni din țări în curs de dezvoltare suferă de foamete, 300 000 000 nu au de lucru, 800 000 000 sînt analfabeți, 1 500 000 000 nu cunosc asistența medicală, iar toate aceste țări au o datorie externă de 600 000 000 000 dolari.**

În asemenea condiții, anuarul pe 1982 al Institutului internațional de cercetări asupra problemelor păcii (SIPRI) din Stockholm, avertizează: „În ultimii patru ani, cheltuielile militare mondiale au crescut — ca volum — într-un ritm mediu anual de trei la sută. Acest ritm de creștere este mai rapid decît cel din cei patru ani anteriori, în ciuda faptului că rezultatele economiei mondiale s-au înrăutățit".

Istoria este, și în problema cardinală a păcii și a războiului, un învățător și un sfetnic de neînlocuit. Memento-ul bombardamentelor atomice americane de la Hiroshima și Nagasaki rămîne din acest punct de vedere cel mai răscolitor îndemn la apărarea păcii împotriva ciupercii atomice ucigașe, la salvarea civilizației umane. Cititorii noștri vor găsi în paginile următoare o relatare istorică a raidului atomic asupra orașului Nagasaki și a urmărilor sale.

La 24 aprilie 1945, douăsprezece zile după moartea lui Roosevelt, noul președinte Harry Truman a primit din partea lui Henry Stimson, ministrul de război, o notă prin care i se solicita o întrevedere. Subiectul ei: „o problemă extrem de secretă, care are o asemenea importanță pe planul relațiilor noastre actuale cu alte țări și o influență atît de decisivă asupra tuturor concepțiilor mele în acest domeniu, încît consider necesar să fiți pus la curent cu ea cît mai curînd cu putință".

Interpretare lingvistică

A doua zi, audiența a avut loc și Truman a aflat, pentru întîia oară, despre bomba atomică — pe atunci în ajunul explodării sale experimentale. Lui Truman îi revenea răspunderea de a lua o hotărîre cu privire la folosirea pe cîmpurile de luptă a noii și teribilei arme. În Europa era limpede că războiul nu mai putea dura mult. În Pacific însă, se aprecia că invadarea arhipelagului japonez propriu-zis va cere americanilor cel puțin un an și jumătate. Iată de ce, ideea de a utiliza efectele dezintegrării atomice împotriva inamicului din Extremul Orient, pentru a-l obliga la o capitulare rapidă, nu a suscitat îndoieli reale la nici unul dintre conducătorii politici și militari ai S.U.A., începînd cu Truman. De altfel, acesta vedea în bomba

care urma să explodeze experimental la Alamogordo, în dimineața zilei de luni 16 iulie 1945 și un puternic mijloc de presiune diplomatică, pe care intenționa s-o aplice... aliatului sovietic.

La 1 iunie, raportul experților din așa-numitul Comitet ad-interim era gata. Deși menționa că, printre fizicienii care lucraseră în laboratoarele de la Los Alamos, existau rezerve serioase cu privire la folosirea militară a bombei, Comitetul recomanda, în unanimitate, lansarea unei astfel de bombe deasupra Japoniei, cît mai repede posibil. Se respingea propunerea unora dintre savanți de a se anunța, în prealabil, Japonia despre explozie sau de a i se da acesteia un caracter demonstrativ, din două motive: mai întîi, pentru că demonstrația putea eșua, ceea ce i-ar fi compromis pe americani, în al doilea rînd, pentru că exista temerea ca nu cumva militariștii niponi să aducă, în zona anunțată, prizonieri de război, care să fie singurele victime. Se mai cerea, de asemenea, ca lansarea să aibă loc deasupra unui obiectiv dublu — instalații militare, dar și imobile de locuit și alte clădiri, pentru ca efectele să fie cît mai impresionante.

În vara anului 1945, situația Japoniei era disperată. În fiecare lună, aviația militară a S.U.A. arunca asupra arhipelagului cel puțin 40 000 tone de explozive și, în 60 orașe, jumătate din clădiri erau distruse. Atît marina militară niponă cît și cea comercială pierduseră aproape 90 la sută din nave. După căderea Okinawei, Honshu, insula principală, era practic izolată de insulele Hokkaido la nord și Kyushu la sud. În plus, decriptorii de la Washington interceptau și descifrau mesajele ministrului de externe Togo către ambasadorul său de la Mos-

Din lupta popoarelor lumii împotriva escaladei distrugătoarelor arme nucleare. Imagini de la impresionantele demonstrații care au avut loc în ultimul timp în România, Japonia, Franța și R.F.G.

cova, Sato, mesaje din care reieşea clar că japonezii erau dornici să negocieze o capitulare. Cercurile politice nipone favorabile unei încheieri grabnice a ostilităţilor solicitau să se renunţe la formula capitulării necondiţionate, care îndîrjea şi mai mult pe militarişti şi să se ofere garanţii solemne că împăratul va rămîne pe tron.

Totuşi, militariştii de la Tokio mai dispuneau, pe teritoriul metropolei, de peste două milioane soldaţi şi şefii de stat major americani calculau că debarcarea în Japonia va fi foarte costisitoare (pierderi de 200 000-1 000 000 oameni) şi va dura pînă în iarna anului 1946. Acestea au fost principalele argumente cu care ei au pledat şi au avut cîştig de cauză.

Încă de la 1 iulie, Churchill îşi dăduse aprobarea pentru aruncarea bombei atomice, aprobare care-i fusese cerută, conform acordului anglo-american de la Quebec, din 1943. Totuşi, primministrul britanic avea să scrie în memoriile sale că „înfrîngerea Japoniei era certă, încă înainte de a cădea prima bombă".

În cadrul Conferinţei de la Potsdam (17 iulie-2 august 1945), Truman l-a informat pe Stalin, în mare, despre succesul primei experienţe de la Alamogordo. La 26 iulie, Statele Unite, Marea Britanie şi China au adresat un ultimatum Japoniei, ameninţînd-o, dacă nu va capitula, cu distrugerea imediată şi totală, dar nefăcînd nici o aluzie la mijlocul ce va fi utilizat. Peste două zile, premierul nipon Suzuki a răspuns în mod public că guvernul său „se abţine să comenteze" ultimatumul. Verbul utilizat pentru expresia dintre ghilimele — *mokusatsu* — se poate traduce şi prin „ignoră". Truman a optat pentru această a doua interpretare şi a dat instrucţiuni pentru ca primul atac atomic să aibă loc cît mai curînd după ziua de 2 august.

Încă cu patru luni mai înainte, meteorologii forţelor armate americane prevăzuseră că perioada cea mai favorabilă pentru raid va fi între 6 şi 9 august. Previziunea s-a confirmat pe deplin. La 6 august 1945, ora 2.45 dimineaţa, un avion de tip B-29, superfortăreaţa „Enola Gay", a decolat de pe un aeroport al insulei Tinian (în arhipelagul Marianelor), la o distanţă de aproximativ 1 400 mile marine[1] de Honshu, cea mai mare dintre insulele nipone. La bordul avionului, comandat de colonelul William Tibbets jr., se aflau nouă membri ai echipajului, patru oameni de ştiinţă şi *Little Boy* („Băieţaşul") — o bombă de 4 100 kilograme, cu uraniu 235. „Enola Gay" era precedată de avionul meteorologic „Straight Flush", pilotat de maiorul Claude Eatherly. Ajuns deasupra Hiroshimei, Eatherly a comunicat că vizibilitatea era bună. La ora 8.15'17", *Littl Boy* a fost lansat de la o înălţime de aproape 10 000 m: 51 secunde mai tîrziu, la circa 550 m deasupra Hiroshimei, bomba a explodat.

Modificare de obiectiv

Despre bombardarea Hiroshimei şi despre efectele exploziei asupra oraşului, s-a scris enorm, inclusiv în revista noastră (nr. 5 şi 10/1971, 8 şi 9/1975). În cele ce urmează, ne vom concentra atenţia asupra celui de-al doilea raid atomic întreprins de americani în august 1945.

De ce s-a produs acest al doilea raid? Mai întîi, pentru că o serie de comandanţi americani — printre care amiralul Purnell şi generalul Groves (responsabilul militar al laboratoarelor de la Los Alamos) — erau de părere că „Japonia are nevoie de o doză dublă de bombe atomice". În al doilea rînd, pentru că unii fizicieni voiau să verifice celălalt tip de dezintegrare atomică, pe care o concepuseră. Într-adevăr, *Littl Boy* acţionase prin *explozie*, ca urmare a unei reacţii în lanţ, declanşate într-o masă de uraniu 235. Cea de-a doua bombă, *Fat Man* („Grăsunul"), funcţiona pe principiul *imploziei*: 64 bucăţi de plutoniu, avînd fiecare detonatorul său şi fiind dispuse în coroană, dădeau naştere unei mase hipercritice. Forţa explozivă a celor două bombe era cam aceeaşi, echivalînd cu 20 000 tone de trinitroglicerină.

După distrugerea Hiroshimei, pe lista întocmită de strategii americani mai figurau: Kokura, Niigata şi Nagasaki. De fapt, Kokura era pe atunci un imens arsenal, care se întindea pe o suprafaţă de 800 000 m². Niigata a fost eliminată de pe listă, deoarece se afla la o distanţă prea mare. Nagasaki nimerise pe această listă, în locul oraşului Kyoto, vechea capitală japoneză, la care se renunţase din cauza marilor valori culturale şi religioase, pe care le adăpostea.

Iniţial, cel de-al doilea bombardament fusese fixat pentru ziua de 11 august. Meteorologii au anunţat însă că, începînd cu 10 august, vremea se va strica pe o durată de cel puţin patru zile. S-a luat atunci hotărîrea ca bombardamentul să aibă loc mai devreme. Punctul de plecare a fost tot insula Tinian. La ora 3.49, în dimineaţa de 9 august, avionul „Bockscar" (tot un B-29), sub comanda maiorului Sweeney, urma să decoleze. S-a constatat însă, în ultimul moment, o defecţiune la pompa de injecţie. Repararea ei a durat aproape jumătate de oră. Între timp, şi-au luat zborul separat avioanele de escortă, printre care şi unul cu doi observatori britanici la bord. Sweeney şi-a aşteptat însoţitorii, cel puţin un sfert de oră, deasupra insulei Yaku, punctul de întîlnire. Avionul observatorilor englezi nu a mai apărut şi maiorul s-a decis să pornească spre obiectivul principal, Kokura.

Ajuns deasupra oraşului, echipajul s-a izbit de un plafon jos de nori, care făcea imposibilă o reperare corectă a ţintei. După trei ture executate la 10 000 m înălţime, Sweeney s-a îndreptat spre obiectivul secund — Nagasaki. Nu se putea aştepta mai mult: pompa de carburant continua să func-

[1] O milă marină = 1 851,85 m.

ţioneze prost, aşa că, în orice caz, „Bockscar" nu mai avea destulă benzină pentru a se înapoia la Tinian, şi trebuia să aterizeze pe insula Okinawa. Pentru a nu face cale întoarsă fără a-şi fi îndeplinit misiunea, Sweeney era obligat să bombardeze Nagasaki.

Din acelaşi motiv, comandorul Ashworth, care se afla la bord în calitate de expert al marinei militare americane pentru armele atomice, a încălcat una dintre categoricele indicaţii ale Washingtonului — aceea de a efectua bombardamentul numai „la vedere". Ashworth i-a ordonat lui Sweeney să folosească la nevoie radarul. Într-adevăr, Nagasaki era acoperit de nori în proporţie de 8/10. Echipajul a început să calculeze locul lansării cu ajutorul releveelor radar. În ultimul moment, o spărtură în nori i-a permis să descopere un punct de reper: hipodromul. „Bockscar" a coborît la 1 800 m şi a lansat „Grăsunul". Era 10.58 dimineaţa, ora locală.

Din punct de vedere militar, Nagasaki prezenta importanţă pentru şantierele sale navale şi pentru activul său port. În ultimul an, mai fusese bombardat, de cinci ori, cu mijloace convenţionale. Relieful său geografic era accidentat cu numeroase coline şi viroage. Condiţiile meteorologice defavorabile au făcut ca *Fat Man* să nu cadă nici în zona portuară, nici în cea a şantierelor navale, ci peste cartierul rezidenţial Urakami, unde se aflau şi cîteva întreprinderi industriale.

Ca şi la Hiroshima, cu trei zile mai înainte, sirenele de prealarmă au început să urle în momentul în care avionul american a fost identificat în spaţiul aerian nipon, adică la ora 7.45. Adesea însă, în trecut, prealarma se dădea şi atunci cînd raidurile aveau drept ţintă alte aşezări de pe insula Kyushu, pe care e situat Nagasaki. De aceea, locuitorii oraşului nu au acordat prea multă atenţie sirenelor. La 10.53, prealarma a răsunat pentru a doua oară. Dar puţini au fost cei care s-au refugiat în adăposturile săpate în dealurile din împrejurimi. Explozia a surprins astfel un mare număr de oameni pe străzi, în instituţii şi întreprinderi, în şcoli şi magazine etc.

Bomba cu plutoniu s-a dovedit într-un sens mai eficientă decît cea cu uraniu 235 provocînd un suflu de aer mult mai violent. Pe de altă parte, datorită prezenţei mării şi a unor rîuri, aici nu s-a produs uraganul de foc înregistrat la Hiroshima. Zona cea mai afectată, care se afla într-o vale puţin adîncă, forma un oval cu o lungime de 3,5 km şi o lăţime maximă de 3 km. În interiorul lui, toate edificiile au fost fie rase de pe faţa pămîntului, fie năruite, iar avariile s-au întins pînă în locuri situate la 5 km de punctul zero.

Şansa populaţiei a fost că imobilele erau mai puţin dense şi distribuite mai neregulat decît cele de la Hiroshima. De asemenea, la Nagasaki serviciile sanitare şi medicale au funcţionat mai bine decît la Hiroshima, deşi explozia distrusese cîteva dintre cele mai perfecţionate spitale din Extremul Orient (ca, de exemplu, cel al Universităţii şi cel al Institutului de medicină). Printr-o întîmplare deosebit de fericită, circulaţia pe căile ferate nu a fost întreruptă.

Bilanţul victimelor provocate de *Little Boy* şi *Fat Man* a fost şi, în mare măsură, a rămas un obiect de dispută între istorici, statisticieni, de-

Sălbatica „etică" a militarismului

Exploziile celor două bombe atomice, la Hiroshima şi Nagasaki, nu au constituit decît episodul final al nesfîrşitului serial de orori pe care, asemenea tuturor războaielor, le-a adus cu sine marea conflagraţie din 1939-1945. În repetate rînduri, Magazin istoric a scris despre holocaustul provocat în Europa de agresorii fascişti şi, cu precădere, de cîrmuitorii civili şi militari ai celui de-al III-lea Reich.

Un domeniu mai puţin explorat de istoriografia mondială îl reprezintă crimele săvîrşite de militariştii japonezi în cursul unui război care a început, de fapt, cu opt ani mai devreme. Este problema pe care o abordează, cu un imens curaj, cu un profund simţ de răspundere şi cu o desăvîrşită cinste, profesorul Saburo Ienaga, titular al Catedrei de istorie de la Universitatea din Tokio şi autor a peste 50 volume consacrate diferitelor perioade şi personalităţi din trecutul ţării sale. Lucrarea la care ne referim, The Pacific War, World War II and the Japanese, 1931-1945, a apărut în traducere engleză, la New York, în 1978. În cele 300 pagini ale sale — pagini dense, pline de date, fapte şi argumente — cartea se constituie într-un neiertător rechizitoriu la adresa cercurilor imperialiste din Japonia deceniilor trei şi patru, cercuri care au înecat, într-o mare de sînge, atît patria lor cît şi Asia de Est şi de Sud-Est, precum şi un număr însemnat de insule din Oceanul Pacific.

Autorul subliniază că militariştii au început prin a călca în picioare valorile umane ale propriilor lor concetăţeni. Dictatura impusă de ei îşi îndrepta tăişul, în primul rînd, împotriva celor mai largi mase populare din arhipelagul nipon. „Faptul că aceşti cîrmuitori au pornit războiul, deşi nu aveau nici o certitudine că-l vor cîştiga şi, la un moment dat, l-au continuat deşi erau siguri că-l vor pierde a însemnat un act de o cruzime fără seamăn faţă de poporul japonez", scrie Saburo Ienaga.

Despre această cruzime, autorul vorbeşte în multe capitole ale cărţii. El arată, de pildă, că soldaţilor japonezi li se cerea „să nu devină o povară pentru ceilalţi" pe cîmpul de luptă. Această noţiune „etică" se traducea prin împuşcarea răniţilor şi prin obligarea lor la sinucidere. O seamă de căpetenii militare au dovedit o totală nepăsare faţă de soarta ostaşilor lor.

Un exemplu concludent îl oferă, în această privinţă, generalul Yukiyo Mutaguchi, comandantul Armatei 15. Mînat de ambiţie şi sete de glorie, Mutaguchi a ordonat, în 1944, ostaşilor săi, aflaţi în Birmania, să invadeze India. Dotată cu o tehnică militară rudimentară, prost pregătită, acţionînd într-o zonă cu relief muntos extrem de dificil, Armata 15 nu avea nici o şansă de succes. Trei generali de divizie, care au obiectat împotriva

mografi şi diverse alte autorităţi civile şi militare. În general, devastările provocate de cele două bombe atomice au fost comparate cu funestele rezultate ale bombardamentului incendiar, la care a fost supus Tokio, în noaptea de 9 spre 10 martie 1945. Unii autori, mai ales americani, au ţinut să sublinieze că totalul morţilor şi răniţilor la Tokio a fost superior celui înregistrat în celelalte două oraşe. Calculul suferă de două defecte esenţiale, fără a mai vorbi de faptul că a fost folosită o armă de tip nou şi, mai ales, de distrugere în masă. În primul rînd, el nu ţine seama de cei care au decedat ulterior în urma radiaţiilor atomice şi care îngroaşă considerabil numărul victimelor de la Hiroshima şi Nagasaki (pe cînd la Tokio nu au murit decît relativ puţini oameni în săptămînile şi lunile următoare bombardamentului). În al doilea rînd, socoteala nu poate fi făcută global, ea trebuie raportată la populaţia pe kilometru pătrat de suprafaţă locuită: or, din acest punct de vedere, victimele la Hiroshima au fost de patru ori mai numeroase decît la Tokio.

Să recapitulăm pe scurt aceste date, controversate pînă în ziua de astăzi. La Tokio, unde populaţia avea o densitate de 130 000 locuitori pe km², cei mai mulţi autori apreciază că au fost distruşi complet 15,8 km², au murit şi dispărut 83 000 oameni şi au fost răniţi alţi 102 000. La Hiroshima, unde densitatea era de 35 000 locuitori pe km², au fost distruşi complet minimum 4,7 km² (unii istorici ajung chiar la 10 km²), evaluarea morţilor merge de la 70 000-80 000 pînă la 260 000-306 000 (aceasta din urmă ţine seama de cei ucişi nu numai printre civili, ci şi printre militari, precum şi de cei care au decedat în următorii cinci ani după bombardament). Dar chiar şi dacă se ia în considerare cifra modestă de 100 000 victime, reiese că numărul morţilor pe km² este de peste 20 000 la Hiroshima, faţă de 5 200 la Tokio; răniţii la Hiroshima au fost cel puţin 80 000-130 000, dar, după toate probabilităţile, cifrele ating, şi în această privinţă, un nivel mult mai înalt.

La Nagasaki, s-a afirmat la început că ar fi murit 36 000 oameni şi ar fi fost răniţi 40 000. Revizuindu-se calculele, totalurile respective au crescut la 87 000 şi, respectiv, 65 000, pentru o suprafaţă complet distrusă de 1,8 km² şi pentru o densitate de 65 000 oameni la km². Chiar luînd în considerare datele cele mai mici, *Fat Man* a provocat aproape 20 000 morţi pe km², deci tot de vreo patru ori mai mulţi decît la Tokio.

Tragediile individuale au fost la fel de zguduitoare la Nagasaki ca şi la Hiroshima. Iată cîteva dintre mărturiile unor supravieţuitori, în toată simplitatea lor tragică, aşa cum au fost publicate în culegerea *Cries for Peace* (Strigăte pentru pace), apărută la Tokio, în limba engleză, în 1978, sub îngrijirea unui comitet de tineri luptători împotriva războiului atomic.

Primul tren

„În ultimele luni ale războiului, scrie Mankichi Matsuyama, cînd Japoniei îi mergea din ce în ce mai rău şi cînd bombardierele americane brăzdau mereu cerul nostru, toţi cetăţenii niponi se pregăteau pentru ultima bătălie, care, credeau ei, avea să se dea pe teritoriul patriei. Pe vremea aceea, eram adjunctul şefului de gară de la Nagasaki. Mă mutasem împreună cu familia, într-o casă de la marginea oraşului, unde ne simţeam mai la adăpost de raidurile aeriene.

praiectelor nebuneşti ale lui Mutaguchi, au fost demişi imediat. Înfruntînd dîrza rezistenţă anglo-indiană şi capcanele unei naturi ostile, soldaţii au pierit de foame, de malarie, de epuizare şi de gloanţele adversarului. În cîteva luni, dintr-un efectiv de 100 000 oameni, 20 000 au murit de pe urma maladiilor, alţi 30 000 au fost ucişi în luptă şi jumătate din numărul supravieţuitorilor era alcătuit din bolnavi. Bineînţeles, ofensiva a eşuat complet.

Prof. Ienaga se ocupă, în lucrarea sa, şi de faimoşii komikadze — piloţii sinucigaşi din ultima parte a războiului —, aruncînd o lumină nouă asupra acestui fenomen. În aparenţă, trimiterea de avioane încărcate cu explozive care să se zdrobească de navele militare americane se adresa exclusiv voluntarilor. În realitate, tinerii piloţi japonezi au fost supuşi, începînd din octombrie 1944, unei neiertătoare presiuni psihologice, menită să-i silească să-şi ofere serviciile. Cei care nu se ofereau „de bună voie" erau trataţi ca nişte laşi; familiile lor primeau scrisori de la comandanţii respectivi, în care li se spunea că fiii lor le-au făcut de ruşine şi li se cerea să-i sfătuiască să nu mai ezite. Acest oprobriu organizat se îndrepta şi împotriva oricărui kamikadze care se întorcea teafăr din raid. O misiune nu era considerată ca îndeplinită decît atunci cînd pilotul îşi pierdea viaţa. De aceea, mulţi dintre tineri preferau să se prăbuşească cu avionul oriunde numai să nu se întoarcă la bază. Aşa se explică de ce doar 1-3 la sută dintre kamikadze şi-au nimerit efectiv ţinta şi mii de flăcăi s-au jertfit în mod barbar şi inutil.

Metoda nu s-a limitat la aviaţie, ci s-a extins şi la alte arme. La 18 ianuarie 1945 Consiliul suprem pentru conducerea războiului a hotărît să creeze un întreg „arsenal al sinucigaşilor", care cuprindea submarine, şalupe şi torpile, toate pilotate de oameni sortiţi să moară cu prilejul exploziei. O mentalitate similară stătea la originea ordinului conform căruia toţi japonezii căzuţi în prizonierat, inclusiv cei ce reuşeau să evadeze şi să se înapoieze în liniile lor, trebuiau să se sinucidă.

Încă şi mai feroce a fost atitudinea militariştilor faţă de populaţia civilă niponă. Cînd luptele pentru insulele Saipan şi Okinawa au cuprins cartierele rezidenţiale, ofiţerii l-au silit pe civili să plară laolaltă cu soldaţii. Pe Saipan, populaţia civilă a fost retrasă treptat pînă într-o zonă străbătută de ripi adînci. Cînd forţele americane s-au apropiat, generalul nipon care comanda apărarea a ordonat tuturor bărbaţilor, femeilor şi copiilor adunaţi acolo să se arunce într-o prăpastie. Atunci cînd o familie a ezitat să îndeplinească ordinul, ofiţerii l-au ucis pe tată şi au rănit mama. Cu sîngele şiroind, ea şi cei doi copii au reuşit să fugă găsind adăpost la o unitate americană.

În dimineaţa zilei de 9 august 1945, la ora 9, tocma îmi terminasem schimbul şi o pornisem spre casă cu o cursă locală, pe linia de centură. Pe neaşteptate, am văzut o lumină orbitoare şi, imediat după aceea, un suflu de aer, de o înspăimîntătoare violenţă, m-a aruncat pe jos. Trenul s-a oprit. Mulţi pasageri erau răniţi de ciobu-rile de sticlă ale geamurilor sparte. M-am oferit să-l ajut pe mecanic şi am pornit spre staţia Nagayo, unde am dat primul ajutor celor răniţi. Aici ni s-a spus că întregul Nagasaki este în flăcări, ca urmare a unui bombardament, şi că mii de oameni au fost ucişi sau răniţi.

Ne-am decis să alcătuim un prim tren de ajutor. Pentru mai multă siguranţă, a pornit înainte o drezină pe care o conduceam eu şi în care se ma aflau alţi cinci feroviari. De cum ne-am apropiat de gara Michino, am văzut trîmbe groase de fum ridicîndu-se spre cer.

Toate geamurile gării erau sparte şi multe dintre zidurile clădirilor se prăbuşiseră. Cu sîngele şiroind din rănile pe care le aveau pe faţă şi pe trup, impiegaţii se străduiau să înlăture ruinele. Am pornit-o mai departe, spre centrul oraşului. În dreapta şi în stînga noastră, nici un imobil nu mai rămăsese în picioare. Fumul se făcea din ce în ce mai gros şi nu înaintam decît foarte încet, deoarece vizibilitatea se redusese aproape la zero. Din cînd în cînd, drezina se poticnea de cablurile electrice care căzuseră peste şine. Pe măsură ce intram în oraş, zăream şiruri lungi de oameni pe jumătate goi, în stare de şoc, cu pielea arsă îngrozitor. Se mişcau bezmetic şi singura forţă ce-i mai ţinea în picioare era cea a unei voinţe confuze. Le-am strigat că va veni un tren cu ajutoare, dar nici unul dintre ei nu ne-a dat vreo atenţie.

Înainte de podul Ohashi, am fost blocaţi de gazele care erupeau dintr-un rezervor aflat în vecinătate. Ajungînd pe jos pînă la pod, am văzut că acesta dispăruse pur şi simplu, lăsînd în urma lui doar picioarele masive de oţel, răsucite acum în chip grotesc. Malul rîului era în flăcări.

Ne-am înapoiat la Michino, unde ne-a ajuns din urmă trenul de prim ajutor. Locomotiva împingea vagoanele din spate şuierînd necontenit. În mai puţin de jumătate de ceas, victimele bombardamentului au umplut nu numai compartimentele ci şi culoarele.

Am transportat răniţii la spitalul naval de la Isahaya, dar am aflat apoi că cei mai mulţi dintre ei muriseră în următoarele 24 ore. Am continuat să facem dramatica noastră navetă. Începînd cu 12 august, am transportat mult mai multe cadavre decît răniţi.

În noaptea de 9 spre 10 august, avioanele americane au răspîndit manifeste, cerîndu-ne să capitulăm. Dintr-un astfel de manifest am aflat, pentru prima oară, că o bombă atomică, cu o uriaşă capacitate destructivă, fusese lansată la Nagasaki. Textul mai afirma că toate făpturile vii din zona lovită vor pieri mai devreme sau mai tîrziu şi că nici un fel de vegetaţie nu va mai creşte acolo timp de 70 ani. La citirea acestor cuvinte, am simţit cum se topesc încordarea care mă susţinuse în zilele grele ale războiului şi speranţa că situaţia va lua o întorsătură mai favorabilă. M-am prăbuşit sufleteşte".

Dubla condamnare la moarte

„La 9 august 1945, scrie Shigetaka Iwanaga, eram mobilizat în cadrul poliţiei mili-

Pe o insulă din arhipelagul Keroma, comandantul Akamatsu Yoshitsugu a poruncit locuitorilor să se sinucidă de îndată ce va începe debarcarea americanilor. Cei 329 localnici s-au omorît reciproc, pe malul rîului Onna, folosind brice, seceri şi topoare. Pe insula Zamami, comandantul Umezawa a dispus lichidarea tuturor copiilor şi bătrînilor, socotiţi „guri inutile", în faţa unui monument dedicat eroilor din războiul ruso-japonez. Celorlalţi locuitori li s-a interzis să mai recolteze cartofii pe care îi cultivau şi care trebuiau rezervaţi exclusiv soldaţilor. 30 oameni au murit de foame.

Pe insula cea mai mare din arhipelagul Okinawa, civilii au fost siliţi să servească drept scut viu pentru trupele în retragere. Pe măsură ce americanii înaintau, soldaţii japonezi se ascundeau, împreună cu localnicii, în peşterile din extremitatea de sud a insulei. La un moment dat, un sugar a început să plîngă; ofiţerul care se afla în apropiere l-a smuls din braţele mamei sale şi l-a strangulat sub ochii ei. Motivul: trebuia evitat orice zgomot care ar fi putut trăda prezenţa trupelor nipone.

E de la sine înţeles, arată Saburo Ienaga, că sălbatica mentalitate a militariştilor japonezi a dus la atrocităţi de o şi mai mare amploare atunci cînd a fost vorba de populaţia civilă şi ostaşii aparţinînd altor ţări. În China, de pildă, crimele agresorilor niponi au luat proporţiile unui veritabil genocid. Printre nenumăratele exemple care s-ar putea cita, unul a rămas în istorie sub numele semnificativ de „siluirea Nanjingului (Nankinului)". După ocuparea de către japonezi a acestui oraş, la 13 decembrie 1937, au fost masacraţi zeci de mii de chinezi — bărbaţi, femei şi copii, soldaţi, prizonieri de război şi civili, muncitori din fabrici, vînzători ambulanţi, mecanici de tren, vînzătoare din magazine etc. etc. etc. Unii au fost răpuşi cu focuri de mitralieră, alţii străpunşi cu baioneta, decapitaţi, îngropaţi de vii, aruncaţi în cuptoarele locomotivelor.

Pretutindeni în Coreea şi în China, în Malayezia şi la Hong-Kong, în Indiile Olandeze (actuala Indonezie) şi Filipine, căpeteniile militare nipone au ordonat măceluri în masă, jefuirea fără milă a avuţiilor locale, instaurarea unei terori fără margini, transformarea civililor în sclavi ai ocupanţilor. Într-o singură lună a anului 1937, 41 000 coreeni au fost transportaţi cu forţa în Japonia şi puşi să lucreze în uzinele de armament. Peste un an, numai 6 000 dintre ei mai supravieţuiau. În Filipine, ţăranii erau trimişi în „avangardă" pe cîmpurile de mine, plătind cu vieţile lor curăţarea drumului pentru trupele japoneze. Cazuri similare se mai pot cita cu miile.

tare. În sarcina mea intra inspectarea adăposturilor civile de apărare antiaeriană şi de prim ajutor. Ele erau concepute astfel încît să poată rezista şi unor eventuale atacuri cu aruncătoare de flăcări din partea infanteriştilor americani, dacă aceştia ar fi debarcat în Japonia metropolitană.

Tocmai efectuam o astfel de inspecţie, cînd a explodat bomba. În adăpostul în care mă aflam, la auzul bubuiturii, unii au rămas pe loc, alţii au dat buzna spre ieşire. De cum au trecut pragul, aceştia din urmă au murit.

Rămăsesem şi eu în adăpost. După o vreme, mi-am dat seama că şi aici mă pîndea o moarte sigură. Cu greu, mi-am croit drum printre mormanele de cadavre care umpleau acum coridorul şi am ieşit la lumină. M-am îndreptat mai întîi spre o şcoală comercială, în clasele căreia se depozitaseră alimente menite să ajungă trei ani populaţiei cartierului. Cînd am ajuns acolo însă, am constatat că şcoala era în flăcări şi proviziile ardeau. În jur, se adunaseră cîteva zeci de soldaţi, unii dintre ei destul de grav răniţi. Cei încă teferi reuşiseră să salveze din flăcări doi-trei saci de lapte praf şi îl dizolvau în ceaune mari cu apă, puse pe foc, distribuind apoi mici porţii populaţiei civile.

Seara, împreună cu un alt soldat, m-am îndreptat spre o şcoală primară, dar m-am abătut din drum, atras de ţipetele unor femei care se aflau pe malul unui rîuleţ. Acolo am dat peste trei surori pe care le cunoşteam. Celei mai în vîrstă îi arseseră ochii şi i se cojea pielea de pe trup. Ajutat de soldat, am reuşit, cu mari eforturi, să le transportăm, una cîte una, la un post de prim ajutor. Rîul Urakami şi podul Komaba, de peste el, erau înţesate de cadavre. Podul ardea. Eu trebuia să mă prezint de urgenţă la postul de poliţie de pe strada Naminohira şi nu aveam altă soluţie decît să trec prin vadul rîului, ferindu-mă pe cît puteam de trupurile neînsufleţite care mă asaltau de pretutindeni. Cu sabia în mînă şi cu casca legată cu un prosop de bărbie, am traversat rîul cît mai repede am putut.

Pe malul celălalt, oamenii mă rugau să le dau apă. Pînă în ziua de azi îmi răsună în urechi strigătele lor tînguitoare, pînă în ziua de azi mă chinuie remuşcarea că nu i-am ajutat. Dar ni se ordonase să nu dăm apă răniţilor, deoarece le-am fi agravat situaţia. Alergam cît mă ţineau picioarele. Flăcările care ţîşneau pretutindeni mi-au amintit de zilele cînd participasem la debarcarea pe coasta Chinei, ca urmare a aşa-zisului incident de la Şanhai (Shanghai), din 1932[1]. Mi s-a părut că mă aflu din nou în infernul de pe străzile marelui port chinez.

Ceva mai departe, am văzut un prunc mort şi, la cîţiva paşi distanţă, mama lui grav rănită, care ţipa cu disperare şi se străduia să se tîrască pînă la copil. Am luat cadavrul micuţului şi l-am pus în braţele mamei, care a murit şi ea, imediat după aceea.

Mi-am continuat drumul, trecînd pe lîngă o filatură de bumbac, ale cărei ziduri se prăbuşeau mistuite de incendiu. Cînd am ajuns la destinaţie, am constatat că tălpile de cauciuc ale bocancilor mei arseseră cu totul şi că picioarele mi-erau rănite de nenumărate cioburi de sticlă şi aşchii de metal. Mi-am pus puţină tinctură de iod,

---

[1] Între 28 ianuarie şi 3 martie 1932, armata chineză şi populaţia Shanghaiului s-a apărat eroic împotriva unui atac dezlănţuit, fără nici o justificare, de către militariştii niponi. Din acele zile se consideră că a început războiul popular antijaponez.

Cu o deosebită cruzime au fost trataţi prizonierii de război, indiferent dacă erau chinezi sau birmani, englezi sau americani. Munca forţată, torturile de tot felul, foamea şi istovirea au secerat procente uriaşe dintre ce-i căzuţi în captivitate.

Dar astfel de bestialităţi se săvîrşeau nu numai pe cîmpul de luptă sau pe teritoriile cotropite. Asemenea naziştilor, imperialiştii japonezi au comis, cu premeditare, crime monstruoase şi în locuri aflate cu mult înapoia frontului.

Încă din 1933, ei au fabricat şi experimentat iperita la Okunoshima, în districtul Hiroshima. Generalul Hashimoto Mure a recunoscut, cîţiva ani mai tîrziu, că cel puţin 350 oameni slujiseră drept cobai pentru a se verifica efectele „gazului-muştar".

În Manciuria, generalul medic Ishii Shiro a condus Unitatea 731, care făcea cercetări în domeniul războiului bacteriologic. Printre microbii utilizaţi, s-au numărat cei ai ciumei, holerei, febrei tifoide şi gangrenei gazoase. Mii de chinezi au fost injectaţi cu aceşti germeni şi lăsaţi apoi să moară. O altă metodă consta în legarea deţinuţilor de nişte stîlpi, pe un teren unde se arunca apoi o bombă bacteriologică. Aceeaşi unitate a făcut experienţe asupra oamenilor cu cianură de potasiu şi alte otrăvuri. În sfîrşit, generalul Ishii Shiro a „studiat" şi efectele frigului asupra semenilor săi, sacrificînd sute de victime cufundate în apă sau lăsate goale în aer liber, pe un ger de minus 25 grade.

La Universitatea de pe insula Kyushu s-a făcut vivisecţie umană. Astfel, la 17, 23 şi 29 mai 1945, opt aviatori americani au fost supuşi, fără nici o anestezie, unor operaţii absurde, de o cruzime inimaginabilă: rezecţia plămînilor, a stomacului şi a ficatului, tăierea coastelor, extragerea din corp a unor artere, înfigerea unui cuţit în cutia craniană... Toate aceste „intervenţii chirurgicale" aveau drept scop să verifice capacitatea omului de a suporta durerea şi mutilările.

Una dintre principalele concluzii la care ajunge profesorul Saburo Ienaga în lucrarea sa este că repetarea unor astfel de atrocităţi trebuie evitată cu orice preţ şi că singura cale pe care omenirea se poate apăra este apărarea păcii.

am avut norocul să găsesc o altă pereche de bocanci şi mi-am îndeplinit mai departe misiunea ce-mi revenea.

Printre sarcinile ce mi s-au încredinţat a fost şi paza gării centrale din Nagasaki, incinerarea grabnică a cadavrelor şi organizarea unui post de prim-ajutor la *Emmyo-ji*, al cărui nume înseamnă — ce crudă ironie! — «Templul Supravieţuirii». Mi s-a mai ordonat să supraveghez una din ieşirile din oraş şi să-i împiedic pe cei tineri şi valizi să fugă de la datorie. În cîteva rînduri a trebuit să-i silesc pe cîţiva flăcăi voinici să se întoarcă în oraşul care avea nevoie de braţele lor. Pe la sfîrşitul lui august, m-am trezit sub o dublă condamnare la moarte. Se zvonea pe atunci că toţi cei cărora le cădea părul şi le sîngerau gingiile (aşa cum mi se întîmplase şi mie) vor pieri de pe urma iradierii. Pe de altă parte, se mai afirma că ocupanţii americani îi vor spînzura pe toţi membrii poliţiei militare. Pentru orice eventualitate, eram hotărît să mă sinucid şi nu mă despărţeam niciodată de sabia mea, învelită într-o cîrpă.

Cel de-al doilea zvon s-a dovedit repede neîntemeiat: am fost lăsat la vatră, fără ca nimeni să-mi facă vreun rău. În schimb, starea sănătăţii mele s-a înrăutăţit necontenit şi nici un medic nu mă putea ajuta cu ceva. Febra nu mă slăbea nici o clipă, gingiile îmi sîngerau din plin şi pe cap nu-mi mai rămăsese aproape nici un fir de păr. Atunci mi-am amintit că, pe timpul cît fusesem în China, mă vindecasem de malarie cu o anume buruiană de leac. M-am apucat numaidecît să înghit mari cantităţi din această iarbă şi, cu timpul, febra şi celelalte simptome au dispărut. Nu ştiu dacă din cauza ierbii sau a rezistenţei mele naturale. Un fapt este sigur: îmi recăpătasem pofta de viaţă".

Singură pe lume

„Iulie şi august sînt luni fierbinţi, scrie Kimiko Tanaka. Soarele miezului de vară arde necruţător pe cer. În zile ca acestea, mi-e greu să mă dau jos din pat. În odaie, atmosfera devine înăbuşitoare şi trupul mi-e scăldat în sudoare. În zile ca acestea, îmi amintesc de bomba căzută la Nagasaki. Aveam pe atunci 28 ani şi trăiam în cartierul Shiroyama, la vreo 900 m de locul unde s-a produs explozia. Soţul meu era chirurg militar şi lucra într-o unitate cantonată în alt oraş.

În dimineaţa de 9 august 1945, mi s-a părut că prealarma încetase. M-am hotărît să fierb nişte tăiţei pentru micul dejun şi m-am dus în grădină să scot apă. În timp ce lăsam găleata la fund, o lumină orbitoare a apărut pentru o clipă, undeva deasupra capului meu. Suflul era cît pe-aci să mă zvîrle în fîntînă. Am încercat să mă pun din nou pe picioare şi am mai apucat să văd o ceaţă galbenă şi un nor de fum. Apoi, un ciocan m-a izbit parcă în moalele capului. Înainte de a-mi pierde cunoştinţa, am simţit o arsură cumplită, ca şi cum un fier roşu mi-ar fi trecut peste trup.

Nu ştiu cîte ore am zăcut leşinată. Cînd mi-am venit în fire, primul gînd a fost să-mi găsesc fiul, Isao, care avea doar doi ani şi jumătate. Îl lăsasem jucîndu-se cu soacra mea, înainte de a mă duce în grădină.

Eram vecini cu multe dintre rudele noastre. Mama mea locuia la noi. Alături, stăteau fratele meu mai tînăr şi soţia lui, iar soacra mea locuia cu cîteva case mai departe, împreună cu nepotul ei însurat. Explozia nimicise cu desăvîrşire casele tuturor, ca şi celelalte clădiri, atît cît puteam vedea de jur-împrejurul meu.

Prima fiinţă pe care am găsit-o a fost mama. Avea arsuri groaznice şi îşi pierduse tot părul, dar era în viaţă. Apoi am dat peste sora mea: sîngele îi ţîşnea dintr-o spintecătură a capului, care părea făcută cu un topor. Dar şi ea mai trăia. Mi-am dus instinctiv mîinile la cap şi tot părul mi s-a lipit de degete, căzîndu-mi de parcă ar fi fost o perucă. Năucă, am căutat mai departe. L-am găsit pe fratele meu, lîngă un şopron, în picioare, cu amîndouă braţele retezate. Era mort. Moartă era şi soţia lui, cu trupul rupt în două.

Nu-l găsisem încă pe băiatul meu. După vreun ceas de căutare, am văzut-o pe soacra mea zăcînd în nesimţire, la cîteva zeci de metri de locul unde se aflase înainte de explozie. Abia după alte patru ore, am dat peste Isao, sub nişte dărîmături. Trăia încă, dar corpul îi era ars şi crestat de tăieturi, iar partea din spate a craniului i se înfundase, ca sub lovitura unui pumn de fier.

L-am luat uşurel în braţe şi am vrut să-i spăl rănile. Am pornit-o spre rîul Urakami, care curgea în apropiere. Pe drum, am văzut alţi doi băieţaşi, doi gemeni ai unor vecini. Probabil că se jucau prin curte cînd căzuse bomba şi pielea de pe obraji, de pe gît şi de pe spate le arsese. M-au rugat, cu voci stinse, să le dau un ajutor. Dar îl aveam pe Isao în braţe şi trebuia neapărat să-l duc la spital, aşa că le-am spus:

— Iertaţi-mă! Nu pot să fac nimic pentru voi.

La spital, erau atît de mulţi răniţi, încît nu mi-au primit băiatul. În haosul primelor zile de după bombardament, lipseau atît doctorii cît şi medicamentele. Am încercat să-l îngrijesc singură pe băiat. Dar, peste două săptămîni, rana lui la cap devenise o masă de carne sîngerîndă, de puroi şi de oase fărîmiţate. M-am dus pînă în comuna suburbană Oita, cerînd sprijinul autorităţilor. Dar toţi cei cărora m-am adresat, aflînd că nu am bani, mi-au întors spatele.

Peste alte cîteva zile, şi-a făcut apariţia şi soţul meu. Nu mai aveam fir de păr pe cap şi, din cauza rănilor, gura îmi semăna cu rîtul unui porc. Pe semne că înfăţişarea pe care o aveam l-a impresionat neplăcut. Mi-a promis că se va întoarce repede aducîndu-ne şi nişte bani,

dar nu l-am mai văzut niciodată. Blestemata de bombă nu s-a mulţumit numai să ucidă, ci a rupt şi legăturile omeneşti dintre cei rămaşi vii.

Copilului meu îi mergea tot mai rău. La 14 februarie 1946 Isao a murit.

În acelaşi an a murit şi mama, iar peste alţi cinci ani, sora mea.

Viaţa era un chin pentru mine. Părul nu mi-a mai crescut, cicatricele au devenit hidoase, gingiile îmi sîngerau şi am slăbit într-atîta încît arătam ca un schelet. Totuşi, am supravieţuit. Ce m-a determinat să mă agăţ de viaţă? Poate nevoia de a aduce la cunoştinţa altora, a tuturor oamenilor de pe glob, grozăviile pricinuite de bomba atomică. E singurul fel în care pot să mă răzbun împotriva războiului şi a bombei care m-au schilodit şi m-au lăsat singură pe lume, ucigîndu-mi fiul, mama, fratele şi sora".

Aceasta a fost istoria bombardamentului atomic de la Nagasaki.

Iată însă că, între sutele de volume despre înarmările nucleare apărute în ultimii ani, există — oricît ar părea de imposibil de crezut — şi anticipări ale unor noi episoade de acest fel. Destinul pămîntului **este o lucrare semnată de Jonathan Schell — în care se proiectează imaginativ o confruntare nucleară asupra teritoriului Statelor Unite ale Americii:**

„În primele clipe, după o ofensivă cu 10 000 megatone, bulgări de foc orbitori apar deasupra metropolelor, oraşelor şi suburbiilor, ca tot atît de mulţi sori, mai orbitori decît astrul însuşi. Simultan, cei mai mulţi locuitori vor fi iradiaţi, striviţi, arşi de vii. Radiaţia termică va supune peste 1,5 milioane de kilometri pătraţi, adică a zecea parte din suprafaţa ţării, unei căldури de 40 calorii pe centimetrul pătrat — temperatură la care carnea omenească este carbonizată. Zeci de milioane de persoane vor fi transformate în vapori.

În cursul atacului, în continuare, peste aproximativ trei pătrimi din ţară va domni o căldură atît de intensă, încît tot ce poate arde va arde spontan. În cele zece secunde care urmează impactului fiecărei bombe, din centrul a mii de explozii se vor propaga unde de şoc transformînd infrastructura S.U.A. în frunze în vînt. Teritoriul de 1,5 milioane km pătraţi, deja ars de suflul fierbinte al celor peste 40 calorii pe centimetrul pătrat, va fi astfel lovit de undele de şoc ce vor exercita o presiune de cel puţin 0,35 kg/cm pătrat, distrugînd sau pulverizînd toate locuinţele, imobilele şi alte instalaţii — de fapt tot ceea ce a fost construit de om pe teritoriul american. Apoi, în timp ce praful se ridică de pe sol în nori groşi şi ciupercile atomice se lăţesc, unindu-se uneori unele cu altele, formînd bolţi imense, ziua va face loc nopţii. (Tenebrele vor înghiţi astfel o treime din teritoriul naţional.) Ruinele oraşelor şi toate pădurile, destul de uscate pentru a arde, se vor aprinde. Statele Unite vor fi înghiţite într-un imens incendiu.

Astfel, în timp ce se imaginează un atac total împotriva S.U.A. sau împotriva oricărei alte ţări, modelul solid înrădăcinat în minţi, determinat, desigur, de bombardamentele asupra oraşelor Hiroshima şi Nagasaki, trebuie să cedeze locul tabloului unor imense regiuni transformate în întinderi distruse şi întunecate, de unde nimeni nu va putea să fugă".

Pentru a vedea că o asemenea percepţie nu este singulară voi mai aminti că de curînd senatorul democrat Edward Kennedy, împreună cu cel republican Mark Hatfield, au publicat o carte Freeze, **după numele mişcării din S.U.A. pentru îngheţarea armamentului nuclear.**

Bizuindu-se pe memoriile supravieţuitorilor din cele două oraşe japoneze niarţire, cei doi senatori recurg şi ei la un scenariu de anticipaţii, pe care îl denumesc „apocalipsul nuclear". Dacă Teddy Kennedy a ajuns la aceleaşi concluzii ca şi fostul preşedinte Richard Nixon asupra imperativului absolut **al îngheţării armamentului nuclear, al stopării fabricării rachetelor şi efectuării a noi teste nucleare, al imperativului** absolut **al negocierilor, pentru reducerea şi distrugerea stocurilor acestor arme, este încă o dovadă că mişcarea împotriva înarmărilor nucleare a început să opereze pe orizontala şi verticala socială a istoriei universale.**

Din nou şi din nou, poziţia şi iniţiativele României străbat istoria acestor mişcări fără precedent.

Să ne amintim ce spunea preşedintele Nicolae Ceauşescu la grandioasa adunare populară, consacrată dezarmării şi păcii, din 5 decembrie 1981, în capitala României:

„Să fie lăsat atomul liber, la locul lui firesc, în materie!

Să punem atomul să producă milioane şi miliarde de kilowaţi-ore energie!

Să lăsăm atomul să aducă lumină în sate şi oraşe, în fabrici şi uzine, în casele oamenilor, să le uşureze munca, să le facă viaţa mai bogată, mai frumoasă".

Peste întregul tablou al încordărilor create de cursa înarmărilor se poate trage o cortină şi poate să se facă un nou început pe calea spre dezarmare, în primul rînd spre cea nucleară. Este un crez pe care poporul român îl împărtăşeşte cu întreaga convingere.

„Ştim — **declara preşedintele Nicolae Ceauşescu în faţa Parlamentului român** — că lupta pe care o duc astăzi popoarele europene — şi la care poporul nostru participă activ —, lupta popoarelor lumii nu e o luptă uşoară. Sînt multe greutăţi de învins. S-au acumulat multe armamente, s-a acumulat multă neîncredere; dar este o luptă dreaptă şi ea va triumfa! Puterea stă în mîinile popoarelor — şi avem deplina convingere că, acţionînd unite, popoarele vor opri politica ce poate duce la distrugerea omenirii, vor impune pacea, vor asigura naţiunilor posibilitatea de a-şi asigura progresul, bunăstarea şi fericirea".

Introducere şi epilog:

CRISTIAN POPIŞTEANU

SUMARUL SUMARELOR, 1982

Istoria României

Contemporană

		Nr.	Pag.
Președintele Nicolae Ceaușescu — personalitate proeminentă a contemporaneității	—	1 (178)	2-4
Titulescu în contemporaneitate	— Andrei Șt. A.	3 (180)	8
Tinerețul sub flamura de luptă a P.C.R.	— Ardeleanu I.	3 (180)	2-7,17
Evenimente istorice	— Ardeleanu I.	12 (189)	2-3,29
Un ultim episod Elena Văcărescu	— Bălănescu M.	6 (183)	58-59
Pierre de Coubertin — un prieten al României	— Băncilescu V.	1 (178)	26
Eșecul unei tentative	— Birzu I.I. — Ștefan I.M.	5 (182)	34-35
Întîmplări cu Nicolae Titulescu	— Botar D. — Ivănescu I. — Brăiloiu L.	7 (184)	21-22
Martha Bibescu la Ierusalim	— Botez I.	12 (189)	47
Însoțind tezaurul Poloniei la Constanța și București	— Buzilă I. — Costache N.D.	9 (186)	56-57
Vasile Pârvan	— Carcopino J.	12 (189)	15-16
Colecții străine despre trecutul românilor	— Cândea V.	7 (184)	31
Expoziție Nicolae Titulescu	— Cernatoni Al.	4 (181)	35
Omul și militantul Gheorghe Cristescu	— Copoiu N.	10 (187)	18-19,44
Antifascistul Samu Fényés	— Dandara L.	11 (188)	50-51
A XVI-a sesiune anuală de rapoarte arheologice	— David Gh.	6 (183)	61
O elocventă imagine a relațiilor româno-britanice	— David Gh.	7 (184)	31-32
Din nou despre „cazul Tilea"	— Funderburk D.B.	5 (182) 6 (183) 7 (184) 8 (185)	23-28 43-48 50-52 33-35
Vasile Pârvan așa cum l-am cunoscut	— Giurescu C.C.	12 (189)	12-14
Omenie și ajutor celor loviți de barbaria nazistă	— Iane Șt.	5 (182)	33-34
Nicolae Titulescu — omul	— De Launay J.	1 (178)	33-36
G.T. Kirileanu despre Nicolae Iorga	— Lăcustă I.	3 (180) 4 (181) 5 (182) 6 (183)	44-48 17-20 47-50 25-28
Titulescu văzut de contemporani	— Lipatti V.	4 (181)	14-16
Titulescu — un mare slujitor al Europei	— Moisuc V.	6 (183)	18-20
Poporul român sprijină cauza independenței Albaniei	— Maksutovici G.	11 (188)	41-44
Profundă responsabilitate față de istorie	— Mușat M.	2 (179)	2-3
Glorioasă istorie de luptă revoluționară	— Mușat M.	5 (182)	2-3,9
Temeliurile nepieritoarei istorii	— Mușat M.	7 (184)	2-5
Prietenia și aliatul ei credincios — interesul comun	— Popescu-Puțuri I.	1 (178)	8-9
Țărănimea și istoria	— Popescu-Puțuri I.	3 (180)	12-15
Nicolae Titulescu și epoca sa	— Popescu-Puțuri I.	5 (182)	6-9
„Punga sau viața!"	— Popescu-Puțuri I.	7 (184)	15-17
Indestructibilă istorie	— Popescu-Puțuri I.	8 (185)	2-3
O unică și unitară istorie a poporului român	— Popescu-Puțuri I.	11 (188)	2-4
Titulescu la Londra	— Popișteanu C.	8 (185)	22,40
22 octombrie 1931: O joie neagră	— Popișteanu C. — Preda D. — Retegan M.	1 (178)	38-44
În București, acum 50 ani	— Popișteanu C. — Buduru V. — Ursu I. — Lăcustă I. — Popescu R.I.	7 (184) 8 (185) 9 (186) 10 (187) 11 (188) 12 (189)	40-45,61 56-61 50-55 50-55 52-57 54-59
Nicolae Titulescu: Politica și pacea	— Potra G.G. — Turcu C.I.	2 (179)	6-9
Nicolae Titulescu inedit	— Potra G.G.	8 (185)	18-21
23 August 1944 în documente americane	— Preda E.	8 (185)	4-9
Din culisele unui asasinat politic (V. Madgearu)	— Preda E.	11 (188) 12 (189)	36-39 36-39,52
Brașov, 1 septembrie 1940: Nu Diktatului!	— Răceanu G.	9 (186)	15-17
Dmitri Manuilski și Maksim Litvinov despre Nicolae Titulescu	— Roman V.	9 (186)	49
Un ceasornicar de precizie [Alf Lombard]	— Rosetti Al.	10 (187)	9
Un român salvează Florența de la distrugere	— Rudescu C.	1 (178)	27
20 000 000 mărci pentru Garda de fier	— Spălățelu I.	11 (188)	33-35
Radu R. Rosetti: Însemnări 1942-1943	— Ștefan M.	10 (187)	34-37
Vocația de pace a românilor	— Ștefan M. — David Gh. — Lăcustă I.	1 (178) 2 (179) 3 (180)	10-11 4-5 9-11
München 1938	— Talpeș I. — Ștefan M.	3 (180) 4 (181)	39-43 37-41, 61
Istoriografie românească în Italia	— A.N.	10 (187)	49
Filberind 4 000 localități	— M.E.I.	5 (182)	14-15,29
La Brooklyn College din New York	— M.E.I.	8 (185)	63

Modernă

		Nr.	Pag.
Vasile Alecsandri susţine alegerea domnului Unirii	— Aninoasa M.	2 (179)	24-27
1877: un document militar danez despre bătălia de la Plevna	— Avram V.	5 (182)	11-12
Dezrobirea celor flămînzi şi apăsaţi	— Bărbulescu E.	2 (179)	13-15
Gazeta Transilvaniei	— Cărăbiş V.	2 (179)	28-30
Cinstirea lui Mihai Viteazul în vremea lui Cuza	— Ciucă M.D.	6 (183)	41-42
Maria Cantacuzino	— Culman M.	11 (188)	10-11
Iulie 1914. Franz Iosif către Wilhelm II: „Înstrăinarea României de Austro-Ungaria s-a accentuat"	— Dolghin F.	9 (186)	39-43
Ţelul lui Aurel Vlaicu	— Dumitrescu I.	10 (187)	2-5
Efimie Murgu — documente inedite	— Fenoşan C.	3 (180)	56
G. Garibaldi către Cuza vodă	— Grasso V.	10 (187)	27-29
Din istoria nescrisă a unei lucrări	— Ilincioiu I.	3 (180)	16-17
Un căpitan român în America războiului civil	— Ionescu A.S.	3 (180)	27-28
Un român în Senegal	— Lăcustă I.	9 (186)	planşele 1-3
Tîrgovişte, decembrie 1916. Kaiserul nu a graţiat	— Mircu M.	10 (187)	33
Unirea din 1859	— Muşat M.	1 (178)	12-14,44
1893. Farul ideilor socialiste	— Niculae V.	2 (178)	10-12
Întîia şcoală de ofiţeri din Moldova	— Popa A.	5 (182)	13
Anul 1893 şi semnificaţia lui istorică pentru clasa muncitoare şi poporul român	— Popescu-Puţuri I.	9 (186)	2-3,18
1879. Copenhaga recunoaşte independenţa absolută de stat a României	— Popişteanu C.	5 (182)	10-11
O zi din viaţa Capitalei — 11 iunie 1848	— Ştefan M.	6 (183)	2-7
Istorie în documente	— Ştefănescu Şt.	4 (181)	planşele 1-4
Andrei Şaguna	— Teodor P.	6 (183)	14-17,32
Pe urmele lui Bălcescu în Franţa	— Vătămanu N.	11 (189)	5-11
Românii şi renaşterea statului naţional bulgar	— Vellchi C.N.	3 (180) 4 (181)	25-27 30-32
Congresele partidului politic al clasei muncitoare din 1898, 1899, 1906, 1907, 1908, 1910, 1912, 1914, 1915, 1919		1 (178) 2 (179) 3 (180) 4 (181) 5 (182) 6 (183) 7 (184) 8 (185) 9 (186) 10 (187) 11 (188) 12 (189)	24-25 16-17 20-21 26-27 4-5 12-13 6-7 10-11,29 4-6 20-21 18-19 20-21

Medie

Nicolaus Olahus	— Albu C.	6 (183)	29-31
Coresi	— Anania V.	5 (182)	36-40
Un hrisov al lui Matei Basarab în arhive iugoslave	— Anuichi S.	9 (186)	9-12
Cele mai vechi curţi feudale româneşti	— Bătrîna L. — Bătrîna A.	12 (189)	17-19
Vechi legături cu Anglia	— Beza M.	9 (186)	30-32
Artişti şi capodopere în vremea lui Matei Basarab	— Buluţă Gh.	9 (186)	6-8
Românii în cultura Orientului	— Cândea V.	6 (183)	23-24
Cantacuzinii munteni	— Cândea V.	11 (188) 12 (189)	20-22 10-11
Momente din istoria multimilenară a Transilvaniei	— Ceauşescu I.	11 (188) 12 (189)	12-17 4-9
Ultimatumul lui Horea	— Cerghedean M.	9 (186)	44-45
Cetăţeni — centrul voievodal al lui Senesiau	— Chiţes u L.	9 (186)	26-28
Alexandru cel Bun	— David I.P.	1 (178)	16-20
Petru Schiopul	— David Gh.	7 (184) 8 (185)	9-11,14 14-17
Mărturii româneşti în arhive şi biblioteci britanice	— Deletant D.	9 (186)	29-30
Matei Basarab — ctitor de pravile	— Economu R.	9 (186)	13-14
Vechi izvoare turceşti despre români	— Ekrem Ali Mehmet	7 (184)	12-13
Nicolae Milescu Spătarul în arhive istorice chineze	— Gal I.	2 (179)	18-20
Marile bătălii ale românilor	— Giurescu D.C.	1 (178)	37
Scrieri româneşti de medicină în evul mediu	— Glück E.	9 (186)	28
Ştefan cel Mare — apărător al continuităţii statale	— Gorovei Şt. S.	4 (181)	5-11
O stampă germană din 1663 a Timişoarei	— Haţegan I.	10 (187)	61
Negru Vodă între tradiţie şi istorie	— Hurduboţiu I.	2 (179)	21-23
etatea Deva	— Ionaş V.	7 (184)	33-35
Moldoveni în bătălia de la Grünwald	— Kukzynski M. Şt.	1 (178)	21-23
1657. Un diplomat suedez în principatele române	— Lombard A.	10 (187)	6-7
Mihai Viteazul — domn şi rege	— Mircea I.R.	7 (184)	8
„Vidul de locuire" — o teorie anacronică şi tendenţioasă	— Muşat M.	10 (187)	12-17
De două ori Rovine	— Olaru G.	6 (183)	60-61
Românii în *Historische Kronyck* (Leyda, 1698)	— Păltănea P.	3 (180)	19
Istorie la Putna	— Plămădeală A.	4 (181)	11-13
Macedoneni alături de Tudor	— Popovski J.	6 (183)	42
Slănic — 450 ani	— Săvulescu C.	12 (189)	23
Harta Daciei la 1595	— Simionescu C.	4 (181)	28-29
Epoca lui Ştefan cel Mare	— Şimanschi L.	4 (181)	2-5

Veche

		Nr.	Pag.
O mențiune necunoscută despre Zamolxis	— Alexianu M.	11 (188)	4
Decebal preacinstitul	— Bologa V.	6 (183)	10
Tezaurul de la Moigrad	— Burda St.	9 (186)	34-35
Tezaurul de la Ostrovul Mare	— Burda Șt.	11 (188)	23-24
Mari tezaure autohtone	— Condurachi Em.	8 (185)	12-13
Telef — un prim rege get în izvoare antice	— Copoiu N.	2 (179)	31-32
Un dobrogean din secolul V	— David P.I.	7 (184)	14
Monumentul princiar de la Cucuteni	— Dinu M.	5 (182)	30-32
Mărturii tracice în zona Sucevei	— Ignat M.	7 (184)	17
Vergiliu despre traco-geto-daci	— Micu I.	12 (189)	30-31
În jurul lui Telef	— Popovici E.J.	7 (184)	20
Taina unei scene de pe Columna lui Traian	— Protopopescu V.	6 (183)	8-9
Două tezaure din epoca bronzului	— Ulanici A.	10 (187)	10-11
Tezaurul de la Rădeni-Neamț	— Vulpe Al.	12 (189)	22-23
Homer și tezaurul de la Hinova	—	10 (187)	11

Istorie universală

Contemporană

		Nr.	Pag.
Treptele de la Mauthausen	— Bernadac C.	2 (179)	41-45
Agonia Republicii de la Weimar	— Castellan G.	4 (181), 5 (182)	21-24, 41-43
Un fiar antifascist	— Fucci F.	1 (178)	45-47
Centenar Atatürk în Turcia	— Guboglu M.	2 (178)	45
La vînătoare de criminali naziști	— Heidecker J.	7 (184)	27-30
	— Leeb J.	8 (185)	41-48
La o ședință condusă de Lenin	— Irosnikov M.P.	12 (189)	25-28
Comoara de pe „Edinburgh"	— Kozlinski N.	9 (186)	36-38
Royal Navy contra *Kriegsmarine*	— McLachlan D.	8 (185)	36-39
Albert Speer. Confesiuni după 30 ani	— De Launay J.		
	— Popișteanu C.	11 (188)	58-61
Socialiștii francezi în Rezistență	— Mayer D.	7 (184)	23-26
Frămîntata vară a anului 1940	— Minei N.	1 (178), 2 (179)	48-52, 35-38
Procurorul din boxa acuzaților (Gh. Dimitrov)	— Minei N.	9 (186)	19-24
Plinea supraviețuirii și a victoriei	— Pavlov D.	5 (182)	16-20
O scrisoare a prof. R.V. Jones	— Popișteanu C.	4 (181)	33
Miza petrolului	— Preda E.	1 (178), 2 (179)	53-57, 51-54,61
„Să fim deci finlandezi"	— Radu G.	12 (189)	33-35
Evadînd de la Altdamm	— Retzlaff-Kresse B.	10 (187)	41-44
Winston Churchill — amurgul carierei politice	— Seidon A.	12 (189)	42-46
Un templu egiptean printre zgîrie-norii din Manhattan	— Șerbănescu A.M.	9 (186)	61
Kiev — 1500 ani	— Zagrebelnîi P.	11 (188)	25-28
Luftwaffe înainte și în timpul lui Hitler	—	3 (180)	34-38
Instituirea premiului „Maurice Baumont"	—	9 (186)	17

Modernă

		Nr.	Pag.
Giuseppe Garibaldi	— Alatri P.	10 (187)	22-27
Bernardo O'Higgins — erou al națiunii chiliene	— Bratu D.	6 (183)	54-57
Epoca Meiji	— Busuioceanu A.	7 (184)	53-57
Telegraful aerian	— Breton G.	4 (181)	34-35
No pasaran (Spania 1808)	— Cabet J.T.	6 (183)	37-40
Moda de-a lungul veacurilor	— Dolghin F.	4 (181)	55-61
De la Hipocrat la doctorul Davila	— Dragomirescu I.	8 (185), 9 (186)	53-55, 58-60
1780. O răscoală la Londra	— Holmes R.	5 (182), 6 (183)	44-46, 33-35
Din trecutul fotbalului	— Korr Ch. P.	7 (184)	58-61
Sherlock Holmes în arhive	— Minei N.	6 (183), 7 (184), 8 (185)	49-53, 36-39, 23-25,32
Sfîrșitul Imperiului habsburgic	— Molsuc V.	1 (178)	28-32
Figaro și Lumea nouă	— Șerbănescu A.M.	3 (180), 4 (181)	53-56, 48-51
Întortocheatul drum al diamantelor celebre	— Ursu I.	10 (187), 11 (188)	45-49, 45-47
Din istoria Canalului Panama	— Vlad I.		
	— Weil B.	10 (187)	57-61
Regrete pentru un imperiu	— Vlasiu V.	2 (179)	33-34
Cine l-a ucis pe Napoleon?	—	10 (187)	38-40,48
Așa s-a născut evoluționismul	—	12 (189)	48-52
O'Higgins în polemică	—	12 (189)	53
Din nou despre „otrăvirea" lui Napoleon	—	12 (189)	60-61

Medie

		Nr.	Pag.
Drumul vinului	— Braudel F.	5 (182)	51-53
Cronica de la Nürnberg	— Dumitrescu G.	9 (186)	57
Codexuri din secolul XV	— Eöry E.	7 (184)	49
Abomey — un regat al amazoanelor	— Filimon A.	5 (182)	54-58
Un genocid de trei secole („Vînătoarea de vrăjitoare")	— Foglia S.	3 (180)	57-61
Londra: cronicarii despre seismul din 1580	— Haynes A.	4 (181)	36
Din nou despre Columb	— Lequenne M.	11 (188)	29-32
În Mauritania, pe drumul caravanelor	— Nantet B.	8 (185)	26-29
Hernán Cortés	— Sotomayor A.	3 (180)	49-52
Piața Roșie în vremurile lui Ivan cel Groaznic și Petru I	— Vasneţov A.M.	3 (180)	22-24
Cu Marco Polo în China	— Yu Shixiong	10 (187)	30-32
Două nume pentru două sute de insule (arhipelagul Malvinelor)	—	7 (184)	46-48
Țara cucerită de sub unda amară a mării (Olanda)	—	8 (185)	49-52,55
Pe arhipelagul Capului Verde — cinci secole de infern colonial	—	9 (186)	46-48
Vrăjitoarea din Geneva	—	11 (188)	48-49

Veche

Babilonul	— Amiet P.	2 (179)	46-50
Băile — patru milenii vechime	— Dragomirescu I.	3 (180)	30-32
Cicero contra Catilina	— Gallotta B. — Minei N.	2 (179)	55-61
Din nou despre Ebla	— Monier Fr.	4 (181)	52-54
Incendiul bibliotecii din Alexandria	— Pernoud J.	5 (182)	59-61
Pergamon — Berlin	— Popișteanu C.	2 (179)	49
Admirabilele virtuți ale „barbarilor"	—	6 (183)	11
Civilizații coreene	—	6 (183)	22
Pe urmele lui Hannibal	—	7 (184)	39

Interviurile noastre

Prof. dr. Johannes Irmscher: Imaginea complexă a istoriei	— Buduru V.	6 (183)	21-59
Prof. Raul Manselli: Pacea, un fapt de voință a oamenilor	— Buduru V.	11 (188)	44
Știința și pacea: acad. Ștefan Bălan, prof. Xi Zegong, acad. prof. A.I. Hadjolov, prof. dr. Margaret Rossiter, dr. Frank Greenway, prof. Atico Vilas Boas da Mota, prof. Ferenc Szabadvary, acad. B.V. Subbarayappa	— Lăcustă I.	1 (178)	5-7
Prof. dr. Jukka Nevakivi: Istoricii și ideea păcii	— Lăcustă I.	3 (180)	33
Dr. John Sannes: România o țară devenită realitate apropiată	— Popișteanu C.	3 (180)	18-19
Guillermo Morón: Cultivarea istoriei — contribuție la întărirea identității naționale	— Popișteanu C.	12 (189)	24
Charles-Olivier Carbonell: Istoria — definiția omului despre sine însuși	— Popișteanu C. — Șerbănescu A.M.	2 (179)	39-40, 50
George Castellan: Istoria — mijloc de promovare a păcii între popoare	— Șerbănescu A.M. — Lăcustă I.	4 (181)	25
Prof. Radu Florescu — Pentru o mai strînsă colaborare științifică	— Ursu I.	1 (178)	15, 57
Prof. dr. Nicholas M. Nagy-Talavera: Istoria — fundament al prezentului	— Ursu I.	9 (186)	33
Conf. dr. Florica Dumitrescu: Premieră mondială — *Dicționarul morfologic al limbii române*	— Ursu I.	10 (187)	8-9
Prof. Emmanuel Ghomsi: Istorie și tradiție orală în Africa	— Vălmaru N.	10 (187)	29
Participanți la cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice despre: *Setea de istorie; Istoria și revoluția tehnico-științifică; Istoria și pacea*	—	4 (181) 5 (182) 7 (184)	42-45 21-22 18-19
Prof. Ding Weizhi: Despre adevărul istoric	—	8 (185)	21

CONCURSUL MAGAZIN ISTORIC, A II-A EDIȚIE 1982

15 din 45

Răspunsurile la întrebări

I.	II.	III.
1) a	1) a	1) a
2) a	2) b	2) b
3) c	3) c	3) b
4) b	4) c	4) c
5) a	5) a	5) c

SPECIAL ISSUE: President Nicolae Ceauşescu — Proeminent Personality of Our Time, History Builder and Brilliant Interpreter of Essential Values of National and World History

NUMÉRO SPÉCIAL: Le Président Nicolae Ceauşescu — personnalité proéminente du monde contemporain, créateur d'histoire et brillant interprète des valeurs fondamentales de l'histoire nationale et universelle

НОМЕР ПОЧТЕНИЯ: Президент Николае Чаушеску — выдающаяся личность современности, создатель истории и блестящий толкователь основных ценностей национальной и всеобщей, истории

HULDIGUNGS-NUMMER: Präsident Nicolae Ceauşescu — Hervorragende Persönlichkeit der Gegenwart, Stifter der Geschichte und glänzender Ausleger der grundlegenden Wertschätze der nationalen und der universalen Geschichte

NÚMERO DE HOMENAJE: El Presidente Nicolae Ceauşescu — personalidad proeminente de la contemporaneidad, forjador de historia y brillante interprete de los valores fundamentales de la historia nacional y universal

Ca şi în alţi ani, sfîrşitul lui 1982, cel de-al 16-lea an de apariţie a revistei, a adus pe adresa Magazinului istoric *o bogată corespondenţă prin care cititori din toate colţurile ţării cît şi din străinătate au ţinut să adreseze revistei şi colaboratorilor ei urările pentru noul an, exprimîndu-şi sentimentele statornice de dragoste şi ataşament faţă de istoria poporului nostru, de preţuire şi fidelitate faţă de* Magazin istoric. *Tuturor le mulţumim călduros, dorindu-le sănătate, fericire şi noi succese, asigurîndu-i că şi în acest an, 1983, ne vom strădui să fim demni de exigenţele cititorilor noştri.*

ABONNEMENTS : ILEXIM — Deportamentul export-import presă, Bucureşti, strada 13 Decembrie, nr. 3, P.O.B. 136—137, telex : 11226

magazin istoric

Bucureşti, Intrarea Ministerului, nr. 2, parter — Sectorul 1, Oficiul poştal nr. 1, Căsuţa poştală 1-702, Cod 70 100.

REDACTORI : Gheorghe David, Florentina Dolghin, Ioan Lăcustă, Ioana Ursu-Năstăşel, Ana Maria Şerbănescu, Marian Ştefan
SECRETAR RESPONSABIL DE REDACŢIE : Valeriu Buduru
PREZENTAREA ARTISTICĂ : Radu Ion Popescu
TEHNOREDACTOR : Anton Tănase
CORECTURA : Georgeta Apreotesei, Constanţa Avram

Apare lunar, se găseşte de vînzare la chioşcurile de difuzare a presei. Abonamentele se fac la oficiile P.T.T.R., factorii poştali şi difuzorii din întreprinderi, instituţii, şcoli etc., de la oraşe şi de la sate. Preţul unui număr — 6 lei, abonamentul pe 6 luni — 36 lei, pe un an — 72 lei.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii" — Bucureşti

2

62 627

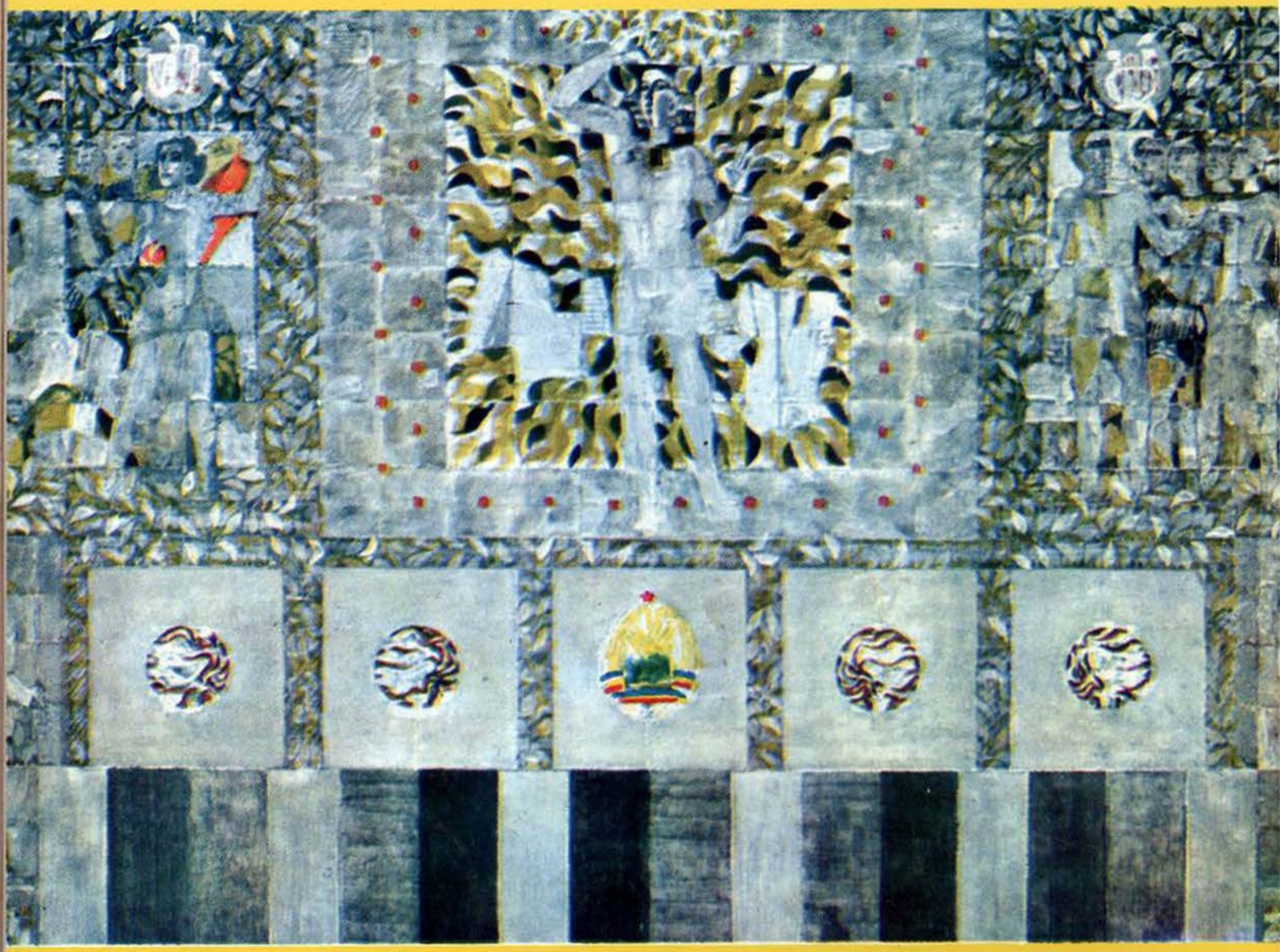

Roșu, galben și albastru
Este-al nostru tricolor,
Se înalță ca un astru
Gloriosul meu popor.